

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

ევროპის საბჭო

„სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების რეფორმების მხარდაჭერა - სასამართლო რეფორმის სისხლისსამართლებრივი ასპექტები“

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის და მასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო დებულებების ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის მიმოხილვა

2020 წლის 2 ნოემბერი

აღნიშნული დოკუმენტი მომზადდა ევროკავშირისა და ევროპის საბჭოს ერთობლივი პროექტის ფარგლებში. დოკუმენტში გამოთქმული მოსაზრებები არ გამოხატავს არცერთი მხარის ოფიციალურ პოზიციას.

სარჩევი

შემაჯამებელი შინაარსი.....	3
ა. შესავალი.....	4
ბ. ზოგადი მოსაზრებები	6
გ. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი	14
დ. სისხლის სამართლის კოდექსი.....	131
ე. კანონი ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ.....	138
ვ. დასკვნები.....	143

შემაჯამებელი შინაარსი

წინამდებარე მიმოხილვაში განხილულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის, სისხლის სამართლის კოდექსის, და „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონის“ სისხლის სამართალწარმოებასთან დაკავშირებული დებულებების შესაბამისობა ევროპულ სტანდარტებთან.

პირველ რიგში, მოცემულ დოკუმენტში განხილულია ზოგადი საკითხები, რომლებზეც ყურადღების გამახვილებაა საჭირო. ეს არის კანონმდებლობის შემუშავების მიდგომასთან დაკავშირებული საკითხები, კერძოდ, ისეთი საკითხები, რომლებიც არ არის საკმარისად გათვალისწინებული სისხლის სამართალწარმოების ჩატარებასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით კი, მოწყვლადი პირების მდგომარეობის, საჩივრების გამოძიების პროცედურებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების საკითხები.

შემდეგ განხილულია ზემოთხსენებულ ორ კოდექსში და „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ კანონში ასახული დებულებები, თავების ან მუხლების მიხედვით.

წინამდებარე მიმოხილვის შედეგად გამოვლინდა, რომ საჭიროა კანონმდებლობის შემუშავებისადმი არსებული მიდგომის გადასინჯვა. ნაწილობრივ, ეს ეხება მიდგომის თანმიმდევრულობას კონკრეტული ღონისძიების ფარგლებში, ასევე სტილსა და დეტალებს. გარდა ამისა, ასევე აღსანიშნავია ერთი სამართლებრივი დოკუმენტის საკანონმდებლო დებულებების ურთიერთმიმართება სხვა სამართლებრივ დოკუმენტებში ასახულ დებულებებთან. კერძოდ, საქართველოს კანონი ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ ეწინააღმდეგება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსს, ნაცვლად იმისა, რომ მის გარკვეულ დებულებებს განავრცობდეს და ავსებდეს. უფრო მეტიც, პირველი ეხება ისეთ საკითხებს, რომლებიც რეალურად უნდა იყოს გათვალისწინებული ამ უკანასკნელში.

გარდა ამისა, საჭიროა მოწყვლადი პირების პოზიციის უფრო მეტად გათვალისწინება; უფრო ეფექტური ღონისძიებების დანერგვა საჩივრების გამოძიების და მოძივანთა დაცვის თვალსაზრისით, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როდესაც საქმე ოჯახში ძალადობას ეხება; სისხლისსამართლებრივი დევნის მიზნით ქმედების კვალიფიკაციის გასაჩივრების შესაძლებლობის დანერგვა, და თანამედროვე ტექნოლოგიების შესაძლებლობების სისხლის სამართალწარმოებაში გამოყენების უპირატესობის უკეთ გაცნობიერება და აღიარება.

გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია, რომ ცალკეული დებულებების დეტალების გადასინჯვის საჭიროება არსებობს. კერძოდ, ეს შემდეგ საკითხებს მოიცავს: ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოსთან დაკავშირებულ ღონისძიებები; მსხვერპლის

უფლებები; ფარული ოპერაციების ჩატარება; დაკავების ალტერნატიული ზომების გამოყენება; გირაოს დადგენა, საპროცესო შეთანხმებასთან დაკავშირებული წარმოება; მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პროცედურის უზრუნველყოფა; სასჯელის დაკისრებისა და სასჯელის მოხდის მიმართ არსებული მიდგომა.

იმავდროულად, იმის გათვალისწინებით, რომ სისხლის სამართლის პროცესთან დაკავშირებული საფუძვლების მრავალი ასპექტი უკვე ისედაც შეესაბამება ევროპულ სტანდარტებს, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსისა და მასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის დებულებებში შესწორებების შეტანა არ უნდა იყოს რთული.

ა. შესავალი

1. მოცემული მიმოხილვა ეხება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში („CPC“) და სისხლის სამართლის კოდექსში და „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონში ასახულ შესაბამის დებულებებს.
2. მიმოხილვაში შესწავლილია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის, სისხლის სამართლის კოდექსის, და „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონის“ სისხლის სამართალწარმოებასთან დაკავშირებული დებულებების შესაბამისობა ევროპულ სტანდარტებთან, კერძოდ კი, პირის თავისუფლების უფლების, უსაფრთხოების უფლების და სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლებებთან დაკავშირებულ მოთხოვნებთან შესაბამისობა.
3. კერძოდ, შესაბამისი ევროპული სტანდარტები მოიცავს: ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას („ECHR“) და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს („ევროპული სასამართლო“), აგრეთვე ევროპის საბჭოს კონვენციას ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ („სტამბოლის კონვენცია“), და მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციას Rec(2006)13 წევრი სახელმწიფოებისადმი წინასწარი პატიმრობის გამოყენების, პატიმრობის პირობების და ძალადობისგან დაცვის შესახებ (რეკომენდაცია Rec(2006)13)¹, აგრეთვე ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის დირექტივას 2012/13/EU სისხლის სამართლის პროცესში ინფორმაციის უფლების შესახებ (დირექტივა 2012/13 / EU) და ევროპის პარლამენტის და საბჭოს 2012 წლის 25 ოქტომბრის დირექტივას

---

¹ მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2006 წლის 27 სექტემბერს მინისტრთა მოადგილეების 974-ე შეხვედრაზე.

2012/29/EU, რომელიც დანაშაულის მსხვერპლთა უფლებების, მხარდაჭერისა და დაცვის შესახებ მინიმალურ სტანდარტებს ადგენს („მსხვერპლთა დირექტივა“). გარდა ამისა, ასევე გათვალისწინებული იქნა ამ სტანდარტების განხორციელების სფეროში არსებული საუკეთესო პრაქტიკა.

4. გარდა ამისა, ზემოხსენებულ სტანდარტებთან დაკავშირებით, მიმოხილვაში მხედველობაშია მიღებული ევროპული სასამართლოს მიერ საქართველოს მიმართ დადგენილი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის დარღვევები, რომლებიც სისხლის სამართალწარმოების განხორციელებას ეხება, და რომელთა აღშრულების საკითხი ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა უნდა განიხილოს.
5. გარდა ამისა, ასევე გათვალისწინებულია წამების და არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან დასჯის საწინააღმდეგო ევროპული კომიტეტის (CPT) რეკომენდაციები და ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის (ODIHR), ასევე, სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციების ანგარიშებში მოცემული დასკვნები და მრგვალი მაგიდის დისკუსიის ფარგლებში მომზადებული ანგარიში „სისხლის სამართლის სისტემის მონაწილეთა შორის სწორი ბალანსის უზრუნველყოფა“². ასევე, მიმოხილვაში გათვალისწინებულია სახელმწიფო უწყებების და არასამთავრობო ორგანიზაციების კომენტარები, რომლებიც გაკეთდა მიმოხილვის სამუშაო ვერსიაზე, 2021 წლის 25 მარტის ონლაინ პრეზენტაციამდე და პრეზენტაციის დროს.
6. ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან დაკავშირებით, სისხლის სამართლის კანონმდებლობის შეფასების კონტექსტში მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს სამართლებრივი განსაზღვრულობის აუცილებლობა, ანუ, სტაბილური სამართლებრივი ჩარჩოს პირობებში მოქმედების შესაძლებლობა, სახელმწიფოს მხრიდან თვითნებური ან არაგანჭვრეტადი ჩარევის შიშის გარეშე, და ის, თუ რამდენად აკმაყოფილებენ შემოთავაზებული შესწორებები სიცხადისა და განჭვრეტადობის მოთხოვნებს.
7. წინამდებარე მიმოხილვის ფარგლებში არ გაკეთდება კომენტარები სისხლის სამართლის კანონმდებლობის იმ დებულებებთან მიმართებაში, რომლებიც მისაღებადაა მიჩნეული, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ ეს სხვა დებულებებზე მათი ზეგავლენის შეფასებისთვის იქნება მნიშვნელოვანი.
8. გარდა ამისა, მიმოხილვაში ზოგადად კომენტარი არ გაკეთდება იმ დებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც საკონსტიტუციო სასამართლომ უკვე ბათილად ცნო.

---

² 2019 წლის აპრილი. ანგარიში მომზადებულია პროექტის ფარგლებში, რომელიც თანადაფინანსებულია ევროკავშირისა და ევროპის საბჭოს მიერ.

9. რეკომენდაციები ნებისმიერი მოქმედების შესახებ, რომელიც შეიძლება საჭირო გახდეს ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად - იქნება ეს დებულებაში ცვლილების შეტანის, გადასინჯვის ან ამოღების თვალსაზრისით - დახრილი ფონტით იქნება მოცემული.
10. მიმოხილვაში პირველ რიგში შემოთავაზებული იქნება სისხლის სამართლის კანონმდებლობის მნიშვნელობასთან დაკავშირებულ ზოგადი მოსაზრებები. შემდეგ განხილული იქნება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის, სისხლის სამართლის კოდექსისა და ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ კანონის დებულებები, თავების მიხედვით, ან მუხლობრივად. ბოლო ნაწილში შემოთავაზებული იქნება სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის საერთო შეფასება და ძირითადი რეკომენდაციების შეჯამება.
11. წინამდებარე მიმოხილვა ეფუძნა სისხლის სამართლის კანონმდებლობის არაოფიციალურ ინგლისურ თარგმანს.
12. კომენტარები, რომლებზეც მიმოხილვაა დაფუძნებული, მოამზადა სტეფანი ლემკემ³, ჯერემი მაკბრაიდმა⁴, ჯიმ მერდოკმა⁵ და ლევან მესხორაძემ, ერთობლივი პროექტის ფარგლებში „სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების რეფორმების მხარდაჭერა - სასამართლო რეფორმის სისხლისსამართლებრივი ასპექტები“, რომელიც ევროკავშირის და ევროპის საბჭოს პარტნიორობა კარგი მმართველობისთვის დაფინანსებით ხორციელდება და 2019-2021 წლების პერიოდს მოიცავს.

ბ. ზოგადი მოსაზრებები

13. უმეტესი საკითხები, რომლებიც ყურადღებას საჭიროებს, რათა უზრუნველყოფილი იქნას სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის, სისხლის სამართლის კოდექსისა და ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონის დებულებების შესაბამისობა ევროპულ სტანდარტებთან, განხილულია ქვემოთ მოცემულ სამ ნაწილში, ყურადღების გამახვილებით შესაბამის დებულებებზე.

³ სამართლის სოციოლოგიის საერთაშორისო ინსტიტუტის (IISL) მოწვეული პროფესორი და მკვლევარი, ოქსფორდის უნივერსიტეტი.

⁴ ბარისტერი, მონქტონ ჩემბერს, ლონდონი და მოწვეული პროფესორი, ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტი, ბუდაპეშტი.

⁵ გლაზგოს უნივერსიტეტის საჯარო სამართლის პროფესორი.

14. ამასთანავე, არსებობს გარკვეული ზოგადი საკითხები, რომლებიც ყურადღებას საჭიროებენ. ეს არის ის საკითხები, რომლებიც ეხება საკანონმდებლო დებულებების შემუშავებასთან დაკავშირებულ მიდგომას და ასევე ისეთი საკითხები, რომლებიც არ არის საკმარისად გათვალისწინებული სისხლის სამართალწარმოების ჩატარების კონტექსტში.
15. რაც შეეხება კანონმდებლობის შემუშავებას, ამ თვალსაზრისით რამდენიმე ასპექტია ყურადსაღები.
16. პირველ რიგში, პრობლემატურია ერთზე მეტ დებულებაში იმავე საკითხის განხილვისას მათ შორის თანმიმდევრულობის უზრუნველყოფა. ამგვარი გამეორება პრობლემურია, რადგან შინაარსი ყოველთვის იდენტური არ არის და შეიძლება ერთმანეთთან წინააღმდეგობაში მოდიოდეს.
17. ამის ყველაზე ნათელი მაგალითია 38-ე მუხლი, სადაც ბრალდებულის უფლებებია განსაზღვრული, რომლებიც შემდეგ კვლავ არის განხილული სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის V თავის დანარჩენ დებულებებში და კოდექსის სხვა დებულებებში. სხვადასხვა შეუსაბამობები პირველს და უკანასკნელს შორის ქვემოთ მოცემულ ნაწილებში იქნება განხილული.
18. მეორე მაგალითის სახით II თავის მოყვანა შეიძლება, სადაც განსაზღვრულია სისხლის სამართლის პროცესის პრინციპები, რომლებიც შემდეგ განხილულია შემდგომ თავებში. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში, არაფერია პრობლემური სხვადასხვა მუხლის სათაურების სახით ამ პრინციპების ჩამოთვლა, მაგრამ მათი არსი უკეთ წარმოჩნდებოდა საქმიანობის შესაბამის სფეროებთან დაკავშირებულ დებულებებში, რაც წინააღმდეგ შემთხვევაში შეიძლება უგულებელყოფილიც კი იყოს, იქნება ეს დაკითხვა, ჩხრეკა ან სასამართლო პროცესის წარმართვასთან დაკავშირებული საკითხები.
19. მეორე რიგში, უკეთესად უნდა იყოს გათვალისწინებული ურთიერთმიმართება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსსა ან მის ცალკეულ დებულებებს, და სხვა კანონმდებლობას შორის.
20. როგორც ქვემოთ მოცემული მსჯელობიდან ჩანს, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსს და ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონს შორის გარკვეული გადაფარვა არსებობს. რა თქმა უნდა, არაფერია არასათანადო დამატებითი კანონმდებლობის არსებობაში. მიუხედავად ამისა აღსანიშნავია, რომ ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონი უფრო ვიწროდ განსაზღვრავს, ვიდრე ავსებს ფარული საგამოძიებო მოქმედებების რეგულირებას. სასურველია, რომ ამგვარი საქმიანობის განხორციელების მარეგულირებელი ყველა სტანდარტის განსაზღვრა

მხოლოდ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით შემოიფარგლოს და ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონში ყურადღება გამახვილდეს მხოლოდ ამ მოქმედებების პრაქტიკულ განხორციელებასა და ორგანიზებაზე, ისეთი გზით, რაც შესაბამისობაში იქნება კოდექსით დადგენილ სტანდარტებთან.

21. გარდა ამისა, როდესაც ერთი დებულება გარკვეულწილად დამოკიდებულია სხვა კანონმდებლობაზე, განსაკუთრებით სასარგებლო არ არის სხვა კანონმდებლობაზე ზოგადი მითითების გაკეთება. უმჯობესი იქნება კონკრეტულად მიეთითოს ამ დებულების შესაბამისი დებულება, რომ არ იყოს გაურკვეველი, თუ რას ისახავს მიზნად ასეთი მითითება.
22. მესამე, არსებობს ფართო კონცეფციების შეთავაზების ტენდენცია, საკმარისი კრიტერიუმების გარეშე, რომლებიც მათი გამოყენების სახელმძღვანელო პრინციპებს წარმოადგენს. ზოგიერთ შემთხვევაში, ამ მხრივ არსებული სირთულეები შეიძლება გადალახოს ინტერპრეტაციის პრაქტიკის დანერგვის გზით. ამასთან, საჭიროა იმის უზრუნველყოფა, რომ ეს სისტემატიური მიდგომის სახით დაინერგოს. გარდა ამისა, იმ შემთხვევებში, როდესაც სრულიად ახალი კონცეფციების შემოტანა ხდება, მათ ყოველთვის უნდა ახლდეს შესაბამისი მოსაზრებები მათ გამოყენებასთან დაკავშირებით. ეს შეიძლება თავად კანონმდებლობაში იყოს ასახული, ან ასევე შეიძლება განხორციელდეს გარკვეული ფორმის განმარტებითი სახელმძღვანელო მითითების შემუშავების გზით, რაც დახმარებას გაუწევს იმათ, ვინც რეალურად უნდა გამოიყენოს ეს ცნებები. მაგ., ასეთი სახელმძღვანელო შენიშვნები გამოსადეგი იქნება, როდესაც საჭირო იქნება გადაწყვეტილების მიღება კონკრეტულ საქმეში ნაფიც მსაჯულთა მონაწილეობის შესაძლო შეუთავსებლობის შესახებ.
23. მეოთხე, ტერმინები „ახლო ნათესავი“ და „ოჯახის წევრი“ მნიშვნელოვანია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მთელი რიგი დებულებებისთვის. როგორც ქვემოთ მოცემული მსჯელობიდან ჩანს, გარკვეულწილად ეს ტერმინები შეიძლება არ იყოს შესაბამისი იმ ურთიერთობებისთვის, რომლებიც ახლა უკვე აღიარებულია, როგორც ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის მნიშვნელობით, კერძოდ კი, ისეთი ურთიერთობების კონტექსტში, როგორიცაა სამოქალაქო პარტნიორობა და დე ფაქტო ურთიერთობები. ეს აღინიშნა გარკვეულ დებულებებთან მიმართებაში, მაგრამ ეს კომენტარები ზოგადად ვრცელდება ამ ტერმინების გამოყენებაზე. პრაქტიკაში, სირთულე შეიძლება გადაიჭრას ანალოგის გამოყენებით, მაგრამ ეს არ იძლევა საკმარის განსაზღვრულობას იმის შესახებ, რომ რა მიდგომა იქნება გამოყენებული ყველა შემთხვევაში.

24. ამასთან, სადაოა, საჭიროა, ან მიზანშეწონილია თუ არა ორი განსხვავებული ტერმინის არსებობა, განსაკუთრებით იმის გამო, რომ სიტყვა „მეუღლე“ ორივე ჩამონათვალშია მოცემული, ხოლო განსხვავება „შვილს, მინდობით აღსაზრდელს“ და ახლო ნათესავის განსაზღვრებაში ჩამოთვლილ „არასრულწლოვან შვილს ან გერს“ შორის ძნელი გასაგებია, თუ ამას მე-8 მუხლთან დაკავშირებულ სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გათვალისწინებით განვიხილავთ.
25. დაბოლოს, მიზანშეწონილი იქნებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის და სისხლის სამართალწარმოებასთან დაკავშირებულ სხვა კანონმდებლობაში გათვალისწინებულიყო ის ფაქტი, რომ მათში მონაწილეობენ ქალებიც, და არა მხოლოდ მამაკაცები, **რამდენადაც ეს შესაძლებელია ლინგვისტური თვალსაზრისით.**
26. ამრიგად, საჭიროა გავითვალისწინოთ ზემოხსენებული მოსაზრებები სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსისა და სისხლის სამართლის პროცესთან დაკავშირებული სხვა კანონმდებლობის გადასინჯვისას.
27. სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული მთელი რიგი პრობლემები იყო გამოვლენილი მრგვალი მაგიდის დისკუსიის ფარგლებში მომზადებულ ანგარიშში „სისხლის სამართლის სისტემის მონაწილეთა შორის სწორი ბალანსის უზრუნველყოფა“. ზოგი პრობლემა ეხება ამ მიმოხილვის ფარგლებში განხილული კანონმდებლობისგან განსხვავებულ კანონებს, ხოლო სხვების მოგვარება მხოლოდ საკანონმდებლო ცვლილებების გზითა არ არის შესაძლებელი, არამედ საჭიროა ტრენინგები, დამოკიდებულების შეცვლა და, რაც მთავარია, ხელმძღვანელობა, რომელიც ყველა ძალისხმევას მიმართავს ევროპული სტანდარტების დაცვის უზრუნველყოფაზე, როდესაც საქმე ეხება იმ დებულებების პრაქტიკაში გამოყენებას, რომლებიც ზოგადად ამ სტანდარტებს შეესაბამება.
28. რა თქმა უნდა, იმ ღირებულებების სრულად აღიარების გარეშე, რომლებიც საფუძვლად უდევს სისხლის სამართლის თანამედროვე სისტემას, რომელიც დაფუძნებულია ევროპულ მოლოდინებზე, არსებობს იმის რისკი, რომ სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების აღსრულებაზე პასუხისმგებელი პირები ვერ უზრუნველყოფენ ამგვარი მოლოდინის დაკმაყოფილებას. მხოლოდ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის გადასინჯვა თავისთავად ვერ უზრუნველყოფს დამოკიდებულებების შეცვლას.
29. მიუხედავად ამისა, არსებობს რამდენიმე სფერო, სადაც სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიდგომა შეიძლება გაუმჯობესდეს.

30. პირველ რიგში, მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეულწილად გათვალისწინებული იქნა სისხლის სამართლის პროცესში მონაწილე მოწვევლად პირთა საჭიროებები, და ცალკეული დებულებების შესწავლის შედეგად კონკრეტული რეკომენდაციები შემუშავდა, სასურველია, რომ მთლიანი საპროცესო კოდექსის გადასინჯვა მოხდეს ასეთი პირების საჭიროებების გათვალისწინებით. ეს მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ იმისთვის, რომ ხელი შეეწყოს მათ პროცესში მონაწილეობას, არამედ ასევე იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ამგვარი გამოცდილება არ აღმოჩნდეს დამამცირებელი ან არასასიამოვნო.
31. ამ მხრივ გარკვეული სახელმძღვანელო მითითებებისთვის მსხვერპლთა დირექტივისთვის მიმართვა შეიძლება. ამასთან, უნდა გვახსოვდეს, რომ მოწვევლადი ადამიანები მხოლოდ მსხვერპლები არ არიან; ისინი შეიძლება იყვნენ მოწმეები, ნაფიცი მსაჯულები, იმ შენობაში მყოფი პირები, სადაც ჩხრეკა ხორციელდება, და ბრალდებული პირები. გარდა ამისა, მოწვევლადი პირების საჭიროებების გათვალისწინება მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ სასამართლო განხილვის ეტაპზე, არამედ სისხლის სამართლის წარმოების დაწყებისთანავე.
32. მეორე, შესაძლო დანაშაულების გამოძიების ღონისძიებები შეიძლება გაუმჯობესდეს. ამჟამად მოქმედი მე-100 მუხლი გამოძიების დაწყების ვალდებულებას ადგენს, ხოლო 101-ე მუხლში ჩამოთვლილია ინფორმაცია, რომელიც გამოძიების დაწყების საფუძველს წარმოადგენს. თუმცა, ეს უკანასკნელი შემოიფარგლება მხოლოდ გამომძიებლისთვის ან პროკურორისთვის მიწოდებული ინფორმაციით, რომელიც გამოვლენილია სისხლის სამართლის პროცესის დროს, ან გამოქვეყნებულია მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში. ამ დებულებაში არ არის ასახული მოთხოვნა, რომ გათვალისწინებული იქნას წარსული გამოძიება ან სამართალწარმოება იმ პირის მიმართ, რომელიც გამოძიების ობიექტია. რაც შეიძლება გათვალისწინებული იქნას ვინმეს მიმართ ბოლოდროინდელი ბრალდების შეფასებისას. ასეთი მიდგომა კარგი პრაქტიკაა, მაგრამ, როგორც ჩანს, იგი ყოველთვის არ არის გათვალისწინებული, განსაკუთრებით ოჯახში ძალადობის შემთხვევებში⁶, ისევე როგორც საჯარო მოხელეების მხრიდან ჩადენილი დარღვევების შემთხვევებში.
33. 101-ე მუხლში მკაფიო მოთხოვნის დამატებამ, რომ შემოქმედეს იმ პირთან დაკავშირებული დარღვევების ან ნასამართლეობის წინა ჩანაწერები, რომლის მიმართ საჩივარია წარდგენილი, შესაძლოა ხელი შეუწყოს ოჯახში ძალადობასთან და საჯარო მოხელეების მხრიდან ჩადენილ დარღვევებთან

⁶ იხილეთ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში წარდგენილი საჩივრები *A. and B. v. Georgia*, no.73975/16 და *Gaidukevich v. Georgia*, no.38650/18, რომელთა შესახებ მთავრობას წარედგინა შეტყობინება.

დაკავშირებული ბრალდებების გამოძიებისადმი უფრო ეფექტურ მიდგომას. გარდა ამისა, გამოძიების დაწყების ვალდებულება არ უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ იმ შემთხვევებით, როდესაც გამოძიებელს ან პროკურორს ეცნობება დანაშაულის ჩადენის შესახებ.

34. მესამე, მიუხედავად იმისა, რომ 106(1)¹ მუხლის შესაბამისად, დაზარალებულს უფლება აქვს გაასაჩივროს გამოძიების შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილება, არ არსებობს გასაჩივრების შესაძლებლობა იმ წესის გამო, თუ როგორ ხდება კონკრეტული ქმედების კვალიფიკაცია. აქედან გამომდინარე, ობიექტურად ჩადენილი მძიმე სისხლის სამართლის დანაშაულზე არასათანადო რეაგირების და მისი ნაკლებად მძიმე დანაშაულის სახით დაკვალიფიცირების გასაჩივრების შესაძლებლობა არ არსებობს. ამან შეიძლება გამოიწვიოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლების დარღვევა. აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილია, რომ დაზარალებულს შეეძლოს იმ ქმედების დაკვალიფიცირების გასაჩივრება, რომელთანაც დაკავშირებით მან საჩივარი წარადგინა.
35. მეოთხე, 49-ე და 57-ე მუხლებით გათვალისწინებულია მოწმის ან მსხვერპლის მიერ დაცვის სპეციალური ზომების მოთხოვნის შესაძლებლობა. თუმცა, მსხვერპლმა შეიძლება ყოველთვის ვერ ისარგებლოს ამ შესაძლებლობით, ან შეიძლება ემინოდეს ამ ზომების მოთხოვნის. ასევე აღსანიშნავია, რომ ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვაზე მიმართული ზომები ყოველთვის საკმარისად ოპერატიულად არ ტარდება.⁷
36. გარდა ამისა, ამ ზომების გატარების გადაწყვეტილებას პროკურორი იღებს, მაშინ, როდესაც სავარაუდოდ, მსხვერპლს პირველი კონტაქტი პოლიციასთან აქვს. შესაბამისად, შეიძლება სასარგებლო იყოს, რომ პირმა, რომელიც 101-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შესახებ მიიღებს ინფორმაციას, პროკურორს მიმართოს სპეციალური დაცვის ზომების აუცილებლობის შესახებ იმავე დროს, როდესაც დანაშაულის შესახებ შეტყობინებაზე ანგარიშს მოამზადებს.
37. მეხუთე, სასურველია, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებები სისხლის სამართლის საკითხებთან დაკავშირებით მხოლოდ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით დარეგულირდეს და არა ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონით, რომელიც არეგულირებს ასეთ საქმიანობას სისხლის სამართლის სფეროს ფარგლებს გარეთ. გარდა ამისა, ასეთი საქმიანობის განხორციელებისას გასათვალისწინებელია დანაშაულების

---

⁷ იხილეთ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში წარდგენილი საჩივარი *Tkheldize v. Georgia*, no. 33056/17, რომლის შესახებ მთავრობას წარედგინა შეტყობინება.

სიმძიმე, და ზოგადად, ამ ზომების გამოყენების მარეგულირებელი საკანონმდებლო ჩარჩო დახვეწას საჭიროებს.

38. მეექვსე, აღკვეთის ღონისძიებების გამოყენებასთან დაკავშირებით საჭიროა სხვადასხვა ასპექტების გაუმჯობესება. კერძოდ, გასათვალისწინებელია მოთხოვნა, რომლის შესაბამისადაც უნდა არსებობდეს გონივრული ექვი, რომ ბრალდებულმა ჩაიდინა დანაშაული, ვიდრე ამგვარი ზომების გამოყენების შესაძლებლობა იქნება განხილული. ასევე, უფრო მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს ზომების დასაბუთების მოთხოვნას, და მოთხოვნას, რომ პირველ რიგში განხილული უნდა იყოს, საკმარისი იქნება თუ არა ნაკლებად შემზღვეველი ზომები პრობლემის გადასაჭრელად, და თუ ამ ზომების ვადის გაგრძელება დადგინდება, შესწავლილი უნდა იყოს უზრუნველყოფილი იქნა თუ არა სათანადო გულმოდგინება სამართალწარმოების განხორციელებისას. გასათვალისწინებელია საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა, როგორც აღკვეთის ღონისძიების დადგენის საფუძველი. გარდა ამისა, საჭიროა იმის უზრუნველყოფა, რომ გირაოს ოდენობა ხელმისაწვდომია, და ზოგადად, მისი გადახდა არ უნდა იყოს ბრალდებულის გათავისუფლების წინაპირობა. გარდა ამისა, პატიმრობის გამოყენების უფრო მეტი ალტერნატივა უნდა არსებობდეს, ვიდრე გირაოს გამოყენება.
39. მეშვიდე, საპროცესო შეთანხმების პროცედურაში გარკვეული შესწორებებია შესატანი. კერძოდ, ეს ცვლილებები შემდეგს უნდა მოიცავდეს: იმის შესაძლებლობის განხილვის გამორიცხვა, რომ საპროცესო შეთანხმების მიღწევაა შესაძლებელი ბრალდებულის სასამართლოში პირველივე გამოცხადებისას; პროკურორის მიერ საპროცესო შეთანხმების შეთავაზების წერილობით ფორმაში შედგენა; საპროცესო შეთანხმების დადება, რაც არ ითვალისწინებს სასჯელს, რომელიც შეუსაბამოა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლებით გათვალისწინებულ ვალდებულებებთან; ნაფიც მსაჯულებს მოწმის მიერ ეცნობებათ დადებული საპროცესო შეთანხმების შესახებ; და საპროცესო შეთანხმებით გათვალისწინებული თანამშრომლობის ვალდებულება, რომელიც არ ვრცელდება ოფიციალური პირის ან სხვა პირის წინააღმდეგ ჩვენების მიცემაზე, რომლის ვინაობა დადგენილია ამ შეთანხმების მიღწევის შედეგად.
40. მერვე, მიუხედავად იმისა, რომ მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის მიდგომა კარგად არის ჩამოყალიბებული 25-ე მუხლში, არსებობს მთელი რიგი გზები, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელია ამის პრაქტიკაში უკეთ უზრუნველყოფა.
41. ეს მოიცავს იმის უზრუნველყოფას, რომ დაკითხვა არ დაიწყება ბრალდებულის ადვოკატის დასწრების გარეშე და ადვოკატსა და

ბრალდებულს შორის კომუნიკაცია კონფიდენციალური იქნება. გარდა ამისა, საჭიროა გაუმჯობესდეს დაცვის მხარის მიერ მტკიცებულებათა შეგროვებისა და ადვოკატების საგამომიებო მოქმედებებში მონაწილეობის შესაძლებლობა.

42. ასევე, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს იმ მოწმეთა უკეთესი დაცვა, რომლებიც დაკითხვის პროცესში ბრალდებულად იქნებიან მიჩნეული და ადვოკატების შეცვლა არ უნდა განხორციელდეს ისე, რომ ბრალდებულის ინტერესებს ზიანი მიადგეს. ასევე, საჭიროა საიდუმლო დოკუმენტების და სრულად კონფიდენციალურად მიჩნეული საქმის მასალების შესწავლის შესაძლებლობის გაუმჯობესება. გარდა ამისა, საქმის მასალების საჯაროდ გამჟღავნების მარეგულირებელი რეჟიმი ერთნაირი უნდა იყოს დაცვისთვის და ბრალდებისთვის, ხოლო მოსამართლეების შეცვლა არ შეიძლება მტკიცებულებების ხელმეორედ მოსმენის გარეშე, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ დაცვასთან სხვაგვარი შეთანხმება იქნება მიღწეული.
43. მეცხრე, ნაფიც მსაჯულთა მონაწილეობით სასამართლო პროცესების ჩატარებასთან დაკავშირებით სხვადასხვა სახის გაუმჯობესებაა საჭირო. ამასთან, ყველაზე მნიშვნელოვანი ეხება ნაფიცი მსაჯულებისთვის სამართალო პროცესის განმავლობაში მათი ფუნქციების შესრულებასთან დაკავშირებით მიცემულ ინსტრუქციებს.
44. დაბოლოს, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ისე უნდა ჩამოყალიბდეს, რომ სისხლის სამართალწარმოების პროცესში შესაძლებელი იყოს თანამედროვე ტექნოლოგიის შესაძლებლობების უფრო მეტად გამოყენება. კოდექსი უკვე შეიცავს გარკვეულ დებულებებს ვიდეოჩაწერასთან დაკავშირებით. თუმცა, როგორც ქვემოთაა აღნიშნული, არსებობს გარემოებები, როდესაც ეს მოთხოვნილი უნდა იყოს, ნაცვლად იმისა, რომ მითითებული იყოს როგორც ერთ-ერთი შესაძლებლობა.
45. გარდა ამისა, საჭიროა ვიდეოკონფერენციის ღონისძიებების გამოყენების შესაძლებლობის კიდევ უფრო გაფართოება იმ პირობით, რომ ეს შეესაბამება სამართლიანი სასამართლო მოსმენის ფუნდამენტურ მოთხოვნას. გარდა ამისა, უნდა არსებობდეს დოკუმენტების ელექტრონულ ფორმატში გაცვლისა და გაზიარების უფრო მეტი შესაძლებლობა, რაც ამჟამად ფარული საგამომიებო მოქმედებებთან დაკავშირებითაა გათვალისწინებული, რადგან ეს არამართო დაზოგავს ხარჯებს, არამედ ასევე ხელს შეუწყობს საქმეების უფრო სწრაფად წარმოებას.

გ. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი

1. შესავალი

46. ეს ნაწილი მიჰყვება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის თავების თანმიმდევრობას და განსაზღვრავს იმ დებულებებს, რომლებზეც ყურადღება უნდა გამახვილდეს.

I თავი. სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობა, მისი მიზნები და გავრცელების სფერო

მე-3 მუხლი

47. მიუხედავად იმისა, რომ 23-ე პარაგრაფში მოცემული მტკიცებულებების განმარტების ფარგლები უაღრესად ფართოა, მათ ინტერპრეტაციაში გარკვეული შეუსაბამობები არსებობს. კერძოდ, სასამართლოები, როგორც ჩანს, დაუშვებლად მიიჩნევენ ისეთ საპროცესო დოკუმენტებს, როგორცაა დაკავების ჩანაწერები, მიუხედავად იმისა, რომ ამან შეიძლება მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინოს სამართალწარმოების შედეგებზე⁸. ამავდროულად, არსებობს საბრალდებო აქტის მტკიცებულების სახით განხილვის ტენდენცია, რაც უბრალოდ ბრალეულობის შესახებ ვარაუდის ფაქტის სახით წარმოჩენას წარმოადგენს.⁹
48. ორივე პრაქტიკა ბრალდებულ პირს სასამართლო პროცესის ფარგლებში არახელსაყრელ მდგომარეობაში აყენებს, და ხელს უშლის მას ისეთი მტკიცებულებების წარდგენაში, რომელიც შეიძლება გამამართლებელი იყოს, და მოითხოვს მისგან უარყოფის მტკიცება, რომელიც არაფერია, გარდა ვარაუდისა.
49. ამრიგად, საჭიროა 23-ე პუნქტში მოცემული განმარტების გადასინჯვა, რათა უფრო ნათლად განისაზღვროს, რომ საპროცესო დოკუმენტები შეიძლება წარმოდგენილი იყოს მტკიცებულების სახით, და რომ თავად საბრალდებო აქტი არ უნდა ჩაითვალოს მტკიცებულებად.

II თავი. სისხლის სამართლის პროცესის პრინციპები

---

⁸ იხილეთ „მხარეთა თანასწორობის და შეჯიბრებითობის პრინციპების განმტკიცება მტკიცებულებათა შეგროვების, შესწავლისა და ექსპერტიზის პროცესში“, EWMI-PROLOG, 2018, გვ. 6, და ასევე კვლევა „მტკიცებულებები სისხლის სამართლის პროცესში“ https://www.osgf.ge/files/2016/Publications/merged_document_2.pdf, at p. 155.

⁹ იხილეთ აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტი, „მხარეთა თანასწორობის და შეჯიბრებითობის პრინციპების განმტკიცება მტკიცებულებათა შეგროვების, შესწავლისა და ექსპერტიზის პროცესში“, 2018, გვ. 6.

მე-14 მუხლი

50. მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომლის შესაბამისადაც „მხარეს უფლება აქვს სასამართლოში მოითხოვოს მოწმის პირადად დაკითხვა“ უნდა ითვალისწინებდეს, რომ ასეთი დაკითხვა შეიძლება არ შეესაბამებოდეს ფსიქოლოგიური კეთილდღეობის უფლებას, რაც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით დადგენილი პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლების ნაწილია¹⁰, და შეიძლება ასევე არ შეესაბამებოდეს სტამბოლის კონვენციის 56-ე მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ მოთხოვნას, რომ გენდერული ნიშნით ძალადობის მსხვერპლებს უნდა შეეძლოთ ჩვენების მიცემა ბრალდებულთან პირირსპირ შეხვედრის გარეშე.
51. ამრიგად, საჭიროა ამ შესაძლებლობის კვალიფიკაცია იმის მითითებით, რომ ასეთი მოთხოვნის დაკმაყოფილება ბრალდებულისთვის დამოკიდებულია დანაშაულის სავარაუდო მსხვერპლის უფლებების დაცვის საჭიროებაზე.

III თავი. სასამართლო

25-ე მუხლი

52. ეს დებულება ადგენს მოთხოვნებს, რომლებიც შეესაბამება სასამართლო პროცესის შეჯიბრებითობის და მხარეთა თანასწორობის მოთხოვნებს, როგორც ეს გათვალისწინებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით,
53. ამასთან, დამაზუსტებელი კითხვების დასმის უფლების გამოყენება სამართლიანი სასამართლო განხილვის უზრუნველსაყოფად არ უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ ბრალდების მხარეს გაეწიოს დახმარება ბრალდების გამყარებაში, რადგან მას ეკისრება მტკიცების ტვირთი.
54. ამრიგად, მიზანშეწონილი იქნებოდა ფრაზას „სამართლიანი სასამართლოს უზრუნველსაყოფად“ დაემატოს ფრაზა „ბრალდებულისთვის“, რათა ეს ნათლად წარმოჩნდეს.

27-ე მუხლი

55. ამ დებულების პირველ პარაგრაფში მითითებულია, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო შედგება 12 მსაჯულისგან და 2 სათადარიგო მსაჯულისგან. თუმცა, ამ დებულებაში ასევე დადგენილია ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს

---

¹⁰ იხილეთ, მაგ. *Y. v. Slovenia*, no. 41107/10, 2015 წლის 28 მაისი.

შემადგენლობაში მინიმალური წევრების რაოდენობა - ანუ, არანაკლებ 6, 8 ან 10, იმაზე დამოკიდებულებით, დანაშაული ნაკლებად მძიმე, მძიმე, თუ განსაკუთრებით მძიმე კატეგორიას მიეკუთვნება.

56. 224-ე მუხლიდან ნათელი ხდება, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო განხილვა უნდა დაიწყოს 12 ნაფიცი მსაჯულის და მინიმუმ 2 სათადარიგო ნაფიცი მსაჯულის შემადგენლობით. ნაფიც მსაჯულთა დადგენილი მინიმალური რაოდენობის მოთხოვნა სავარაუდოდ, გამომდინარეობს სასამართლო განხილვის პროცესის განმავლობაში გარკვეული ნაფიცი მსაჯულების შეცვლის აუცილებლობით, რომლებიც ვერ შეძლებენ თავიანთი მოვალეობების შესრულებას, რაც 232-ე მუხლშია განსაზღვრული, მაგრამ ეს არ არის ცხადად მითითებული.
57. *ამრიგად, საჭიროა იმის დაზუსტება, რომ ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობაში 12 წევრზე ნაკლები მხოლოდ იმ შემთხვევაშია დაშვებული, როდესაც ნაფიც მსაჯულთა დანიშნულ პირთა გარკვეული ნაწილი ვერ შეძლებს მათზე დაკისრებული მოვალეობის შესრულებას, ნაცვლად ბუნდოვანი ფრაზის გამოყენებისა „გარდა ამ კოდექსით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“.*
58. ნაფიცი მსაჯულების კონკრეტულ რაოდენობასთან დაკავშირებით ევროპული სტანდარტი არ არსებობს, მაგრამ გასათვალისწინებელია, რომ ევროპული სასამართლოს შესაბამისად, ნაფიც მსაჯულთა რაოდენობა არის დაცვის ერთ-ერთი გარანტია, როდესაც მიუკერძოებლობის პოტენციური პრობლემები წარმოიქმნება.¹¹
59. გარდა ამისა, ნაფიც მსაჯულთა რაოდენობის შემცირება ასევე ახდენს გავლენას სასამართლო განხილვის მიმდინარეობაზე, 261(4) მუხლით მსჯავრდებისთვის საჭირო ნაფიც მსაჯულთა უმრავლესობის რაოდენობის თვალსაზრისით.
60. გასათვალისწინებელია, რომ გადაწყვეტილების მიღებისთვის საჭირო ნაფიც მსაჯულთა უმრავლესობის მნიშვნელოვნად შემცირება შეიძლება ეწინააღმდეგებოდეს ნაფიც მსაჯულთა სისტემის დანერგვის მთავარ მიზანს, კერძოდ, მართლმსაჯულების სისტემისადმი საზოგადოების ნდობის გაზრდას. ეს განსაკუთრებით იმ სიტუაციას ეხება, როდესაც პრაქტიკაში ფართო განსხვავებაა დაშვებული სხვადასხვა ბრალდებულებთან

---

¹¹ “ამასთან ერთად, ყურადღება უნდა მიექცეს იმ ფაქტს, რომ სასამართლომ შესთავაზა არაერთი მნიშვნელოვანი გარანტია. საყურადღებოა, რომ ბ-ნი ფორსაიტი იყო ერთადერთი თხუთმეტ ნაფიც მსაჯულთაგან, რომელიც შეირჩა შემთხვევითობის პრინციპით ადგილობრივი მოსახლეობიდან” *Pullar v. United Kingdom*, no. 22399/93, 1996 წლის 10 ივნისი, პარ. 40. ეს მოსაზრება კიდევ ერთხელ გამოითქვა საქმეზე *Simsek v. United Kingdom* (dec.), no. 43471/98, 2002 წლის 9 ივლისი.

დაკავშირებით ვერდიქტის გამოსატანად საჭირო ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობაში მოთხოვნილ მსაჯულთა უმრავლესობებს შორის.

61. 224-ე მუხლის შესაბამისად, სხდომის თავმჯდომარე უფლებამოსილია საქმის სირთულიდან გამომდინარე, მიიღოს გადაწყვეტილება 2-ზე უფრო მეტი სათადარიგო მსაჯულის დამტკიცების შესახებ. ამასთან, არ არის მიზანშეწონილი, რომ უფრო მეტი ნაფიცი მსაჯულის დანიშვნის საჭიროება შემოფარგლოს მხოლოდ „რთული“ საქმეებით, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ თავიდანვე შეიძლება არ იყოს ნათელი, რომ საქმე ასეთი ხასიათისაა და მიუკერძოებლობის პრობლემები შეიძლება გამოიკვეთოს არა მხოლოდ იმ პირებთან დაკავშირებით, ვინც გამოვლინდა, როგორც ასეთი პრობლემის ქონე.
62. მიუხედავად იმისა, რომ ქვემოთ რამდენიმე კომენტარი იქნება შემოთავაზებული ნაფიც მსაჯულთა შეცვლის გარემოებებსა და ნაფიც მსაჯულთა განსაზღვრულ რაოდენობასთან დაკავშირებით, რომლებიც აუცილებელია ხმათა უმრავლესობით ვერდიქტის გამოსატანად,¹² ასევე საჭიროა განხილული იქნას სათადარიგო ნაფიც მსაჯულთა რაოდენობის გაზრდის საჭიროება ყველა შემთხვევაში, რათა არ შეიქმნას ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობის მინიმუმამდე შემცირების საჭიროება.

28-ე მუხლი

63. ნაფიც მსაჯულთა სოციალურ გარანტიებთან დაკავშირებით ამ დებულებაში ორი ასპექტი არსებობს, რომლებიც პოტენციურად პრობლემატურია.
64. პირველი გამომდინარეობს მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დებულებიდან, რომლის შესაბამისადაც დასაქმებულ პირებს უნდა შეუწარმოებინდეთ თავიანთი სამუშაო ადგილი, თანამდებობა და ანაზღაურება.
65. ეს აუცილებლად აკისრებს დამსაქმებელს ტვირთს, მაგრამ რადგან ნაფიც მსაჯულთა სამსახური ევროპული სასამართლოს მიერ აღიარებული იქნა როგორც კანონიერი სამოქალაქო ვალდებულება¹³, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ასეთი ტვირთი არაპროპორციული იყოს და წარმოადგენდეს No1 ოქმის 1-ლი მუხლით გათვალისწინებული საკუთრებით მშვიდობიანი სარგებლობის უფლების პოტენციურ დარღვევას, ყოველ შემთხვევაში მაშინ, როდესაც ნაფიც მსაჯულთა სამსახური არ არის ზედმეტად ხანგრძლივი და,

¹² იხილეთ ქვემოთ მოცემული პარაგრაფები 486-490 და 542-544.

¹³ იხილეთ *Zarb Adami v. Malta*, no. 17209/02, 2006 წლის 20 ივნისი. ამასთან, ისევე, როგორც ამ შემთხვევაში, ადამიანთა სხვადასხვა ჯგუფების მიმართ განსხვავებული მოპყრობა, როდესაც ისინი ნაფიც მსაჯულთა ფუნქციას ასრულებენ, არღვევს მე-14 მუხლით გათვალისწინებული დისკრიმინაციის აკრძალვას, ერთობლიობაში 4(3)(დ) მუხლთან, თუ ასეთ განსხვავებულ მოპყრობას არა აქვს ობიექტური და გონივრული გამართლება.

შესაბამისად, არ არის ზედმეტად ძვირი დამსაქმებლისთვის, რომელსაც უწევს ნაფიცი მსაჯულის და მისი შემცვლელი მოსამსახურის ანაზღაურების გადახდა.

66. ამასთან, ის ფაქტი, რომ დებულება მიღებულია დასაქმებულთა ეკონომიკური დაცვის, მაგრამ არა თვითდასაქმებული პირების დაცვის მიზნით, ცალსახად იწვევს მე-12 ოქმით გათვალისწინებული დისკრიმინაციის აკრძალვის დარღვევას, ვინაიდან მხოლოდ პირველი კატეგორიის პირების ფინანსური მდგომარეობაა დაცული, მიუხედავად იმისა, რომ ორივე იგივე საჯარო ფუნქციას ასრულებს. შეიძლება შეიქმნას შთაბეჭდილება, რომ განსხვავებულ მოპყრობას რაციონალური და ობიექტური დასაბუთება აქვს იქიდან გამომდინარე, რომ თანამშრომლების პოზიცია შეიძლება უფრო დაუცველი იყოს. რა თქმა უნდა, ეს ვითარება შეიძლება შეიცვალოს ხანგრძლივი სასამართლო პროცესის შემთხვევაში.
67. გარდა ამისა, ბიზნესისთვის პოტენციურმა პრობლემებმა, რაც გამოწვეულია მისი მფლობელის ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულების გამო სამსახურში გამოუცხადებლობით, შეიძლება გამოიწვიოს 31-ე მუხლის (ბ) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შესაძლებლობის უფრო ფართოდ გამოყენება, ერთობლიობაში ამ დებულების მე-3 პუნქტთან, და პირმა შეიძლება უარი განაცხადოს ამ ფუნქციის შესრულებაზე იმ საფუძველზე, რომ მის სამსახურში მისი სხვა პირით ჩანაცვლება მნიშვნელოვან ზიანს მიაყენებს მის ბიზნესს, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ ამ ჩანაცვლებასთან დაკავშირებული ხარჯის გამო შესაძლოა არაპრაქტიკული გახდეს შესაფერისი პირის აყვანა. შედეგად, ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობაში შეიძლება მხოლოდ დასაქმებულები შედიოდნენ, და შესაბამისად, მათ შემადგენლობაში არ იქნება სათანადოდ ასახული საზოგადოების წარმომადგენლობითი სეგმენტი.
68. *ამრიგად, საჭიროა ისეთი ზომების დანერგვა, რათა უზრუნველყოფილი იყოს, რომ ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობების შესრულებამ არ გამოიწვიოს ზედმეტი ტვირთი თვითდასაქმებული პირებისთვის, და არ შეაფერხებს შერჩეულ ნაფიც მსაჯულებს მათზე დაკისრებული სამოქალაქო მოვალეობის შესრულებაში.*
69. მეორე პოტენციური პრობლემა ეხება მე-3 პუნქტით გათვალისწინებულ დებულებას, რომელიც მოითხოვს ნაფიც მსაჯულთა კანონიერი ინტერესების გათვალისწინებას, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ნაფიცი მსაჯულის კანონიერი ინტერესების დაკმაყოფილებით დაცული სიკეთე ნაკლებია, ვიდრე მართლმსაჯულებისათვის ან მესამე პირისათვის მიყენებული ზიანი.

70. რა თქმა უნდა, მიზანშეწონილია თავიდან იქნას აცილებული ნაფიც მსაჯულებზე ტვირთის დაკისრება, როდესაც ეს არ არის საჭირო საქმის განხილვისთვის. თუმცა, მოცემულ დებულებაში არასაკმარისად ცხადადაა განსაზღვრული, თუ როგორ უნდა შეფასდეს, რომ ნაფიც მსაჯულთა კანონიერი ინტერესებისთვის მიყენებული ზიანი შეიძლება აღემატებოდეს, ან არ აღემატებოდეს მართლმსაჯულებისთვის, ან მესამე პირისთვის მიყენებულ ზიანს. გარდა ამისა, გაუგებარია, თუ როგორ უკავშირდება ასეთი დებულება 31-ე მუხლის უფრო კონკრეტულ დებულებებს ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმის შესახებ, და ასევე გაურკვეველია, არის თუ არა ეს დაკავშირებული, და როგორ, საქმის განხილვასთან, როდესაც იგი დაიწყება.
71. *შესაბამისად, საჭიროა განვმარტოთ, თუ როგორ უნდა იქნას გამოყენებული ეს დებულება და, კერძოდ, თუ რას ამატებს იგი 31-ე მუხლის უფრო კონკრეტულ დებულებებს. კერძოდ, შეიძლება განიმარტოს, რომ ეს დებულება გამოიყენება მხოლოდ პირის ნაფიც მსაჯულად დანიშვნის შემდეგ.*

29-ე მუხლი

72. (დ) პუნქტში მოცემული დებულება ფიზიკური ან გონებრივი თვალსაზრისით შეზღუდული შესაძლებლობის შესახებ, რომელიც ხელს არ უშლის პირს ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაში, არ შეიცავს რაიმე მითითებას, თუ რა საფუძველზე უნდა შეფასდეს, შეუძლია თუ არა პირს ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობების შესრულება. კერძოდ, არ არის ნათელი, ეხება თუ არა ეს დებულება მხოლოდ ისეთი ხასიათის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებს, რომელთა შეზღუდული შესაძლებლობა სერიოზულ დაბრკოლებას წარმოადგენს ნაფიცი მსაჯულის ფუნქციების შესასრულებლად, თუ ასევე ვრცელდება იმ პირებზე, რომლებსაც შეიძლება გარკვეული დახმარების გაწევა სჭირდებოდეს (როგორცაა მაგალითად, ინვალიდის ეტლით წვდომის, ან აუდიოსაშუალებების უზრუნველყოფა), რაც შეიძლება ძვირადღირებული იყოს, მაგრამ არსებითად შეუძლებელი არ არის.
73. თუ არ იქნება უზრუნველყოფილი, რომ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები მიჩნეული არიან, როგორც შესაფერისი ნაფიც მსაჯულთა ფუნქციის შესასრულებლად, ეს დისკრიმინაციულ მოპყრობად იქნება მიჩნეული, რაც ეწინააღმდეგება No.12 ოქმის მოთხოვნებს, და ასევე წინააღმდეგობაში მოდის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციით გათვალისწინებულ ვალდებულებებთან.¹⁴

¹⁴ იხილეთ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კომიტეტის მოსაზრებები საქმეზე *Lockrey v. Australia*, შეტყობინება No. 13/2013, 2016 წლის 1-ლი აპრილი.

74. ამრიგად, საჭიროა იმის უზრუნველყოფა, რომ ეს დებულება გამოიყენება N12 ოქმით და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციით საქართველოზე დაკისრებულ ვალდებულებებთან შესაბამისობაში, და კერძოდ კი, სასამართლოები უზრუნველყოფილი იქნებიან საჭირო რესურსებით სასამართლო დარბაზების საჭიროებების შესაბამისად ადაპტაციისთვის, რათა შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებს ნაფიცი მსაჯულების ფუნქციის შესრულება შეეძლოთ.

31-ე მუხლი

75. ორი საფუძველი, რომელზე დაყრდნობითაც ეს დებულება პირს უფლებას ანიჭებს უარი განაცხადოს ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე, უაღრესად არაზუსტია, რამაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს ნაფიცი მსაჯულების დაკომპლექტებაზე, ან გამოიწვიოს განსხვავებები არსებითად ანალოგიურ მდგომარეობაში მყოფი პირების მიმართ მოპყრობაში.

76. კერძოდ, (გ) ქვეპუნქტში ასახული მითითება, რომ ასეთი უარი შეიძლება გამოწვეული იყოს „ჯანმრთელობის მდგომარეობით“, არ განმარტავს თუ რას გულისხმობს ეს. სინამდვილეში, „ჯანმრთელობის მდგომარეობა“ არის ცნება, რომელიც მოიცავს იმ პირებს, რომელთა ჯანმრთელობაც კარგია, და ასევე პირებს, რომლებსაც ჯანმრთელობის პრობლემები აქვთ. ნამდვილად მიზანშეწონილია, რომ ამ მოვალეობის შესრულებისგან გათავისუფლებული იყონ ის პირები, ვისაც სერიოზული ჯანმრთელობის პრობლემა აქვთ, ან რომლებსაც სერიოზული ოპერაცია უნდა ჩაუტარდეთ, მაგრამ არსებული დებულება ასევე საშუალებას აძლევს მათ, ვისაც ჯანმრთელობის პრობლემები აქვთ, მაგრამ რეგულარულად შეუძლიათ მუშაობა, ან რომლებსაც სამედიცინო დახმარება სჭირდებათ, რომელიც შეიძლება გადაიდოს რაიმე სერიოზული შედეგების გარეშე, ასევე უარი თქვან ამ მოვალეობის შესრულებაზე.

77. ამრიგად, საჭიროა ჯანმრთელობის საფუძვლის ფორმულირება ისეთი გზით, რომ უფრო მკაფიოდ იყოს დაკავშირებული ჯანმრთელობის მდგომარეობა ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობების შესრულების შეუძლებლობასთან.

78. მეორე პრობლემატური საფუძველია (დ) პუნქტში მითითებული საზღვარგარეთ გამგზავრების განზრახვა. ეს დებულება იმის საშუალებას იძლევა, რომ პირებმა ორგანიზება გაუწიონ საქმიანობას ისეთი სახით, რომ თავიდან აიცილონ სამოქალაქო ვალდებულების შესრულება. გარდა ამისა, ეს დებულება არ განასხვავებს მკაფიო გეგმების მქონე პირებს, რომლებსაც ბილეთები აქვთ დაჯავშნული, იმ პირებისგან, რომლებსაც თავიანთი მოგზაურობის ადვილად გადადება შეუძლიათ, და იმათ, ვინც მხოლოდ

ფიქრობს საზღვარგარეთ გამგზავრებაზე. მხოლოდ პირველი ჯგუფის წარმომადგენლების შემთხვევაშია ეს არგუმენტი გამართლებული.

79. ამრიგად, საჭიროა ამ საფუძვლის უფრო ვიწროდ ფორმულირება, რათა უზრუნველყოფილი იქნას, რომ ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობის შესრულება არ იქნას თავიდან აცილებული ამისთვის საპატიო საფუძვლის არსებობის გარეშე. ეს შეიძლება მიღწეულ იქნას, მაგალითად ფრაზის „მიემგზავრება საზღვარგარეთ“ ჩანაცვლებით ფრაზით „საზღვარგარეთ წასვლის გარდაუვალი ვალდებულება გააჩნია“.
80. ამ დებულებასთან დაკავშირებით კიდევ ერთი პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ როგორც ჩანს, იგი არ ითვალისწინებს პროცედურას იმის განსასაზღვრად, დაკმაყოფილებულია თუ არა ამ დებულებით გათვალისწინებული სხვადასხვა საფუძველი. აღსანიშნავია, რომ 223 (1) - (6) მუხლი აცილების პროცედურის შესახებ არ მოიცავს ამ საკითხებს, ვინაიდან ცნება „აცილება“ უფრო მეტად ეხება შესაბამისობას, შეუთავსებლობას და გამომრიცხავ გარემოებებს, რომლებიც განსაზღვრულია 29-ე, 30-ე და 59-ე მუხლებით.
81. გარდა ამისა, მიუხედავად იმისა, რომ 223(7) მუხლში მოცემულია დებულება „თვითაცილების“ შესახებ, ეს დებულება ეხება მხოლოდ იმ გარემოებებს, რომლებიც ხელს უშლის პირის მიერ ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებას, და არა მის მიერ ამ მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმას. მიუხედავად ამისა, შესაძლოა, ეს დებულება ასევე მიზნად ისახავს ამგვარი უარის მოცვასაც, მაგრამ დებულების ფორმულირება ნამდვილად არ არის ადეკვატური ამ მიზნისთვის.
82. ამრიგად, საჭიროა უფრო მკაფიო დებულების შემუშავება გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებით იმის თაობაზე, აქვს თუ არა პირს უფლება, უარი თქვას ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე, და ეს დებულება 223-ე მუხლში უნდა იყოს ასახული.

2. V თავი. ბრალდებული და ადვოკატი

38-ე მუხლი

83. ამ დებულების სათაურია „ბრალდებულის უფლება-მოვალეობები“. თუმცა, იგი მხოლოდ უფლებებს ეხება და გაუგებარია, თუ რა „მოვალეობები“ არსებობს (გარდა იმისა, რომ აქ სავარაუდოდ იგულისხმება „ადვოკატისთვის“ მიმართვა 44-ე მუხლის მნიშვნელობით).
84. შესაბამისად, საჭიროა სიტყვა „მოვალეობების“ ამოღება.

85. 1-ლი და მე-2 პუნქტები ეხება სისხლის სამართლის პროცესის დროს ისეთ მომენტს, როდესაც დანაშაულში ეჭვმიტანილ პირს, „რომლის მიმართაც არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ მან ჩაიდინა დანაშაული“, რაც საკმარისია მისი ბრალდებულად ცნობისთვის 3(19) მუხლის მნიშვნელობით, უნდა ეცნობოს სამართლიანი სასამართლოს უფლებით გათვალისწინებული უფლებების შესახებ.
86. ეს მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებული დაცვა ვრცელდება იმ მომენტიდან, როდესაც „კომპეტენტური ორგანო ოფიციალურად შეატყობინებს პირს იმის შესახებ, რომ მას ბრალად ედება დანაშაულის ჩადენა“¹⁵. ევროკავშირის კანონმდებლობაში ამჟამად ასახულია უფლებების შესახებ სათანადოდ შეტყობინების მნიშვნელობა, როდესაც ფაქტები იმაზე მიუთითებს, რომ ადამიანი *ეჭვმიტანილია* დანაშაულში, და შესაბამისად, მასზე ვრცელდება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით დადგენილი გარანტიები, ნაცვლად იმისა, რომ დაცული იქნას ოფიციალური შიდასახელმწიფოებრივი სამართლებრივი კვალიფიკაცია ან პროცედურა.¹⁶
87. დაკავების ოქმის ან ბრალდების შესახებ ოფიციალური დადგენილების წარდგენა არის ბრალდებულისთვის ასეთი ოფიციალური შეტყობინების ორი მაგალითი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მიზნებისთვის. ამასთან, ასეთ შეტყობინებად შეიძლება ასევე ჩაითვალოს ჩხრეკის განჩინების გაცემა, წინასწარი გამოძიების წამოწყება, ჩვენების მიცემის მოთხოვნა, ან სხვა ოფიციალური ზომები, რომლებიც ეჭვის არსებობაზე მიანიშნებენ, რაც ანალოგიურად არსებით გავლენას ახდენს ბრალდებულის მდგომარეობაზე. უფრო მეტიც, ვინაიდან ეს „ოფიციალური შეტყობინება“ უფრო ფაქტობრივია და არა ფორმალური, ეს შეიძლება ასევე მოიცავდეს სიტუაციებს, რომლებიც 113-ე და 114-ე მუხლების ფარგლებში ხვდება.
88. *ამრიგად, საჭიროა იმის ნათლად ჩამოყალიბება, რომ პირის ბრალდებულად „ადიარება“ შეიძლება გამომდინარეობდეს ყველა ამ სიტუაციიდან, მათ შორის, მოწმის სტატუსით დაკითხვის დროს.*
89. 1-ლი პუნქტის მოთხოვნა, რომ ბრალდებულს ინფორმაცია მიეწოდოს „მისთვის გასაგებ ენაზე“, არასაკმარისია მოწყვლადი პირების საჭიროებების გასათვალისწინებლად. ამის გამოსწორება შესაძლებელია დირექტივის

¹⁵ *Deweert v. Belgium*, no. 6903/75, 1980 წლის 27 თებერვალი, პარ. 46.

¹⁶ დირექტივა 2012/13/ EU სისხლის სამართლის პროცესში ინფორმაციის მიღების უფლების შესახებ: მუხლი 2(1). ეს დირექტივა ვრცელდება იმ მომენტიდან, როდესაც წევრი სახელმწიფოს კომპეტენტურმა ორგანოებმა პირს შეატყობინეს, რომ იგი ეჭვმიტანილია ან ბრალი ედება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში, და საქმის წარმოების დასრულებამდე.

2012/13/EU მე-3 მუხლის მიდგომის გათვალისწინებით, რომელიც მოითხოვს, რომ ინფორმაცია მიწოდებული უნდა იყოს „მარტივ და გასაგებ ენაზე, მოწყვლადი ექვმიტანილების ან ბრალდებულების განსაკუთრებული საჭიროებების გათვალისწინებით“.

90. *ამრიგად, საჭიროა 1-ლი პუნქტის პირველი ფრაზის გადასინჯვა 2012/13/EU დირექტივის მე-3 მუხლის მიდგომის გათვალისწინებით.*
91. გარდა ამისა, საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, რომელიც ასახულია 2012/13/EU დირექტივის მე-4 მუხლში, სასურველია, რომ არსებობდეს მოთხოვნა, და არა მხოლოდ პრაქტიკა, რომ ბრალდებულს წარმოების დაწყებისთანავე წერილობით ფორმაში მიეწოდოს ინფორმაცია მისი უფლებების შესახებ.
92. „უფლებების შესახებ“ ასეთი დოკუმენტი შედგენილი უნდა იყოს მარტივ და გასაგებ ენაზე, და მასში მითითებული უნდა იყოს ის ინფორმაცია, რომელიც სიტყვიერად მიეწოდება, როგორც ეს გათვალისწინებულია 38-ე მუხლით.
93. ამასთან, ეს დოკუმენტი ასევე უნდა შეიცავდეს უფრო დეტალურ ინფორმაციას შემდეგი უფლებების შესახებ: საქმის მასალებზე წვდომის უფლება; საკონსულტო და ერთი პირის ინფორმირების უფლება; გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების ხელმისაწვდომობის უფლება; საათების ან დღეების მაქსიმალური რაოდენობა, რა ვადითაც ექვმიტანილს ან ბრალდებულს შეიძლება შეეზღუდოს თავისუფლება, სასამართლო ხელისუფლების წინაშე წარდგენამდე; და ძირითადი ინფორმაცია დაპატიმრების კანონიერების გასაჩივრების, დაკავების ზომის გადასინჯვის, ან პირობით გათავისუფლების თხოვნის შეტანის შესახებ. ბრალდებულს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა წაიკითხოს უფლებების ამსახველი დოკუმენტი და დაიტოვოს იგი თავისუფლების აღკვეთის პერიოდის განმავლობაში.¹⁷
94. *ამრიგად, საჭიროა განხილული იქნას 38-ე მუხლში უფლებების შესახებ დოკუმენტის წერილობით ფორმაში მიწოდებასთან დაკავშირებით ასეთი მკაფიო მოთხოვნის შემოღება.*
95. მე-2 პუნქტის მოთხოვნა, რომ ბრალდებულს ეცნობოს, რომ მას „აქვს უფლება გამოიყენოს ადვოკატის მომსახურება“ გარკვეულწილად არასაკმარისია

---

¹⁷ ეს გააუმჯობესებს ინფორმაციის წერილობით ფორმაში მიწოდების არსებულ პრაქტიკას, CPT-ს რეკომენდაციის შესაბამისად, რომ დაკავებულ პირებს უნდა ჰქონდეთ ამ საინფორმაციო დოკუმენტის დატოვების უფლება; *საქართველოს მთავრობისთვის წამებისა და არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან დასჯის საწინააღმდეგო ევროპული კომიტეტის (CPT) მიერ წარდგენილი ანგარიში საქართველოში ვიზიტის შესახებ 2018 წლის 10-21 სექტემბრის პერიოდში (CPT / Inf (2019) 16, გვ. 20*

ადვოკატზე ეფექტური წვდომის უზრუნველსაყოფად, როგორც ამას მოითხოვს ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლი.

96. ეს უკეთესად იქნებოდა უზრუნველყოფილი კონკრეტული უფლებების შეტყობინების ვალდებულების ამ პუნქტში ასახვით, კერძოდ, რომ მას აქვს შემდეგი უფლებები: (ა) მისი ადვოკატის ინფორმირების უფლება; ბ) ადვოკატის წვდომის უფლება; (გ) ადვოკატს დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს დაკავებული პირის გადაყვანის შედეგად დაკავების ადგილის ნებისმიერი ცვლილების შესახებ; და (დ) ინფორმაცია უფასო იურიდიულ კონსულტაციაზე ნებისმიერი უფლების შესახებ და ასეთი რჩევების მიღების პირობები. გარდა ამისა, დაცვის სავალდებულო წესით დანიშვნის შემთხვევაში, ბრალდებულს უნდა ეცნობოს, რომ თუ იგი არ აიყვანს ადვოკატს მისი ინტერესების წარმოსადგენად, მას სასამართლო დაუნიშნავს ადვოკატს.¹⁸
97. *საჭიროა მე-2 პუნქტის გადასინჯვა წინა პარაგრაფში ასახული რეკომენდაციის შესაბამისად.*
98. გარდა ამისა, მიზანშეწონილი იქნება 2012/13/EU დირექტივაში ასახული საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად იმის უზრუნველყოფა, რომ ბრალდებულისთვის ინფორმაციის მიწოდების ყველა შემთხვევა ოფიციალურად იყოს ასახული შესაბამის ჩანაწერებში.
99. *ამრიგად, 38-ე მუხლი უნდა შეიცავდეს მოთხოვნას ბრალდებულისთვის ინფორმაციის მიწოდების ყველა შემთხვევის წერილობით ფორმაში აღრიცხვის შესახებ.*
100. ზოგადად, ამჟამად არსებული პრაქტიკის შესაბამისად, პოლიციის მიერ დაკითხვის დროს უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ადვოკატზე წვდომა, რათა ბრალდებულს არ მიადგეს „გამოუსწორებელი ზიანი“¹⁹. ეს უკანასკნელი შეიძლება თავიდან იქნას აცილებული იმ მოთხოვნის ასახვით, რომ ბრალდებულის ადვოკატს გონივრული ვადა უნდა მიეცეს ადგილზე გამოცხადებისთვის დაკითხვის დაწყებამდე, და დებულება ასევე უნდა ითვალისწინებდეს საგამომიებო ორგანოების ვალდებულებას გადადონ დაკითხვის დაწყება გონივრული ვადით, რათა ადვოკატს ადგილზე გამოცხადების საშუალება ჰქონდეს.

---

¹⁸ ეს ხელს შეუწყობდა CPT-ს მიერ მითითებული პრობლემის გადაჭრას, რომ „აღმოჩნდა, რომ ინფორმაცია ადვოკატზე წვდომის უფლების ზუსტი მნიშვნელობის და დახმარების ფარგლების შესახებ შეიძლება არასწორად იყოს გაგებული დაინტერესებული პირების მიერ (მაგალითად, მათ ეგონათ, რომ მათ აღარ ექნებოდათ წვდომა ex officio იურიდიულ დახმარებაზე)“; იქვე, გვ. 19.

¹⁹ იხილეთ, მაგ. *Blokhin v. Russia* [GC], no. 47152/06, 2016 წლის 23 მარტი.

101. *ამრიგად, საჭიროა 38-ე მუხლში მითითებული იყოს ასეთი მოთხოვნა და ვალდებულება.*
102. მე-3 პუნქტის დებულება იმის შესახებ, რომ თუ ბრალდებული თავს არიდებს სამართალდამცავ ორგანოში გამოცხადებას, ბრალდების შესახებ დადგენილების ასლი გადაეცემა მის ადვოკატს, შეიძლება პრობლემატური იყოს იმ შემთხვევებში, როდესაც ბრალდებულმა კონკრეტულ ადვოკატს მიანიჭა მისი ინტერესების წარმოდგენის მანდატი, და მას არ უნდა საგამოძიებო ორგანოს მიერ დანიშნული ადვოკატი. გაუგებარია, თუ როგორ უნდა შეიტყოს ხელისუფლებამ, რომ ბრალდებულმა შეარჩია კონკრეტული ადვოკატი თავისი ინტერესების წარმოსადგენად. ნებისმიერ შემთხვევაში, როდესაც ეს ცნობილი გახდება, დადგენილება ამ ადვოკატს უნდა გადაეცეს.
103. *ამრიგად, საჭიროა წინა პარაგრაფის ბოლო წინადადებაში შემოთავაზებული კვალიფიკაციის გადასინჯვა, კერძოდ, მე-3 პუნქტს ანუ დაემატოს „მას შემდეგ რაც ეს დადგინდება“.*
104. ამ მუხლის მე-5 პუნქტსა და 43-ე მუხლს შორის შეუსაბამობა არსებობს ბრალდებულსა და მის ადვოკატს შორის კომუნიკაციის თვალსაზრისით. პირველი ითვალისწინებს, რომ „აკრძალულია ბრალდებულისა და მისი ადვოკატის ურთიერთობაზე ისეთი შეზღუდვების დაწესება, რომლებიც ხელს შეუშლის დაცვის სათანადოდ განხორციელებას“, ხოლო ამ უკანასკნელში კი ნათქვამია, რომ ბრალდებულის ურთიერთობა მის ადვოკატთან შესაძლებელია შეიზღუდოს მხოლოდ ვიზუალური მეთვალყურეობით. 43-ე მუხლის რედაქცია უფრო მისაღებია, რადგან აღიარებულია, რომ ბრალდებულსა და მის ადვოკატს შორის კომუნიკაცია კონფიდენციალური უნდა იყოს.²⁰
105. *ამრიგად, საჭიროა მე-5 პუნქტის ბოლო წინადადების ჰარმონიზება 43-ე მუხლთან ისე, როგორც ეს წინა პუნქტშია მოცემული.*
106. მე-8 პუნქტს და მე-11 მუხლს შორის შეუსაბამობა არსებობს სახელმწიფოს ხარჯზე თარჯიმნის მომსახურებით სარგებლობასთან დაკავშირებით. ეს უკანასკნელი ადგენს, რომ თუ პირმა სათანადოდ არ იცის ენა, მას დაენიშნება თარჯიმანი, ხოლო მე-8 პუნქტში აღნიშნულია, რომ ბრალდებულს უფლება აქვს ისარგებლოს თარჯიმნის მომსახურებით, რაც ნების დართვას გამოხატავს. შესაბამისად, მე-8 პუნქტის ფორმულირება არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(3)(ე) მუხლს, რომელიც მოითხოვს თარჯიმნის უზრუნველყოფას იმ ადამიანისთვის, ვინც არ იცის ან სათანადოდ არ იცის სამართალწარმოების პროცესის ენა, ან აქვს ისეთი ფიზიკური ნაკლი, რომელიც თარჯიმნის გარეშე მასთან კომუნიკაციას

²⁰ იხილეთ, მაგ. *S v. Switzerland*, no. 12629/87, 1991 წლის 18 ნოემბერი, *Brennan v. United Kingdom*, no. 39846/98, 2001 წლის 16 ოქტომბერი, და *A T v. Luxembourg*, no. 30460/13, 2015 წლის 9 აპრილი.

გამორიცხავს. თარჯიმანი უზრუნველყოფილი უნდა იყოს დაკითხვის დროს, მანამდე, სანამ შესაბამისი პირი ოფიციალურად იქნება აღიარებული ბრალდებულად. თარჯიმნის ყოლის უფლება არ უნდა იყოს დამოკიდებული ბრალდებულის მიერ მის მოთხოვნაზე.²¹

107. გარდა ამისა, საბოლოო ანგარიშში, პირველი ინსტანციის სასამართლოს ეკისრება იმის უზრუნველყოფის ვალდებულება, რომ გაგების თვალსაზრისით არსებული რეალური სირთულეები იყოს გადაჭრილი, თუნდაც იმ შემთხვევაში, თუ ბრალდებული ან მისი ადვოკატი აშკარად უარს განაცხადებენ თარჯიმნის მომსახურების უფლებებით სარგებლობაზე.²²
108. გარდა ამისა, მკაფიოდ უნდა განიმარტოს, რომ თარჯიმნის მომსახურებით სარგებლობის უფლება ვრცელდება დოკუმენტების და ჩვენებების და განცხადებების თარგმნაზე, რაც საშუალებას მისცემს ბრალდებულს „გაიგოს, თუ რაში ედება მას ბრალი, გაეცნოს საქმის არსს და დაიცვას საკუთარი თავი სასამართლოს წინაშე მოვლენების თავისი ვერსიის წარდგენის გზით“.²³
109. *ამრიგად, საჭიროა მე-8 პუნქტის ტექსტის და შინაარსის ჰარმონიზაცია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(3)(ე) მუხლის მოთხოვნებთან, წინა პუნქტში მითითებული წესით.*
110. მე-10 პუნქტი ეხება ოჯახის წევრებისა და ახლო ნათესავების ინფორმირებას, მაგრამ იგი არ შეესაბამება 177-ე მუხლს, რადგან იგი არ მოიცავს დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და საკონსულო დაწესებულებების ინფორმირებას.
111. *ამგვარად, საჭიროა მე-10 პუნქტის 177-ე მუხლთან შესაბამისობაში მოყვანა, ქვემოთ მითითებული გზით ამ უკანასკნელი დებულების გადასინჯვის გზით.*²⁴
112. 38-ე მუხლი პირდაპირ არ ეხება იმ ინფორმაციას, რომელიც უნდა მიეწოდოს დაპატიმრებულ პირს თავისუფლების აღკვეთის ერთი ადგილიდან მეორე ადგილას გადაყვანის შემთხვევაში. ანალოგიურად, ეს მუხლი არ ეხება იმას, თუ ვის უნდა მიეწოდოს შეტყობინება დაკავებული პირის გადაყვანის შესახებ. იმავდროულად, მიზანშეწონილია, რომ ყველა მოთხოვნა, რომელიც

²¹ *Baytar v. Turkey*, no. 45440/04, 2014 წლის 14 ოქტომბერი: „თარჯიმანი უნდა იყოს უზრუნველყოფილი გამოძიების ეტაპიდანვე, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ არსებობს საფუძვლიანი მიზეზები ამ უფლების შეზღუდვისთვის“, (პარაგრაფი 50). იხილეთ ასევე *Brozicek v. Italy* [P], no. 10964/84, 1989 წლის 19 დეკემბერი.

²² *Cuscani v. United Kingdom*, no. 32771/96, 2002 წლის 24 სექტემბერი, პარ. 38–40.

²³ *Kamasinski v. Austria*, no. 9783/82, 1989 წლის 19 დეკემბერი, პარ. 74.

²⁴ იხილეთ პარაგრაფები 352-354.

ეხება ინფორმაციის მიწოდებას და შეტყობინებას, ნებისმიერი ასეთი გადაყვანის შემთხვევაში ვრცელდებოდეს და განმეორებით იყოს მიწოდებული.

113. ამრიგად, 38-ე მუხლში საჭიროა დებულების დამატება, რომელშიც ასახული იქნება მოთხოვნა, რომ ოჯახის წევრებს და სხვებს, რომლებსაც მანამდე მიეწოდათ ინფორმაცია პირის დაკავების შესახებ, თავიდან მიწოდდეთ ინფორმაცია დაკავებული პირის თავისუფლების აღკვეთის ერთი ადგილიდან მეორე ადგილას გადაყვანის შემთხვევაში.

39-ე მუხლი

114. მიუხედავად იმისა, რომ მე-2 პარაგრაფის შესაბამისად, თუ მტკიცებულების მოპოვებისათვის საჭიროა ისეთი საგამომიებო ან სხვა საპროცესო მოქმედების ჩატარება, რომელსაც ბრალდებული ან მისი ადვოკატი დამოუკიდებლად ვერ ატარებს, იგი უფლებამოსილია შესაბამისი განჩინების გამოტანის შუამდგომლობით მიმართოს მოსამართლეს, როგორც ჩანს, ამ დებულების პრაქტიკაში გამოყენება შეუძლებელია მტკიცებულების მოთხოვნის საკმარისად კონკრეტული წესების არარსებობის გამო, და იმის გამო, რომ მტკიცებულებათა მოთხოვნა (რაც მოიაზრება, როგორც დაცვის მხარის მიერ სასამართლოს მეშვეობით მტკიცებულებების მოპოვება) არ არის შეტანილი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში გათვალისწინებული საგამომიებო ან საპროცესო მოქმედებების ჩამონათვალში²⁵. მოქმედი წესების თანახმად, დაცვის მხარეს მხოლოდ სასამართლოს მეშვეობით შეუძლია მოითხოვოს მტკიცებულებების მიღება ისეთი საგამომიებო მოქმედებების განხორციელების საშუალებით, როგორცაა მაგ. ჩხრეკა/ამოღება, რაც მტკიცების უფრო მაღალ სტანდარტს მოითხოვს.
115. ამრიგად, საჭიროა კონკრეტული დებულების დამატება, რომელიც სასამართლოს საშუალებას მისცემს მოიპოვოს მტკიცებულებები დაცვისთვის იმ გარემოებებში, როდესაც საგამომიებო მოქმედების ჩატარება არ არის მიზანშეწონილი.
116. მე-2 პარაგრაფის ბოლო წინადადებაში ასახული მოთხოვნა, რომ მოსამართლე ვალდებულია მიიღოს ყველა ზომა, რათა ბრალდების მხარისათვის ცნობილი არ გახდეს დაცვის მხარის მიერ მტკიცებულების მოპოვება, როგორც ჩანს, არ არის შესაბამისობაში პროკურორის უფლებამოსილებასთან, რომელიც 40(3) მუხლითაა განსაზღვრული, რომლის შესაბამისად იგი უფლებამოსილია ჩაატაროს გარკვეული საგამომიებო მოქმედებები დაცვის მხარის მიერ წამოწყებულ „საგამომიებო მოქმედებებთან დაკავშირებით“. გარდა ამისა, მუხლი 83(2) ითვალისწინებს

²⁵ იხილეთ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 26 თებერვლის განჩინება.

ბრალდების მხარის მიერ დაცვის მხარისგან მასალების მიღებას, ხოლო 120(10) მუხლის თანახმად, დაცვის მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე მოპოვებული საგნის, დოკუმენტის, ნივთის, ნივთიერების, ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტის ამ კოდექსით დადგენილი წესით პირველადი გამოკვლევის უფლება აქვს ბრალდების მხარეს²⁶.

117. ამრიგად, საჭიროა მე-2 პუნქტის ბოლო წინადადების მნიშვნელობის უფრო ნათლად განმარტება.

42-ე მუხლი

118. განხილვის გადავადების აკრძალვის აბსოლუტური ხასიათი ამ მუხლის 1-ელ და მე-2 პარაგრაფებში, რომლებიც ეხება ადვოკატის შეცვლის მოტივით სასამართლო განხილვის გადადებას, ან ადვოკატის მიერ დაცვის მოვალეობის შესრულების ხანგრძლივად შეუძლებლობის შემთხვევაში, მხოლოდ იმ მიზეზით, რომ ეს იწვევს სასამართლო განხილვის გაჭიანურებას და მისთვის ხელის შეშლას, სავარაუდოდ გამოიწვევს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(3)(ბ) და (გ) ქვეპუნქტების დარღვევას, რადგან იგი არ ითვალისწინებს ბრალდებულის მიერ თავის დაცვის შესაძლებლობას და ამ მიზნით საკმარისი დროის მიცემას. გარდა ამისა, ეს აშკარად წინააღმდეგობაში მოდის მე-3 და მე-4 პუნქტებში გათვალისწინებულ სასამართლოს უფლებამოსილებასთან ადვოკატის სავალდებულო წესით დანიშვნის შესახებ, იმ შემთხვევაში, როდესაც ბრალდებული არ გამოცხადდება საპატიო მიზეზის გარეშე, თუმცა ეს თავად არ არის სრულად მისაღები.

119. ამრიგად, საჭიროა 1-ლი და 2-ე პუნქტების დაზუსტება და შემდეგი წინადადების დამატება - „როდესაც დანამდვილებით დადგინდება, რომ ეს არ იქნება ბრალდებულისთვის საზიანო“ (რაც 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული სიტუაციის შემთხვევაში შეუძლებელი იქნებოდა, თუ ბრალდებულს არ ჰყავდა შემცვლელი ადვოკატი, რომელსაც საკმარისი დრო ჰქონდა დაცვის მოსამზადებლად).

120. მე-3 და მე-4 პუნქტებში გათვალისწინებული ადვოკატის იძულებითი წესით შეცვლა პრობლემურია. როგორც ჩანს, ამ პუნქტების მიზანია არ დაუშვას სასამართლო პროცესის გაჭიანურება. თუმცა ეს ამ მუხლის შინაარსიდან არ არის ცხადი. ეს არ შეიძლება იყოს ნავარაუდები და არ უნდა წარმოადგენდეს იძულებითი შეცვლის საფუძველს, თუ არ არსებობს პროცესის გაჭიანურების უდაო მტკიცებულება. უფრო მეტიც, ის ფაქტი, რომ ბრალდებულის ინტერესების დასაცავად ადვოკატი დაინიშნა, თავისთავად არ უზრუნველყოფს ეფექტურ დახმარებას, ვინაიდან ამ ადვოკატს შეიძლება არ

²⁶ იხილეთ პარაგრაფები 234-236

სურდეს, ან არ შეეძლოს მოქმედება. ამ შემთხვევებში, სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულება ეკისრება შეცვალოს დასახელებული ადვოკატი „ან დაავალოს მას მასზე დაკისრებული მოვალეობების შესრულება“²⁷. გარდა ამისა, ბრალდებულის მიერ ადვოკატის არჩევანი უნდა იყოს ინფორმირებული²⁸. ეს მოსაზრებები გათვალისწინებული უნდა იქნას ამ ორ პუნქტში.

121. ამრიგად, საჭიროა მე-3 და მე-4 პუნქტების გადასინჯვა, რომ გათვალისწინებულ იქნას წინა პარაგრაფში ასახული ყველა მოსაზრება.

43-ე მუხლი

122. მე-3 პუნქტი ითვალისწინებს ბრალდებულის ურთიერთობას მის ადვოკატთან მხოლოდ ვიზუალური მეთვალყურეობით. ამასთან, ეს არ შეიძლება გავრცელდეს რაიმე დოკუმენტურ მასალაზე, რომელიც დაცვის ნაწილს წარმოადგენს, მათი ქცევიდან გამომდინარე გონივრული ეჭვის არარსებობის შემთხვევაში, რომ ბრალდებული და მისი ადვოკატი ბოროტად სარგებლობდნენ თავიანთი კომუნიკაციის კონფიდენციალურობით.²⁹

123. ამრიგად, საჭიროა მე-3 პუნქტის დაზუსტება წინა პარაგრაფში შემოთავაზებული წესით.

44-ე მუხლი

124. 1 პუნქტის პირველი წინადადების ფორმულირება ტოვებს შტაბეჭდილებას, თითქოს დაცვას აქვს ვალდებულება ამტკიცოს ბრალდებულის უდანაშაულობა გონივრულ ეჭვს მიღმა სტანდარტით, მაშინ როდესაც ამგვარი ვალდებულება პროკურორის მხარესაა. ასე რომ, თუ დანაშაული არ დამტკიცდა, გამამართლებელი განაჩენი უნდა იყოს გამოტანილი. ბრალდებულს არ ეკისრება მტკიცების რაიმე ვალდებულება. აბსოლუტურად მიზანშეწონილია, რომ კლიენტმა მისცეს მითითებები ადვოკატს, რომ არ დაუპირისპირდეს ბრალდების მოწმეებს, არამედ საშუალება მისცეს პროკურატურას წარმოადგინოს თავისი მტკიცებულებები დადგენილი სტანდარტის შესაბამისად. სასურველია, რომ ეს წინადადება იკითხებოდეს იმგვარად, რომ ადვოკატმა უნდა გამოიყენოს ყველა კანონიერი შესაძლებლობა ბრალდებულის სახელით.

125. გარდა ამისა, 1-ლი პუნქტის მეორე წინადადება ასევე შეუსაბამოა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსისთვის, ვინაიდან მისი შინაარსი არსებითად

²⁷ *Artico v. Italy*, no. 6694/74, 1980 წლის 13 მაისი, პარ. 33

²⁸ იხილეთ, *Dvorski v. Croatia* [GC], no. 25703/11, 2015 წლის 20 ოქტომბერი.

²⁹ იხილეთ, *Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia*, no. 11082/06, 2013 წლის 5 ივლისი, პარ. 641.

პროფესიული ეთიკისა და კონტრაქტის საკითხია, და 41-ე მუხლით ეს აღიარებულია, როგორც ბრალდებულსა და მის ადვოკატს შორის ურთიერთობის რეგულირება. ამ მუხლში ერთადერთი სათანადო მოსაზრება, რომელიც უნდა შევინარჩუნოთ, არის ბოლო წინადადება.

126. *ამრიგად, საჭიროა 1 პუნქტის პირველი წინადადების შეცვლა, როგორადაც ეს შემოთავაზებულია და მეორე წინადადებების ამოღება.*

45-ე მუხლი

127. შესაბამისია მოთხოვნა, რომ მითითებულ შემთხვევებში ბრალდებულს ადვოკატი ჰყავდეს.
128. ამასთან, სხვა სიტუაცია, როდესაც ეს მოთხოვნა მიზანშეწონილი იქნებოდა, არის შემთხვევები, როდესაც დაუშვებელია, რომ ბრალდებულმა სავარაუდო მსხვერპლის ჯვარედინი დაკითხვა ჩაატაროს, განსაკუთრებით სავარაუდო სექსუალური ძალადობის შემთხვევებში. ბრალდებულის მიერ ასეთი დაკითხვის ჩატარების აკრძალვა (ან მისი მკაცრი რეგულირება), როგორც უკვე აღვნიშნეთ, შეიძლება საჭირო იყოს სავარაუდო მსხვერპლის³⁰ მიმძე და მტკივნეული გამოცდილებისგან დაცვის მიზნებში³¹.
129. *ამრიგად, საჭიროა ადვოკატის ყოლის სავალდებულო მოთხოვნის გავრცობა ასეთ სიტუაციაზე.*

3. VI თავი. მოწმე და სისხლის სამართლის პროცესის სხვა მონაწილეები.

49-ე მუხლი

130. სამართალწარმოების ენის არცოდნა, ან არასაკმარისი ცოდნა, მხოლოდ ერთ-ერთი მიზეზია, რის გამოც მოწმეს შეიძლება ემინოდეს, ან სტრესს განიცდიდეს ჩვენების მიცემისას. ასეთი განცდა შეიძლება ასევე გამოწვეული იყოს სასამართლო პროცედურების შესახებ ცოდნის ნაკლებობით, სიმწიფის ნაკლებობით, ან ინტელექტუალური თვალსაზრისით შეზღუდული შესაძლებლობებით, ასევე, დანაშაულის დანახვით გამოწვეული ზემოქმედებით.
131. ამასთან, მიუხედავად იმისა, რომ ემოციური დახმარების გაწევა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის სხვა დებულებებშია განხილული, არ არის რეალურად აღიარებული, რომ მოწყვლადობა შეიძლება იყოს ფაქტორი,

³⁰ იხილეთ პარაგრაფები 50-51 ზემოთ.

³¹ როგორც გამოიკვეთა საქმეზე *Y. v. Slovenia*, no. 41107/10, 2015 წლის 28 მაისი.

რომელიც ხელს უშლის მოწმეს ჩვენების მიცემაში, ან იგი ეფექტიანად ვერ აძლევს ჩვენებას, რითაც იგი არახელსაყრელ პირობებში აღმოჩნდება, როდესაც საქმე ეხება პროცესში მონაწილეობას.

132. ამ ხარვეზის აღმოფხვრა შესაძლებელია, თუ დაემატება დებულება, სადაც მითითებული იქნება, რომ ნებისმიერი პირადი მახასიათებელი, რომლის გამო მოწმე შეიძლება არახელსაყრელ მდგომარეობაში აღმოჩნდეს, გათვალისწინებული უნდა იქნას საპროცესო დებულებების გამოყენებისას, თუ ეს ზიანს არ აყენებს პროცესის სხვა მონაწილეებს.³²
133. *ამრიგად, საჭიროა ასეთი უფლების დამატება 1 პუნქტში ჩამოთვლილ უფლებებში.*

50-ე მუხლი

---

³² იხ. ინგლისისა და უელსის სასამართლო კოლეჯის „თანაბარი მოპყრობის სახელმძღვანელო მოსამართლეებისთვის“, შესაბამისი დებულებები: ”20. სამართლიანი მოპყრობა არ ნიშნავს ყველას ერთნაირად მოპყრობას: ეს ნიშნავს მსგავს სიტუაციაში მყოფი ადამიანებისადმი თანაბარ მოპყრობას; ... 23. მოსამართლეებმა უნდა გამოავლინონ სიტუაცია, როდესაც ადამიანი შეიძლება არახელსაყრელ მდგომარეობაში იყოს მისი რაიმე პირადი მახასიათებლის გამო, რომელიც უშუალოდ არ ეხება სამართალწარმოებას, და უნდა მიიღონ ზომები ამ არახელსაყრელი მდგომარეობის გამოსასწორებლად, მეორე მხარისთვის ზიანის მიყენების გარეშე. 24. რაც უფრო ადრე გამოვლინდება ასეთი არახელსაყრელი მდგომარეობა, მით უფრო ადვილია მისი გამოსწორება. სადაც ეს შესაძლებელია, მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ სასამართლო განხილვამდე ინფორმაციის მოძიება ნებისმიერი შეზღუდული შესაძლებლობის, ან სამედიცინო ან სხვა გარემოების შესახებ, რომელიც გავლენას ახდენს პირზე, რათა მისი ინდივიდუალური საჭიროებები იყოს დაკმაყოფილებული, მაგ. თარჯიმნების, ნიშნების, დიდი ასოებით დაბეჭდილი ტექსტების, აუდიოჩანაწერის უზრუნველყოფის გზით; ასევე ფიცის დადების სხვადასხვა რელიგიური სისტემების (მათ შორის, არა-რელიგიური სისტემები) შესაბამისად შესაძლებლობის უზრუნველყოფის, უფრო ხშირი შესვენებების მოწყობის, და მოწყვლადი მოწმეებისთვის სპეციალური ღონისძიებების გათვალისწინების გზით; ძალიან ხშირად გასატარებელი ზომების იდენტიფიცირება არ არის რთული, და შეიძლება მათ გასატარებლად საჭირო გახდეს უფრო მეტი, ვიდრე მხოლოდ პრაგმატული ცვლილებები ნორმალურ პროცედურებში. 27. სოციალურად და ეკონომიკურად დაუცველმა ადამიანებმა შეიძლება ასევე ჩათვალონ, რომ ისინი არახელსაყრელ მდგომარეობაში იქნებიან სასამართლოში წარსდგომის შემთხვევაში. 28. იმ პირებს, ვინც განსაკუთრებით არახელსაყრელ მდგომარეობაში არიან, შეიძლება მიეკუთვნებოდნენ ეთნიკური უმცირესობათა თემების წარმომადგენლები, რელიგიური უმცირესობათა თემების წარმომადგენლები, ისინი, ვინც არ ფლობენ სასამართლოს ან ტრიბუნალის ენას, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები (ფიზიკური, გონებრივი ან სენსორული), ქალები, ბავშვები, ხანდაზმული ადამიანები, ისინი, ვისი სექსუალური ორიენტაცია არ არის ჰეტეროსექსუალური, ტრანსგენდერი ადამიანები, ტრეფიკინგის მსხვერპლები, და ისინი, ვინც სიღარიბის ან რაიმე სხვა მიზეზის გამო სოციალურად ან ეკონომიკურად მარგინალიზებული არიან ... 29. მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ყველა ზემოთხსენებულმა პირებმა მონაწილეობა მიიღონ სასამართლო პროცესში. ეს ხელს შეუწყობს განსხვავებებისა და სირთულეების გაცნობიერებას, და სადაც ეს საჭიროა, დროული და სენსიტიური გზით დახმარების გაწევას“. (ხელმისაწვდომია: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2018/02/ETBB-February-2018-amended-March-2020.pdf>).

134. 1-ლი პუნქტის (ა) და (ბ) ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული შეზღუდვები ბრალდებულის ადვოკატის ან იმ ადვოკატის დავალდებულებაზე გასცეს ინფორმაცია გარკვეული გარემოების შესახებ, სანამ ბრალდებულს ადვოკატი ეყოლება, არ მოიცავს ყველა სიტუაციას, როდესაც ადვოკატსა და ბრალდებულს შორის არსებობს ურთიერთობა, რომელზეც იურიდიული პროფესიის პრივილეგია ვრცელდება, რომელიც დაცულია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით. (მაგ. ადვოკატი, რომელიც ურჩევს კომერციული ტრანზაქციის შესახებ ხდება სისხლის სამართლის პროცესის საგანი, მარგამ არ წარმოადგენს კლიენტს იმავე საქმეში) თუმცა, ეს დაცვა აბსოლუტური ხასიათის არ არის³³ და არ იქნებოდა მიზანშეწონილი, რომ ასეთი ადვოკატი მითითებული იყოს 50-ე მუხლის 1-ლ პუნქტში როგორც პირი, რომელიც არ არის ვალდებული იყოს მოწმე. ამის მიუხედავად, ასეთ ადვოკატს უნდა შეეძლოს მხოლოდ უარი თქვას ჩვენების მიცემაზე ნებისმიერ საკითხზე, რომელზეც ვრცელდება მე-8 მუხლით გათვალისწინებული პროფესიული პრივილეგია.
135. *ამრიგად, საჭიროა 1-ელ პუნქტში შეტანილი იყოს ამგვარი ჩვენების მიცემაზე უარის თქმის შესაძლებლობა.*
136. 1-ელ პუნქტში იმ პირთა შორის, რომლებიც არ არიან ვალდებული იყონ მოწმეები, ასევე გათვალისწინებულია ბრალდებულის „ახლო ნათესავი“ და „თანამცხოვრები პირი“. ამასთან, მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტში მოცემული ამ პირველი ტერმინის განმარტება არ ვრცელდება იმათზე, ვინც კანონიერ სამოქალაქო პარტნიორობაში შევიდა ბრალდებულთან საქართველოს გარდა სხვა ქვეყანაში, და გაუგებარია ასეთი პირი, ვინც ბრალდებულის ფაქტობრივი პარტნიორია, ჩაითვლება თუ არა პირად, რომელიც მასთან თანაცხოვრებაში იმყოფება. ასეთი პარტნიორებისათვის იგივე დაცვის გაუვრცელებლობა, როგორც იმ პირებზე, რომლებიც მიჩნეული არიან ახლო ნათესავებად ან მასთან თანაცხოვრებაში მყოფ პირებად, არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 და მე-8 მუხლებს, ერთობლიობაში მე-14 მუხლით გათვალისწინებული დისკრიმინაციის აკრძალვასთან.
137. *ამრიგად, საჭიროა სამოქალაქო პარტნიორების დავალდებულების საკითხის დაზუსტება და 1-ლი პუნქტის შესწორება, თუ ისინი არ ხვდებიან ამ პუნქტის მოქმედების სფეროში.*
138. შეჯიბრებითი სამართლებრივი სისტემების უმეტესობაში, ბრალდებულის მეუღლე ან სამოქალაქო პარტნიორი განიხილება, როგორც დაცვის კომპეტენტური მოწმე, რომელიც ვალდებულია მისცეს ჩვენება, მაგრამ შეიძლება არ იყოს ვალდებული მისცეს მოწმის სახით ჩვენება ბრალდებას.

³³ იხილეთ, მაგ. *Michaud v. France*, no. 12323/11, 2012 წლის 6 დეკემბერი.

თუმცა, მრავალი სისტემა ახლა ამას შეუსაბამოდ მიიჩნევს სავარაუდო თავდასხმის, ან დაზიანების, ან დაზიანების მუქარის ბრალდებასთან დაკავშირებით მეუღლის ან სამოქალაქო პარტნიორის, ან იმ პირთან მიმართებაში, ვინც დანაშაულის ჩადენის მომენტში 16 წლამდე ასაკის იყო (ან სავარაუდო სექსუალური დანაშაულის შემთხვევაში, 16 წლამდე ასაკის მსხვერპლის მიმართ), ან მსგავსი დანაშაულის ჩადენის მცდელობის, დაგეგმვის, ან დანაშაულის ჩადენაში დახმარების გაწევის შემთხვევაში. მსგავსი დანაშაულის ჩადენას. ეს გამოწვეულია სახელმწიფო ორგანოებზე დაკისრებული პოზიტიური ვალდებულებით უზრუნველყონ ოჯახში ძალადობისგან სათანადო დაცვა.

139. *ამრიგად, საჭიროა განხილული იქნას ასეთ შემთხვევებში ახლობლის ან ოჯახის წევრისთვის ბრალდებულის წინააღმდეგ ჩვენების მიცემაზე შეზღუდვის მოხსნის მიზანშეწონილობა.*
140. მე-2 პუნქტში მოცემული შეზღუდული შესაძლებლობის გათვალისწინებით ჩვენების მიცემის შესაძლებლობის შეზღუდვა ძალიან მაღალ ზღვარს ადგენს, რადგან შეიძლება ნებისმიერ მოწმეს არ შეეძლოს საქმის არსებითი გარემოებების „სწორად დამახსოვრება და გახსენება“. გარდა ამისა, არასწორია მოთხოვნა, რომ მოწმეს ყველა დასმული კითხვის და ყველა პასუხის გაგება უნდა შეეძლოს. ასევე, ჩვენების მიცემის უნარის საკითხს უნდა განიხილავდეს და განსაზღვრავს მოსამართლე და არა გამოძიებელი, პირის საერთო ქმედუნარიანობის, და ასევე იმის გათვალისწინებით, კითხვებზე გაცემული პასუხებიდან იკვეთება თუ არა საერთო და გასაგები მიმართულება.
141. *ამრიგად, საჭიროა მე-2 პუნქტის გადასინჯვა ამ მოსაზრებების გათვალისწინებით, ქვემოთ მოცემულ სქოლიოში ასახული მაგალითების გათვალისწინებით.³⁴*

---

³⁴ ამ თვალსაზრისით შესაძლო მიდგომებისთვის იხილეთ 1999 წლის არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების და სისხლის სამართლის მტკიცებულებათა შესახებ კანონის 53 (3) და 54-ე მუხლები და გვირგვინის პროკურატურის ინგლისისა და უელსის პროკურორების კოდექსი ("(1) სისხლის სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე ყველა პირი (დამოუკიდებლად მათი ასაკისა) კომპეტენტურია მისცეს ჩვენება, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ სასამართლოს აზრით, მათ არ ესმით მათთვის მოწმის სტატუსიდან გამომდინარე დასმული შეკითხვები და გასაგებად ვერ პასუხებენ მათ. (2) მათ, ვინც კომპეტენტურია იმისთვის, რომ მისცეს ჩვენება, შეიძლება დახმარება გაუწიოს შუამავალმა, რომელსაც შესაბამისი გამოცდილება გააჩნია იმ ადამიანებისთვის დახმარების გაწევაში, ვისაც ფიზიკური, გონებრივი ან ინტელექტუალური თვალსაზრისით შეზღუდული შესაძლებლობების გამო ესაჭიროება დახმარება მათთვის დასმული შეკითხვების გაგებისა და გასაგები პასუხების გასაცემად. (3) მოწმის კომპეტენტურობის საკითხი შეიძლება წამოიწყოს საქმის განხილვის მხარემ, ან სასამართლომ საკუთარი ინიციატივით. მხარემ, რომელმაც მოწმე მიიწვია, უნდა დაარწმუნოს სასამართლო იმის თანაბარ ალბათობაში, რომ მოწმე კომპეტენტურია და ამასთან ერთად, უნდა მიუთითოს განსაკუთრებული ზომები, რომლებიც სასამართლომ შესთავაზა, ან უნდა შესთავაზოს მოწმის

142. მე-2 პუნქტის დებულება, რომ ექსპერტები უნდა იყვნენ მიუკერძოებლები, არასათანადოა, ვინაიდან გარდაუვალია, რომ მათ მხარე იწვევს და არა სასამართლო, და მიკერძოებულობის ზოგიერთი ელემენტი, რომელიც ობიექტურად გამოვლინდება, რთული უგულველსაყოფი იქნება.
143. მნიშვნელოვანი ის არის, რომ მათ თავიანთი კონკრეტული კომპეტენციების ფარგლებში თავიანთი ნამდვილი მოსაზრებები გამოხატონ. აქედან გამომდინარე, უნდა არსებობდეს ექსპერტის სანდოობის გასაჩივრების შესაძლებლობა, მაგალითად, იმ კვალიფიკაციის, უნარების ან

საჭიროებების გათვალისწინებით. (4) კომპეტენტურობის საკითხები უნდა გადაწყდეს მოწმის ფიცის დადების დაწყებამდე, ან ჩვენების მიცემამდე, და იდეალურ შემთხვევაში, სასამართლო განხილვის დაწყებამდე, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ კომპეტენტურობის საკითხი არ გახდება ცნობილი მას შემდეგ, რაც მოწმე დაიწყებს ჩვენების მიცემას ან ჯვარედინი დაკითხვის დროს, რა შემთხვევაშიც სასამართლო ადგენს მოწმის არაკომპეტენტურობას ჯვარედინი დაკითხვის ეტაპზე, და მოწმის მიერ მიცემული ჩვენება უგულვებელყოფილი უნდა იქნას.”) ან 2008 წლის ვიქტორიას მტკიცებულების კანონის მე -13 ნაწილის შესაბამისად (“(1) პირი არ არის კომპეტენტური მისცეს ჩვენება ფაქტის შესახებ თუ რაიმე მიზეზით (გონებრივი, ინტელექტუალური ან ფიზიკური შეზღუდვის ჩათვლით) (ა) პირს არ ესმის ფაქტთან დაკავშირებით დასმული შეკითხვა; ან (ბ) პირს არ აქვს შესაძლებლობა გასცეს გასაგები პასუხი ფაქტთან დაკავშირებულ კითხვაზე, და მისი უუნარობის დაძლევა შეუძლებელია. (2) პირი, რომელიც (1) ქვეპუნქტის შესაბამისად, არ არის კომპეტენტური ფაქტის შესახებ მისცეს ჩვენება, შეიძლება კომპეტენტური იყოს სხვა ფაქტების შესახებ ჩვენების მისაცემად. (3) პირი, რომელიც კომპეტენტურია მისცეს ჩვენება ფაქტის შესახებ, არ არის კომპეტენტური ფიცის ქვეშ მისცეს ჩვენება ამ ფაქტის შესახებ, თუ მას არა აქვს უნარი გაიგოს, რომ ჩვენების მიცემისას იგი ვალდებულია მიაწოდოს უტყუარი ინფორმაცია (4) პირს, რომელიც არ არის კომპეტენტური ფიცის ქვეშ მისცეს ჩვენება ფაქტის შესახებ, მე-5 ქვეპუნქტის დათქმის გათვალისწინებით, უფლებამოსილი იქნება მისცეს ჩვენება ამ ფაქტის თაობაზე ფიცის დადების გარეშე; (5) პირი, რომელიც მე-3 ქვეპუნქტის გამო, არ არის კომპეტენტური მისცეს ჩვენება ფიცის ქვეშ, უფლებამოსილია მისცეს ჩვენება ფიცის დადების გარეშე, თუ სასამართლომ პირს უთხრა, რომ (ა) მნიშვნელოვანია სიმართლის თქმა; და (ბ) მას შეიძლება დაუსვან შეკითხვები, რომლებზეც პასუხი მან შეიძლება არ იცოდეს, ან არ ახსოვდეს, და რომ მან ამის შესახებ სასამართლოს უნდა უთხრას; და (გ) რომ მას შეიძლება დაუსვან შეკითხვები, რომლებიც მიანიშნებს, რომ გარკვეული განცხადებები სიმართლეს შეესაბამება, ან სიმართლეს არ შეესაბამება, და იგი უნდა ეთანხმებოდეს იმ მოსაზრებებს, რომლებიც, მისი აზრით, სიმართლეა და არ უნდა იფიქროს, რომ ვალდებულია დაეთანხმოს იმ განცხადებებს, რომლებიც, მისი აზრით, არ შეესაბამება სინამდვილეს. (6) ამ ნაწილის მიხედვით წამოჭრილი საკითხის დადგენის მიზნით, სასამართლო უნდა დარწმუნდეს, თუ იგი საჭიროდ ჩათვლის, მათ შორის, იმ პირისგან ინფორმაციის მიღებით, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი სპეციალიზებული ცოდნა ამ მისი განათლებიდან ან გამოცდილებიდან გამომდინარე. (7) პირი არ არის ვალდებული მისცეს ჩვენება კონკრეტულ საკითხზე, თუ სასამართლო დარწმუნდება, რომ (ა) მნიშვნელოვანი ხარჯი ან დაყოვნება იქნება გამოწვეული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ პირს ჰქონდეს შესაძლებლობა გააცნობიეროს შეკითხვა ან გასცეს შეკითხვაზე გასაგები პასუხი; და (ბ) მოცემულ საკითხზე ადეკვატური ჩვენება უკვე იქნა მიცემული, ან მიცემული იქნება, ერთი ან რამდენიმე სხვა პირის მიერ, ან მოპოვებული იქნება სხვა წყაროებიდან.”).

გამოცდილების არარსებობის დემონსტრირებით, რომელიც „ექსპერტის“ განცხადებით, მას გააჩნია.

144. *ამრიგად, საჭიროა განიმარტოს, შესაძლებელია თუ არა ექსპერტის საიმედოობის ასეთი გასაჩივრება, და თუ ეს არ არის შესაძლებელი, საჭიროა მოცემული დებულების ამ პუნქტში ასახვა.*

54-ე მუხლი

145. მოცემული დებულება უფლებას აძლევს თარჯიმანს თარგმანის დასაზუსტებლად შეკითხვა დაუსვას პროცესის მონაწილეებს. იმავდროულად, თარჯიმნის ფუნქციებში შედის მხოლოდ ნათქვამის თარგმნა და განმარტება. შედეგად, აუცილებელია, რომ ნებისმიერი დამაზუსტებელი შეკითხვა ღიად იყოს დასმული და გაკეთებული შენიშვნები შემოიფარგლოს იმის გადამოწმებით, ესმის თუ არა თარჯიმანს, და შეუძლია თუ არა მას გაგონილის გადაცემა.

146. *ამრიგად, საჭიროა 1 (ბ) და (გ) ქვეპუნქტების გადასინჯვა წინა პუნქტში მითითებული წესით.*

147. 2(გ) ქვეპუნქტი ადგენს, რომ თარჯიმანმა ზუსტად და სრულად თარგმნოს ჩვენება და დოკუმენტი საგამომიებო მოქმედებების ფარგლებში. ამასთან, არ არსებობს დებულება ისეთი პირების მიერ მიცემულ ჩვენებებთან დაკავშირებით, ვისაც უჭირს ოფიციალურ ენაზე საუბარი ან მისი გაგება, და რომ მისი ჩვენება იმ ენაზე უნდა იყოს ჩამორთმეული და ჩაწერილი, რომელიც მან იცის, რაც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია თარგმანთან დაკავშირებული დავების შემთხვევაში. ამიტომ აუცილებელია, რომ მოწმის ჩვენება, რომელსაც თარჯიმანი სჭირდება, მისი ჩვენება იყოს, და არა თარჯიმნის მიერ ნათარგმნი ჩვენება, მიუხედავად იმისა, რომ ისიც უნდა ჩაიწეროს. იმ შემთხვევებში, როდესაც თარგმანი ბრმა, ყრუ ან მეტყველებადაქვეითებული პირისთვისაა საჭირო, მისი ჩვენების ვიდეოჩაწერა უნდა განხორციელდეს.

148. *ამრიგად, საჭიროა ამ მოთხოვნის შეტანა ამ დებულებაში.*

149. გამომიების პროცესში გამოყენებული თარჯიმანი ჩვეულებრივ, არ უნდა იყოს დაქირავებული სასამართლო დარბაზში იმავე საქმის განხილვის სათარგმნელად იმის გათვალისწინებით, რომ იგი შეიძლება გახდეს მოწმე იმ შემთხვევებში, როდესაც სასამართლო პროცესზე გასაჩივრებულია დაკითხვის დროს ნათქვამის უტყუარობა. იმ შემთხვევებში, როდესაც შეუძლებელია სხვა თარჯიმნის მოძებნა, ყველა მხარეს უნდა ეცნობოს მისი გამოყენების საჭიროების თაობაზე.

150. ამრიგად, საჭიროა ამ მოთხოვნის შეტანა ამ დებულებაში.
151. 20(დ) პარაგრაფში მითითებული შესაძლებლობა, რომ თარჯიმანს უფლება აქვს გამომძიებლის ან პროკურორის ნებართვით გაამჟღავნოს მოქალაქეთა პირადი ცხოვრების შემცველი ინფორმაცია, შეუსაბამოა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლებასთან, ვინაიდან თარჯიმანი არ მოქმედებს ბრალდების ან გამომძიებლის ინტერესებში და ასეთი გამჟღავნება არ შედის მის ფუნქციებში.
152. ამრიგად, საჭიროა მე -2 პუნქტის „დ“ ქვეპუნქტიდან ამოღებული იქნას მითითება მოქალაქეთა პირად ცხოვრებასთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე.

55-ე მუხლი

153. ამ დებულებას აკლია სიზუსტე იმის შესახებ, თუ რას შეიძლება მოიცავდეს წერილობითი მოსაზრებები, რომლებიც შეიძლება წარდგენილი იქნას საქმესთან დაკავშირებით, რათა დახმარება გაუწიოს „განსახილველი საკითხის სათანადო შეფასებაში“.
154. ამგვარი საკითხები, პირველ რიგში, ფაქტებთანაა დაკავშირებული და სწორედ ბრალდებას ეკისრება როგორც მათი არსებობის, ისე იმის დადგენის ტვირთი, რომ ეს ქმედებები ბრალდებულის მიერ ჩადენილ დანაშაულს წარმოადგენს. ამ საკითხებთან დაკავშირებით მტკიცებულებების წარდგენა დაზარალებულის გარდა, რომლის პოზიციაც 57-ე მუხლშია აღნიშნული, სხვა პირების მიერ, არ იქნებოდა მისაღები. შესაძლებელია, რომ წარმოიშვას უცხოური ან საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებული საკითხი, რასთან დაკავშირებითაც გარეშე ექსპერტიზა დახმარებას გაუწევდა სასამართლოს, მაგრამ ეს უფრო აქტუალური იქნება სააპელაციო ეტაპზე.
155. გარდა ამისა, შეუსაბამოა, რომ ასეთი მოსაზრებები წარდგენილი იქნას სასამართლოს წინასწარი თანხმობის გარეშე. ამ ეტაპზე, სასამართლოს ეკისრება ტვირთი, რომ არ გაითვალისწინოს წარმოდგენილი მოსაზრებები.
156. გარდა ამისა, დებულება, რომ ამგვარი მოსაზრებები შეიძლება წარდგენილი იქნას საქმის არსებითად განხილვამდე 5 დღით ადრე, შეიძლება გარკვეულ შემთხვევებში იმას ნიშნავდეს, რომ სასამართლოს მიერ მათი უარყოფის შემთხვევაშიც, ამან შეიძლება გარკვეული გავლენა იქონიოს საქმესთან დაკავშირებულ მოსაზრებებზე, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი არ იქნა განხილული. შედეგად, შეიძლება დაირღვეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით, გათვალისწინებული შეჯიბრებითი პროცესის მოთხოვნა, რადგან დაცვის მხარეს არ ექნება შესაძლებლობა

გაეცნოს და კომენტარი გააკეთოს მოსაზრებებზე თანდართულ ყველა მტკიცებულებებთან და შენიშვნებთან დაკავშირებით, რომლებიც წარდგენილი იქნა სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე გავლენის მოხდენის მიზნით³⁵. ამის თავიდან აცილება შესაძლებელია მხოლოდ სასამართლოს თანხმობით მოსაზრებების წარდგენის შემთხვევაში, და სამართალწარმოების პროცესში ყველა მხარეს უნდა შეეძლოს კომენტარების გაკეთება ასეთ მოსაზრებებთან დაკავშირებით.

157. ამრიგად, წერილობითი მოსაზრებების წარდგენა უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ იმ მოსაზრებებით, რომლებთანაც დაკავშირებით სასამართლომ წინასწარი ნებართვა გასცა, და ასევე განსახილველია ამგვარი წარდგინებების მხოლოდ სააპელაციო წარმოების ეტაპზე დაშვების მიზანშეწონილობა.

4. VII თავი. დაზარალებული

56-ე მუხლი

158. ეს დებულება გარკვეულ პრობლემებს წარმოშობს „დაზარალებულის“ განმარტებასთან დაკავშირებით.
159. პირველ რიგში, მიუხედავად იმისა, რომ 3(22) მუხლი მოიცავს „სახელმწიფოს“ დაზარალებულის განმარტებაში, ეს შეუსაბამოა ამ თავის კონტექსტისთვის, რადგან ის უკვე მონაწილეობს პროცესში, როგორც პროკურორი.
160. მეორეც, მე-3 პუნქტში დაზარალებულის სიკვდილის შემთხვევაში დაზარალებულის უფლებამონაცვლედ დადგენის შემოფარგვლა მხოლოდ რომელიმე ახლო ნათესავით, როდესაც ერთი დონის ახლო ნათესავებს შორის დავის შემთხვევაში დაზარალებულის უფლებამონაცვლე წილისყრით განისაზღვრება, არ არის ნათელი, თუ როგორ უნდა გადაწყდეს მათი ურთიერთსაწინააღმდეგო ინტერესები, განსაკუთრებით ისეთ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეიძლება ითვალისწინებდნენ სახელმწიფოს პასუხისმგებლობას გარდაცვალების მიზეზების გამოძიებასთან მიმართებაში.
161. მესამე, წილისყრის გამოყენება უფლებამონაცვლის ასარჩევად ასევე პოტენციურად არ შეესაბამება იმას, რომ ახლო ნათესავები უნდა ჩაერთონ

---

³⁵ *Zahirović v. Croatia*, no. 58590/11, 2013 წლის 25 აპრილი, პარ. 46 და *Lonić v. Croatia*, no. 8067/12, 2014 წლის 4 დეკემბერი, პარ. 84 (დასაბუთებული მოსაზრებების წარდგენა საჩივრის არსებით მხარესთან დაკავშირებით, უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე ზემოქმედების მიზნით).

სიცოცხლის მოსპობასთან დაკავშირებულ გამოძიებაში იმ მოცულობით, რაც აუცილებელია მათი კანონიერი ინტერესების დასაცავად ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მუხლის პროცედურული ასპექტის შესაბამისად, მაშინაც კი, თუ ეს არ ნიშნავს საქმის მასალებზე ან დოკუმენტებზე წვდომას, ან გამოძიების ყოველ ეტაპთან დაკავშირებით ინფორმაციის მიღებას³⁶. გარდა ამისა, უფლებამონაცვლის წილისყრით განსაზღვრა ეწინააღმდეგება „პატივისცემით, სენსიტიურად, სიტუაციისადმი მორგებული, პროფესიონალური და არადისკრიმინაციული მოპყრობის“ მოთხოვნას.³⁷

162. მეოთხე, როგორც უკვე აღინიშნა³⁸, გაუგებარია ვრცელდება თუ არა ტერმინები „ახლო ნათესავი“ და „ოჯახის წევრი“ სამოქალაქო პარტნიორებზე ან დე ფაქტო პარტნიორებზე.
163. დაბოლოს, არ არის გათვალისწინებული დაზარალებული ბავშვის მდგომარეობა, რომლის საუკეთესო ინტერესები უნდა იყოს მთავარი ამოსავალი წერტილი ყველა იმ საკითხების განხილვისას, რომლებიც ეხება მისი უფლებების აღიარებას და სარგებლობას.³⁹
164. ამრიგად, საჭიროა 1-4 პუნქტების გადასინჯვა ამ მოსაზრებების გათვალისწინებით, განსაკუთრებით კი, დაზარალებულის განსაზღვრებასთან დაკავშირებით⁴⁰, და ისეთი პროცედურის დანერგვა, რომელიც არ იქნება დამოკიდებული წმინდა შემთხვევითობაზე⁴¹.

³⁶ იხილეთ, მაგ. *Ilhan v. Turkey* [GC], no. 22277/93, 2000 წლის 27 ივნისი.

³⁷ დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მუხლი 1.

³⁸ იხილეთ პარ. 134 ზემოთ.

³⁹ დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მუხლი 1

⁴⁰ ამასთან დაკავშირებით, შეიძლება მიზანშეწონილი იყოს დაზარალებულთა შესახებ დირექტივაში ასახული განმარტების გათვალისწინება. ამ დირექტივაში „დაზარალებულის“ განმარტება შემოიფარგლება შემდეგით: (i) ფიზიკური პირი, რომელმაც განიცადა მნიშვნელოვანი ზიანი, მათ შორის ფიზიკური, ფსიქიკური ან ემოციური ზიანი, ან ეკონომიკური ზარალი, რომელიც პირდაპირ იქნა გამოწვეული სისხლის სამართლის დანაშაულით; და (ii) იმ პირის ოჯახის წევრები, რომლის გარდაცვალება პირდაპირ იქნა გამოწვეული სისხლის სამართლის დანაშაულით, და რომლებსაც ზიანი მიადგა ამ ადამიანის გარდაცვალების შედეგად. „ოჯახის წევრებად“ მიჩნეულია: მეუღლე, პირი, რომელიც დაზარალებულთან თანაცხოვრობდა და ინტიმურ ურთიერთობაში იყო მასთან, გააჩნდა ერთობლივი ოჯახი და სტაბილური და უწყვეტი ურთიერთობები გარდაცვლილ პირთან, პირდაპირი ხაზის ნათესავები, და-ძმები და დაზარალებულზე დამოკიდებული პირები

⁴¹ მაგალითად, დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მე-2 მუხლი ადგენს: „წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა დანერგონ პროცედურები რათა: ა) შეზღუდონ ოჯახის წევრების რაოდენობა, რომლებსაც შეუძლიათ ისარგებლონ ამ დირექტივით განსაზღვრული უფლებებით, თითოეული საქმის ინდივიდუალური გარემოებების გათვალისწინებით; და (ბ) (1) (ა) (ii) პუნქტთან დაკავშირებით, იმის დასადგენად, თუ რომელი ოჯახის წევრებს აქვთ პრიორიტეტი ამ დირექტივით განსაზღვრული უფლებების გამოყენებასთან დაკავშირებით“.

165. ეს დებულება ასევე წარმოშობს გარკვეულ პრობლემებს პირის დაზარალებულად ფაქტობრივად აღიარების თვალსაზრისით, რასთან დაკავშირებითაც ბრალდების მხარესა აქვს მნიშვნელოვანი როლი.
166. პირველ რიგში, „დაზარალებულის“ სტატუსის აღიარებაზე უარი, ან ამ სტატუსის გაუქმების შესახებ გადაწყვეტილება, თითქმის ყველა შემთხვევაში, წარმოადგენს სასამართლოს მიერ გადასინჯვის საგანს, გამონაკლისი შემთხვევაა, როდესაც საქმე ეხება განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულს⁴², ან ისეთ დანაშაულს, რომელიც სახელმწიფო ინსპექტორის აპარატის იურისდიქციაშია. ამასთან, ნებისმიერი ზეპირი მოსმენა მოსამართლის მიხედულებისამებრ ტარდება. გარდა ამისა, საერთოდ არ არის გათვალისწინებული გასაჩივრება, თუ დაზარალებულის უფლებამონაცვლის შერჩევა წილისყრით ხორციელდება. ეს შეზღუდვები ეწინააღმდეგება ევროპაში არსებულ მზარდ ტენდენციას, რომ დაზარალებულებს უფრო მეტი უფლებები მიენიჭოთ სისხლის სამართლის პროცესის ფარგლებში, რადგან ისინი მნიშვნელოვან ბარიერებს აწყდებიან დანაშაულის მსხვერპლთა ან მათ ოჯახებისთვის მართლმსაჯულებისადმი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.
167. მეორეც, პირის დაზარალებულად ცნობისთვის „სათანადო საფუძვლების“ არსებობის მოთხოვნა ფართო ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლევა და განჭვრეტადი და ობიექტური პირობების არარსებობის შემთხვევაში, ეს ტესტი ხშირად თვითნებურად გამოიყენება იმ ადამიანების საზიანოდ, რომლებიც აღიარებული უნდა იყვნენ დაზარალებულებად⁴³. ამან შეიძლება გამოიწვიოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლების დარღვევა.
168. მესამე, მორალური, ფიზიკური ან მატერიალური ზიანის ტესტის გამოყენება, რომელიც მიყენებული იქნა უშუალოდ დანაშაულის შედეგად, როგორც ჩანს, სისხლის სამართლის პროცესის შედარებით ადრეულ ეტაპზე ხდება, როდესაც რაიმე მორალური, ფიზიკური ან მატერიალური ზიანი შეიძლება ჯერ არ იყოს აშკარა. ამასთან, მაშინაც კი, როდესაც აშკარაა, რომ პირს ზიანი მიადგა, მას შეიძლება უარი ეთქვას დაზარალებულად აღიარებაზე იმის გამო, რომ დადგენილი არ არის დანაშაულის ჩადენის

⁴² ნაკლებად მძიმე და მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში გასაჩივრების უფლების გამორიცხვა საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიჩნია, როგორც გაუმართლებელი განსხვავებული მოპყრობა, რომელიც ეწინააღმდეგებოდა კონსტიტუციის მე-14 მუხლს და 42-ე მუხლის 1-ელ პუნქტს; *საქართველოს მოქალაქეები - ხვიჩა ყირმიზაშვილი, გია ფაცურია და გვანცა გავნიაშვილი* და „შპს ნიკანი“ *საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ*, 2018 წლის 14 დეკემბერი.

⁴³ იხილეთ საიას მიერ განხილული საქმეები, *მსხვერპლთა უფლებები ქართულად სისხლის სამართლის პროცესში*, თბილისი, 2016; ხელმისაწვდომია: <https://gyla.ge/files/news/2016%20%E1%83%AC%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%AA%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%90/dazaralebulis%20uflebebi.pdf>

ფაქტი⁴⁴. გარდა ამისა, მას ეზღუდება წვდომა საქმის მასალებზე, რომელსაც პროკურორი დაეყრდნო კონკრეტული დასკვნის გამოტანისას. ეს უარყოფს პირის უფლებას, რომელიც ამტკიცებს, რომ ის აკმაყოფილებს სამართლებრივ კრიტერიუმებს, რომ ეფექტიანად ჩაერთოს მისი სტატუსის გადასინჯვის, ან გასაჩივრების პროცესში.

169. მეოთხე, გაუგებარია, რატომ არის საჭირო „დაზარალებულის“ სტატუსის ოფიციალურად აღიარების მოთხოვნა ყველა შემთხვევაში, ინფორმაციის და მხარდაჭერის მიღების, სისხლის სამართლის პროცესში მონაწილეობისა და დაცვის ზომების მოთხოვნის უფლებების შეზღუდვისთვის (როგორცაა მაგალითად, სავარაუდო მოძალადესთან კონტაქტის თავიდან აცილება, და პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლება).
170. ნებისმიერ შემთხვევაში, ამ „უფლებებიდან“ ბევრი უფლება შეიძლება უფრო სწორად განისაზღვროს, როგორც სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა უზრუნველყოს, მაგალითად, იმ დამნაშავეების მხრიდან რეალურად დადგენილი ზიანის საფრთხისგან დაცვა, ვისი ვინაობაცაა ცნობილი, ან გარკვეული სავარაუდო დანაშაულების ეფექტური გამოძიება ყველა ფაქტის სათანადოდ დადგენის გზით. ასეთი პასუხისმგებლობა არ უნდა იყოს დამოკიდებული პროკურორის მიერ „დაზარალებულის“ სტატუსის ოფიციალურად აღიარებაზე. ამჟამად არსებული მიდგომის შეუსაბამობა მით უფრო პრობლემურია, რომ ზოგადად, შემფოთებას იწვევს, რომ მსხვერპლები სათანადოდ ვერ მონაწილეობენ სახელმწიფო მოხელეების მხრიდან არასათანადო მოპყრობის ბრალდებების გამოძიებაში.⁴⁵
171. უკეთესი მიდგომა იქნებოდა იმ პრეზუმფციაზე დაყრდნობით მოქმედება, რომ ადამიანის მიერ განცდილი ზიანი, მათ შორის ფიზიკური, ფსიქიკური ან ემოციური ზიანი, ან ეკონომიკური ზარალი, სავარაუდოდ გამოწვეულია უშუალოდ სისხლის სამართლის დანაშაულით, რაზეც საქმის ფაქტები მეტყველებს. ასეთი პრეზუმფცია ასევე უნდა გავრცელდეს ასეთი ადამიანის ახლო ნათესავზე, განსაკუთრებით მაშინ, თუ პირი გარდაიცვალა, ან მიყენებული დაზიანება მას ხელს უშლის სავარაუდო დანაშაულის შესახებ საჩივრის შეტანაში.

⁴⁴ იხილეთ, მაგალითად, თბილისის რაიონული სასამართლოს უარი გარკვეული პირებისთვის დაზარალებულის სტატუსის მინიჭებაზე, რომლებიც დემონსტრაციების დროს დაზავდნენ 2019 წლის 20-21 ივნისს; <https://civil.ge/archives/324431>.

⁴⁵ *ღარიბაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ*, no. 11830/03, 2008 წლის 29 ივლისი; მომჩივანი არასდროს გამოუკითხავთ წინასწარი გამოძიების ეტაპზე არასათანადო მოპყრობის ბრალდებებთან დაკავშირებით, და არც საქმის წარმოების პროცესში, რომელიც დახურულ სასამართლო სხდომაზე შეწყვეტილი იქნა, ზეპირი მოსმენის ჩატარების გარეშე. ამასთან, ამ საქმის წარმოება შეწყდა საპროცესო კოდექსში შეტანილი დებულებების გათვალისწინებით, რომლებიც შეეხებოდა გამოძიების პროცესში დაზარალებულის მონაწილეობას და საქმის მასალებისადმი წვდომას.

172. გარდა ამისა, რამდენადაც პროკურორი იღებს ამასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებას, საჭიროა უფრო დეტალურად განისაზღვროს, თუ რა ფაქტორებზე დაყრდნობით უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება პროკურორმა (ან სააპელაციო საჩივრის განმხილველმა სასამართლომ) ამ პრეზუმფციის უარყოფის თაობაზე. ამასთან დაკავშირებით შეიძლება ასევე საჭირო გახდეს კონკრეტული პასუხისმგებლობის დაკისრება პროკურორზე, რომ მან მოიპოვოს შესაბამისი სამედიცინო სპეციალისტისგან დასკვნა⁴⁶, რომელიც ასახავს სავარაუდო მსხვერპლის მიერ მისთვის მიყენებული დაზიანებების ახსნა-განმარტებას, როდესაც ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ზიანის სიმძიმე არ არის ნათელი. გარდა ამისა, სავარაუდო დაზარალებულს ასევე უნდა ჰქონდეს დამოუკიდებელი სასამართლო ექსპერტიზის ჩატარების და ექსპერტიზის დასკვნის საქმის მასალებზე დართვის შესაძლებლობა.
173. გარდა ამისა, იმისთვის, რომ სავალდებულო ტესტი იყოს ეფექტიანი და დააკმაყოფილოს მიუკერძოებლობისა და ობიექტურობის მოლოდინი, საჭიროა იმ პირის მხრიდან სათანადო მონაწილეობა, რომელმაც სავარაუდო დანაშაულის შესახებ საჩივარი წარადგინა, განსაკუთრებით თუ ამ პირს ფიზიკური ზიანი მიადგა.⁴⁷ შედეგად, „დაზარალებულის“ ოფიციალური სტატუსი აღიარებული უნდა იქნას მხოლოდ მტკიცებულებათა შეგროვების ყველა გონივრული შესაძლებლობის ამოწურვის შემდეგ, რათა გამოძიების დასრულების შესახებ გადაწყვეტილება არ იყოს უსაფუძვლო, არამედ „სანდო მტკიცებულებებს“ ემყარებოდეს.
174. *ამრიგად, საჭიროა მე-5, მე-6 და მე-7 პუნქტების გადასინჯვა ზემოხსენებული მოსაზრებების გათვალისწინებით. კერძოდ, პირები, რომლებიც ჩვიან სამართალდარღვევის ჩადენაზე, და იმ პირის ოჯახის წევრები, ვინც დაიღუპა სავარაუდო დანაშაულის შედეგად, უნდა განიხილებოდნენ, როგორც დაზარალებულები, სანამ დადგინდება, რომ დანაშაული არ ყოფილა ჩადენილი, ან მათ ზიანი არ მიადგათ დადგენილი დანაშაულის შედეგად.*

⁴⁶ მაგ., სავარაუდო წამების ან არასათანადო მოპყრობის შემთხვევაში, სასამართლო ან სამედიცინო ექსპერტი, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი ცოდნა ასეთი ნიშნების დადგენის ტექნიკის სფეროში.

⁴⁷ *ღარიბაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ*, no. 11830/03, 2008 წლის 29 ივლისი; სასამართლო წუხილით აღნიშნავს, რომ ზემოხსენებული გამოძიების დასრულება შიდა სასამართლოებმაც ზეპირი მოსმენის გარეშე დაადასტურეს. საქმის მასალები არ იძლევა იმის დასკვნის საშუალებას, რომ ჩატარდა გამჭვირვალე და შეჯიბრებითი ხასიათის წერილობითი პროცესი .... სასამართლო აღნიშნავს, რომ ამ კუთხით საჯარო და შეჯიბრებითობის პრინციპით წარმართული სასამართლო განხილვა, თუნდაც აღნიშნული სასამართლო არ იყოს კომპეტენტური, რათა ჩაატაროს დამოუკიდებელი გამოძიება ან სხვაგვარად დაადგინოს ფაქტები, წარმოადგენს გარანტს იმისა, რომ უზრუნველყოფილ იქნას სამართლიანი განხილვა არასათანადო მოპყრობის ფაქტებთან დაკავშირებით, რომლის მხარეებიც არიან მომჩივანი და პროკურატურის ორგანოები“ (პარ. 74).

175. 5¹ პუნქტის ფორმულირება ზოგადად მიზანშეწონილია. ამასთან, მისი გაუმჯობესება შეიძლება დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის ტექსტთან უფრო მეტი ჰარმონიზაციის გზით. კერძოდ. ნაცვლად დაზარალებულისთვის „გაცნობის“ ვალდებულებისა, შეიძლება მოთხოვნილი იყოს შემდეგი:

მარტივი და გასაგები ენის გამოყენება, იქნება ეს ზეპირად ან წერილობით, და დაზარალებულის პირადი მახასიათებლების გათვალისწინება, ნებისმიერი შეზღუდული შესაძლებლობის ჩათვლით, რამაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს მის გაგების, და გაგებინების უნარზე.⁴⁸

176. გარდა ამისა, ასევე შეიძლება მოთხოვნილი იყოს შემდეგი:

გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ ეს ეწინააღმდეგება დაზარალებულის ინტერესებს, ან თუ სამართალწარმოების პროცესს ზიანი არ მიადგება, დაზარალებულს შეიძლება თან ახლდეთ მათ მიერ არჩეული პირი კომპეტენტურ ორგანოსთან პირველი კონტაქტისას, თუ დანაშაულის ზემოქმედების გამო დაზარალებულს დახმარება სჭირდებათ გაგებაში, ან იმაში, რომ გაგებული იყონ.⁴⁹

177. *ამრიგად, საჭიროა განიხილონ 5¹-ე პუნქტის გამყარება წინა პუნქტებში შემოთავაზებული წესით.*

57-ე მუხლი

178. გარდა ამისა, დაზარალებულის უფლებების შესახებ დებულებები ასევე შეიძლება მრავალი სხვა გზით გაუმჯობესდეს.

179. პირველ რიგში, შეიძლება ნათლად მიეთითოს, რომ 1(გ) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დაცვის უფლება მოიცავს ზომებს მეორადი და განმეორებითი ვიქტიმიზაციისგან, დაშინებისაგან და შურისძიებისგან, მათ შორის ემოციური ან ფსიქოლოგიური ზიანის რისკისგან, ისევე როგორც მსხვერპლის ღირსების დაცვას დაკითხვის და ჩვენების მიცემისას.⁵⁰

180. მეორე, სისხლის სამართლის საქმის მასალების გაცნობის შესახებ 1(თ) ქვეპუნქტის დებულება შეიძლება გამყარდეს იმის მოთხოვნით, რომ (i) გამოძიების ინტერესებიდან გამომდინარე ნებისმიერი უარი მასალების გაცნობაზე დაეფუძნოს კონკრეტულ და განჭვრეტად პირობებს, პროკურორის მიერ თვითნებური გადაწყვეტილებების მიღების

⁴⁸ მუხლი 3(2).

⁴⁹ მუხლი 1.

⁵⁰ დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მუხლი 18.

მინიმალიზაციის მიზნით⁵¹, და (ii) დაზარალებულს უფლება უნდა მიეცეს გააკეთოს საქმის მასალების ასლები.⁵²

181. მესამე, პროკურორს შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობა უზრუნველყოს დაზარალებულისთვის შემდეგი:

დროული და ინდივიდუალური შეფასება... კონკრეტული დაცვის საჭიროებების იდენტიფიცირების და იმის დადგენის მიზნით, თუ რამდენად და რა მოცულობით შეუძლიათ მათ ისარგებლონ სპეციალური ზომებით სისხლის სამართლის პროცესის ფარგლებში, მათი მეორადი და განმეორებითი ვიქტიმიზაციის, დაშინებისა და შურისძიების მიმართ განსაკუთრებული დაუცველობის გათვალისწინებით.⁵³

მართლაც, ეს წინ უნდა უსწრებდეს 58¹ მუხლის შესაბამისად კოორდინატორის ჩართვის შესახებ ნებისმიერ გადაწყვეტილებას.

182. მეოთხე, შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს, რომ დაზარალებულებს უფლება აქვთ მიიღონ იურიდიული დახმარება ბრალდებულის წინააღმდეგ სამართალწარმოებაში მონაწილეობის მიღების გამო.⁵⁴

183. ამრიგად, საჭიროა დაზარალებულთა უფლებების გამყარების გათვალისწინება წინა პუნქტებში მითითებული წესით.

5. VII თავი. მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორი

მუხლები 58¹ და 58²

184. ამ თავში მოცემული ორი დებულება, როგორც ჩანს, ახალი მიღებულია. ისინი უზრუნველყოფენ, რომ პროკურორს შეუძლია გადაწყვიტოს ჩართოს თუ არა კოორდინატორი „მოწმისთვის და დაზარალებულისთვის სამართალწარმოების პროცესში მონაწილეობის გამარტივების, დანაშაულის შედეგად გამოწვეული სტრესის შემცირების, ხელახალი ვიქტიმიზაციისა და მეორეული ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილების და გამოძიებისა და სასამართლო განხილვის ეტაპებზე მათი ინფორმირებულობის უზრუნველყოფის მიზნით“. პროკურორი მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორის სისხლის სამართლის საქმეში ჩართვის შესახებ

⁵¹ იხილეთ, ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები საქართველოში, საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2014, გვ. 351-352.

⁵² არსებული ჩანაწერი საქმის მასალების ასლების მოპოვებასთან დაკავშირებით წინააღმდეგობაშია კონსტიტუციის 18(2) მუხლთან საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე. საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება სარჩელი ნ 1312, კონსტანტინე გამსახურდია პარლამენტის წინაარმდეგ, 18 დეკემბერი 2020.

⁵³ დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მუხლი 22.

⁵⁴ დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მუხლი 13.

გადაწყვეტილებას იღებს „მოწმისა და დაზარალებულის ინტერესების გათვალისწინებით“, მაგრამ დაზარალებულმა შეიძლება უარი თქვას კოორდინატორის ჩართვაზე. ამ თვალსაზრისით, მოცემული თავი, რომელიც, როგორც ჩანს, დაზარალებულთა შესახებ დირექტივას ემყარება, პოზიტიური მოვლენაა. ამასთან, არსებობს გარკვეული ხარვეზები, რომელთა აღმოფხვრაა საჭირო.

185. პირველი, „მოწმისა და დაზარალებულის“ მითითება არა მხოლოდ ტლანქად ჟღერს, არამედ ასევე შეუსაბამოა. მიზანი უნდა იყოს იმ პირების მხარდაჭერა, ვინც დანაშაულის მსხვერპლი გახდნენ „დაზარალებულის“ ოფიციალური სტატუსის მიუხედავად, როგორც ეს ზემოთ აღინიშნა. ეროვნულ კანონმდებლობაში ამ კონტექსტში როგორც „დაზარალებულის“ ასევე „მოწმის“ გათვალისწინებამ შეიძლება მნიშვნელოვნად შეასუსტოს მომსახურების ხელმისაწვდომობა; მომსახურება მიმართული უნდა იყოს დანაშაულის მსხვერპლისთვის დახმარების გაწევაზე, რომელიც პროკურორმა არ მიიჩნია „დაზარალებულად“ ეროვნული სამართლის შესაბამისად. მართლაც, ქართული სამართლის თავისებურებების გათვალისწინებით, დაზარალებულისთვის საჭირო მხარდაჭერა სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ მას „დაზარალებულის“ ოფიციალური სტატუსი მიენიჭოს იმ შემთხვევაში, როდესაც პროკურორი უარს ეუბნება ამ სტატუსის მინიჭებაზე. 58¹ მუხლის მიზანი ეწინააღმდეგება დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტის სულისკვეთებას, რომელიც ითვალისწინებს პროკურორის მიერ დაზარალებულის დახმარების სერვისებზე მიმართვის ხელშეწყობას და ა.შ. („კომპეტენტური სახელისუფლებო ორგანოების და სხვა შესაბამისი სუბიექტების მიერ მსხვერპლის მიმართვა...“). პროკურორი ამ მხრივ დაბრკოლებებს კი არ უნდა ქმნიდეს, არამედ ხელს უნდა უწყობდეს დაზარალებულის ამ სერვისებზე გადამისამართებას.
186. მეორე, დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მე-8 მუხლის 1-ლი პუნქტი ასევე ადგენს, რომ „ოჯახის წევრებს უნდა ჰქონდეთ მსხვერპლის დახმარების სერვისებზე წვდომა მათი საჭიროებების და მსხვერპლის მიმართ ჩადენილი დანაშაულით მიყენებული ზიანის ხარისხის შესაბამისად“. ამ დებულებებში ეს არ არის ასახული, მაგრამ მსხვერპლის ოჯახის წევრებმა შეიძლება ასევე მოითხოვონ დახმარება.
187. მესამე, მომსახურების ხელმისაწვდომობაზე ნებართვის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება პროკურორის მიხედულებისამებრ მიღებულ გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით, ნაცვლად დაზარალებულის მიერ წარდგენილი თხოვნის საფუძველზე. ეს დებულებაც ეწინააღმდეგება დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მე-8 მუხლს; დაზარალებულებს უფლება აქვთ „გააჩნდეთ წვდომა“ მომსახურებებზე, და არა უფლება უარი თქვან სერვისებზე მიმართვაზე, რაც მათ შეიძლება არ ესაჭიროებოდეთ, ან

არ უნდოდეთ. სწორედ დაზარალებულმა იცის უკეთ, შეესაბამება თუ არა მის ინტერესებს გარკვეულ სერვისებზე წვდომა.

188. მეოთხე, პროკურორს, დაზარალებულსა და მისი ოჯახის წევრებს შორის სხვა თვალსაზრისით კავშირი შეუსაბამოა. დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის მე-8 მუხლში აღნიშნულია, რომ მხარდაჭერის სერვისების მიმწოდებლებმა უნდა იმოქმედონ „მსხვერპლის ინტერესებიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის საქმის წარმოების დაწყებამდე, წარმოების პროცესში, და მისი დასრულებიდან შესაბამისი დროის განმავლობაში“, და რომ ამ სერვისების ხელმისაწვდომობა „არ უნდა იყოს დამოკიდებული მსხვერპლის მიერ სისხლის სამართლის დანაშაულის შესახებ კომპეტენტური ორგანოებისთვის ოფიციალური საჩივრის წარდგენაზე“. დაზარალებულს შეიძლება არ სურს ოფიციალური საჩივრის შეტანა, მაგრამ ამის მიუხედავად, მას დახმარება ესაჭიროებდეს (მაგალითად, ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით). საგამომიებო და სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანოებთან ამ სერვისებზე წვდომის დაკავშირება ეწინააღმდეგება დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის სულისკვეთებას.
189. მიუხედავად იმისა, რომ მუხლი 61¹ გარკვეულ შემთხვევებში კრძალავს კოორდინატორის „მონაწილეობას“ სისხლის სამართლის პროცესში, ეს დებულება თავისთავად მიანიშნებს იმაზე, რომ შესაძლო კავშირი კოორდინატორებს და პროკურორებს ან გამომძიებლებს შორის შეიძლება ბევრად უფრო მჭიდრო იყოს, ვიდრე ეს მიზანშეწონილია, რადგან მონაწილეობის აკრძალვა ასევე ვრცელდება ისეთ შემთხვევებზე, როდესაც კოორდინატორი „საქმეში მონაწილეობს ან მონაწილეობდა, როგორც გამომძიებელი ან პროკურორი“.
190. მეხუთე, 58¹(4) მუხლიდან გამომდინარე, საჭირო დახმარების დონეს როგორც ჩანს, პროკურორი და არა დაზარალებული განსაზღვრავს, მაგრამ ეს შეიძლება იყოს თარგმანის პრობლემა. „კოორდინატორის ჩართვის მიზანშეწონილობა“ არ უნდა ნიშნავდეს, რომ პროკურორმა უნდა გადაწყვიტოს, თუ რა მხარდაჭერაა საჭირო. ეს უნდა მოხდეს რეალური საჭიროების საფუძველზე; დაზარალებულთა შესახებ დირექტივის 9(2) მუხლი გულისხმობს *მინიმალური* სავალდებულო მომსახურების გაწევას, მაგრამ იგი ასევე აშკარად უკავშირებს გასაწევ მომსახურებას დანაშაულის სიმძიმეს.
191. მეექვსე, პროკურორმა კოორდინატორს დანიშვნისთანავე უნდა გააცნოს პოტენციურად სენსიტიური ხასიათის ინფორმაცია (და დაზარალებულმა შემდეგ უნდა გადაწყვიტოს ითანამშრომლოს თუ არა მასთან). მიუხედავად 58²(3) მუხლით დაწესებული კონფიდენციალურობის მოთხოვნისა, ვითარება კვლავ იმგვარი რჩება, რომ პროკურორი გაამჟღავნებს

დაზარალებულთან დაკავშირებულ პირად მონაცემებს იმ შემთხვევებში, როდესაც დაზარალებულის გადაწყვეტილება არ ითანამშრომლოს, ამ ინფორმაციის გამჟღავნებას სრულიად არასაჭიროდ ხდის, და შესაბამისად, დისპროპორციულია. ამ ინფორმაციის გამჟღავნება იმ შემთხვევაში უნდა მოხდეს, როდესაც დაზარალებული ეთანხმება კოორდინატორის დანიშვნას.

192. მეშვიდე, კოორდინატორის ჩართვის მიზანია „მოწმისა და დაზარალებულის სამართალწარმოებაში მონაწილეობის გამარტივება, დანაშაულის შედეგად გამოწვეული სტრესის შემცირება, ხელახალი ვიქტიმიზაციისა და მეორეული ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილება და გამოძიებისა და სასამართლო განხილვის ეტაპებზე მათი ინფორმირებულობის უზრუნველყოფა“, რაც ასევე უნდა მოიცავდეს მითითებას კომპენსაციასა და გაწეული ხარჯების ანაზღაურებაზე. ამ მიზნით, შესაძლოა ტექსტში ცვლილებების შეტანა და შემდეგი ფრაზის დამატება: „ფიზიკური, ემოციური და ფინანსური სტრესის შემსუბუქების მიზნით“.
193. *ამრიგად, საჭიროა ამ ხარვეზების გათვალისწინება და ამ დებულებების გამყარება დაზარალებულთა შესახებ დირექტივაში მოცემული ტექსტის გათვალისწინებით*⁵⁵

---

⁵⁵ „**მუხლი 8 მსხვერპლთა დახმარების სერვისებზე წვდომის უფლება** 1. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მსხვერპლებმა, მათი საჭიროებების შესაბამისად, უფასოდ მიიღონ კონფიდენციალური მსხვერპლის დახმარების სერვისები, მათი ინტერესების შესაბამისად სისხლის სამართლის საქმის წარმოებამდე, წარმოების განმავლობაში, და შესაბამისი დროის განმავლობაში წარმოების დასრულების შემდეგ. ოჯახის წევრებს უნდა ჰქონდეთ მსხვერპლის დახმარების სერვისებზე წვდომა მათი საჭიროებების და მსხვერპლის მიმართ ჩადენილი დანაშაულით მიყენებული ზიანის ხარისხის შესაბამისად. 2. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ მსხვერპლთა სერვისებზე მიმართვა იმ კომპეტენტური ორგანოს მიერ, ვინც მსხვერპლის საჩივარი მიიღო, და სხვა შესაბამისი ორგანიზაციების მიერ. 3. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა შეიქმნას უფასო და კონფიდენციალური სპეციალიზირებული მხარდაჭერის სერვისები, დამატებით მსხვერპლთა დახმარების ზოგადი სერვისებისა, ან მათი ინტეგრირებული ნაწილის სახით, ან მსხვერპლის მხარდაჭერის სფეროში მოქმედ ორგანიზაციებს საშუალება მისცენ, მიმართონ არსებულ სპეციალიზებულ ორგანიზაციებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ ასეთ სპეციალიზებულ დახმარებას. მსხვერპლებს, მათი საჭიროებების შესაბამისად, უნდა გააჩნდეთ წვდომა ასეთ სერვისებზე, და მათი ოჯახის წევრებს უნდა ჰქონდეთ მსხვერპლის დახმარების სერვისებზე წვდომა მათი საჭიროებების და მსხვერპლის მიმართ ჩადენილი დანაშაულით მიყენებული ზიანის ხარისხის შესაბამისად. 4. დაზარალებულთა დახმარების სერვისები და ნებისმიერი სპეციალიზირებული მხარდაჭერის სერვისები შეიძლება შეიქმნას როგორც საჯარო, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციების სახით, და შეიძლება ორგანიზებული იქნეს პროფესიონალურ ან ნებაყოფლობით საფუძველზე. 5. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მხარდაჭერის სერვისების ხელმისაწვდომობა არ იყოს დამოკიდებული მსხვერპლის მიერ სისხლის სამართლის დანაშაულის შესახებ კომპეტენტური ორგანოებისთვის ოფიციალური საჩივრის წარდგენაზე. **მუხლი 9. მსხვერპლთა დახმარების სერვისების მიერ უზრუნველყოფილი მხარდაჭერა.** 1. დაზარალებულთა მხარდაჭერის სერვისები, როგორც ეს მითითებულია 8(1) მუხლში, უნდა უზრუნველყოფდნენ შემდეგ

6. VIII თავი. სისხლის სამართლის პროცესში მონაწილეობის გამომრიცხავი გარემოებები, აცილება

59-ე მუხლი

194. ამ დებულებაში მითითებული სისხლის სამართლის პროცესში მოსამართლეთა, ნაფიც მსაჯულთა და სხვების მონაწილეობის გამომრიცხავი საფუძვლები ზოგადად მისაღებია. მიუხედავად ამისა, (დ) ქვეპუნქტში მოცემული საფუძვლის მნიშვნელობა გაუგებარია, კერძოდ ის, თუ რა შედეგს იწვევს ის გარემოება, რომ „ისინი ერთმანეთის ოჯახის წევრები ან ახლო ნათესავები არიან“, რამდენადაც ეს სავარაუდოდ, არ არის რაიმე კავშირში სასამართლო პროცესის მონაწილეობთან, და ისედაც გათვალისწინებულია (გ) ქვეპუნქტში. გარდა ამისა, ეს უკანასკნელი დებულება საკმარისად ფართოდ არ არის ჩამოყალიბებული, რომ მოიცვას საქმეში მონაწილე რომელიმე მოსამართლესთან ან პროკურორთან ნაფიცი მსაჯულის ნათესაური კავშირი, რაც ეჭვის ქვეშ აყენებს ასეთი ნაფიცი მსაჯულის მიუკერძოებლობას. რა თქმა უნდა, სიტუაცია შეიძლება გამოსწორდეს (ე) ქვეპუნქტში ყველა ამ საკითხის ბლანკეტური გათვალისწინების გზით.

მინიმალურ სერვისებს მაინც: (ა) მიაწოდონ ინფორმაცია, რჩევა და დახმარება მსხვერპლთა უფლებების შესახებ, მათ შორის, სისხლის სამართლის დანაშაულის შედეგად განცდილი ზიანის კომპენსაციის ეროვნულ სქემებზე წვდომისა და სისხლის სამართლის პროცესში მათი როლის შესახებ, სასამართლო პროცესზე მათი დასწრებისთვის მომზადების ჩათვლით; (ბ) მიაწოდონ ინფორმაცია შესაბამისი სამედიცინო დახმარების ნებისმიერი სერვისის შესახებ, ან არსებული სპეციალიზირებული სერვისების შესახებ, ან პირდაპირ მიმართონ დაზარალებულები ამ სერვისებზე; (გ) გაუწიონ დაზარალებულებს ემოციური და, თუ ეს შესაძლებელია, ფსიქოლოგიური დახმარება; (დ) მიაწოდონ რჩევები დანაშაულის შედეგად წარმოქმნილ ფინანსურ და პრაქტიკულ საკითხებთან დაკავშირებით; (ე) თუ არ არის გათვალისწინებული სხვა საჯარო ან კერძო სამსახურების მიერ მსგავსი დახმარების მიწოდება, გაუწიონ დაზარალებულებს რეკომენდაციები მეორადი და განმეორებითი ვიქტიმიზაციის რისკის, პრევენციის და დაშინებისა და ანგარიშსწორების აღკვეთასთან დაკავშირებით. 2. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა მოუწოდონ მსხვერპლის მხარდაჭერის სამსახურებს, განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ მსხვერპლის სპეციფიკურ საჭიროებებს, რომლებმაც დანაშაულის სიმძიმის გამო მნიშვნელოვანი ზიანი განიცადეს. 3. თუ არ არის გათვალისწინებული სხვა საჯარო ან კერძო სამსახურების მიერ ამ სერვისების მიწოდება, მე-8 მუხლის მე-3 პუნქტში მითითებული სპეციალიზირებული მხარდაჭერის სერვისები, როგორც მინიმუმ, დანერგავენ და უზრუნველყოფენ შემდეგ სერვისებს: (ა) თავშესაფრებს ან ნებისმიერ სხვა შესაბამისი შუალედური განსახლებას მსხვერპლთათვის, რომლებსაც უსაფრთხო ადგილი სჭირდებათ, მეორადი და განმეორებითი ვიქტიმიზაციის, დაშინების და შურისძიების გარდაუვალი რისკის გამო; (ბ) მიზნობრივ და ინტეგრირებულ დახმარებას სპეციფიკური საჭიროებების მქონე მსხვერპლთათვის, როგორცაა სექსუალური ძალადობის მსხვერპლები, გენდერული ძალადობის მსხვერპლები და მჭიდრო ურთიერთობებში მყოფი პირების მხრიდან ძალადობის მსხვერპლები, და მათ შორის, გაუწევენ ტრავმის მხარდაჭერის და კონსულტირების სერვისებს.

195. ამრიგად, საჭიროა (დ)ქვეპუნქტის მოქმედების სფეროს დაზუსტება და (გ) ქვეპუნქტის მოქმედების სფეროს გავრცელება სასამართლო პროცესის ყველა მონაწილის ოჯახის წევრებზე და ახლო ნათესავებზე.

196. გარდა ამისა, სასარგებლო იქნებოდა რაიმე ფორმით სახელმძღვანელო მითითების გათვალისწინება 1(ე) ქვეპუნქტთან მიმართებაში, ანუ სასურველია განისაზღვროს ისეთი გარემოებები, რომლებმაც შეიძლება ექვევქემ დააყენოს მოსამართლის, ნაფიც მსაჯულთა, პროკურორთა ობიექტურობა და მიუკერძოებლობა და ა.შ., რაც მორგებული იქნება მათ კონკრეტულ როლზე სამართალწარმოების პროცესში.

197. ამრიგად, საჭიროა ზემოთხსენებული სახელმძღვანელო მითითების შემუშავება ქვემოთ მოცემულ სქოლიოში ასახული მაგალითის გათვალისწინებით.⁵⁶

61-ე მუხლი

198. ეს დებულება, რომლის მიზანია უფრო თარჯიმნის კეთილსინდისიერების, ვიდრე თარჯიმნის დამოუკიდებლობა ან მიუკერძოებლობის გარანტიის

---

⁵⁶ იხილეთ, მაგალითად, ინგლისისა და უელსის სასამართლოებისა და ტრიბუნალების მოსამართლეების მიერ გამოცემული *სახელმძღვანელო მითითებები სასამართლო ქცევის შესახებ*: ”1. მოსამართლის თანამდებობაზე მყოფმა პირმა არ უნდა განიხილოს საქმე, როდესაც მას მჭიდრო ოჯახური ურთიერთობა აქვს მხარესთან, მის მეუღლესთან ან მხარის პარტნიორთან. 2 მხარესთან მეგობრობა, ან პირადი მტრობა ასევე არის დისკვალიფიკაციის საფუძვლიანი მიზეზი. საჭიროა ერთმანეთისგან განვასხვავოთ მეგობრობა და ნაცნობობა, რაც შეიძლება იყოს ან არ იყოს საკმარისი მიზეზი დისკვალიფიკაციისთვის, რაც დამოკიდებულია ამგვარი გაცნობის ხასიათსა და ხარისხზე. 3. მიმდინარე ან ბოლოდროინდელი ბიზნეს ურთიერთობა მხარესთან ჩვეულებრივ ნიშნავს, რომ მოსამართლემ არ უნდა განიხილოს ეს საქმე. ზოგადად, ბიზნეს ურთიერთობაში არ იგულისხმება დამზღვევს და დაზღვეულს, ბანკირს და კლიენტს, ან საბჭოს გადასახადის გადამხდელსა და საბჭოს შორის ურთიერთობა. სასამართლო კორპუსის წევრებმა ასევე თვითაც ილება უნდა მოითხოვონ იმ საქმეზე, რომლის მხარეს წარმოადგენს მათი ადვოკატი, ბუღალტერი, ექიმი, სტომატოლოგი ან სხვა პროფესიული მრჩეველი. 4. ზოგადად, მეგობრობა ან წარსული პროფესიული კავშირი მხარის ადვოკატთან არ განიხილება, როგორც დისკვალიფიკაციის საკმარისი მიზეზი. 5. ის ფაქტი, რომ მოსამართლის ნათესავი არის იმ საადვოკატო ფირმის პარტნიორი ან თანამშრომელი, რომელიც ჩართულია მოსამართლის მიერ განსახილველ საქმეში, ყოველთვის არ მოითხოვს მოსამართლის დისკვალიფიკაციას. საკითხი უნდა გადაწყდეს ყველა გარემოების, მათ შორის იმის გათვალისწინებით, თუ რამდენად მონაწილეობს საქმეში მოცემული პირი. 6. წარსული პროფესიული კავშირი მხარესთან, როგორც კლიენტთან, თავისთავად არ უნდა გახდეს დისკვალიფიკაციის მიზეზი, მაგრამ მოსამართლემ შეაფასოს, შექმნის თუ არა ეს კონკრეტული გარემოება მიკერძოების განცდას. 7. იმ შემთხვევებში, როდესაც მოსამართლე კარგად იცნობს მოწმეს (მათ შორის ექსპერტ მოწმეს), განხილული უნდა იქნეს ყველა გარემოება, მათ შორის, მოწმის სანდოობის საკითხი, გადასაწყვეტი საკითხის ხასიათი, და რამდენად ახლოა ეს მეგობრობა. 8. მოსამართლემ არ უნდა განიხილოს საქმე, როდესაც მისი ოჯახის წევრი (როგორც ეს განსაზღვრულია ზემოთ მე-3 პუნქტში) ადვოკატის სტატუსით მოქმედებს“; ხელმისაწვდომია: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2018/03/Amended-Guide-to-Judicial-Conduct-revision-Final-v002.-March-2020-pdf.pdf>.

უზრუნველყოფა, კარგი განზრახვითაა შედგენილი, მაგრამ მიუხედავად ამისა, პრობლემატურია ორი მიზეზის გამო.

199. პირველ რიგში, ტერმინი „არსებითად დამოკიდებულია“ პროცესის მონაწილეზე, არის არაზუსტი, რადგან არ არის ნათელი, თუ რას მოიცავს ეს, ვინაიდან არ არის აუცილებელი, რომ ეს შემოიფარგლებოდეს მხოლოდ ფინანსური დამოკიდებულებით.
200. მეორე, პროცესის მონაწილესთან კავშირის აკრძალვის აბსოლუტურმა ხასიათმა შეიძლება პრაქტიკული სირთულებები წარმოშვას, ამ ტერმინის ფართო ხასიათის გამო, როგორც ეს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის III-VIII თავებშია განსაზღვრული. შეიძლება არსებობდეს სიტუაციები, როდესაც არ იქნება სხვა არჩევანი, გარდა თარჯიმნის გამოყენებისა, რომელიც დაკავშირებულია „მონაწილესთან“, მაგალითად, როდესაც სპეციფიკური ენობრივი საჭიროებები შეიძლება ნიშნავდეს იმას, რომ მეტი ვერავინ ვერ შეასრულებს ამ ფუნქციას.
201. ნამდვილად არის თუ არა ეს პრობლემა, დამოკიდებულია კონტექსტზე. რა თქმა უნდა, მოწმისგან თარჯიმნის საშუალებით მიღებული ჩვენებები, რომელიც არ არის ერთადერთი ან გადამწყვეტი მტკიცებულება პირის მსჯავრდებისას, განსხვავდება ბრალდებულის მიერ ნათესავის მეშვეობით მიცემული ჩვენებისგან, რომელიც კვალიფიციური თარჯიმანის სტატუსით მოქმედებს. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმნის გამოყენება, რომელიც დაკავშირებულია პროცესის მონაწილესთან, არ გამოიწვევს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის დარღვევას, თუ ეს დაცვის მხარის და პროკურატურის მხრიდან ამ მოთხოვნიდან გადახვევაზე დათანხმების საგანს წარმოადგენდა, ხოლო სასამართლოს შეეძლო დასკვნების გაკეთება (ნათარგმნი) ჩვენების სანდოობის შესახებ.
202. *ამრიგად, საჭიროა შეიცვალოს ფრაზა „არსებითად დამოკიდებულია“ ფრაზით „ფინანსურად დამოკიდებულია“ და წინა პარაგრაფში მითითებულ გარემოებებში დაშვებული იყოს აკრძალვიდან გადახვევის შესაძლებლობა.*

62-ე მუხლი

203. მოცემული დებულება მოითხოვს, რომ თუ არსებობს სისხლის სამართლის პროცესში მოსამართლის, ნაფიცი მსაჯულის, პროკურორის და ა.შ. მონაწილეობის გამომრიცხავი გარემოება, მან დაუყოვნებლივ უნდა განაცხადოს თვითაცილება.
204. ამასთან, ნაფიც მსაჯულთა შემთხვევაში, გაუგებარია, რა მომენტიდან წარმოიქმნება ეს ვალდებულება. ანუ, როდესაც მას ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომაზე მიიწვევენ, თუ როდესაც იგი ამ გარემოებების შესახებ

შეიტყობს? ეს უკანასკნელი უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა, რადგან გარემოებები ყოველთვის არ იქნება აშკარა, სანამ საქმის განხილვა არ დაწყება და ნაფიცი მსაჯული მოწმის ჩვენებას, ან საქმის სხვა მტკიცებულებებს არ გაეცნობა.

205. გარდა ამისა, საკითხი, გარკვეული გარემოებები, რომლებიც გამორიცხავენ პირის სასამართლო სხდომაში მონაწილეობისგან, შეიძლება შესაბამისმა პირმა სათანადოდ ვერ შეაფასოს, რადგან ზოგჯერ აღქმული პრობლემა შეიძლება უფრო აშკარა იყოს, ვიდრე რეალური. ამის მიუხედავად, მიზანშეწონილი იქნებოდა, რომ სასამართლოს ყურადღება მიექცეს პოტენციურ პრობლემას, რათა მან დაადგინოს, ნამდვილად საჭიროა თუ არა პირის გამორიცხვა პროცესში მონაწილეობისგან.
206. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში ცვლილებების შეტანა, რათა მიეთითოს, რომ ინფორმაციის გამჟღავნების ვალდებულება წარმოიქმნება იმ მომენტიდან, როდესაც შესაბამისი პირი შეიტყობს რაიმე გარემოების თაობაზე, რამაც შეიძლება გამორიცხოს მისი სასამართლო სხდომაში მონაწილეობა.*
207. მე-4 პარაგრაფის შესაბამისად, თვითაცილების შესახებ განცხადებას ადვოკატი, მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორი, ექსპერტი და თარჯიმანი აკეთებენ პროკურორთან. შეჯიბრებით სისტემაში, პროკურორს არა აქვს შესაბამისი სტატუსი, რომ ამგვარი გადაწყვეტილება მიიღოს ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში (განსაკუთრებით ექსპერტის სავარაუდო შეუთავსებლობასთან დაკავშირებით). უფრო მიზანშეწონილია, რომ ეს საკითხი სასამართლომ გადაწყვიტოს, როგორც წინასწარ დასადგენი საკითხი.
208. *ამრიგად, საჭიროა მე-4 პუნქტში ცვლილებების შეტანა, რათა ამ დებულებაში გათვალისწინებული თვითაცილების საკითხი სასამართლოს წინაშე იყოს დაყენებული.*

7. IX თავი. სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილის დაცვის სპეციალური ღონისძიების გამოყენების წესი

67-ე მუხლი

209. მოცემული თავით გათვალისწინებული პროცესის მონაწილის დაცვის სპეციალური ღონისძიება ასევე ვრცელდება პროცესის მონაწილის ახლო ნათესავებზე. თუმცა, როგორც უკვე აღინიშნა,⁵⁷ გაურკვეველია, მოიცავს თუ არა ტერმინი „ახლო ნათესავი“ სამოქალაქო პარტნიორებს, და რადგან

---

⁵⁷ იხილეთ პარ. 134 ზემოთ.

დებულებაში არ არის მითითებული „ოჯახის წევრი“, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ იგი *დე ფაქტო* პარტნიორებზე ვრცელდებოდეს. დაცვის ღონისძიებების ამ პარტნიორებზე გაუვრცელებლობამ შეიძლება გამოიწვიოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლებით დადგენილი პოზიტიური ვალდებულებების დარღვევა.

210. *ამრიგად, საჭიროა (ბ) ქვეპუნქტის გავრცელება დე ფაქტო პარტნიორების მოცვის მიზნით.*

68-ე მუხლი

211. როგორც ჩანს, მთელი რიგი უწყებაა ჩართული დაცვის სპეციალური ზომების გამოყენებასთან დაკავშირებით ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებაში. მე-2 პუნქტის შესაბამისად, ამგვარი ზომების გამოყენებასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების ძირითადი უფლებამოსილება პროკურორს ეკუთვნის. ამასთან, მე-3 პუნქტის შესაბამისად, ამ ზომების განხორციელებაზე შინაგან საქმეთა სამინისტროა პასუხისმგებელი, ხოლო მე-4 პუნქტი ადგენს, რომ სპეციალური დაცვის პროგრამაში მონაწილის ჩართვისა და დაცვის კონკრეტული ზომების განხორციელების პროცედურებს ერთობლივად განსაზღვრავენ იუსტიციის მინისტრი და შინაგან საქმეთა მინისტრი. ასეთი სქემის პირობებში ნაკლებად სავარაუდოა, რომ მაიდენტიფიცირებელი მონაცემების შეცვლა და ა.შ. კონფიდენციალურობის დაცვით განხორციელდება.

212. *ამრიგად, საჭიროა ამ პროცესის გადასინჯვა და ისეთი პროცედურის დანერგვა, რომელიც, სავარაუდოდ, უფრო შეუწყობს ხელს კონფიდენციალურობის შენარჩუნებას.*

8. X თავი. მტკიცებულება, მტკიცების საგანი და პროცესი

72-ე მუხლი

213. პირველი პუნქტის შესაბამისად, *არსებითი დარღვევით მოპოვებული მტკიცებულება* და ამგვარი მტკიცებულების საფუძველზე კანონიერად მოპოვებული სხვა მტკიცებულება, თუ ის აუარესებს ბრალდებულის სამართლებრივ მდგომარეობას, დაუშვებელია და იურიდიული ძალა არ გააჩნია. ზოგადად, ასეთი დებულება მისასალმებელია იმის გამო, რომ იგი არ შემოიფარგლება მხოლოდ არსებითი დარღვევებით, არამედ ასევე ვრცელდება ამ დარღვევის შედეგად „მებღალულ“ სხვა მტკიცებულებებზე, და საშუალებას აძლევს სასამართლოს დაეყრდნოს ბრალდებულისთვის ხელსაყრელ ყველა მტკიცებულებაზე.

214. ამასთან, „არსებითი დარღვევის“ ცნებას აკლია სიზუსტე, და შესაბამისად, მოსამართლეებს განსხვავებული მიდგომის გამოყენების შესაძლებლობა აქვთ იმის დადგენასთან დაკავშირებით, წარმოადგენს თუ არა კონკრეტული დარღვევა ასეთ არსებით დარღვევას.
215. ამავე დროს, გაუგებარია, მოცემული კონცეფცია კოდექსის მხოლოდ იმ დებულებებთანაა დაკავშირებული, რომლებიც პირდაპირ ეხება მტკიცებულებების დასაშვებობას რომლებიც მოპოვებულია ამ დებულებებში ასახული მოთხოვნების დარღვევით, კერძოდ კი, ეს შემდეგი მუხლებია: 40(2), 75(3), 83(3), 131(6), 143³(14), 144(3¹), 169(9), 174(1), 214, 244(2), 247(1). შესაძლოა, დებულებების ეს ჯგუფი ასევე გავრცელდეს 4(2) მუხლის დებულებებზე, რომლებიც შეეხება წამების, მუქარის გამოყენებით და სხვა ზემოქმედების გზით მოპოვებული მტკიცებულებების დაუშვებლად ცნობას, მაგრამ ეს დებულება პირდაპირ არ მიუთითებს ამგვარი ქმედებებით მოპოვებული მტკიცებულებების გამოყენების საკითხს.
216. ნებისმიერ შემთხვევაში, შეუსაბამოა, რომ არსებითი დარღვევა შემოიფარგლოს წინა პარაგრაფში მოცემული საკითხებით, რადგან ის არ მოიცავს ისეთ სიტუაციებს, როგორცაა 131-ე მუხლით გათვალისწინებული პირის და საგნის ამოცნობასთან დაკავშირებული მოთხოვნების აშკარა უგულებელყოფა.⁵⁸
217. მიუხედავად იმისა, რომ მე-2 პარაგრაფი სწორად ადგენს მტკიცებულების დაუშვებლობას, თუ არსებობს გონივრული ეჭვი მისი შესაძლო გამოცვლის, მისი ნიშან-თვისებების არსებითი შეცვლის ან მასზე დარჩენილი კვალის არსებითი გაქრობის შესახებ, 77-ე და 248-ე მუხლებში ასევე არსებობს ცალკე დებულებები მტკიცებულებათა დაუშვებლობის შესახებ, როდესაც მისი ნამდვილობის დადასტურება შეუძლებელია. ეს დებულებები უდაოდ ერთმანეთს გადაფარავენ, მაგრამ არ არიან იდენტური. ამრიგად, არსებობს ისეთი მტკიცებულების დასაშვებობისადმი არათანმიმდევრული მიდგომის რისკი, რომელიც სარწმუნო მიზეზების გამო უნდა ჩაითვალოს არასანდო მტკიცებულებად.
218. ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაში არ არის დადგენილი მტკიცებულებების დასაშვებობის წესი. შესაბამისად, ევროპული სასამართლო ამ საკითხს განიხილავს, როგორც ეროვნული სამართლის რეგულირებას ქვემდებარე საკითხს. სასამართლო უფრო ყურადღებას

⁵⁸ ისეთი რამ, რაც მოხდა მანამდე მოქმედი კოდექსის მსგავს დებულებებთან დაკავშირებით; იხილეთ *მინდაძე და ნემსიჭვერიძე საქართველოს წინააღმდეგ*, No. 21571/05, 2017 წლის 1 ივნისი.

ამახვილებს იმაზე, შეიძლება თუ არა სამართალწარმოება მთლიანობაში ჩაითვალოს სამართლიანად, მტკიცებულების მოპოვების ჩათვლით.⁵⁹

219. თუმცა, ევროპული სასამართლო მოითხოვს, რომ წამების შედეგად მოპოვებული ყველა მტკიცებულება დაუშვებლად იყოს ცნობილი⁶⁰, იმისდა მიუხედავად, ვის მიმართ იქნა გამოყენებული ასეთი წამება⁶¹, ან რომელ ქვეყანაში ჰქონდა ადგილი რეალურად წამებას⁶².
220. ცალსახად ნათელი არ არის, რომ დასაშვებობის შესახებ არსებული წესები ვრცელდება ნებისმიერ ვითარებაში წამებებით მოპოვებულ მტკიცებულებებზე. გარდა ამისა, „არსებითი დარღვევის“ გაგებისა და ამ ცნების ურთიერთმიმართების გაურკვევლობამ მტკიცებულებათა დაუშვებლობასთან დაკავშირებულ სხვა დებულებებთან, და ასევე იმასთან დაკავშირებულმა ბუნდოვანებამ, თუ რამდენად უნდა გამოირიცხოს არასანდო მტკიცებულებები, შეიძლება კონკრეტულ შემთხვევებში გამოიწვიოს ევროპული სასამართლოს მიერ მე-6 მუხლის საფუძველზე მთლიანობაში სამართალწარმოების უსამართლოდ მიჩნევა.
221. ტერმინთან „არსებითი დარღვევა“ დაკავშირებული ბუნდოვანება შეიძლება გადაიჭრას იმავე შენიშვნის დამატებით, რომელიც შემოთავაზებულია სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლში, რომლის შესაბამისადაც „არსებითი დარღვევა ნიშნავს ასეთი პირობების შექმნას როდესაც [...] პირს არ შეუძლია ისარგებლოს საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებებით“.
222. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა, რათა უზრუნველყოფილი იყოს, რომ ა) იგი დაუშვებლად ცნობდეს წამების შედეგად მოპოვებულ ყველა მტკიცებულებას, ნებისმიერ ვითარებაში, განურჩევლად მსხვერპლისა და ადგილისა, სადაც წამებას ჰქონდა ადგილი; და ბ) არ არსებობდეს ბუნდოვანება „არსებითი დარღვევის“ მნიშვნელობის შესახებ, რაც შეიძლება მიღწეული იყოს სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლთან დაკავშირებით შემოთავაზებული შენიშვნის ანალოგიური შენიშვნის შემოღებით, ან არასანდო მტკიცებულებების გამორიცხვის გზით.

76(3) მუხლი

223. ამ დებულების შესაბამისად, ირიბი ჩვენება დასაშვები მტკიცებულებაა, თუ იგი დასტურდება სხვა ისეთი მტკიცებულებით, რომელიც არ არის ირიბი ჩვენება. ევროპული სტანდარტების თანახმად, არ არის გათვალისწინებული

⁵⁹ *Schenk v. Switzerland*, no. 10862/84, 1988 წლის 12 ივლისი, პარ. 46 და *Garcia Ruiz v. Spain* [GC], no. 30544/96, 1999 წლის 21 იანვარი, პარ. 28.

⁶⁰ *Harutyunyan v. Armenia*, 36549/03, 2007 წლის 28 ივნისი, პარ. 66.

⁶¹ *Othman (Abu Qatada) v. United Kingdom*, no. 8139/09, 2012 წლის 17 იანვარი, პარ. 282.

⁶² *El Haski v. Belgium*, no. 649/08, 2012 წლის 25 სექტემბერი, პარ. 85.

მოთხოვნა, რომ ირიბი მტკიცებულებები საერთოდ დასაშვებად იყოს ცნობილი.

224. ამასთან, მიუხედავად იმისა, რომ ევროპული სასამართლო ცალსახად აცხადებს, რომ ამგვარ ჩვენებას, თუ იგი დასაშვებად იქნება ცნობილი, უფრო ნაკლები წონა უნდა მიენიჭოს, ვიდრე პირველი წყაროდან მიღებულ ჩვენებას, რომელიც ფიცის ქვეშ არის წარდგენილი⁶³, და სასამართლოს ძირითადი ამოსავალი წერტილია, რომ ასეთი ჩვენების ფრთხილად შეფასება უნდა იყოს უზრუნველყოფილი, იმის გათვალისწინებით, რომ იგი მოწმისგან არის მიღებული ისეთ გარემოებებში, როდესაც დაცვის უფლებები ვერ იქნება უზრუნველყოფილი იმ მოცულობით, რასაც ჩვეულებრივ ითხოვს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო⁶⁴. მართლაც, იმ შემთხვევებში, სადაც ასეთი შეფასება არ ჩატარებულა, ევროპულმა სასამართლომ სამართალწარმოება უსამართლოდ მიიჩნია.⁶⁵
225. წინამდებარე ფორმულირებაში სიტყვა „დადასტურებულიას“ გამოყენება არ შეიცავს საკმარის მითითებას სასამართლოებისთვის ასეთი შეფასების ჩასატარებლად, და არც საფუძველს, რომ ირიბი ჩვენება „დადასტურებულად“ ჩაითვალოს. ეს არ წარმოადგენს მწვავე საკითხს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შედეგად, რომელმაც 13(2) მუხლის მეორე წინადადების ნორმატიული შინაარსი გამოაცხადა არაკონსტიტუციურად, რომელიც იძლეოდა შესაძლებლობას გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის ირიბი ჩვენების საფუძველზე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 76-ე მუხლის თანახმად.⁶⁶
226. ამრიგად, საჭიროა იმის დაზუსტება, რომ ირიბი ჩვენება უნდა განიხილებოდეს, როგორც უფრო ნაკლები წონის, ვიდრე პირდაპირი ჩვენება, და რომ ასეთი ჩვენება არ შეიძლება ჩაითვალოს დადასტურებულად, მისი გულდასმით შეფასების გარეშე, როგორც ამას ევროპული სასამართლო მოითხოვს.

⁶³ იხილეთ, მაგ. *Pichugin v. Russia*, no. 38623/03, 2012 წლის 23 ოქტომბერი, პარ. 198.

⁶⁴ იხილეთ, მაგ. *Baybasin v. Germany* (dec.), no. 36892/05, 2009 წლის 3 თებერვალი, და *Dzelili v. Germany* (dec.), no. 15065/05, 2009 წლის 29 სექტემბერი.

⁶⁵ იხილეთ *Vetrenko v. Moldova*, no. 36552/02, 2010 წლის 8 მაისი („გამომძიებლებმა და სასამართლოებმა 1997 წლის 5 ივნისს თ-ს გამოკითხვის დროს კვლავ ამ თვალსაზრისით მას კვლავ არ დაუსვეს შეკითხვები ეჭვების გასაქარწყლებლად, არამედ უბრალოდ ამჯობინეს ს.პ.-ს ირიბ ჩვენებაზე დაყრდნობა, თვითმხილველი მოწმის ჩვენებების საზიანოდ“ (პარ. 57)) და *Ajdarić v. Croatia*, no. 20883/09, 2011 წლის 13 დეკემბერი (სადაც არ იქნა გათვალისწინებული მოწმის მიერ ჩვენებებში არსებული შეუსაბამობები).

⁶⁶ გადაწყვეტილება ნ 1/1/548 22 იანვარი 2015. ასევე საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გიორგი ქებურია პარლამენტის წინააღმდეგ სარჩელი ნ. 1276, 25 დეკემბერი 2020

მუხლი 77

227. *მესამე პუნქტი იძლევა შესაძლებლობას ნივთიერი მტკიცებულებაზე ლუქის მოხსნის განმეორებითი გამოკვლევის დროს. ამ დროს არ არის დაკონკრეტებული თუ რა ვითარებაში და რა გარემოებების დროს მოხდა ლუქის მოხსნა. მაგ. ვინ უნდა ესწრებოდეს, ვის შეუძლია ნებართვა გასცეს ლუქის მოხსნაზე. კანონის ეს გამორჩენა, აჩენს ეჭვებს მტკიცებულების სანდოობასთან დაკავშირებით სათანადო სამართლებრივი გარანტიების არარსებობის ფონზე.*
228. *შესაბამისად, არსებობს საჭიროება, რომ ამ მუხლით განისაზღვროს ის გარემოებები, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც შეიძლება ნივთიერი მტკიცებულებისთვის ლუქის მოხსნა და მისი ხელახალი გამოკვლევა.*

79-ე მუხლი

229. *ეს დებულება მართებულად შეეხება ნივთიერი მტკიცებულებების შენახვის ღონისძიებებს. როგორც ასეთი, იგი 72-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დებულებასთანაა დაკავშირებული, რომელიც შეეხება მტკიცებულებების დაუშვებლობას, თუ არსებობს გონივრული ეჭვი მისი შესაძლო გამოცვლის, მისი ნიშან-თვისებების არსებითი შეცვლის შესახებ, და ა.შ. მიუხედავად ამისა, საგამომიებო მოქმედებებთან დაკავშირებულ დებულებებში არ არის გათვალისწინებული რაიმე კონკრეტული მოთხოვნები, რათა უზრუნველყოფილი იყოს, რომ ნივთმტკიცებების შეგროვება მოხდეს მათი მთლიანობის სათანადო შენარჩუნებით.*
230. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში ან საგამომიებო მოქმედებებთან დაკავშირებულ დებულებებში მითითებული იყოს მოთხოვნა, რომ ნივთიერი მტკიცებულებების შეგროვება უნდა მოხდეს ისეთი გზით, რაც უზრუნველყოფს მათ მთლიანობას.*

83-ე მუხლი

231. *ამ დებულებით გათვალისწინებული ბრალდების მხარის მხრიდან ინფორმაციის გამჟღავნების ვალდებულებები, ზოგადად, შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(1) მუხლის მოთხოვნებს. ეს უკანასკნელი არ აკისრებს დაცვის მხარეს გამჟღავნების ვალდებულებას, მიუხედავად იმისა, რომ ეს მნიშვნელოვნად დაზოგავდა სასამართლოს დროს.*
232. *იმავდროულად, 1-ელ პუნქტი არ შეიცავს დებულებებს დაცვის მიერ საიდუმლო დოკუმენტების ან საქმის სრულად კონფიდენციალური მასალების შესწავლის პროცედურასთან დაკავშირებით, რამაც შეიძლება*

მნიშვნელოვანი სირთულეები შეუქმნას დაცვას. პრაქტიკაში, ამ მასალებზე დაშვება გათვალისწინებულია მხოლოდ საგამოძიებო დაწესებულებებში და ამან შეიძლება გავლენა მოახდინოს დაცვის შესაძლებლობაზე სათანადოდ მოემზადოს სასამართლო პროცესისთვის, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როდესაც საქმის მასალები მოცულობითია.

233. ამრიგად, საჭიროა დაცვის მიერ ამ მასალებზე უფრო სამართლიანი წვდომის ხელშეწყობა, რაც შეიძლება მიღწეული იქნას შესაბამისი ფაილების ელექტრონულად გადაცემის გზით, მათზე წვდომის კონტროლის მიზნით შესაბამისი უსაფრთხოების საშუალების გამოყენებით.
234. გარდა ამისა, მე-2 პუნქტიდან ასევე არ არის ნათელი, არის თუ არა ბრალდებული ვალდებული, ან აქვს თუ არა მას უფლება, სასამართლო პროცესის დაწყებამდე გაუმჟღავნოს ინფორმაცია პროკურორს. ამ პარაგრაფში მოცემულ ფორმულირებაში გამოყენებულია ფრაზა „შეიძლება მიიღოს“, რაც გარკვეულ მიხედვლებზე მიანიშნებს. ამასთან, მე-14 მუხლის 1-ლი პუნქტი, რომელიც კრძალავს მტკიცებულებების წარდგენას, თუ ისინი არ იქნა გამჟღავნებული, ჩამოყალიბებულია დამავალდებულებელი ფორმით, რაც შეუთავსებელია შეჯიბრებით სისტემასთან. დაცვას არ უნდა ეკისრებოდეს პროკურორისთვის მასალების წინასწარ გაცნობის ვალდებულება.
235. მიუხედავად ამისა, შეჯიბრებით სისტემასთან არ არის შეუთავსებელი მოთხოვნა, რომ პროკურორს სამართლიანად ეცნობოს გარკვეულ არგუმენტებზე დაყრდნობის განზრახვა, როგორცაა ალიბი. ბევრ შეჯიბრებით სისტემაში ასევე მიჩნეულია, რომ შესაძლოა გარკვეული სარგებელი მოიტანოს პროცედურის დანერგვამ, რომელიც საშუალებას მისცემს პირს სასამართლო სხდომის დაწყებამდე გაამჟღავნოს გარკვეული ინფორმაცია, რომელიც მნიშვნელოვანია მისი დაცვისთვის, და რომელიც შეიძლება ეხებოდეს როგორც ფაქტობრივ, ისე სამართლის საკითხებს, რაც საშუალებას აძლევს პროკურორს ყურადღება გაამახვილოს ისეთ საკითხებზე, რომლებიც შეიძლება მისი მხრიდან შემდგომ გამოძიებას მოითხოვდნენ (და რამაც შეიძლება ბრალის მოხსნა გამოიწვიოს სასამართლო პროცესის დაწყებამდე).⁶⁷

⁶⁷ შესაძლო მიდგომის მაგალითი - ადაპტირებულია ინგლისის და უელსის სისხლის სამართლის საპროცესო და საგამოძიებო მოქმედებების შესახებ 1996 წლის კანონის 5-6D ნაწილზე დაყრდნობით: ბრალდებულების მიერ ნებაყოფლობითი გამჟღავნება. (1) ეს ნაწილი ვრცელდება ისეთ შემთხვევებზე, როდესაც პროკურორი ასრულებს ინფორმაციის გამჟღავნების სავალდებულო მოთხოვნას, ან ვალდებულებას იღებს შეასრულოს ეს მოთხოვნა. (2) ბრალდებულს შეუძლია პროკურორს წარუდგინოს დაცვის განცხადება, ხოლო თუ იგი ამას გააკეთებს, ეს განცხადება ასევე სასამართლოს უნდა წარედგინოს. (3) ამ მუხლის მიზნებისთვის, დაცვის განცხადება არის წერილობით ფორმაში შედგენილი დოკუმენტი, რომელიც: ა) ასახავს ბრალდებულის დაცვის არგუმენტების ხასიათს, მათ შორის, ნებისმიერ

236. ამრიგად, საჭიროა მე-2 პუნქტში ნათლად განიმარტოს, რომ დაცვის მხარე უფლებამოსილია თავისი შეხედულებისამებრ გაუმჟღავნოს მასალები პროკურატურას, ასევე საჭიროა მე-14 მუხლის შესაბამისობაში მოყვანა ამ პოზიციასთან. ამავდროულად, განხილული უნდა იყოს მოთხოვნის დაწესების მიზანშეწონილობა, რომ პროკურატურას ეცნობოს დაცვის არგუმენტების ხასიათის შესახებ, რათა სასამართლოს დრო ზედმეტად არ დაიხარჯოს.
237. გარდა ამისა, დაცვის მხარისგან იმის მოთხოვნამ, რომ საკუთარი ხარჯებით უზრუნველყოს იმ დოკუმენტების ასლები, რომელსაც იგი ეყრდნობა, შეიძლება ზოგიერთ შემთხვევაში ზედმეტი ფინანსური ტვირთი დააკისროს ბრალდებულს. ეს პრობლემა არ წარმოიქმნება, როდესაც მასალის გაცვლა განხორციელდა ელექტრონული საშუალებებით.
238. ამრიგად, გათვალისწინებული უნდა იქნას პროკურატურისა და დაცვის მხარის მიერ მტკიცებულებათა ელექტრონული გაცვლის დანერგვა. იმ შემთხვევაში, თუ ეს არ მოხდება, დაცვის ხარჯები, რომლებიც დაკავშირებულია ინფორმაციის ქაღალდის ასლის ფორმატში მიწოდებასთან, უნდა დაფინანსდეს სახელმწიფოს მიერ, იმ შემთხვევებში მაინც, თუ ბრალდებულს უფლება აქვს ისარგებლოს უფასო იურიდიული დახმარებით.

კონკრეტულ არგუმენტს, რომელზეც ის აპირებს დაეყრდნოს, ბ) შეიცავს იმ ფაქტობრივ საკითხებს, რომლებსაც იგი პროკურატურას ედავება, (გ) თითოეული ასეთი საკითხის შემთხვევაში, შეიცავს მითითებას, თუ რატომ ედავება იგი პროკურატურას, დ) შეიცავს იმ ფაქტობრივი საკითხების შესახებ დეტალებს, რომლებზეც ის აპირებს დაეყრდნოს თავისი დაცვის მიზნებში; (ე) შეიცავს მითითებას სამართლის საკითხებზე (მათ შორის, მტკიცებულებების დასაშვებობის ან პროცესუალური დარღვევების შესახებ) რომელზეც იგი აპირებს ამ მიზნით დაეყრდნობას. (4) დაცვის განცხადება, სადაც ალიბია გამჟღავნებული, უნდა მიეთითოს ამასთან დაკავშირებული დეტალები, მათ შორის - ა) ნებისმიერი მოწმის სახელი, მისამართი და დაბადების თარიღი, რომელსაც ბრალდებულს აზრით, შეუძლია მისი ალიბის დამადასტურებელი ჩვენება მისცეს; ან ბრალდებულისთვის განცხადების წარდგენის მომენტისთვის ცნობილი რაც შეიძლება მეტი დეტალი; (ბ) ბრალდებულის ხელთ არსებული ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც შეიძლება არსებითი მნიშვნელობის აღმოჩნდეს ნებისმიერი ასეთი მოწმის იდენტიფიცირებისა ან მოძიებისთვის, როდესაც (ა) პუნქტში აღნიშნული რომელიმე ინფორმაცია არ არის ცნობილი ბრალდებულისთვის განცხადების წარდგენის მომენტისთვის; (5) ამ ნაწილის მიზნებისათვის ალიბის დამადასტურებელი მტკიცებულება არის მტკიცებულება, რომელიც აჩვენებს, რომ ბრალდებული კონკრეტულ დროს და კონკრეტულ ადგილას არ იმყოფებოდა, ან ნაკლებად სავარაუდოა, რომ იმ ადგილას და იმ დროს ყოფილიყო, სადაც, და რა დროსაც სავარაუდოდ ჩადენილ იქნა დანაშაული. (6) თუ ბრალდებულმა წარადგინა თავისი დაცვის განცხადება, მან სასამართლო სხდომის დაწყებამდე, სასამართლოს და პროკურორს უნდა წარუდგინოს: (ა) ამ ნაწილში აღნიშნული დაცვის განცხადება; ან (ბ) წერილობითი განცხადება, სადაც ნათქვამია, რომ ბრალდებულს არანაირი ცვლილება არ შეუტანია თავის დაცვის განცხადებაში.

9. XI თავი. საპროცესო პასუხისმგებლობა სასამართლოში საპროცესო მოვალეობათა შეუსრულებლობისა და წესრიგის დარღვევისათვის

85-ე მუხლი

239. მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომლის შესაბამისადაც, სასამართლო სხდომის დარბაზში წესრიგის დარღვევის შემთხვევაში ბრალდებული გაძევებული იქნება სხდომის დარბაზიდან, რის შედეგადაც იგი, მაგრამ არა მისი ადვოკატი, ვერ დაესწრება მოწმეების დაკითხვის პროცესს, არ მოდის წინააღმდეგობაში ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(1) მუხლთან და 6 (3) (დ) მუხლთან. თუმცა, როგორც ჩანს, მოცემული დებულება გულისხმობს ბრალდებულის სასამართლო სხდომის დარბაზში დასწრების აკრძალვას მთელი პროცესის მიმდინარეობის განმავლობაში, საბოლოო გადაწყვეტილების გამოცხადებამდე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ბრალდებულის სახელით მე-5 პუნქტის შესაბამისად შუამდგომლობა იქნება წარდგენილი.
240. მიუხედავად იმისა, რომ მისაღებია როგორც გაფრთხილება, ისე სასამართლო პროცესზე დაბრუნების დაშვების შესაძლებლობა, ევროპულ სასამართლოს მიაჩნია, რომ მნიშვნელოვანია პირის სასამართლო დარბაზიდან გაძევების შემდეგ სასამართლომ თავად მოიკვლიოს, თანახმაა თუ არა ბრალდებული მოიქცეს სათანადოდ, რათა მას სასამართლო პროცესზე დაბრუნების უფლება მიეცეს.⁶⁸
241. *ამრიგად, მე-4 პუნქტში უნდა აისახოს მოთხოვნა, რომ სასამართლომ მოიკვლიოს, თანახმაა თუ არა ბრალდებული მოიქცეს სათანადოდ.*
242. მე-7, მე-8 მე-13 პუნქტები ადგენენ, რომ თუ სასამართლო სხდომაზე პირის ქმედება მიმართულია პროცესის ჩაშლისაკენ ან იგი გამოხატავს აშკარა ან/და უხეშ უპატივცემულობას სასამართლოს მიმართ, იგი დაკავებული იქნება და სასჯელი დაეკისრება. ამასთან, გაუგებარია, ვრცელდება თუ არა სასამართლო პროცესებზე ბრალდებულის ყველა უფლება, რომელიც 38-ე მუხლითაა გათვალისწინებული და მასთან დაკავშირებული შესაბამისი დებულებები, რადგან მე-15 პუნქტით გათვალისწინებული უფლებები უფრო შეზღუდული ხასიათისაა.
243. *ამრიგად, საჭიროა მკაფიოდ განისაზღვროს, რომ ბრალდებულის უფლებები ასევე ვრცელდება მის წინააღმდეგ მიმდინარე სამართალწარმოების პროცესზე, რომელიც დაკავშირებულია პროცესის ჩაშლასთან ან*

⁶⁸ იხილეთ *Idalov v. Russia* [GC], no. 5826/03, 2012 წლის 22 მაისი, პარ. 178.

10. XIII თავი. შუამდგომლობა, საჩივარი და მათი განხილვის ზოგადი წესი

94-ე მუხლი

244. 1-ლი პუნქტი ადგენს, რომ თუ შუამდგომლობა მიმართულია სისხლის სამართლის პროცესის გაჭიანურებისაკენ ან მისთვის ხელის შეშლისაკენ, იგი არ იქნება დაკმაყოფილებული. ამასთან, დებულება არ შეიცავს რაიმე მითითებას, თუ როგორ უნდა დადგინდეს ეს, და ასეთი ფორმულირება იმის შესაძლებლობას ქმნის, რომ შუამდგომლობა ძალიან მარტივად იქნას უარყოფილი, მისი არსებითი განხილვის გარეშე, იმის საფუძველზე, რომ ამან შეიძლება გამოიწვიოს პროცესის გაჭიანურება. რადგან მე-2 პუნქტის თანახმად, შუამდგომლობაში მიზეზები უნდა იყოს მოყვანილი, პირველი წინადადებით გათვალისწინებული ტესტი სავსებით საკმარისია იმის დასადგენად, დაკმაყოფილებული თუ უარყოფილი იქნას შუამდგომლობა მეორე წინადადებაში მოცემულ ბუნდოვან ტესტზე დაყრდნობის საჭიროების გარეშე.

245. *ამრიგად, საჭიროა 1-ლი პუნქტის მეორე წინადადების წაშლა.*

11. XIV თავი. გამოძიების საფუძვლები

მე-100 მუხლი

246. მიუხედავად იმისა, რომ ეს დებულება სწორად ადგენს, რომ დანაშაულის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში გამომძიებელი და პროკურორი ვალდებული არიან დაიწყონ გამოძიება, ევროპულმა სასამართლომ გამოძიების ჩატარების მიდგომა არაადეკვატურად მიიჩნია მთელ რიგ შემთხვევებში, როდესაც წარდგენილი იქნა ბრალდებები სიცოცხლის უფლების ხელყოფის, წამების აკრძალვის დარღვევის, და არასათანადო მოპყრობის სხვა ფორმების შესახებ, რაშიც ბრალი სახელისუფლებო ორგანოების წარმომადგენლებს ედებოდათ⁶⁹. ჯერ კიდევ დასადგენია, თუ რამდენად შეუწყობს ხელს ამ პრობლემების გადაჭრას სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახური.

---

⁶⁹ იხილეთ, მაგ. *ცინცაბაძე საქართველოს წინააღმდეგ*, No. 35403/06, 2011 წლის 15 თებერვალი და *იდენტობა და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ*, No. 73235/12, 2015 წლის 12 მაისი, საქმეების ორი ჯგუფის წამყვანი საქმეები, რომელთა აღსრულების საკითხი მინისტრთა კომიტეტმა უნდა განიხილოს.

247. ამასთან, შეუსაბამოა გამოძიების დაწყების ვალდებულების შემოფარგვლა მხოლოდ იმ შემთხვევებით, როდესაც გამოძიებელს ან პროკურორს ეცნობება დანაშაულის ჩადენის შესახებ, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ 101-ე მუხლი ითვალისწინებს გამოძიების დაწყების სხვა საფუძველებს, რაც უფრო პროაქტიულ მიდგომას წარმოადგენს.

248. *ამრიგად, საჭიროა გადაისინჯოს გამოძიების წამოწყების ვალდებულება, და სიტყვა „დანაშაულის“ შემდეგ დაემატოს ფრაზა „ან დანაშაულის ჩადენის შესახებ ინფორმაციის სხვა წყაროებიდან მიღების შემთხვევაში“.*

101-ე მუხლი

249. ამ დებულებაში ჩამოთვლილია ინფორმაცია, რომელიც გამოძიების დაწყების საფუძველს წარმოადგენს. ამასთან, არ არსებობს მოთხოვნა იმ პირის მიმართ წარსულში ჩატარებული გამოძიების ან წარმოების გათვალისწინების თაობაზე, რომელის მიმართ გამოძიება მიმდინარეობს. ასეთი მიდგომა კარგი პრაქტიკაა, მაგრამ, როგორც ჩანს, ყოველთვის არ არის გათვალისწინებული, განსაკუთრებით ოჯახში ძალადობის შემთხვევებში.⁷⁰

250. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში მკაფიო მოთხოვნის დამატება იმ პირის ნასამართლეობის შესახებ ჩანაწერების შემოწმების თაობაზე, რომლის მიმართ გამოძიება მიმდინარეობს.*

104-ე მუხლი

251. მიუხედავად იმისა, რომ შეიძლება არსებობდეს საფუძვლიანი მიზეზები იმისა, რომ გამოძიების მიმდინარეობის შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნება არ იყოს დაშვებული, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ამგვარი ინფორმაციის გამჟღავნება შეიძლება ზიანს აყენებდეს ან ეწინააღმდეგებოდეს პირის სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლებას, და განსაკუთრებით კი, უდანაშაულობის პრეზუმფციას, ან პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლებას, ამგვარი ინფორმაციის გამჟღავნება შეიძლება იყოს გამოხატვის თავისუფლების უფლებით კანონიერი სარგებლობა, და ამან შეიძლება ხელი შეუწყოს პოლიციისა და პროკურატურის სამსახურების ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფას.

252. ვინაიდან მოცემული დებულების ფორმულირება არ შეიცავს რაიმე კრიტერიუმებს პროკურორის ან სასამართლოს მიერ გაუმჟღავნებლობის ვალდებულების დაკისრებასთან დაკავშირებით, არსებობს იმის რისკი, რომ

---

⁷⁰ იხილეთ ევროპულ სასამართლოში წარდგენილი საჩივრები A. და B. v. საქართველოს წინააღმდეგ, No. 73975/16 და გაიდუკევიჩი საქართველოს წინააღმდეგ, No. 38650/18, რომელთა შესახებ მთავრობას წარედგინა შეტყობინება.

ამ უფლებამოსილების გამოყენება შეიძლება წინააღმდეგობაში მოდიოდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლთან, ისევე როგორც მართლმსაჯულების სათანადოდ აღსრულების საჯარო ინტერესთან.

253. გარდა ამისა, პრაქტიკაში ინფორმაციის გამჟღავნების შეზღუდვა ვრცელდება მხოლოდ დაცვის მხარეზე, რადგან პროკურორის გადაწყვეტილების გასაჩივრება ამ ვალდებულების დაკისრების შესახებ არ არის დაშვებული, და მისი უგულებელყოფის შემთხვევაში მხარეს დაეკისრება სისხლის სამართლის კოდექსის 374-ე მუხლით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობა. პროკურატურაზე საქმის დეტალების გამჟღავნებასთან დაკავშირებით მსგავსი შეზღუდვა არ არის გათვალისწინებული, სავარაუდოდ, საზოგადოების მხრიდან მაღალი ინტერესის გამო, და ინფორმაციის ამგვარი გამჟღავნება საკითხის შესახებ საზოგადოების წინასწარი აზრის ჩამოყალიბებას უნდა ემსახურებოდეს⁷¹. მართლაც, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა საქმეზე *ბათიაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ*⁷², რომ საგამოძიებო ორგანოების მხრიდან აუდიოჩანაწერის მანიპულირებამ და შემდეგ მის მედიაში გავრცელებამ, ხელი შეუწყო იმ აღქმის ჩამოყალიბებას, რომ განმცხადებელი დამნაშავე იყო, მანამდე, სანამ მისი ბრალეულობა დამტკიცდებოდა სასამართლოში, რაც არღვევდა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(2) მუხლით გათვალისწინებული უდანაშაულობის პრეზუმფციას.
254. *ამრიგად, ამ დებულების ორივე პარაგრაფში უნდა დაემატოს დებულება, რომ გამოძიების მიმდინარეობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამჟღავნება შეიძლება აიკრძალოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს საკმარისი საფუძველი იმის დასასკვნელად, რომ ეს ზიანს მიაყენებს გამოძიების მიმდინარეობას, ან კონკრეტული პირების, მათ შორის დაზარალებულთა ლეგიტიმურ ინტერესებს. გარდა ამისა, პროკურატურას და დაცვას უნდა შეეძლოთ, სასამართლოს დადგენილებით, გააფრთხილონ პროცესის ყველა სხვა მონაწილე, რომ არ უნდა მოხდეს იმ ინფორმაციის გამჟღავნება, რომელიც ზიანს მიყენებს გამოძიებას ან მხარის ინტერესებს, რაც ასევე ხელს შეუწყობს გადაწყვეტილების შესრულებას საქმეზე ბათიაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ.*

105-ე მუხლი

---

⁷¹ იხილეთ, მაგ. „ციანიდის საქმე“, მკვლელობის შეთქმულებაში ეჭვმიტანილი მღვდელის შესახებ, ხელმისაწვდომია <https://civil.ge/archives/126237>. აგრეთვე, იხილეთ საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2016, გვ. 392. ხელმისაწვდომია: <http://www.ombudsman.ge/uploads/other/4/4494.pdf>

⁷² No. 8284/07, 2019 წლის 10 ოქტომბერი. მინისტრთა კომიტეტი ელოდება სამოქმედო გეგმის ან ანგარიშის წარდგენას ამ განჩინების აღსრულების შესახებ.

255. 1(l) ქვეპარაგრაფის დებულება, რომ გამოძიება უნდა შეწყდეს, ხოლო სისხლისსამართლებრივი დევნა არ უნდა დაიწყოს ან უნდა შეწყდეს, „თუ ვითარება შეიცვალა“, არ შეიცავს რაიმე რეალურ კრიტერიუმებს ასეთი მოქმედებისათვის, და აშკარად ეწინააღმდეგება მე-3 პუნქტით გათვალისწინებულ მსგავს შესაძლებლობას სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის შესახებ, „თუ ის ეწინააღმდეგება სისხლის სამართლის პოლიტიკის სახელმძღვანელო პრინციპებს.“
256. როგორც ასეთი, ეს საფუძველი არა მხოლოდ კორუფციული გადაწყვეტილებების მიღების ფართო შესაძლებლობას იძლევა, არამედ იგი ასევე მსხვერპლის ლეგიტიმურ ინტერესებთან შეუსაბამო გადაწყვეტილებების მიღების საშუალებას იძლევა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც დევნა წარმოადგენს შესაბამის რეაგირებას ქმედებაზე, რომელიც ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2, მე-3 და მე-8 მუხლებით გათვალისწინებულ უფლებებს.
257. *ეს მუხლი ეყრდნობა სისხლის სამართლის კოდექსის 70-ე მუხლს, რომელიც უშვებს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლებას შეცვლილი ვითარების გამო თუმცა, რა კონკრეტულ ვითარებაზეა საუბარი არ არის დაკონკრეტებული.*
258. *ამრიგად, საჭიროა 1(l) ქვეპუნქტით განსაზღვრული საფუძველის ამოღება ან მისი გამოყენების ფარგლების დაკონკრეტება*
259. მე-3 პუნქტი ნამდვილად არ შეესაბამება მე-16 მუხლს. ეს უკანასკნელი ადგენს, რომ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებისა და შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას პროკურორი სარგებლობს დისკრეციული უფლებამოსილებით, რა დროსაც ხელმძღვანელობს საჯარო ინტერესებით, მაგრამ არც ერთი ეს ფაქტორი არ არის ჩამოთვლილი მე-3 პუნქტში. მე-16 მუხლში მოცემული პრინციპი სრულიად მისაღებია. თუმცა, მიხედვით სარგებლობის წესი და საჯარო ინტერესი უფრო დეტალურად უნდა განისაზღვროს და საჯაროდ იყოს ხელმისაწვდომი. ეს არ არის ის საკითხები, რომლებიც სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში უნდა აისახოს, მაგრამ ეს დებულება უნდა შეიცავდეს ვალდებულებას ამ საკითხის განმსაზღვრელი რეგულაციების მიღების და გამოქვეყნების შესახებ.⁷³
260. *ამრიგად, საჭიროა მე-3 პუნქტის შესაბამისობაში მოყვანა მე-16 მუხლთან და მოთხოვნის გათვალისწინება, რომლის შესაბამისადაც მიღებული და გამოქვეყნებული უნდა იყოს მიდგომა, რომელიც სავალდებულო იქნება*

⁷³ იხ. ინგლისისა და უელსის გვირგვინის პროკურატურის კოდექსი; ხელმისაწვდომია: <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors-2018-downloadable-version-and-translations>.

შესასრულებლად დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას და საჯარო ინტერესის უკეთ გააზრებისას.

106-ე მუხლი

261. 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად, გამოძიების ან/და სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს პროკურორი.
262. იმავდროულად, მიუხედავად იმისა, რომ დაზარალებულს უნდა ეცნობოს წარმოების შეწყვეტის თაობაზე, ¹ პუნქტის შესაბამისად, მას უფლება აქვს გამოძიების ან/და სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის შესახებ პროკურორის დადგენილება მხოლოდ ერთჯერადად გაასაჩივროს ზემდგომ პროკურორთან. ამ უკანასკნელის მიერ მიღებული დადგენილება შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში მხოლოდ განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის, ან სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის ქვემდებარე დანაშაულის შემთხვევაში.
263. ამ დებულებაში გათვალისწინებული არ არის კონკრეტული ქმედების დაკვალიფიცირების გზა, და შესაძლოა ის დანაშაული, რომელიც რეალურად შეიძლება ძალიან მძიმე დანაშაულს წარმოადგენდეს, მიჩნეული იქნას შედარებით მსუბუქ დანაშაულად. დაკვალიფიცირების საკითხი გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა იმის დადგენისას, იყო თუ არა სათანადოდ გამოძიებული ქმედება, რომელიც პოტენციურად ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლებით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს არღვევს⁷⁴, რაც მთელ რიგ შემთხვევაში პრობლემას წარმოადგენს საქართველოს წინააღმდეგ წარმოებულ საქმეებში.⁷⁵
264. ამრიგად, საჭიროა ¹ პუნქტით გათვალისწინებული შეზღუდვის გაუქმება ზემდგომი პროკურორის გადაწყვეტილების სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობის შესახებ.

109-ე და 110-ე მუხლები

265. არ არის მიუღებელი საქმეების გაერთიანების ან გამოყოფის შესახებ დებულებების გათვალისწინება. მიუხედავად ამისა, მოცემული

⁷⁴ იხილეთ, მაგ. *Macovei and Others v. Romania*, no. 5048/02, 2007 წლის 21 ივნისი.

⁷⁵ იხილეთ, მაგ. *Tsintsabidze v. Georgia*, no. 35403/06, 2011 წლის 15 თებერვალი და *Identoba and Others v. Georgia*, no. 73235/12, 2015 წლის 12 მაისი. დანაშაულის კვალიფიკაციისადმი შესაბამისი მიდგომის საკითხი არის ის საკითხი, რომელიც ამჟამად მინისტრთა კომიტეტის ყურადღების ცენტრშია ამ და სხვა საქმეებზე განაჩენის აღსრულებასთან დაკავშირებით. დანაშაულის კვალიფიკაციის გასაჩივრების შესაძლებლობა ხელს შეუწყობს ქმედების არასწორად დაკვალიფიცირების პრობლემის გამოსწორებას.

დებულებები არ შეიცავენ კრიტერიუმებს ამგვარი გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებით.

266. რაც შეეხება საქმეების გაერთიანებას, ამის გაკეთება მიზანშეწონილია, როდესაც რამდენიმე პირს ედება ბრალად დანაშაულების ჩადენა, რომლებიც ურთიერთდაკავშირებულია, და მათთან დაკავშირებული მტკიცებულებები პრაქტიკულად იგივეა. ანალოგიურად, საქმეები შეიძლება გამოიყოს ამგვარი კავშირის მიუხედავად, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ზოგიერთ ბრალდებულთან დაკავშირებით პრობლემები არსებობს, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს სხვა ბრალდებულთან მიმართებაში სასამართლო განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურება.
267. ორივე შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, თუ რამდენად მოახდენს ზეგავლენას გადაწყვეტილება საქმეების გაერთიანების ან გამოყოფის შესახებ სამართალწარმოების სამართლიანობაზე რომელიმე, ან ყველა ბრალდებულის მიმართ. ეს შეიძლება ასევე მოიცავდეს იმის შესაძლებლობას, რომ ერთი ბრალდებულის ჩვენება მეორის წინააღმდეგ დაუშვებელი იქნება, განსაკუთრებით იმ საქმეებში, რომლებსაც ნაფიცი მსაჯულები განიხილავენ, ან ჯგუფურმა სისხლისსამართლებრივმა დევნამ შეიძლება გამოიწვიოს სხვადასხვა ბრალდებულის ინდივიდუალური ბრალეულობის არასწორად განსაზღვრა.
268. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებებში მოთხოვნის გათვალისწინება, რომ საქმეების გაერთიანების და გამოყოფის შედეგები საქმისწარმოების სამართლიანობაზე სრულად იქნება გათვალისწინებული მანამდე, სანამ ამასთან დაკავშირებით რაიმე გადაწყვეტილება მიიღება.*

12. XV თავი. საგამოძიებო მოქმედებები

111-ე მუხლი

269. ჩხრეკის ღამით ჩატარების აუცილებლობა, როგორც ეს მე-5 პუნქტითაა გათვალისწინებული, გარკვეულ შემთხვევებში შესაძლოა საჭირო გახდეს. თუმცა დაზუსტება იმის შესახებ, რომ ეს შეიძლება მოხდეს „გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში“, არ შეიცავს რაიმე კრიტერიუმებს იმის დასადგენად, რომ ასეთი ჩხრეკა საჭიროა, რაც აუცილებელია უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების რისკის გამორიცხვისთვის⁷⁶ და შეიძლება ამ თვალსაზრისით წინააღმდეგობაში მოდიოდეს 112(5) მუხლში მოცემულ დეტალურ ჩამონათვალთან.

⁷⁶ ეს ვითარება განხილული იქნა საქმეზე *Mastepan v. Russia*, no. 3708/03, 2010 წლის 14 იანვარი და *Nagla v. Latvia*, no. 73469/10, 2013 წლის 16 ივლისი.

270. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში ტერმინის „გადაუდებელი აუცილებლობა“ უფრო ზუსტად განსაზღვრა შესაბამისი ფაქტორების დამატებით, რაც ღამით ჩხრეკის ჩატარების აუცილებლობას განაპირობებს, კერძოდ, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში არსებობს მოსაძიებელი მტკიცებულებების დაზიანების, განადგურების ან დაკარგვის რისკი.
271. მე-8 პარაგრაფი ითვალისწინებს შესაძლებლობას, რომ საგამომიებო მოქმედების ჩატარებისას ქირურგიული ან სამედიცინო გამოკვლევის სხვა მეთოდებისა და საშუალებების გამოყენება, რომლებიც იწვევს ძლიერი ტკივილის შეგრძნებას, დასაშვებია მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში ამ პირის თანხმობით, ან სასამართლოს განჩინებით, თუ ამ პირს 16 წელი არ შესრულებია ან იგი ფსიქიკურად დაავადებულია. ეს დებულება ასევე არ შეიცავს რაიმე კრიტერიუმებს იმის შესახებ, თუ რა იგულისხმება ასეთ „გამონაკლის შემთხვევებში“ და ასევე არ იძლევა რაიმე გარანტიას, რომ თანხმობა შეიძლება მიღებული იქნას არამართლზომიერი ზეწოლის გზით, რაც თვითინკრიმინაციას იწვევს.
272. გათვალისწინებული პროცედურა აშკარად ეწინააღმდეგება ევროპული სასამართლოს მოსაზრებას, რომ მიუხედავად იმისა, რომ პრობლემა არ არის ადამიანის ფიზიკურ ხელშეუხებლობაში მცირე ჩარევა, რომელიც პირმა პასიურად უნდა გადაიტანოს (მაგალითად, სისხლის ან თმის ნიმუშების ან სხეულის ქსოვილის აღებისას) ან როდესაც მისი მხრიდან რაიმე აქტიური მონაწილეობაა საჭირო როდესაც საქმე ეხება სხეულის ნორმალური ფუნქციონირების შედეგად წარმოქმნილ მასალას (მაგალითად, სუნთქვის, შარდის ან ხმის ნიმუშები)⁷⁷. მაგრამ უფრო იძულებითი ჩარევა პირის თანხმობის გარეშე, მტკიცებულებების მოპოვების, ნაცვლად ექვმიტანილის ჯანმრთელობის მდგომარეობის დაცვის მიზნით⁷⁸, ეწინააღმდეგება მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ არაადამიანურ და ღირსების შემლახავი მოპყრობის და 6(1) მუხლით გათვალისწინებულ თვითინკრიმინაციის აკრძალვას. გარდა ამისა, ასეთი პროცედურის გამოყენება, სავარაუდოდ, არ არის განსაკუთრებულად გადაუდებელი ხასიათის, და ამიტომ უფრო მეტი გარანტიები ხელს არ შეუშლის გამოძიების ჩატარებას.
273. ამრიგად, საჭიროა კრიტერიუმების განსაზღვრა იმის შესახებ, თუ რა შემთხვევაში იქნებოდა ვითარება „გამონაკლისი“, და რომ ტკივილის გამომწვევი ნებისმიერი პროცედურის გამოყენებაზე ყოველთვის ვრცელდება სასამართლოს მხრიდან წინასწარი განჩინების გაცემა, და არა მხოლოდ 16 წლამდე ასაკის ან ფსიქიკურად დაავადებული პირების შემთხვევაში.

⁷⁷ იხილეთ, მაგ. *Jalloh v. Germany* [GC], no. 54810/00, 2006 წლის 11 ივლისი.

⁷⁸ იხილეთ, *Bogumil v. Portugal*, no. 35228/03, 2008 წლის 7 ოქტომბერი.

112-ე მუხლი

274. 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად, საგამოძიებო მოქმედება, რომელიც ზღუდავს კერძო საკუთრებას, მფლობელობას და ა.შ. ტარდება მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე, რომელსაც თან ერთვის „მისი განხილვისათვის საჭირო ინფორმაცია“. ეს ფრაზა ძალიან ბუნდოვანია იმისთვის, რომ ნათელი გახდეს, თუ რა ინფორმაცია უნდა მიეწოდოს სასამართლოს. მისაწოდებელი ინფორმაცია უნდა ეხებოდეს მიმდინარე გამოძიებას და იმ ღონისძიების ჩატარების მიზანს, რასთან დაკავშირებითაც შუამდგომლობაა წარდგენილი, ან განმარტებას, თუ რატომაა მიჩნეული, რომ ეს დანაშაულის შესახებ რაიმე მტკიცებულებების მოპოვების საშუალებას მისცემდა.⁷⁹
275. გარდა ამისა, ნებისმიერი ასეთი ნებართვა უნდა ემყარებოდეს გონივრულ ეჭვს, რომ დანაშაული ჩაიდინა პირმა, რომლის მიმართ გამოძიება მიმდინარეობს⁸⁰. გარდა ამისა, დანაშაული, რომელთანაც დაკავშირებით ჩხრეკა უნდა განხორციელდეს, უნდა იყოს საკმარისი სიმძიმის, რომ გაამართლოს მე-8 მუხლით გარანტირებულ უფლებაში ჩარევა⁸¹. ასევე, გასათვალისწინებელია ჩხრეკის რეალური საჭიროება, და ის, თუ რამდენად არის შესაძლებელი დასახული მიზნების მიღწევა სხვა საშუალებებით.⁸²
276. ეს მოთხოვნები მხოლოდ ნაწილობრივაა გათვალისწინებული 119(1) მუხლში.
277. *ამრიგად, საჭიროა ზემოაღნიშნული მოთხოვნების გათვალისწინება ამ დებულების შესაბამისად საგამოძიებო მოქმედებების შესახებ ნებართვის გაცემის პროცედურასთან დაკავშირებით.*

113-ე მუხლი

278. როგორც ჩანს, ეს დებულება მოიცავს ყველას გამოკითხვას, ვისაც შეიძლება ჰქონდეს ინფორმაცია სამართალდარღვევის შესახებ, მათ შორის „ბრალდებულის“ გამოკითხვას. ამასთან, მისი შინაარსი სრულად არ არის შესაფერისი ამ პირთან მიმართებაში, რომელზეც 38-ე მუხლით გათვალისწინებული უფლებები ვრცელდება.
279. *ამრიგად, საჭიროა სრულიად ცალკე დებულება, რომელიც შეეხება „ბრალდებულის“ გამოკითხვას, რომელიც შესაბამისობაში იქნება 38-ე მუხლით გათვალისწინებულ უფლებებთან.*

⁷⁹ იხილეთ მაგ. *Ratushna v. Ukraine*, no. 17318/06, 2010 წლის 2 დეკემბერი.

⁸⁰ იხილეთ მაგ. *Iliya Stefanov v. Bulgaria*, no. 65755/01, 008 წლის 22 მაისი.

⁸¹ იხილეთ მაგ. *Buck v. Germany*, no. 41604/98, 2005 წლის 28 აპრილი.

⁸² იხილეთ მაგ. *Roemen and Schmit v. Luxembourg*, no. 51772/99, 2003 წლის 25 თებერვალი.

280. გარდა ამისა, მას შემდეგ, რაც პირი ბრალდებულად იქნება ცნობილი 169-ე მუხლის შესაბამისად, სისხლის სამართლის პროცესის შეჯიბრებითი ხასიათის დაცვის ვალდებულება მოითხოვს, რომ მისი გამოკითხვის ჩატარება დასაშვები იყოს მხოლოდ განსაკუთრებით გამონაკლის გარემოებებში. ამის უზრუნველსაყოფად, უნდა არსებობდეს მოთხოვნა, რომ ასეთი გამოკითხვა შეიძლება ჩატარდეს მხოლოდ სასამართლოს ნებართვით, და კონკრეტული მიზეზები უნდა იყოს მითითებული.
281. *ამრიგად, საჭიროა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში ამ შინაარსის მქონე დებულების ჩართვა.*⁸³
282. გარდა ამისა, ეს დებულება არ ითვალისწინებს შესაძლებლობას, რომ პირი, რომელიც არ არის „ბრალდებული“, გამოკითხვის მსვლელობისას შეიძლება აღიარებული იქნას ბრალდებულად 38-ე მუხლის მიზნებისთვის, და ამრიგად მას უნდა ეცნობოს ამ დებულებით გათვალისწინებული მისი უფლებების შესახებ, და შემდეგ გამოიკითხოს „ბრალდებულისთვის“ შესაბამისი წესით.
283. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში ცვლილების შეტანა, და მას უნდა დაემატოს მოთხოვნა, რომ პირს უნდა მიეწოდოს ინფორმაცია მისი, როგორც ბრალდებულის უფლებების შესახებ, როდესაც იგი გამოკითხვის მსვლელობისას იქნება აღიარებული ბრალდებულად.*

---

⁸³ იხილეთ, მაგალითად, შოტლანდიის სისხლის სამართლის 2016 წლის კოდექსის 35-ე მუხლის მოთხოვნები: "(1) სასამართლოს შეუძლია გამოძიებელს მიანიჭოს უფლებამოსილება დაკითხოს პირი დანაშაულის შესახებ, მას შემდეგ, რაც იგი ოფიციალურად იყო ბრალდებული დანაშაულის ჩადენაში, მაგრამ სასამართლო ამის ნებართვას გასცემს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დარწმუნდება, რომ ბრალდებულის გამოკითხვის ჩატარება აუცილებელია მართლმსაჯულების ინტერესებიდან გამომდინარე. (2) უფლებამოსილების მინიჭების საკითხის გადაწყვეტისას, სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს (ა) დანაშაულის სიმძიმე; (ბ) რამდენად შესაძლებელი იყო პირს უფრო ადრეულ ეტაპზე დაკითხვა იმ ინფორმაციასთან დაკავშირებით, რომელიც შეიძლება მოპოვებული იქნას გამოკითხვის გზით; გ) იმ შემთხვევაში, თუ პირის უფრო ადრეულ ეტაპზე დაკითხვა იყო შესაძლებელი იმ ინფორმაციასთან დაკავშირებით, შეიძლებოდა თუ არა გონივრულად გათვალისწინებულიყო იმ მომენტისთვის, რომ ეს ინფორმაცია შესაძლოა მნიშვნელოვანი ყოფილიყო იმის დასამტკიცებლად ან უარსაყოფად, რომ პირმა ჩაიდინა დანაშაული. (3) უფლებამოსილების მინიჭების შემთხვევაში, სასამართლომ (ა) უნდა განსაზღვროს ის პერიოდი, რომლის განმავლობაშიც დაკითხვაა დასაშვები; და (ბ) სასამართლომ შეიძლება განსაზღვროს სხვა პირობები, რომელსაც იგი ჩათვლის საჭიროდ, რათა უზრუნველყოს, რომ დაკითხვის ჩატარება პირის მიმართ არ არის უსამართლო."

114-ე მუხლი

284. გამოძიების პროცესში პირის მოწმედ დაკითხვის პროცედურა ზოგადად მისაღებია.⁸⁴
285. იმავდროულად, იმის შესაძლებლობის გასამყარებლად, რომ ამ გზით მოპოვებული ჩვენება შეიძლება გამოყენებული იყოს შემდგომ სასამართლო პროცესში, რაც გარკვეულწილად გათვალისწინებულია 118 (3) და 243-ე მუხლებში, ისე, რომ ეს არ იყოს უსამართლო, რადგან ამ პირთან დაპირისპირება მისი ჩვენების უკუგდების მიზნით არ იქნება შესაძლებელი, უნდა განხორციელდეს დაკითხვის ვიდეოჩაწერა⁸⁵. ეს როგორც ჩანს, პრაქტიკაში დამკვიდრებულია, და მუხლი 243(1) ითვალისწინებს აუდიო ან ვიდეო ჩანაწერების წარმოებას, თუმცა ამის ცალსახა მოთხოვნა არ არის გათვალისწინებული.
286. ამრიგად, საჭიროა დებულებაში მოთხოვნის გათვალისწინება, რომ ამ დებულების შესაბამისად დაკითხვის შემთხვევაში, უნდა განხორციელდეს დაკითხვის ვიდეო ჩაწერა.
287. გარდა ამისა, ეს დებულება, ისევე როგორც 113-ე მუხლი, არ ითვალისწინებს შესაძლებლობას, რომ მოწმე, რომელიც არ არის „ბრალდებული“, გამოკითხვის მსვლელობისას შეიძლება აღიარებული იქნას ბრალდებულად 38-ე მუხლის მიზნებისთვის, და ამრიგად მას უნდა ეცნობოს ამ დებულებით გათვალისწინებული მისი უფლებების შესახებ, და შემდეგ გამოიკითხოს „ბრალდებულისთვის“ შესაბამისი წესით.
288. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში ცვლილების შეტანა, და მას უნდა დაემატოს მოთხოვნა, რომ პირს უნდა მიეწოდოს ინფორმაცია მისი, როგორც ბრალდებულის უფლებების შესახებ, როდესაც იგი გამოკითხვის მსვლელობისას იქნება აღიარებული ბრალდებულად.

115-ე მუხლი

289. მოწმეების დაკითხვასთან დაკავშირებული დებულებები ზოგადად მისაღებია.

---

84 მე-2 პარაგრაფი ბრალდების მხარეს, და არა დაცვის მხარეს აძლევდა უფლებას შუამდგომლობით მიემართა მაგისტრატის მოსამართლის მიერ მოწმის დაკითხვის თაობაზე, რაც საკონსტიტუციო სასამართლო მართებულად მიიჩნია მიუღებლად და ბათილად ცნო, და ეს გადაწყვეტილება ძალაშია 2020 წლის 31 მარტიდან, რადგან ბრალდების მხარეს მნიშვნელოვანი საპროცესო უპირატესობა ენიჭებოდა დაცვის მხარესთან შედარებით, ვინაიდან მას ჰქონდა შესაძლებლობა მომზადებულიყო საქმის არსებითი განხილვისთვის; *Vasil Saganelidze v. the Parliament of Georgia*, განჩინება no. 2/12/1237, 2019 წლის 24 ოქტომბერი.

⁸⁵ იხილეთ *Schatschaschwili v. Germany* [GC], no. 9154/10, 2015 წლის 15 დეკემბერი.

290. თუმცა, ისინი არ ითვალისწინებენ მოწყვლადი მოწმეების დაცვის აუცილებლობას, მათ შორის იმის შესაძლებლობას, რომ ექვმიტანილის დაკითხვის კონკრეტული მეთოდი ან გზა შეიძლება შეუსაბამო იყოს.⁸⁶
291. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებებში ცვლილებების შეტანა, და მოწყვლადი მოწმეების დაცვის საჭიროების გათვალისწინება დაკითხვის წესსა და მისი ჩატარების მეთოდებში.*

119-ე მუხლი

292. მე-3 პუნქტის მოქმედების სფერო გაურკვეველია, რადგან ამ ტექსტის ფორმულირების თანახმად, ამოღება შეიძლება განხორციელდეს ჩხრეკისა და ამოღების მარეგულირებელი პროცედურის მიღმა, ანუ სასამართლოს ნებართვის გარეშე, იმ შემთხვევებში, როდესაც ამის გადაუდებელი აუცილებლობა არსებობს. ეს დებულება გაურკვეველია, რადგან მაინც არსებობს შენობებში შესვლის საჭიროება, სადაც სავარაუდოდ ინახება საგანი. ზოგადი მოთხოვნების მიღმა განხორციელებული ამოღება არ არის მისაღები. სადაოა, რომ ეს დებულება მართლაც აუცილებელია, განსაკუთრებით გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში ჩხრეკისა და ამოღების უფლებამოსილების გათვალისწინებით. უნდა დაკონკრეტდეს, რომ ეს მუხლი ეხება, მხოლოდ ამოღებას ნებადართული ჩხრეკის დროს.
293. *ამრიგად, მიზანშეწონილი იქნება მე-3 პუნქტის ცვლილება.*

120-ე მუხლი

294. სასამართლოსგან წინასწარი განჩინების გარეშე ჩხრეკის ჩატარების აუცილებლობა, როგორც ეს გათვალისწინებულია 1 პუნქტში, შეიძლება გარკვეულ შემთხვევებში მართლაც არსებობდეს. ამასთან, დათქმა, რომ ეს შეიძლება მოხდეს „გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში“, არ შეიცავს რაიმე კრიტერიუმებს იმის დასადგენად, თუ როდისაა აუცილებელი ასეთი ჩხრეკის ჩატარება, რაც აუცილებლად უნდა განისაზღვროს ამ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების რისკის გამოსარიცხად⁸⁷. გარდა ამისა, ამ დებულების ფორმულირება შეიძლება შეჯერდეს 112(5) მუხლში მოცემულ დეტალურ მოსაზრებებთან.
295. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში გამოყენებული ტერმინის „გადაუდებელი აუცილებლობის“ ზუსტი განსაზღვრა და შესაბამისი*

⁸⁶ იხილეთ *S.N. v. Sweden*, no. 34209/96, 2002 წლის 2 ივლისი და *Y v. Slovenia*, no. 41107/10, 2015 წლის 28 მაისი.

⁸⁷ *Cf.* ვითარება, განხილული საქმეებში *Mastepan v. Russia*, no. 3708/03, 2010 წლის 14 იანვარი და *Nagla v. Latvia*, no. 73469/10, 2013 წლის 16 ივლისი.

მოთხოვნების გათვალისწინება ღამით ჩხრეკის ჩატარების აუცილებლობასთან დაკავშირებით, კერძოდ, რომ მტკიცებულებები, რომელთა მოძიებაა დასახული მიზნად, შეიძლება დაზიანდეს, განადგურდეს ან დაიკარგოს.

296. ამ დებულებაში არაფერია ნათქვამი იმის სათანადოდ გათვალისწინების საჭიროებაზე, თუ რა პოტენციურ გავლენას ახდენს ჩხრეკა ადვოკატებზე და სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლებაზე. ასეთ შემთხვევებში, ევროპული სასამართლო ყურადღებას გაამახვილებს იმის შესაძლებლობაზე, რომ ამან შეიძლება გამოიწვიოს ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიით დაცული დოკუმენტების გამჟღავნება.⁸⁸
297. კერძოდ, უნდა არსებობდეს პროფესიულ საიდუმლოებაში ჩარევისგან დაცვის ადეკვატური გარანტიები, როგორცაა სპეციალური ავტორიზაციის საჭიროება⁸⁹, ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიით დაცული დოკუმენტების ამოღების აკრძალვა, ან დამოუკიდებელი დამკვირვებლის მიერ ჩხრეკის ზედამხედველობა, რომელსაც შეუძლია საგამომიებო ჯგუფისგან დამოუკიდებლად განსაზღვროს, თუ რომელ დოკუმენტებზე ვრცელდება იურიდიული პროფესიის პრივილეგია⁹⁰, ელექტრონული მონაცემების სკრინინგის პროცედურა⁹¹, და შესაბამისი გარანტიები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ამოღებული მასალის შემდგომი შემოწმება არ დაარღვევს ამ პრივილეგიას⁹².
298. რაც შეეხება დამოუკიდებელ დამკვირვებელს, ევროპულმა სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ მას უნდა ჰქონდეს შესაბამისი იურიდიული კვალიფიკაცია პროცედურაში ეფექტურად მონაწილეობის მისაღებად, უნდა ეკისრებოდეს ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის დაცვის ვალდებულება, რათა უზრუნველყოს პრივილეგიით დაცული მასალისა და მესამე პირთა უფლებების დაცვა, და უნდა გააჩნდეს შესაბამისი უფლებამოსილება, რათა დოკუმენტების გადარჩევის პროცედურის განხორციელებისას შეძლოს ადვოკატის პროფესიულ საიდუმლოებაში ჩარევის პრევენცია.⁹³

⁸⁸ იხილეთ *Niemietz v. Germany*, no. 13710/88, 1992 წლის 16 დეკემბერი, და *Mancevschi v. Moldova*, no. 33066/04, 2008 წლის 7 ოქტომბერი.

⁸⁹ იხილეთ *Taner Kılıç v. Turkey*, no. 70845/01, 2006 წლის 24 ოქტომბერი, პარ. 42.

⁹⁰ იხილეთ, *Elci and Others v. Turkey*, no. 23145/93, 2003 წლის 13 ნოემბერი, და *Aleksanyan v. Russia*, no. 46468/06, 2008 წლის 22 დეკემბერი.

⁹¹ იხილეთ, *Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria*, no. 74336/01, 2007 წლის 16 ოქტომბერი, პარ. 63 and *Kolesnichenko v. Russia*, no. 19856/04, 2009 წლის 9 აპრილი, პარ. 34.

⁹² იხილეთ, *Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL and Others v. Portugal*, no. 27013/10, 2015 წლის 3 სექტემბერი.

⁹³ იხილეთ, *Iliya Stefanov v. Bulgaria*, no. 65755/01, 2008 წლის 22 მაისი, პარ. 43 და *Lindstrand Partners Advokatbyrå AB v. Sweden*, no. 18700/09, 2016 წლის 20 დეკემბერი, პარ. 98 და 99.

299. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა წინა ორი პუნქტის მოთხოვნების გათვალისწინების მიზნით.
300. ჩხრეკა არ უნდა განხორციელდეს ისე, რომ იყოს დამაშინებელი⁹⁴, თან ახლდეს ზედმეტი ძალის გამოყენება⁹⁵, არ იქნას გათვალისწინებული ის გარემოება, რომ მას ეჭვმიტანილის გარდა სხვა ადამიანები ესწრებიან⁹⁶, ან გასცდეს აუცილებელ ფარგლებს⁹⁷.
301. ეს მოსაზრებები ამ დებულებაში ასახული არ არის.
302. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა წინა ორი პუნქტის მოთხოვნების გათვალისწინების მიზნით.

123-ე მუხლი

303. მიუხედავად იმისა, რომ ეს დებულება გარკვეულ გარანტიებს ითვალისწინებს მედია საშუალებებში ჩხრეკის ჩატარებასთან დაკავშირებით, ამ დაცვის საფუძველი არის მხოლოდ საგნის ან დოკუმენტის საჯაროდ გავრცელების გონივრული მოლოდინი და ზოგადი მითითება გამოხატვის თავისუფლებაზე.
304. ამრიგად, ეს დებულება არ ითვალისწინებს იმის პოტენციურ შესაძლებლობას, რომ ჩხრეკამ შეიძლება ჟურნალისტების წყაროების იდენტიფიკაციას გამოიწვიოს⁹⁸, თუნდაც ეს უკვე ცნობილი იყოს ხელისუფლების წარმომადგენლებისთვის⁹⁹, რაც, ზოგადად, ეწინააღმდეგება გამოხატვის თავისუფლების უფლებას. გარდა ამისა, არ არსებობს ანალოგიური გარანტიები, რომლებიც უკვე განვიხილეთ ადვოკატებთან მიმართებაში განხორციელებული ჩხრეკის კონტექსტში, რასაც ევროპული სასამართლო გამოხატვის თავისუფლების უფლების აუცილებელი დაცვის გარანტიად მოიაზრებს.
305. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა ამ მოთხოვნების გათვალისწინებით.

⁹⁴ იხილეთ, *Koval and Others v. Ukraine*, no. 22429/05, 2012 წლის 15 ნოემბერი.

⁹⁵ იხილეთ, *Rachwalski and Ferenc v. Poland*, no. 44709/99, 2009 წლის 28 ივლისი.

⁹⁶ იხილეთ, *Gutsanovi v. Bulgaria*, no. 34529/10, 2013 წლის 15 ოქტომბერი.

⁹⁷ იხილეთ, *Panteleyenkov v. Ukraine*, no. 11901/02, 2006 წლის 29 ივნისი.

⁹⁸ იხილეთ, *Roemen and Schmit v. Luxembourg*, no. 51772/99, 2003 წლის 25 თებერვალი.

⁹⁹ იხილეთ, *Nagla v. Latvia*, no. 73469/10, 2013 წლის 16 ივლისი, პარ. 95.

127-ე მუხლი

306. მე-3 პუნქტის შესაბამისად, გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში ამ მუხლით გათვალისწინებული საგამოძიებო მოქმედება შესაძლოა ჩატარდეს კოდექსის 112-ე მუხლის მე-5 ნაწილით გათვალისწინებული წესით. თუმცა, ამ უკანასკნელი დებულებისგან განსხვავებით, მე-3 პუნქტი განსაზღვრავს რა წარმოადგენს გადაუდებელ აუცილებლობას. ამ ორი დებულების მიმართ განსხვავებული მიდგომა არ არის მისაღები.
307. ამრიგად, საჭიროა მე-3 პუნქტში მოცემული ტერმინის „გადაუდებელი აუცილებლობა“ უფრო ზუსტად განსაზღვრა, რაც დანაშაულის ადგილის დათვალიერებაზე არ გავრცელდეს 1-ლი და მე-2 პუნქტების მოთხოვნები, სახელდობრ, რომ მტკიცებულება დაზიანდება, განადგურდება ან იენება დაკარგული.

131-ე მუხლი

308. ამ დებულებაში არ არის ნახსენები, რომ პირის ამოცნობა არ უნდა ჩატარდეს ექვმიტანილის ადვოკატის დაუსწრებლად, თუ ის არის ის პირი, ვისი ამოცნობაცაა საჭირო. ექვმიტანილის ადვოკატის დაუსწრებლობამ ამოცნობის ჩატარებისას შეიძლება გამოიწვიოს სისხლის სამართლის წარმოების უსამართლოდ მიჩნევა.¹⁰⁰

13. XVI თავი. კომპიუტერულ მონაცემთან დაკავშირებული საგამოძიებო მოქმედებები

309. ამ თავის შესაბამისად კომპიუტერულ მონაცემებთან დაკავშირებული საგამოძიებო მოქმედებების განხორციელებაზე ვრცელდება 143²-143¹⁰ მუხლების მოთხოვნები. ამ უკანასკნელ დებულებებში საჭირო ცვლილებები, რაც ქვემოთაა განხილული, თანაბრად შეეხება კომპიუტერული მონაცემების საგამოძიებო მოქმედებებს.
310. ამრიგად, საჭიროა ამ მუხლების გავრცელება კომპიუტერულ მონაცემებთან დაკავშირებულ საგამოძიებო მოქმედებებზე, ქვემოთ მოყვანილი ცვლილებების გათვალისწინებით.
311. გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს, რომ საკონსტიტუციო სასამართლომ ძალადაკარგულად ცნო 136(1) და (4) მუხლების ნორმატიული შინაარსი¹⁰¹. ამ

¹⁰⁰ იხილეთ, *Laska and Lika v. Albania*, no. 12315/04, 2010 წლის 20 აპრილი.

¹⁰¹ საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 27 იანვრის გადაწყვეტილება N1/1/650,699. იგივე საკითხი დასვა არასამთავრობო ორგანიზაციამ „საქართველოს დემოკრატიულმა ინიციატივამ“

დებულების შესაბამისად, პროკურორი, და არა დაცვა უფლებამოსილი სასამართლოს მიმართოს მომსახურების მომწოდებლისაგან ელექტრონული ინფორმაციის გამოთხოვის და ოპერატიული საგამოძიებო ჩხრეკის ჩატარების შესახებ განჩინების გაცემის შუამდგომლობით. შესაბამისად, საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ ციფრული ინფორმაციის დიდი მოცულობის გათვალისწინებით, ბრალდებულის ხელმისაწვდომობის მიღმა რჩება ინფორმაციის უზარმაზარი სპექტრი, რომელიც სხვადასხვა დანაშაულის ხასიათის გათვალისწინებით, შესაძლოა არა მხოლოდ არსებითი, რელევანტური და აუცილებელი იყოს მისი პოზიციის დასაბუთებისა და არგუმენტირებისათვის, არამედ ცალკეულ შეთხვევებში დანაშაულის ხასიათიდან გამომდინარე წარმოადგენდეს ერთადერთ გამამართლებელ მტკიცებულებას. საკონსტიტუციო სასამართლოს აზრით, ამით დაირღვა დაცვის უფლებისა და შეჯიბრებითობის პრინციპები.

312. ეს განჩინება წყვეტს დაცვისა და ბრალდების მხარეებს შორის უთანასწორობის საკითხს, მაგრამ არ ითვალისწინებს დაცვის, ისევე როგორც ბრალდების მხარის საჭიროებას გააჩნდეს წვდომა ციფრულ ინფორმაციაზე.
313. ამრიგად, საჭიროა 136-ე მუხლში დებულების დამატება, რომელიც დაცვისა და ბრალდების მხარეს თანაბარ უფლებამოსილებას მიანიჭებს კომპიუტერული სისტემიდან მონაცემების წვდომასთან დაკავშირებით. გარდა ამისა, ასეთი საგამოძიებო მოქმედების განხორციელებასთან დაკავშირებული დებულება უნდა იყოს გათვალისწინებული 112-ე მუხლში.

14. XVI¹ თავი. ფარული საგამოძიებო მოქმედებები

143¹ მუხლი

314. ფარული საგამოძიებო მოქმედებების სახეების ჩამონათვალში არ შედის ფარული ოპერაციების ჩატარება სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლების მონაწილეობით (მაგალითად, კონტროლირებადი მიწოდება და შეძენა), მიუხედავად იმისა, რომ ისინი გათვალისწინებულია ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ კანონში.
315. ასეთი ოპერაციები ლეგიტიმური საშუალება, ვინაიდან დანაშაულებრივ საქმიანობაში მონაწილე პირები უნდა მოელოდონ სამართალდამცავი ორგანოების მხრიდან ასეთი მეთოდების გამოყენებას.¹⁰² ამასთან, არსებობს რისკი, რომ ამგვარი ოპერაციების მსვლელობისას, პირებს უზიძვებენ დანაშაულის ჩადენისკენ, რომელსაც ისინი სხვაგვარად არ ჩაიდენდნენ,

და საქართველოს იურიდიული ფირმების ასოციაციამ (<http://www.gdi.ge/uploads/other/0/252.pdf>, at pp. 13-14).

¹⁰² *Lüdi v. Switzerland*, no. 12433/86, 1992 წლის 15 ივნისი.

რასაც სხვაგვარად მახის დადებას (დანაშაულის პროვოცირებას) უწოდებენ. პირის მსჯავრდება, რომელიც ამგვარ წაქეზებას ემყარება, მიჩნეული იქნება უსამართლოდ და, შესაბამისად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევად.¹⁰³

316. ევროპული სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანი საკითხი იმის დადგენისას, ჰქონდა თუ არა ადგილი დანაშაულის წაქეზებას, არის ის გარემოება, არსებობდა თუ არა ფარული ოპერაციის ჩატარებასთან დაკავშირებული პროცედურა და დაცვის სათანადო გარანტიები, კერძოდ, ასეთ შემთხვევებში ყველაზე მიზანშეწონილად ჩაითვლებოდა სასამართლოს მიერ გაცემული უფლებამოსილება და მისი გამოყენების პარამეტრების მკაფიოდ განსაზღვრა¹⁰⁴. ეს მოიცავს ოპერაციის დაგეგმვის მიზეზების, მათ შორის ისეთი ფაქტორების გათვალისწინებას, როგორცაა დანაშაულის სიმძიმე, და იმ პირის წინაისტორია და ქცევა, ვისთან დაკავშირებით ასეთი ოპერაცია განხორციელდა. შედეგად, ევროპულმა სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ აუცილებელია არსებობდეს ამგვარი საგამომიებო ღონისძიებების განხორციელების უფლებამოსილების მიღების მკაფიო და განჭვრეტადი პროცედურა, და აგრეთვე მათ განხორციელებაზე სათანადო ზედამხედველობა.¹⁰⁵

317. მიუხედავად იმისა, რომ საქმეში *Tchokonelidze v. Georgia*¹⁰⁶ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ აღიარა, რომ ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონი კრძალავს ისეთ საგამომიებო მეთოდებს, მათ შორის ფარული აგენტის ჩართვას, რაც ხორციელდება ისეთი მეთოდებით, როგორცაა „მოტყუება“ და „პროვოცირება“, მან დაადგინა, რომ არ არსებობდა სათანადო საკანონმდებლო ბაზა ფარული ოპერაციების ჩატარების დასარეგულირებლად წინა პარაგრაფის მოთხოვნების შესაბამისად.

318. არ არის ნათელი თუ რატომ არ უნდა არეგულირებდეს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი საგამომიებო მოქმედების ამ კონკრეტულ ფორმას, როდესაც სხვა მოქმედებები ასახულია როგორც ამ კოდექსში, ასევე ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ კანონში, მით უფრო, რომ ამ

¹⁰³ *Teixeira de Castro v. Portugal*, no. 25829/94, 1998 წლის 9 ივნისი.

¹⁰⁴ იქვე.

¹⁰⁵ იხილეთ, *Vanyan v. Russia*, no. 53203/99, 2005 წლის 15 დეკემბერი, და *Khudobin v. Russia*, no. 59696/00, 2006 წლის 26 ოქტომბერი. ასევე იხილეთ *Tchokonelidze v. Georgia*, no. 31536/07, 2018 წლის 28 ივნისი, რომელშიც ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევა არაადეკვატური სამართლებრივი ჩარჩოს და დანაშაულში წაქეზების შესახებ დაცვის არგუმენტის უფლებელყოფის გამო.

¹⁰⁶ No. 31536/07, 2018 წლის 28 სექტემბერი. ხელისუფლებამ აცნობა მინისტრთა კომიტეტს, რომ მიმდინარეობს კანონმდებლობის ანალიზი შემდგომი აუცილებელი ზომების დაგეგმვის მიზნით.

უკანასკნელში არ არის ასახული ევროპული სასამართლოს მიერ მოთხოვნილი გარანტიები. შედარებისთვის, სლოვაკეთის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი კონტროლირებადი მიწოდებისა და საკონტროლო შესყიდვების გამოყენებას მხოლოდ კორუფციული დანაშაულების გამოვლენის მიზნით უშვებს, და დეტალურად ასახავს ამგვარი ზომების გამოყენების ფარგლებს და საფუძვლებს.

319. ამრიგად, საჭიროა დებულების შეტანა ამ ან სხვა თავში, ფარული ოპერაციების ისეთი სახით დარეგულირებისთვის, რაც შესაბამისობაში იქნება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მოთხოვნებთან, რაც ასევე უზრუნველყოფს გადაწყვეტილების შესრულებას საქმეზე ჭოხონელიძე საქართველოს წინააღმდეგ, რომლის აღსრულების საკითხი მინისტრთა კომიტეტმა უნდა განიხილოს.

143² მუხლი

320. ამ დებულებაში ასახული პრინციპები, გარდა მე-5 პუნქტის დებულებებისა, ძირითადად 143³-ე მუხლის მე-2 პუნქტში მეორდება, მაგრამ უფრო კონკრეტული სახით, და შესაბამისად, ეს მუხლი აზრს მოკლებულია.
321. მე-5 პუნქტში მოცემული პრინციპი უფრო დაკავშირებულია 143⁷ მუხლის პირობებთან, და უმჯობესია მისი ამ მუხლში ჩართვა.
322. ამრიგად, საჭიროა ამ მუხლის ამოღება და მე-5 პუნქტის 143⁷ მუხლში ჩართვა.

143³ მუხლი

323. აღსანიშნავია, რომ მე-2 მუხლის (ა), (ბ) და (დ) ქვეპუნქტები ნათლადაა ჩამოყალიბებული და შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მოთხოვნებს, (გ) ქვეპუნქტი ბუნდოვანი და არაზუსტია.
324. იგი ბუნდოვანია, რადგან ჩამონათვალს, რომელიც „ეროვნული უშიშროებით“ იწყება, აკლია სიზუსტე, განსხვავებით (ბ) ქვეპუნქტში მოცემული დანაშაულების ჩამონათვალისგან, და ეს, სავარაუდოდ, ბუნდოვანს ხდის იმას, თუ როდისაა დასაშვები ფარული საგამოძიებო მოქმედებები, განსხვავებით იმ მიდგომისგან, რომელსაც ევროპული სასამართლოს მიიჩნევს საჭიროდ¹⁰⁷. ეს არაზუსტია, რადგან ამ ქმედებების განხორციელება არ შემოიფარგლება მხოლოდ „გადაუდებელი აუცილებლობით“, იმის გათვალისწინებით, რომ ეს მე-6 პუნქტში ასახული განსაკუთრებული წესით რეგულირდება.

¹⁰⁷ იხილეთ *Iordachi and Others v. Moldova*, no. 25198/02, 2009 წლის 10 თებერვალი, პარ. 46.

325. შესაბამისად, მიზანშეწონილია პუნქტი 2(გ)-ს ამოღება.
326. მე-10 პუნქტი სათანადოდ და დეტალურად განსაზღვრავს, თუ რის საფუძველზე უნდა დაუშვას მოსამართლემ ფარული საგამოძიებო მოქმედებები. ამასთან, იგი ასევე უნდა შეიცავდეს მოთხოვნას, რომ მოსამართლემ უზრუნველყოს ადვოკატებსა და მათ კლიენტებს შორის ურთიერთობებზე გავრცელებული იურიდიული პროფესიული პრივილეგიის და კომუნიკაციის კონფიდენციალურობის დაცვა ფარულ მოქმედებებზე ნებართვის გაცემისას, რაც დამატებითი მოთხოვნა უნდა იყოს გარდა 143⁷ მუხლის (12) და (3) პუნქტების მოთხოვნისა იმ პირების მიმართ, ვინც ამ მოქმედებებს ატარებს.¹⁰⁸
327. ამრიგად, საჭიროა მე-10 პუნქტში მითითებული იყოს ასეთი მოთხოვნა მოსამართლის მიმართ, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებას ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების თაობაზე ნებართვის გაცემის შესახებ.

143⁷ მუხლი

328. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, 143¹(5) მუხლის მოთხოვნა, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებები დასახული კანონიერი მიზნის პროპორციული იყოს, უმჯობესია, რომ ამ დებულებაში იყოს მითითებული.
329. ამრიგად, საჭიროა ამ მოთხოვნის 1 პუნქტში ჩართვა.

15. XVII თავი. სხვა საპროცესო მოქმედებები

147-ე მუხლი

330. მე-5 პარაგრაფი, რომლის შესაბამისად ნიმუშის აღება, რომელიც იწვევს ძლიერი ტკივილის შეგრძნებას, დასაშვებია „მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაში“, მსგავსად 111(8) მუხლში ასახული შესაბამისი დებულებისა, არ შეიცავს კრიტერიუმებს, რომლებიც განსაზღვრავენ თუ რა იგულისხმება ამ გამონაკლის შემთხვევებში.
331. ამრიგად, საჭიროა კრიტერიუმების განსაზღვრა იმასთან დაკავშირებით, თუ რა იგულისხმება მე-5 პუნქტის მიზნებისათვის „გამონაკლის შემთხვევებში“.

151-ე მუხლი

332. 1-ელ პუნქტში, განსხვავებით მე-2 და მე-3 პუნქტებისა, სიტყვა „ინფორმაციას“ აკლია განსაზღვრება „საკმარისი“. შედეგად, შესაძლებელია

¹⁰⁸ იხილეთ, *Kopp v. Switzerland*, no. 23224/94, 1998 წლის 25 მარტი, პარ. 73 და *Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia*, no. 11082/06, 2013 წლის 25 ივლისი, პარ. 627.

ქონების ჩამორთმევა განხორციელდეს ობიექტური საფუძვლის გარეშე იმის დასასკვნელად, რომ შესაბამისი ქონება შეიძლება გადამალული ან განადგურებული იყოს, ან რომ იგი დანაშაულებრივი გზითაა მიღებული. მიუხედავად იმისა, რომ ქონების დაყადაღება მითითებული მიზეზების გამო ლეგიტიმურ მიზანს ემსახურებოდა No1 ოქმის 1-ლი მუხლის მნიშვნელობით, ეს ზომა მაინც მიჩნეული იქნება ამ დებულების დარღვევად, თუ არ არსებობს მისი ჩატარების საკმარისი საფუძველი.¹⁰⁹

333. ამრიგად, საჭიროა 1-ლ პუნქტში სიტყვა „ინფორმაციის“ წინ დაემატოს სიტყვა „საკმარისი“.

16. XVIII თავი. სისხლისსამართლებრივი დევნის საფუძვლები, დაკავება, ბრალდებულად ცნობა

168² მუხლი

334. სისხლისსამართლებრივი დევნისგან განრიდების შესაძლებლობა სისხლის სამართლის სისტემებში ფართოდაა გამოიყენება, რაც ამცირებს სასამართლოების ტვირთს და საქმეების უფრო სწრაფად წარმოებას უწყობს ხელს. მიუხედავად იმისა, რომ განრიდება არ იწვევს სისხლის სამართლის დანაშაულში მსჯავრდებას, იგი მაინც გულისხმობს დანაშაულის აღიარებას. აქედან გამომდინარე მნიშვნელოვანია, რომ პირის გადაწყვეტილება დაეთანხმოს, რომ პირმა ინფორმირებული გადაწყვეტილება მიიღოს, როდესაც თანხმდება სამართალწარმოების განრიდების გზით წარმართვაზე, კერძოდ, რომ მას უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა მიიღოს ადვოკატისგან რჩევები ასეთი გადაწყვეტილების მიღებამდე.

335. ამ მოთხოვნების დაცვა შეიძლება მიღწეულ იქნეს მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულების შედეგად, რომლის შესაბამისადაც პირს (განრიდების სუბიექტს) წერილობით განემარტება, რომ „ის სარგებლობს ბრალდებულის ყველა უფლებით“. ამასთან, არ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ასეთი ადამიანი სრულად გააცნობიერებს, რომ ამ უფლებებში შედის ადვოკატის დახმარების უფლება. ამიტომ, მიზანშეწონილი იქნება მას მკაფიოდ ეცნობოს არა მხოლოდ მას, რომ მას აქვს ასეთი დახმარების უფლება, არამედ ასევე ისიც, რომ განრიდების შესახებ საკითხის განხილვა არ უნდა მოხდეს, სანამ ადვოკატი მას საჭირო რჩევებს არ მიაწოდებს ამასთან დაკავშირებით.

336. ამრიგად, ამ დებულებაში საჭიროა იურიდიული დახმარების შესახებ ამგვარი მოთხოვნების გათვალისწინება.

¹⁰⁹ იხილეთ, *Raimondo v. Italy*, no. 12954/87, 1994 წლის 22 თებერვალი.

169-ე მუხლი

337. მე-3 პუნქტში მითითებულია, თუ რა უნდა იყოს ასახული ბრალდების შესახებ დადგენილებაში. თუმცა, საქმიდან *Batiashvili v. Georgia*¹¹⁰ ნათელი ხდება, თუ როგორ შეიძლება ბრალდების შესახებ დადგენილებაში გარკვეული მასალის ჩართვამ გამოიწვიოს უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევა. ამ შემთხვევაში, ბრალდების შესახებ დადგენილებაში მოხსენიებული იყო ბრალდება, რომელიც უკვე მოხსნილი იყო, მიუხედავად იმისა, რომ პროკურატურის ორგანოებს კარგად უნდა სცოდნოდათ, რომ ეს ბრალდება ცრუ მტკიცებულებებს ეყრდნობოდა.
338. ამრიგად, მოცემული დებულება უნდა შეიცავდეს იმის აკრძალვას, რომ ბრალდებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი მასალა არ უნდა იყოს ჩართული ბრალდების შესახებ დადგენილებაში.

170-ე მუხლი

339. პირის „დაკავებულად“ მიჩნევამ იმ მომენტიდან, როდესაც „მას შეეზღუდება გადაადგილების თავისუფლება“, შეიძლება გაურკვეველობა გამოიწვიოს იმ სიტუაციებში, როდესაც პირს გააჩერებენ პირადობის ან ბარგის შემოწმების მიზნით ან სასაზღვრო კონტროლის მიზნით, რაც არ განიხილება როგორც თავისუფლების აღკვეთა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის მიზნებისთვის.¹¹¹ მიზანშეწონილია, რომ პირი დაკავებულად იქნას მიჩნეული, როდესაც იგი პოლიციის ან სხვა სამართალდამცავი ორგანოების კონტროლის ქვეშ იმყოფება და არ შეუძლია დაწესებულების თავისუფლად დატოვება, იმისდა მიუხედავად, გამოყენებულია თუ არა მის მიმართ რაიმე ფორმის თავისუფლების შეზღუდვა.¹¹²
340. ამრიგად, საჭიროა მე-2 პუნქტის გადასინჯვა წინა წინადადების შესაბამისად.

171-ე მუხლი

341. დაკავების საფუძვლები ზოგადად შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლ პუნქტს.

---

¹¹⁰ No. 8284/07, 2019 წლის 10 ოქტომბერი. მინისტრთა კომიტეტი ელოდება სამოქმედო გეგმას ან ანგარიშს ამ გადაწყვეტილების აღსრულების შესახებ.

¹¹¹ იხილეთ, *Gahramanov v. Azerbaijan* (dec.), no. 26291/06, 2013 წლის 15 ოქტომბერი.

¹¹² იხილეთ, *Kotiy v. Ukraine*, no. 28718/09, 2015 წლის 5 მარტი და *Kasparov v. Russia*, no. 53659/07, 2016 წლის 11 ოქტომბერი.

342. ამასთან, როგორც ჩანს, 1-ელ პუნქტში მოცემული ფორმულირება, რომ დასაბუთებული ვარაუდის არსებობა, რომ პირმა ჩაიდინა დანაშაული, ნაცვლად დასაბუთებული ვარაუდის არსებობისა, რომ ადამიანი შეიძლება მიიმალოს, გაანადგუროს ინფორმაცია და ა.შ., არის დაკავების წინაპირობა, მაშინ როდესაც თავად დანაშაულის ჩადენის დასაბუთებული ვარაუდი უნდა იყოს პირის დაკავების წინაპირობა, ხოლო მიმალვის, ინფორმაციის განადგურების და ა.შ. შესახებ ვარაუდი, არის ის მოსაზრებები, რომლებიც ამართლებენ სასამართლოს მიერ თავისუფლების აღკვეთის ვადის გაგრძელებას, მას შემდეგ, რაც პირი უკვე დაკავებული იყო. მიუხედავად იმისა, რომ ამ პუნქტში ამ მოსაზრებების მოხსენიება პრობლემური არ არის, რადგან დაპატიმრება სასამართლოს განჩინების საფუძველზე ხდება, ტექსტში უნდა მკაფიოდ განისაზღვროს, რომ მიმალვა და ა.შ. არის დამატებითი, და არა ალტერნატიული მოთხოვნები დანაშაულის ჩადენის დასაბუთებული ვარაუდისთვის.
343. *ამრიგად, საჭიროა ინგლისურენოვანი ტექსტის მეორე სტრიქონში „ან“ ჩანაცვლდეს ფრაზით „და ამის დასაბუთებული ვარაუდი“.*

175-ე მუხლი

344. მე-3 პუნქტი ეხება დაკავებული პირის პოლიციის განყოფილებაში ან სხვა სამართალდამცავ ორგანოში გადაყვანას. ამასთან, მოცემული დებულება არ განიხილავს დაკავებული პირის გადაყვანას ერთი პოლიციის განყოფილებიდან ან დაწესებულებიდან მეორე პოლიციის განყოფილებაში ან დაწესებულებაში. ასეთ შემთხვევაში, ამ მუხლში არა მხოლოდ ჩანაწერებთან დაკავშირებული მოთხოვნების დაცვა უნდა იყოს გათვალისწინებული, არამედ ასევე ასახული უნდა იყოს მიმღები პოლიციის განყოფილების ან დაწესებულების ვალდებულება კიდევ ერთხელ მიაწოდონ პირს ინფორმაცია 174(1) მუხლით გათვალისწინებული უფლებების შესახებ, და ასევე პირის იურიდიულ წარმომადგენლის მისი გადაყვანის შესახებ შეტყობინების ვალდებულება.
345. *ამრიგად, საჭიროა ამ მოთხოვნების ახალ პარაგრაფში ამ მოთხოვნების გათვალისწინება, რომელიც ამ დებულებას დაემატება.*
346. მე-4 პუნქტი ეხება დაკავებული პირის გათავისუფლების საფუძველს და, როგორც ასეთი, უფრო შესაფერისია, რომ იგი 176-ე მუხლში იყოს მოქცეული. თუმცა, გაუგებარია, თუ რა იგულისხმება საფუძველში „ან თუ დაკავების ოქმი შედგენილია არსებითი დარღვევით, რომელიც აუარესებს პირის სამართლებრივ მდგომარეობას“.
347. *ამრიგად, მიზანშეწონილი იქნება მე-4 პუნქტის მოქცევა 176-ე მუხლის დასაწყისში. ასევე საჭიროა განიმარტოს საფუძველი „ან თუ დაკავების ოქმი*

შედგენილია არსებითი დარღვევით, რომელიც აუარესებს პირის სამართლებრივ მდგომარეობას“ 72-ე მუხლთან დაკავშირებით შემოთავაზებული შენიშვნის ანალოგიური სახით.¹¹³

176-ე მუხლი

348. ამ დებულებაში გათავისუფლების საფუძვლები ზოგადად სწორადაა ჩამოყალიბებული, მაგრამ მსგავსად სხვა დებულებებისა, გაურკვეველია 1(ე) ქვეპუნქტის მნიშვნელობა, სადაც მითითებულია რომ „დაკავებისას არსებითად დაირღვა სისხლის სამართლის საპროცესო კანონი“.
349. *ამრიგად, საჭიროა დაზუსტდეს „არსებითად დარღვეული“ მნიშვნელობას 1 (ე) ქვეპუნქტი 72-ე მუხლთან დაკავშირებით შემოთავაზებული შენიშვნის ანალოგიური სახით.*
350. გარდა ამისა, 56(1)(ბ) მუხლში ასახული ვალდებულების გათვალისწინებით, რაც გულისხმობს მსხვერპლის ინფორმირებას დამნაშავეს გათავისუფლების შესახებ, მიზანშეწონილი იქნება ქალების მიმართ სავარაუდო ძალადობის შემთხვევებში, ამ დებულებას დაემატოს მოთხოვნა ამგვარი ძალადობის სავარაუდო მსხვერპლის ბრალდებულის გათავისუფლების თაობაზე შეტყობინების შესახებ.
351. *ამრიგად, ამ დებულებაში აუცილებელია ასეთი მოთხოვნის გათვალისწინება.*

177-ე მუხლი

352. იმის გათვალისწინებით, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი მოითხოვს, რომ ბრალდებულის პირად ცხოვრებას პატივი უნდა ეცეს, შეუსაბამო იქნება, რომ სხვა ქვეყნის მოქალაქე პირის შემთხვევაში, რომლის მიმართაც შესაძლოა განხორციელდეს წინასწარი პატიმრობა, მისი თანხმობის გარეშე ამის შესახებ შეტყობინება მიეწოდოს მის ოჯახს, დიპლომატიურ წარმომადგენლობებს და საკონსულოს, ისევე როგორც მის დამსაქმებელს, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ ეს პიროვნება ქმედუუნაროა, ან ამის სხვა საფუძვლიანი მიზეზი არსებობს.¹¹⁴
353. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია გავითვალისწინოთ, რომ ამ ორ პუნქტში მოცემული ვალდებულებები ცალკე მდგომი, და არა ალტერნატიული ვალდებულებებია. ეს შეიძლება უფრო მკაფიოდ ჩამოყალიბდეს მე-2 პუნქტის დასაწყისში, მეორე სტრიქონში სიტყვა „ასევე“-ს ჩამატების გზით.

¹¹³ იხილეთ პარ. 221-222 ზემოთ.

¹¹⁴ როგორც ეს მოცემულია Rec(2006)13 რეკომენდაციის დანართის 27 და 32 (2) წესებში.

354. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა წინა პუნქტში შემოთავაზებული წესით.

180-ე მუხლი

355. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლ პუნქტთან შესაბამისობაშია ბრალდებულის სამედიცინო დაწესებულებაში მოთავსება, ვიდრე სისხლის სამართლის საქმის წარმოება იმ შემთხვევებში, როდესაც მიჩნეული იქნება, რომ მას ფსიქიკური პრობლემები აქვს. ამასთან, ევროპული სასამართლო არ იზიარებს იმ მოსაზრებას, რომ ასეთი ადამიანი სამედიცინო დაწესებულებაში უნდა იყოს მოთავსებული ფსიქიატრის შეფასების გარეშე, საგანგებო ვითარების არსებობის შემთხვევაშიც კი¹¹⁵. 1-ლი პუნქტი ასეთი შეფასების შესახებ დებულებას არ შეიცავს, და იგი მხოლოდ „გონივრულ ვარაუდზე“ მიუთითებს ბრალდებულის ფსიქიკურ მდგომარეობასთან დაკავშირებით, და ასეთ შემთხვევაში ეს პირი სასამართლოს, პროკურორის ან ადვოკატის შუამდგომლობით შეიძლება სამედიცინო დაწესებულებაში მოთავსდეს. შესაძლოა, სასამართლოს, რომელიც პირის სამედიცინო დაწესებულებაში მოთავსების შესახებ იღებს გადაწყვეტილებას, არ ჩამოუყალიბდეს ასეთი გონივრული ვარაუდი ფსიქიატრის მიერ შეფასების გარეშე. მიუხედავად ამისა, ამ საკითხთან დაკავშირებით მკაფიო დებულებები უნდა შემუშავდეს.

356. ამრიგად, საჭიროა იმის გათვალისწინება, რომ ამ პუნქტში მითითებული გონივრული ვარაუდი უნდა ემყარებოდეს ფსიქიატრიულ შეფასებას, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ აუცილებელია პირის დაკავება, მისი ან სხვა პირების სერიოზული ზიანისგან დაცვის მიზნით.

17. XIX თავი. სასამართლო განხილვასთან დაკავშირებული ზოგადი დებულებები

182-ე მუხლი

357. მე-3 პუნქტის შესაბამისად, სასამართლოს შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება სხდომის ნაწილობრივ ან სრულად დახურვის შესახებ იმ მიზეზების გამო, რომლებიც მოიცავენ სპეციალური დაცვის ღონისძიების გამოყენებას, რომლებიც IX თავითაა გათვალისწინებული. ამასთან, მოცემული დებულება არ ითვალისწინებს უფრო მსუბუქ ზომას, გარდა დახურული სხდომის ჩატარებისა, როგორცაა მაგალითად, მოწმის ანონიმურობის უზრუნველყოფა.

¹¹⁵ იხილეთ, *Varbanov v. Bulgaria*, no. 31365/96, 2000 წლის 5 ოქტომბერი.

358. ევროპული სასამართლოს აზრით, ანონიმურობის საჭიროება არის საკითხი, რომელიც სასამართლომ უნდა განსაზღვროს მის მიერ განსახილველი საქმის კონტექსტიდან გამომდინარე¹¹⁶. ამრიგად, ეს ავტომატურად არ უნდა მოხდეს დაცვის სპეციალური ზომების გამოყენებიდან გამომდინარე, რაც 68(2) მუხლის შესაბამისად პროკურორმა უნდა გადაწყვიტოს საქართველოს გენერალური პროკურორის ან მისი მოადგილის თანხმობით.
359. მოწმის ანონიმურობის დაცვის შესახებ ნებისმიერი გადაწყვეტილება დასაბუთებული უნდა იყოს მიზეზებით, რომლებიც მნიშვნელოვანია და საკმარისია იმისთვის, რომ მოწმის ინტერესებმა გადაწონოს ბრალდებულის ინტერესებს. ამრიგად, ეს არ შეიძლება იყოს ტესტი, რომელიც გამოიყენება მხოლოდ დაცვის სპეციალურ ზომებთან მიმართებაში, კერძოდ, სიცოცხლისთვის, ან ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური კეთილდღეობის საფრთხე.
360. გარდა ამისა, მართალია, დაცვის სპეციალური ზომები შეიძლება გამოყენებულ იქნას პოლიციელებთან მიმართებაში, ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ „პოლიციელის მდგომარეობა გარკვეულწილად განსხვავდება მიუკერძოებელი მოწმის ან დაზარალებულის მდგომარეობისგან“ ბრალდებასთან მისი მჭიდრო კავშირის გამო, და პოლიციელის ანონიმური მოწმის სახით გამოყენება „მხოლოდ განსაკუთრებული გარემოებების შემთხვევაში უნდა იყოს დაშვებული.“¹¹⁷
361. გარდა ამისა, ანონიმურობაც კი შეიძლება არ იყოს საჭირო ზოგიერთ შემთხვევაში, როდესაც შესაძლებელია, რომ მოწმე, ან ზოგჯერ ბრალდებულებიც კი, ტიხრის უკან იყონ მოთავსებული ჩვენების მიცემისას.
362. ანონიმურობა და ტიხრების გამოყენება შეიძლება ასევე იყოს მოწყვლადი მოწმეების ინტერესების დაცვის სათანადო საშუალება.
363. *ამრიგად, ამ დებულებაში გათვალისწინებული უნდა იყოს მოწმეებისთვის ანონიმურობის და ჩვენების ტიხრის უკან მიცემის შესაძლებლობის უზრუნველყოფა. ამასთან, ეს ავტომატურად არ უნდა მოჰყვეს დაცვის სპეციალური ზომების გამოყენებას, ან იყოს დამოკიდებული მათ გამოყენებაზე.*
364. გარდა ამისა, ისეთი ზომების გამოყენებაზე, როგორცაა ანონიმურობა ან ტიხარი, მაინც უნდა ვრცელდებოდეს სამართლიანი სასამართლოს ძირითადი უფლება, რაც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლითაა დადგენილი. კერძოდ, მიუხედავად იმისა, რომ მე-6 მუხლი არ

¹¹⁶ *Visser v. Netherlands*, no. 26668/95, 2002 წლის 14 თებერვალი.

¹¹⁷ *Van Mechelen and Others v. Netherlands*, no. 21363/93. 1997 წლის 23 აპრილი, პარ 56.

გამორიცხავს გამოძიების ეტაპზე ანონიმური მოწმის მიერ მიცემულ ჩვენებაზე დაყრდნობას, წარმოების ნებისმიერ შემდგომ ეტაპზე ანონიმური მოწმის ჩვენებების გამოყენებაზე პირის მსჯავრდების საფუძვლად იგივე მოთხოვნები გავრცელდება, როგორც იმ მოწმეების ჩვენების განხილვისას, რომლებიც არ გამოცხადდებიან სასამართლო პროცესზე.¹¹⁸

184-ე მუხლი

365. ამ მუხლის შესაბამისად, სასამართლოს თავმჯდომარის გადაწყვეტილებით, საქმეზე შეიძლება დაინიშნოს სათადარიგო მოსამართლე, ისე, რომ არ იქნება საჭირო იმ ჩვენებების განმეორებით მოსმენა, რომელიც ამ სათადარიგო მოსამართლეს მისი არყოფნის პერიოდში არ მოუსმენია. ეს 183-ე მუხლის ზოგადი მოთხოვნებიდან გადახვევას წარმოადგენს, რომელიც ადგენს, რომ ჩვენება ხელმეორედ უნდა იყოს მოსმენილი, თუ იმ მოსამართლის ჩანაცვლება მოხდა, რომელსაც არ შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს ამ საქმის განხილვაში.
366. ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე *სვანიძე საქართველოს წინააღმდეგ*¹¹⁹ დაადგინა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(1) მუხლის დარღვევა სათადარიგო მოსამართლის მიერ მტკიცებულებების ხელმეორედ განუხილველობის და უშუალობის პრინციპის დარღვევის გამო. ეს იმით იყო განპირობებული, რომ მოსამართლეს არ მოუსმინა განმცხადებლის თანამზრახველის, მოწმეებისა და ექსპერტების ჩვენებები, რომლებიც წარმოადგენდა საკვანძო ჩვენებებს, რაზე დაყრდნობითაც განმცხადებლის მსჯავრდება მოხდა.
367. ეს განჩინება ემყარებოდა წინა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ანალოგიურ დებულებას, იმ განსხვავებით, რომ ეს დებულება ითვალისწინებდა დისკრეციული უფლების მინიჭებას მტკიცებულებების ხელმეორედ გამოკვლევის შესახებ, რაც სვანიძის საქმესთან მიმართებაში არ მომხდარა, მაგრამ წინამდებარე დებულება ასეთ დისკრეციულ უფლებამოსილებას არ ითვალისწინებს. შედეგად, კიდევ უფრო მეტია იმის ალბათობა, რომ მომავალში უშუალობის პრინციპის დარღვევას ექნება ადგილი.
368. *ამრიგად, საჭიროა მოსამართლის ჩანაცვლების უფლებამოსილების უფრო ზუსტი დაკვალიფიცირება იმ მოთხოვნით, რომ ბრალდებული თანახმა იქნება სათადარიგო მოსამართლის დანიშვნაზე თუ იგი დარწმუნდება, რომ ეს არ იქნება მისი ინტერესების საზიანო.*

¹¹⁸ იხილეთ პარ. 516-521 ქვემოთ.

¹¹⁹ No. 37809/08, 2019 წლის 25 ივლისი. მინისტრთა კომიტეტი ელოდება სამოქმედო გეგმას ან ანგარიშს ამ გადაწყვეტილების აღსრულების შესახებ.

189-ე მუხლი

369. ეს დებულება ითვალისწინებს საქმის განხილვის შესაძლებლობას ბრალდებულის დაუსწრებლად. პირის ასეთი წესით მსჯავრდება არ არის შეუთავსებელი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მოთხოვნებთან. ეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება მიჩნეული დარღვევად, თუ დაუსწრებლად გასამართლებულ პირს არ შეეძლება შემდგომში მიიღოს სასამართლოსგან, რომელმაც მისი ჩვენება მოისმინა, ახალი დადგენილება ბრალდების არსებით მხარეზე, როგორც კანონთან, ისე ფაქტებთან მიმართებაში, იმ შემთხვევებში, როდესაც არ დადგინდება, რომ მან უარი თქვა მის უფლებაზე წარსდგეს სასამართლოს წინაშე, ან დაიცვას თავი.¹²⁰
370. გარდა ამისა, ნაჩვენები უნდა იყოს, რომ საკმარისი ძალისხმევა წარიმართა ბრალდებულის პირის სასამართლო მოსმენის შესახებ შეტყობინებაზე (მაგ. მოსამართლეებს მოეთხოვებათ პოლიციას დაუკავშირდნენ და მოითხოვონ იურიდიული დახმარება უცხო ქვეყნის ორგანოებისგან განმცხადებლის ადგილსამყოფელის დასადგენად), მიუხედავად იმისა, რომ ეს შეიძლება წარუმატებელი აღმოჩნდა¹²¹, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ ბრალდებულის მიზანდასახულად ცდილობდა მიუწვდომელი ყოფილიყო იმისთვის, რომ მისი ინფორმირება მომხდარიყო¹²².
371. თუმცა, ეს დებულება არ შეიცავს რაიმე მსგავს მოთხოვნებს ამგვარი მცდელობების შესახებ, ან მოთხოვნას, რომ სასამართლო უნდა დარწმუნდეს, რომ ამ მიმართულებით შესაბამისი ზომები გადაიდგა.
372. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში არსებული ხარვეზების გამოსწორება წინა ორ პუნქტში აღნიშნულ წესით.*

191-ე მუხლი

373. 2-4 პუნქტები ეხება ადამიანის შეურაცხადობის ან ფსიქიკური აშლილობის „დადგენას“, მაგრამ არ არის მითითებული, თუ როგორ უნდა მოხდეს ამის დადგენა. იმდენად, რამდენადაც ამ მდგომარეობის დადგენა იწვევს პირის თავისუფლების შეზღუდვას, ეს უნდა ემყარებოდეს ობიექტურ სამედიცინო მტკიცებულებებს.¹²³

¹²⁰ იხილეთ, *Sejdovic v. Italy* [GC], no. 56581/00, 2006 წლის 1 მარტი, პარ. 82.

¹²¹ იხილეთ, *Colozza v. Italy*, no. 9024/80, 1985 წლის 12 თებერვალი.

¹²² იხილეთ, *Dembukov v. Bulgaria*, no. 68020/01, 2008 წლის 28 თებერვალი და *Gakharia v. Georgia*, no. 30459/13, 2017 წლის 17 იანვარი (სამოქალაქო საქმე).

¹²³ იხილეთ, *Varbanov v. Bulgaria*, no. 31365/96, 2000 წლის 5 ოქტომბერი.

374. ამრიგად, საჭიროა განიმარტოს, რომ ეს არის მიდგომა, რომელიც გათვალისწინებული უნდა იყოს ამ დებულებებში, და არა რეკომენდაცია, რომ ეს მოთხოვნები იყოს ასახული ამ დებულებებში.

18. XX თავი. ბრალდებულის პირველი წარდგენა სასამართლოში, აღკვეთის ღონისძიებანი

197-ე მუხლი

375. მოსამართლის მიერ განსახორციელებელ მოქმედებათა ჩამონათვალში არ არის გათვალისწინებული, რომ ბრალდებულს უნდა ჰყავდეს იურიდიული წარმომადგენელი, და თუ არ ჰყავს, საჭიროა ამის უზრუნველყოფის მიზნით აუცილებელი ღონისძიებების გატარება. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს დებულება იმის დასადგენად, ესმის თუ არა ბრალდებულს სამართალწარმოების ენა, ეს დებულებები არ ითვალისწინებენ თარჯიმნის უზრუნველყოფის ვალდებულებას, თუ მას არ ჰყავს თარჯიმანი. გარდა ამისა, ეს დებულება ასევე არ ითვალისწინებს მსგავს მოთხოვნას იმ ბრალდებულთან მიმართებაში, რომელსაც რაიმე უნარშეზღუდულობა აქვს, რომელიც ხელს უშლის ან ზღუდავს მის ზეპირ კომუნიკაციას.
376. ამრიგად, საჭიროა შემოაღნიშნული ხარვეზების გამოსწორება ამ დებულებაში.
377. ამ ჩამონათვალის 1(ე) ქვეპუნქტი გათვალისწინებულია საპროცესო შეთანხმების დადების შესაძლებლობის გარკვევა, და მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღება. ასეთი ქმედება ძალიან ნაადრევი ჩანს და შეიძლება გამოიწვიოს ზედმეტი ზეწოლა ბრალდებულზე ასეთი შეთანხმების გაფორმებასთან დაკავშირებით. ამ მხრივ გასათვალისწინებელია, რომ ბრალდებულს, უმეტეს შემთხვევაში, 72 საათის განმავლობაში ეცოდინება თუ რაში ედება ბრალი, შეიძლება არ ჰყავდეს ადვოკატი, და რა თქმა უნდა, მას არ ექნება სრული წვდომა მისი სავარაუდო ბრალეულობის დამადასტურებელ მტკიცებულებებზე.
378. გარდა ამისა, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, დაკავებული პირის სასამართლოში პირველი წარდგენის მიზანია იმის განსაზღვრა, უნდა დარჩეს თუ არა პირი პატიმრობაში. ეს საკითხი გასათვალისწინებელია, ისევე როგორც იმის შემოწმება, თუ რამდენად დაექვემდებარა პირი რაიმე სახის მოპყრობას, რაც ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლით აკრძალულ მოპყრობას, რაც ამ დებულებით გათვალისწინებული სამართალწარმოების ძირითადი მიზანი იყო.
379. ამრიგად, საჭიროა 1(ე) ქვეპუნქტის ამოღება.

380. ამ დებულებას სერიოზული ხარვეზი აქვს, კერძოდ, იგი არ ითვალისწინებს მოთხოვნას, რომ უნდა დადგინდეს გონივრული ექვსის არსებობა, რომ ბრალდებულმა ჩაიდინა სავარაუდო დანაშაული, რაც იმის წინაპირობაა, რომ ნებისმიერი აღკვეთის ღონისძიება მიჩნეული იყოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 5(3) მუხლთან შესაბამისობაში¹²⁴. სასამართლო უნდა დარწმუნდეს ამაში, სანამ აღკვეთის ღონისძიების შეფარდების საკითხს განიხილავს.
381. ასევე, მართალია, აღკვეთის ღონისძიების შეფარდების საფუძვლები შეესაბამება ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნებს, პროკურორმა უნდა დაადგინოს, ისინი საკმარისად არის დასაბუთებული თუ არა.¹²⁵ თუ სასამართლო არ დაკმაყოფილდა შედეგით, მან უნდა უზრუნველყოს ბრალდებულის გათავისუფლება. მე -2 პუნქტის ფორმულირება, სადაც მოცემულია ფრაზა „გონივრული ვარაუდი“ ზუსტად არ გამოხატავს ერთი ან მეტი საფუძვლის არსებობის დასაბუთების საჭიროებას, მაშინ როდესაც ეს მოთხოვნილია მე-3 პუნქტში იმ კონკრეტულ რისკთან მიმართებაში, რომლის აღმოფხვრასაც აღკვეთის ღონისძიება ემსახურება.¹²⁶ გარდა ამისა, მიუხედავად იმისა, რომ მე-4 პარაგრაფში

---

¹²⁴ იხილეთ, *Ilgar Mammadov v. Azerbaijan*, no. 15172/13, 2014 წლის 22 მაისი და *Alparslan Altan v. Turkey*, no. 12778/17, 2019 წლის 16 აპრილი.

¹²⁵ იხილეთ, *Merabishvili v. Georgia* [GC], no. 72508/13, 2017 წლის 28 ნოემბერი.

¹²⁶ *Cf.* იხილეთ აგრეთვე 206 (6) მუხლის ფორმულირება აღკვეთის ღონისძიების შეცვლის დასაბუთების შესახებ. ასევე იხილეთ *Patsuria v. Georgia*, no. 30779/04, 2007 წლის 6 ნოემბერი, რომელშიც ევროპულმა სასამართლომ მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის დარღვევა დაადგინა ნაწილობრივ იმის გამო, რომ არ იყო დასაბუთებული პატიმრობის საფუძველი საქმის კონკრეტულ გარემოებებზე მითითებით. ასევე იხილეთ სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე *Merabishvili v. Georgia* [GC], no. 72508/13, 2017 წლის 28 ნოემბერი: “34. 2013 წლის 7 ოქტომბრის გადაწყვეტილებაში, ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ მოკლედ აღნიშნა, რომ განმცხადებელმა არ მიუთითა რაიმე ახალი ფაქტი ან მტკიცებულება, და კიდევ ერთხელ მიუთითა იმ მიზეზებზე, რომლებიც მითითებულია თავდაპირველ გადაწყვეტილებაში განმცხადებლის წინასასამართლო პატიმრობაში მოთავსების შესახებ. ამრიგად, სასამართლომ სრულად უგულებელყო დროის დინება და განმარტა, რომ განმცხადებელს ეკისრება იმის მტკიცების ტვირთი, რომ მისი დაკავება აღარ იყო გამართლებული (იხილეთ ზემოთ 51-ე პუნქტი). ამასთან, კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, ხელისუფლებას და არა დაკავებულ პირს ეკისრება ვალდებულება დაადგინოს წინასწარი პატიმრობის ვადის გაგრძელების გამამართლებელი მიზეზების არსებობა (იხილეთ *Ilijkov*, ციტირებული ზემოთ, § 85, და *Bykov v. Russia* [GC], no. 4378/02, § 64 *in fine*, 2009 წლის 10 მარტი). როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მაშინაც კი, თუ ასეთი მიზეზები არსებობს პატიმრობის პირველად შეფარდებისას, ისინი თავიანთი ხასიათიდან გამომდინარე დროთა განმავლობაში შეიძლება შეცვალონ. 2013 წლის 7 ოქტომბერს ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს მიერ წარმოდგენილი მიზეზები არ არის საკმარისი განმცხადებლის პატიმრობის გაგრძელების დასაბუთებლად. 235. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო ასკვნის, რომ, სულ მცირე, 2013 წლის 25

ასახულია მოთხოვნა ნაკლებად მკაცრი აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობის თაობაზე, ეს დებულება არ ითვალისწინებს კონკრეტულ მოთხოვნას, რომ სასამართლო უნდა დარწმუნდეს, რომ აღკვეთის რაიმე ღონისძიების შეფარდების საფუძველი ნამდვილად არსებობს.

382. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა ისე, რომ (ა) სასამართლო დარწმუნდეს, რომ (i) არსებობს გონივრული ეჭვი, რომ ბრალდებულმა ჩაიდინა სავარაუდო დანაშაული და (ii) აღკვეთის ღონისძიების შეფარდების ერთი ან მეტი საფუძველი დასაბუთებულია და (ბ) პროკურორს ეკისრება ტვირთი დაადგინოს როგორც გონივრული ეჭვის არსებობა, ასევე დაასაბუთოს ის საფუძველები, რის გამოც აუცილებელია აღკვეთის ღონისძიების გამოყენება.
383. გარდა ამისა, მე-2 პუნქტში მოხსენიებული ბოლო საფუძვლის ფორმულირებამ - „ახალ დანაშაულს ჩაიდენს“, შეიძლება შექმნას შთაბეჭდილება, რომ ნებისმიერი დანაშაულის ჩადენის ალბათობა არსებობს, და არა მსგავსი დანაშაულისა.¹²⁷
384. ამრიგად, საჭიროა ამ ფრაზის შეცვლა შემდეგი სახით - „მოცემული დანაშაულის მსგავს სხვა დანაშაულს ჩაიდენს“.

199-ე

385. ეს დებულება განასხვავებს 1-ელ პუნქტში ჩამოთვლილ აღკვეთის ღონისძიებებს და სხვა ზომებს, რომლებიც შეიძლება მათთან ერთად იყოს გამოყენებული, რაც მე-2 პუნქტშია ჩამოთვლილი, მაშინ, როდესაც ეს უკანასკნელი ზომები სხვა იურისდიქციებში საკმარისადაა მიჩნეული, 198(2) მუხლში აღნიშნული საფუძველების თავიდან ასაცილებლად¹²⁸. ეს სტრუქტურა ზედმეტად ზღუდავს სასამართლოების შესაძლებლობას განსაზღვრონ ზომები, რომლებიც საკმარისი იქნება ამ მიზნის მისაღწევად, კონკრეტულ საქმესთან დაკავშირებული შესაბამისი რისკების სათანადო შეფასების შემდეგ.
386. ამრიგად, საჭიროა აღმოიფხვრას განსხვავება ზომების ამ ორ წყებას შორის და სასამართლოებს უნდა მიეცეთ უფლება გამოიყენონ ის ზომები,

---

სექტემბრიდან მოყოლებული და შემდგომ პერიოდში, განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობა არ ეფუძნებოდა საკმარისს საფუძველებს, რაც კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის დარღვევას წარმოადგენს.“

¹²⁷ იხილეთ, *Aleksandr Makarov v. Russia*, no. 15217/07, 2009 წლის 12 მარტი.

¹²⁸ იხილეთ, *Ciancimino v. Italy*, no. 12541/86, 1991 წლის 27 მაისი (სავალდებულო ბინადრობის ორდერი), *Poninski v. Poland* (dec.), no. 28046/95, 2000 წლის 10 თებერვალი (პოლიციის მხრიდან ზედამხედველობა) და *Scmid v. Austria*, no. 10670/83, 1985 წლის 9 ივლისი (პასპორტების ჩაბარება).

რომლებსაც ისინი მიზანშეწონილად მიიჩნევენ კონკრეტული საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე. ასევე, მათგან უნდა იქნას მოთხოვნილი, რომ ჯერ განიხილონ ის ზომები, რომლებიც არ არის დაკავშირებული თავისუფლების აღკვეთასთან.

387. რა თქმა უნდა, მიზანშეწონილია ბრალდებულის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების რისკების გათვალისწინება, როგორც ეს მოცემულია მე-3 პუნქტში. თუმცა, ამ თვალსაზრისით შესაბამისი ზომების გავრცელებაა მხოლოდ ქალთა მიმართ ძალადობის ან ოჯახში ძალადობის დანაშაულებზე არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლებით დადგენილ პოზიტიურ ვალდებულებებს.
388. თუ არსებობს მტკიცებულება, რომ ბრალდებულმა შეიძლება გამოიყენოს ცეცხლსასროლი იარაღი იდენტიფიცირებული პირების მიმართ, მისი ჩამორთმევა მათი ზიანისგან დასაცავად ყოველთვის სათანადო რეაგირება იქნება¹²⁹. უფრო მეტიც, ამ თვალსაზრისით, მე-2 პუნქტის რედაქცია ვარაუდს შეიცავს - „შეიძლება განიხილოს საკითხი“. უფრო მიზანშეწონილი იქნება, რომ ჩამორთმევა რისკის დადგენის შემდეგ ავტომატურად იყოს გათვალისწინებული.
389. ამრიგად, საჭიროა მე-3 პუნქტის შესაბამისად გადასინჯვა.

მე-200 მუხლი

390. მე-5 პუნქტის შესაბამისად, თუ ბრალდებულმა დადგენილ ვადაში არ უზრუნველყო სასამართლოს მიერ გირაოს სახით შეფარდებული ფულადი თანხის აღსრულების ეროვნული ბიუროს სადეპოზიტო ანგარიშზე შეტანა, ან უძრავი ქონების შეტანა, პროკურორი სასამართლოს მიმართავს შუამდგომლობით უფრო მკაცრი აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების თაობაზე. თუმცა, ეს პუნქტი არ ითვალისწინებს მოთხოვნას, რომ სასამართლომ დაადგინოს ამის გამომწვევი მიზეზები, კერძოდ კი, დაადგინოს, ეს განზრახი ქმედება იყო, თუ ბრალდებულის არ გააჩნდა ამისთვის საჭირო საშუალებები. ამ მოსაზრებების გათვალისწინების გარეშე, სასამართლო არ შეასრულებს მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნას, რაც გულისხმობს სამართალწარმოების „სათანადო გულმოდგინებით“ ჩატარების ვალდებულებას.¹³⁰
391. ამრიგად, მე-5 პუნქტში უნდა მიეთითოს, რომ სასამართლომ, რომელიც ასეთ შუამდგომლობას განიხილავს, უნდა გამოიკვლიოს გირაოს თანხის შეტანის ვალდებულების შეუსრულებლობის მიზეზები.

¹²⁹ იხილეთ, *Bljakaj and Others v. Croatia*, no. 74448/12, 2014 წლის 18 სექტემბერი.

¹³⁰ იხილეთ, *Gafà v. Malta*, no. 54335/14, 2018 წლის 22 მაისი.

392. მე-6 პუნქტით გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომ პირს, რომელსაც აღმკვეთი ღონისძიების სახით გირაოს გადახდა დაეკისრა, შეიძლება პატიმრობა შეეფარდოს აღსრულების ეროვნული ბიუროს სადეპოზიტო ანგარიშზე გირაოს სრულად ან ნაწილობრივ, მაგრამ არანაკლებ დაკისრებული ოდენობის 50%-ის შეტანამდე. ამან შეიძლება პოტენციურად გამოიწვიოს 5(3) მუხლის დარღვევა, რადგან ეს მოთხოვნა შეიძლება დაკავშირებული იყოს ისეთ ვითარებებთან, როდესაც მოთხოვნილი გირაოს ოდენობა შეიძლება ძალიან მაღალი იყოს იმის გამო, რომ არ იყო გამოჩენილი სათანადო წინდახედულობა ამ ზომის არჩევისას.
393. ეს, რა თქმა უნდა ასე იქნება, როდესაც გირაოს შეფარდების შემდეგ პატიმრობა ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში გრძელდება¹³¹, რაც, როგორც ჩანს, საქართველოში არცთუ იშვიათი მოვლენაა.
394. მიუხედავად იმისა, რომ არ არის შეუსაბამო პირის გათავისუფლებაზე უარის თქმა გირაოს შეტანამდე, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როდესაც, როგორც სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა¹³², არსებობს საფუძვლიანი ვარაუდი იმისა, რომ ბრალდებული, გათავისუფლების შემდეგ არ გადაიხდის გირაოს, ან ჩაიდენს ისეთ ქმედებას, რომ მისი დაკავება გახდება საჭირო გირაოს გადახდამდე. თუმცა, პირის გათავისუფლებაზე უარის თქმა ასეთი გარემოებების არარსებობისას,¹³³ როგორც ჩანს, საკმაოდ ხშირი პრაქტიკაა¹³⁴.
395. გარდა ამისა, მოცემული პრაქტიკა, როგორც ჩანს, იწვევს ძალიან მაღალი ოდენობის გირაოს შეფარდებას, რაც სავარაუდოდ განპირობებულია მთლიან თანხაზე ნაკლები თანხის გადახდის შესაძლებლობით.
396. უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა ამ დებულებაში იმის გათვალისწინება, რომ ბრალდებული გათავისუფლებული უნდა იყოს გირაოს თანხის

¹³¹ იეკე.

¹³² თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება #1გ/577-17 (2017-04-25).

¹³³ ასე მაგალითად, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციასთან ინტერვიუში შემდეგია აღნიშნული: „დაკავებულის უპირობოდ გათავისუფლება უნდა ემყარებოდეს სამართლებრივ საფუძვლებს. როდესაც ვხედავთ, რომ დაკავების საფუძველი უფულებელყოფილია, ჩვენ დაუყოვნებლივ გავათავისუფლებთ დაკავებულს, მაგრამ როდესაც უპირობოდ გათავისუფლების სამართლებრივი მექანიზმი არ გაგვაჩნია, ბრალდებულს წინასწარი პატიმრობა უნდა მიესაჯოს გირაოს უზრუნველყოფამდე. ამ გზით, კანონმდებელს სურდა გარკვეული ბერკეტის შექმნა გირაოს გადახდის უზრუნველსაყოფად. მე ამაში რაიმე პრობლემას ვერ ვხედავ ... ”; *წინასწარი დაკავების ღონისძიებების გამოყენება*, საია, 2020 წ., გვ. 36-37.

¹³⁴ ამრიგად, გირაო უზრუნველყოფილი იყო პატიმრობით 2017 წელს შემოსული საქმეების 34%-ის შემთხვევაში, ხოლო 2018 წელს კი - 40%-ის შემთხვევაში; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 16 აპრილის პასუხი NP-740-19.

გადახდისთანავე, და რომ გირაოს ოდენობა ნამდვილად უნდა შეესაბამებოდეს მის ფინანსურ შესაძლებლობებს.

397. გარდა ამისა, უნდა არსებობდეს პრეზუმფცია ბრალდებულის განცხადების სასარგებლოდ მის შემოსავალთან დაკავშირებით, რომლის უარყოფა შესაძლებელია მხოლოდ ბრალდების მხარის მიერ ამის საწინააღმდეგო მტკიცებულებების წარდგენით.
398. *მე-6 პუნქტი უნდა გადაიხედოს წინა ორ პუნქტში ასახული მოსაზრებების გათვალისწინებით.*

202-ე მუხლი

399. მიუხედავად იმისა, რომ უდავოა, რომ შეთანხმება გაუსვლელია და სათანადო ქცევის შესახებ არ იქნება შესაბამისი ყველა დანაშაულთან მიმართებაში, ის ფაქტი, რომ იგი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მხოლოდ იმ დანაშაულის საქმეზე, რომელიც სასჯელის სახით არ ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას 1 წელზე მეტი ვადით, ზედმეტად შემზღვეველია, და ნამდვილად არ იძლევა 200 (11) მუხლში ჩამოთვლილი ფაქტორების გათვალისწინების საშუალებას.
400. *ამრიგად, საჭიროა აღკვეთის ამ ღონისძიების გამოყენების გაფართოების შესაძლებლობის განხილვა.*

205-ე მუხლი

401. როგორც ზემოთ აღინიშნა,¹³⁵ 1(გ) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საფუძვლის ფორმულირებამ - „ახალი დანაშაულის ჩადენა“, შეიძლება შექმნას შთაბეჭდილება, რომ იგულისხმება ნებისმიერი დანაშაული, და არა მსგავსი დანაშაულის ჩადენის შესაძლებლობა.
402. *ამრიგად, საჭიროა ამ ფრაზის გადასინჯვა ისეთი წესით, რომ იგი შეიცავდეს ფორმულირებას „სავარაუდო დანაშაულის მსგავსი ხასიათის ახალი დანაშაული“.*
403. მიუხედავად ევროპული სასამართლოს მიდგომისა,¹³⁶ ეს დებულება არ ითვალისწინებს „საზოგადოებრივი წესრიგის შენარჩუნებას“, როგორც აღკვეთის ღონისძიების შეფარდების მნიშვნელოვან საფუძველს. ამასთან, ეს

¹³⁵ იხილეთ პარ. 385-386 ზემოთ.

¹³⁶ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის საკითხი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო საქმეში, რომელიც ეხებოდა ადამიანის ძირითადი უფლებების სერიოზულ დარღვევებში ბრალდებას, როგორცაა სამოქალაქო მოსახლეობის წინააღმდეგ სამხედრო დანაშაულები; *Milanković and Bošnjak v. Croatia*, No. 37762/12, 2016 წლის 26 აპრილი.

საფუძველი შეიძლება ჩაითვალოს შესაბამისად და საკმარისად მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იგი ემყარება ფაქტებს, რომლებიც აჩვენებენ, რომ ბრალდებულის გათავისუფლება საფრთხეს შეუქმნის საზოგადოებრივ წესრიგს. გარდა ამისა, დაკავება კანონიერი იქნება მანამდე, სანამ საზოგადოებრივ წესრიგს საფრთხე ემუქრება; ამ საფრთხის გაგრძელების თაობაზე ვარაუდი არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს თავისუფლების აღკვეთის საკმარის დასაბუთებად.

404. ეს გამოტოვება პოტენციურად პრობლემურია, ვინაიდან გარკვეული დანაშაულების განსაკუთრებული სიმძიმიდან და მათზე საზოგადოების რეაქციიდან გამომდინარე, მათ შეიძლება გამოიწვიონ სოციალური უწყესრიგობები, რამაც შეიძლება გაამართლოს ბრალდებულის წინასწარი პატიმრობა.
405. *ამრიგად, გასათვალისწინებელია საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა, როგორც პატიმრობის აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების საფუძველი.*

206-ე მუხლი

406. მიუხედავად იმისა, რომ 205(2) მუხლის შესაბამისად, ბრალდებულის პატიმრობის საერთო ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 9 თვეს, ეს არის ვადა, რომელიც საქმის კონკრეტული გარემოებებიდან გამომდინარე, ევროპულმა სასამართლომ შეიძლება მიიჩნიოს არაგონივრულ ხანგრძლივობად, და შესაბამისად, დაადგინოს, რომ ეს ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტს. მნიშვნელოვანია, რომ როდესაც პატიმრობის ვადა გრძელდება, საქმის წარმოებისას, პროკურატურის მხრიდან განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს იმის შესწავლას, გათვალისწინებული იქნება თუ არა ეს ფაქტორი აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობის გაუქმების თაობაზე შუამდგომლობის განხილვისას¹³⁷. თუ სასამართლო არ დაკმაყოფილდა, რომ ამგვარი გულმოდგინება იყო გამოჩენილი, სასამართლომ უნდა გააუქმოს პატიმრობა, როგორც აღკვეთის ღონისძიება. არ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ სასამართლო თავად შეამოწმებს რამდენად იყო გამოჩენილი გულმოდგინება მხოლოდ იმიტომ, რომ არსებობს საპატიმრო ზომის პერიოდული გადახედვის ვალდებულება.
407. *ამრიგად, ამ დებულებაში გათვალისწინებული უნდა იყოს განსაკუთრებული გულმოდგინების მოთხოვნა, როდესაც განიხილება*

---

¹³⁷ იხილეთ, *Patsuria v. Georgia*, no. 30779/04, 2007 წლის 6 ნოემბერი და *Giorgi Nikolaishvili v. Georgia*, no.37048/04, 2009 წლის 13 იანვარი, სადაც დადგინდა სათანადო გულმოდგინების არარსებობა.

აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობის გაუქმების თაობაზე შუამდგომლობა.

408. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ გადაწყვეტილება აღკვეთის ღონისძიების გამოყენებასთან ან გაგრძელებასთან დაკავშირებით არ იყოს მომზადებული შაბლონური ფორმით, რომელიც შეიცავს აბსტრაქტული ტერმინების გამოყენებით მომზადებულ წინასწარ მითითებულ დასაბუთებას.¹³⁸ აღკვეთის ზომაც უნდა გაგრძელდეს იმავე მიზეზების გამო, რომელთა გამო იგი თავდაპირველად იქნა დაკისრებული, იმის დემონსტრირების გარეშე, თუ რატომ არის ეს მიზეზები კვლავ ძალაში.¹³⁹
409. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინებით, რომ ბოლო წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა პატიმრობის აღკვეთის ღონისძიების სახით გამოყენება¹⁴⁰ და პატიმრობის შეფარდების მონიტორინგი იმაზე მიუთითებს, რომ განჩინებები შეიძლება იყოს ბუნდოვანი, დაუსაბუთებელი და არ შეიცავდნენ მითითებებს საქმის კონკრეტულ ფაქტობრივ გარემოებებზე¹⁴¹.
410. ამრიგად, საჭიროა მე-5 პუნქტში მითითებული „დასაბუთებული განჩინების“ კიდევ უფრო გამყარება ისეთი ფრაზით, როგორცაა „რომელშიც გათვალისწინებულია საქმის კონკრეტული გარემოებები, მათ შორის ის, თუ რამდენადაც შეიძლება შეცვლილიყო ისინი წინა გადაწყვეტილების შემდეგ“.

19. თავი XXI. საპროცესო შეთანხმება

210-ე მუხლი

411. ¹ პუნქტში არ არის გათვალისწინებული დებულება იმის თაობაზე, თუ რა ფორმით შეიძლება მოხდეს საპროცესო შეთანხმება, მიუხედავად იმისა, რომ

¹³⁸ იხილეთ, *Saghinadze and Others v. Georgia*, no. 18768/05, 2010 წლის 27 მაისი, *Janiashvili v. Georgia*, no. 35887/05, 2012 წლის 27 ნოემბერი და *Mindadze and Nemsitsveridze v. Georgia*, no. 21571/05, 2017 წლის 1 ივნისი, სადაც ასეთი დასაბუთების გამო კონვენციის 5(3) მუხლის დარღვევა დადგინდა.

¹³⁹ მაგ, როგორც დადგინდა საქმეში *Merabishvili v. Georgia* [GC], no. 72508/13, 2017 წლის 28 ნოემბერი.

¹⁴⁰ ასე მაგალითად, 2016 წელს პატიმრობა გამოყენებული იყო 29% შემთხვევაში, მაგრამ 2017, 2018 და 2019 წლებში შესაბამისი პროცენტული მაჩვენებელი იყო, შესაბამისად, 34%, 43% და 47.2%; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ გამოქვეყნებული სტატისტიკური მონაცემები აღკვეთის ღონისძიებების დაკისრების შესახებ, რომლებიც განთავსებულია მის ვებგვერდზე: <http://www.supremecourt.ge>.

¹⁴¹ იხილეთ, წინასწარი დაკავების ღონისძიებების გამოყენება, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის ანგარიში, 2020, გვ. 20.

პირველი პუნქტი მოითხოვს წინასწარი შეთანხმების წერილობით ფორმაში მომზადებას. როგორც ჩანს, პრაქტიკაში ბრალდებულს არა აქვს იმის გარანტია, რომ პროკურატურის მიერ სიტყვიერად შემოთავაზებული პირობები იქნება ასახული ამ შეთანხმებაში.

412. ასევე, პრაქტიკაში შეთანხმების პირობები პროკურორმა შეიძლება განისაზღვროს მანამდე, სანამ ადვოკატი დაინიშნება, ისე, რომ რეალურად ამ პირობებზე მოლაპარაკების შესაძლებლობა არ არსებობს.¹⁴²
413. *ამრიგად, 1¹ პუნქტში შეტანილი უნდა იყოს მოთხოვნა, რომ საპროცესო შეთანხმების შესახებ შეთავაზება წერილობითი ფორმით იყოს მიწოდებული, რათა არსებობდეს პროცესის შესახებ მკაფიო ჩანაწერი, და რომ შეთანხმება არ იქნება გაფორმებული, სანამ ბრალდებულს არ ექნება ადვოკატის დახმარების შესაძლებლობა.*
414. 1³ პუნქტით გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომ განსაკუთრებულ შემთხვევებში ბრალდებული შეიძლება სამოქალაქო პასუხისმგებლობისაგან სრულად ან ნაწილობრივ გათავისუფლდეს, ზიანს არ მიაყენებს დაზარალებულის უფლებებს, რადგან ამის შემდეგ ნებისმიერი პასუხისმგებლობა სახელმწიფოს დაეკისრება. იმავდროულად, მოცემული დებულება არ შეიცავს კრიტერიუმებს იმის თაობაზე, თუ რა იგულისხმება „განსაკუთრებულ შემთხვევებში“, და ამან შეიძლება გამოიწვიოს სიტუაციები, როდესაც ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმე საკმარისად არ იქნება გათვალისწინებული¹⁴³. ამგვარი აღქმის რისკის თავიდან აცილება შესაძლებელია იმ გარემოებების ბუნების მკაფიო ფორმულირების გზით, რომლებიც უნდა ჩაითვალოს „განსაკუთრებულ შემთხვევად.“
415. *ამრიგად, საჭიროა განისაზღვროს კრიტერიუმები, როდესაც გარემოებები „განსაკუთრებულ შემთხვევად“ იქნება მიჩნეული.*
416. მიუხედავად იმისა, რომ მე-3 პუნქტის შესაბამისად საჯარო ინტერესის გათვალისწინება საპროცესო შეთანხმების გაფორმების შესახებ შუამდგომლობის განხილვისას მიზანშეწონილია, ასევე მიზანშეწონილი იქნება, რომ პროკურორმა გაითვალისწინოს დაზარალებულის უფლებები და ასევე სიცოცხლის უფლებასა და წამების და არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობის აკრძალვასთან დაკავშირებული პოზიტიური ვალდებულებები. ეს აუცილებელია იქიდან გამომდინარე, რომ საპროცესო შეთანხმების დადება შეიძლება არ შეესაბამებოდეს ამ ვალდებულებებს, თუ

¹⁴² იხილეთ E. Tsimakuridze, *ბრალდებულისთვის მოსმენის უფლებაზე უარი, საქმის არსებითი განხილვა*, 2019, გვ. 42.

¹⁴³ იხილეთ, *Gafgen v. Germany* [GC], no. 22978/05, 2010 წლის 1 ივნისი და *Austrianu v. Romania*, no. 16117/02, 2013 წლის 12 თებერვალი.

დაწესებული სანქცია არ არის ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმის თანაზომიერი.¹⁴⁴

417. 212(2)(ა) მუხლის მოთხოვნის გათვალისწინებით, რომ სასამართლო ვალდებულია საპროცესო შეთანხმების დამტკიცებამდე დარწმუნდეს, რომ საპროცესო შეთანხმება დადებულია წამების, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან სხვაგვარი ძალადობის გარეშე, ასევე მიზანშეწონილი იქნებოდა რომ პროკურორი დარწმუნდეს, რომ ბრალდებულის აშკარა მზადყოფნაზე გააფორმოს საპროცესო შეთანხმება გავლენა არ მოუხდენია ამგვარ ქმედებებს.
418. *ამრიგად, საჭიროა მე-3 პუნქტის გადასინჯვა ამ საკითხების გათვალისწინებით, და ამ დებულებაში ჩართული უნდა იყოს მოთხოვნა, რომ პროკურორი უნდა დარწმუნდეს, რომ სასჯელი ქმედების სიმძიმის თანაზომიერია, და რომ ბრალდებული არ შედის საპროცესო შეთანხმებაში წამების ან არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის, ან დასჯის შედეგად.*
419. მე-4 პუნქტის მოთხოვნა, რომ დაუშვებელია საპროცესო შეთანხმების დადება ადვოკატის უშუალო მონაწილეობისა და მის დადებაზე ბრალდებულის წინასწარი თანხმობის გარეშე, უნდა იყოს ამგვარი შეთანხმების შესახებ ნებისმიერი დისკუსიის წინაპირობა, ამ საკითხის განხილვის დასაწყისიდანვე. ამას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს იმისთვის, რომ საპროცესო შეთანხმება მისაღებად იყოს მიჩნეული.¹⁴⁵ ამის ნათლად ჩამოუყალიბებლობა შეიძლება პრობლემატური იყოს, რადგან ადვოკატის დაგვიანებით ჩართვამ შეიძლება შეზღუდოს ბრალდებულის მიერ რჩევების მიღების შესაძლებლობა და ადვოკატის მზაობა შეატყობინოს ბრალდებულს, რომ საპროცესო შეთანხმებაზე უკვე მიცემული თანხმობის ძალაში დატოვება არ არის მიზანშეწონილი. 45-ე მუხლის მოთხოვნა, რომ ბრალდებულს უნდა აჰყავდეს ადვოკატი “თუ მასთან მიმდინარეობს მოლაპარაკება საპროცესო შეთანხმების დადების თაობაზე“ ეს ნამდვილად არ მოიცავს ბრალდების მხარის მიერ გაკეთებულ წინადადებებს, როგორც ზემოთ იყო განხილული.¹⁴⁶
420. *ამრიგად, მე-5 პუნქტი უნდა მოითხოვდეს ადვოკატის ჩართვას საპროცესო შეთანხმების შესახებ ნებისმიერი დისკუსიის დასაწყისიდანვე.*

---

¹⁴⁴ იხილეთ, *Dimitrova and Others v. Bulgaria*, no. 44862/04, 2011 წლის 27 იანვარი, *Enukidze and Girgvliani v. Georgia*, no. 25091/07, 2011 წლის 26 აპრილი და *Eremia v. Republic of Moldova*, no. 3564/11, 2013 წლის 28 მაისი.

¹⁴⁵ იხილეთ *Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia*, no. 9043/05, 2014 წლის 29 აპრილი.

¹⁴⁶ იხილეთ პარ. 413-415.

421. არ არის უზვეულო, რომ საპროცესო შეთანხმების დადებისას იგი შეიცავდეს არა მხოლოდ დასაკისრებელი სასჯელის მითითებას, არამედ ასევე სხვა დამატებით საკითხებს, როგორცაა ის გარემოებები, თუ როგორ უნდა მოხდეს მისი აღსრულება. ეს დამატებითი საკითხები ყოველთვის არ არის შეტანილი საპროცესო შეთანხმების ოქმში, და მათი შესრულება შეიძლება შემდგომი დავის საგანი გახდეს.¹⁴⁷
422. ამრიგად, საჭიროა იმის მოთხოვნა, რომ ყველა ასეთი დამატებითი საკითხი შეტანილი იყოს საპროცესო შეთანხმების ოქმში და მე-6 პუნქტი შესაბამისად უნდა შეიცვალოს.

212-ე და 213-ე მუხლები

423. მე-2 პუნქტში მოცემული ყველა მოსაზრებები, რომლებიც სასამართლომ უნდა გამოიკვლიოს საპროცესო შეთანხმების დამტკიცებამდე, მნიშვნელოვანია. იმავდროულად, ისინი საკითხს შეეხებიან მხოლოდ ბრალდებულის უფლებების გადმოსახედიდან. ისინი არ ითვალისწინებენ მსხვერპლის უფლებებთან ან 210(3) მუხლით გათვალისწინებულ საჯარო ინტერესის ფაქტორებს, რომლებიც განუყოფლად უკავშირდება სასჯელის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილების გამოტანასთან დაკავშირებულ შესაბამის მიდგომას. ანალოგიურად, 213-ე მუხლში არ არის ასახული მოთხოვნა, რომ საპროცესო შეთანხმების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას ეს ფაქტორები უნდა იყოს გათვალისწინებული, და იგი მხოლოდ იმის დადგენას მოითხოვს, არის თუ არა შემოთავაზებული სასჯელი „კანონიერი და სამართლიანი“.
424. ამასთან, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტი ვრცელდება მთლიან სამართალწარმოებაზე, „ნებისმიერი წარდგენილი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას“, მათ შორის, იმ სამართალწარმოების ჩათვლით, სადაც სასჯელის დაკისრება ხდება¹⁴⁸. აქედან გამომდინარე, შეუსაბამოა, რომ სასჯელთან დაკავშირებულ საკითხებზე გადაწყვეტილება პროკურორმა და არა მოსამართლემ მიიღოს.
425. ამრიგად, 213-ე მუხლი უნდა გადაისინჯოს, და მასში ჩართული უნდა იყოს მოთხოვნა, რომ სასამართლოს მიერ საპროცესო შეთანხმების დამტკიცება უნდა ემყარებოდეს მისი მიზანშეწონილობის შეფასებას დაზარალებულის უფლებებისა და საჯარო ინტერესის გათვალისწინებით, როგორც ეს განსაზღვრულია 210(3) მუხლში.

¹⁴⁷ იხილეთ, *Jashi v. Georgia* (dec.), no. 10799/06, 2008 წლის 9 დეკემბერი და *D.F. v. Latvia*, no. 11160/07, 2013 წლის 29 ოქტომბერი.

¹⁴⁸ იხილეთ, *Phillips v. United Kingdom*, no. 41087/98, 2001 წლის 5 ივლისი, პარ. 39.

426. მართალია მისაღებია მე-4 და მე-5 პუნქტებით გათვალისწინებული საპროცესო შეთანხმების გაუქმება, თუ მისი პირობები ბრალდებულის მიერ დაირღვა, ასევე უნდა არსებობდეს იმის შესაძლებლობა, რომ ბრალდებულს ჰქონდეს გასაჩივრების საშუალება იმ შემთხვევებში, როდესაც ხელისუფლებამ არ შეასრულა საპროცესო შეთანხმების ყველა პირობა.¹⁴⁹
427. ამრიგად, საჭიროა ამ შესაძლებლობის 213-ე მუხლში გათვალისწინება.

218-ე მუხლი

428. მოცემული დებულება, რომლითაც გათვალისწინებულია ბრალდებულის/მსჯავრდებულის პასუხისმგებლობისაგან ან სასჯელისაგან სრულად გათავისუფლება ან მსჯავრდებულის სასჯელის გადახედვა თუ მისი საგამოძიებო ორგანოებთან თანამშრომლობის შედეგად ირკვევა დანაშაულის ჩამდენი თანამდებობის პირის ან/და მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის ჩამდენი პირის ვინაობა, პრობლემატურია ორი თვალსაზრისით.
429. პირველ რიგში, მიუხედავად იმისა, რომ დაუშვებელია ბრალდებულის/მსჯავრდებულის სასჯელისაგან სრულად გათავისუფლება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 144¹-144³ მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულთა საქმეებზე, არ არსებობს მოთხოვნა, რომ გათვალისწინებული იყოს დაზარალებულის უფლებები, ან ის, არის თუ არა სხვა დანაშაულებისთვის სასჯელისგან გათავისუფლება შეუსაბამო ბრალდებულის ან მსჯავრდებულის მიერ ჩადენილი ქმედებების სიმძიმისა.
430. მეორეც, მე-4 პუნქტში მითითებამ, რომ განსაკუთრებული თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმებაში აღინიშნება, რომ თუ ბრალდებულის/მსჯავრდებულის არ ითანამშრომლებს საგამოძიებო ორგანოებთან, შეთანხმება, მისი პირობების შესაბამისად, ბათილად ჩაითვლება, შეიძლება გამოიწვიოს მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევა იმ თანამდებობის პირის ან სხვა პირის მიმართ, რომლის ვინაობა დადგენილი იქნა თანამშრომლობის შედეგად. ამის რისკი იმიტომ არსებობს, რომ ამან შეიძლება შექმნას შთაბეჭდილება, რომ ბრალდებულის/მსჯავრდებულის მიერ მიცემული ნებისმიერი ჩვენებით მანიპულირება მოხდება.¹⁵⁰

¹⁴⁹ იხილეთ პარ. 423 ზემოთ.

¹⁵⁰ იხილეთ *Navalnyy and Ofitserov v. Russia*, no. 46632/14, 2016 წლის 23 თებერვალი, რომელშიც ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ "საქმეების გამოყოფამ, განსაკუთრებით კი X-ის მსჯავრდებამ საპროცესო შეთანხმებისა და დაჩქარებული სამართალწარმოების გამოყენებით, შეარყია მისი, როგორც მომჩივნების საქმეში მოწმის კომპეტენტურობა. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მისი მსჯავრდება ემყარებოდა პროკურატურისა და ბრალდებულის მიერ საპროცესო შეთანხმების პროცესში ფორმულირებული მოვლენების ვერსიას, და არ იყო მოთხოვნილი ამ ვერსიის გადამოწმება ან გამყარება სხვა მტკიცებულებებით. მოგვიანებით,

431. ამრიგად, საჭიროა 218-ე მუხლის შესწორება ისე, რომ (ა) მასში ჩართული იყოს მოთხოვნა, რომ არ იქნება მიღებული გადაწყვეტილება სასჯელისგან სრული გათავისუფლების შესახებ, იმის გათვალისწინების გარეშე, შეესაბამება თუ არა ეს მსხვერპლის უფლებებს და ბრალდებულის ან მსჯავრდებულის ქმედების სიმძიმეს; და (ბ) უნდა დაზუსტდეს, რომ თანამშრომლობის ვალდებულება არ ვრცელდება ჩვენების მიცემაზე იმ თანამდებობის პირის ან სხვა პირის წინააღმდეგ წამოწყებულ ნებისმიერ წარმოებაზე, რომლის ვინაობა დადგენილია.

219-ე მუხლი

432. მე-7 პუნქტი ითვალისწინებს მტკიცებულებათა დაუშვებლად ცნობის გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობას, მაგრამ იგი არ ითვალისწინებს დასაშვებად ცნობილი მტკიცებულებების გასაჩივრების მსგავს შესაძლებლობას. შედეგად, ეს ბრალდების მხარეს ფაქტობრივად, დაცვასთან შედარებით უპირატესობას ანიჭებს, იმ მტკიცებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეიძლება განხილული იყოს.

433. ამრიგად, მე-7 პუნქტში მითითებული უნდა იყოს, რომ მასში მითითებული გასაჩივრების უფლება ვრცელდება დასაშვებად და დაუშვებლად ცნობილ მტკიცებულებებზე.

მოწმის სახით ჩვენების მიცემისას, X-ი იძულებული გახდა გაემეორებინა საპროცესო შეთანხმებების დროს ბრალდებულის სტატუსში გაკეთებული განცხადებები. მართლაც, თუ განმცხადებლების სასამართლო განხილვის დროს X-ის ადრინდელი განცხადება ყალბად იყო ცნობილი, მისი საპროცესო შეთანხმების საფუძველზე გამოტანილი განაჩენი შეიძლებოდა შეცვლილიყო, და შედეგად გაუქმებოდა მოლაპარაკების შედეგად მიღწეული შემცირებული სასჯელის შესაძლებლობა. გარდა ამისა, იმით, რომ X-ის ადრინდელი ჩვენებები წაკითხული იქნა სასამართლო სხდომაზე მანამდე, სანამ დაცვა შეძლებდა მის მოწმის სტატუსით ჯვარედინ დაკითხვას, დამოუკიდებელი დამკვირვებლის თვალში იქმნებოდა შთაბეჭდილება, რომ სასამართლომ მოწმე წაახალისა, რომ მოვლენების კონკრეტულ ვერსიაზე გაეგრძელებინა საუბარი. ყოველივე ზემოთაღნიშნული ადასტურებს განმცხადებელთა არგუმენტს, რომ პროცედურა, რომლის გამოყენებითაც მტკიცებულებები იქნა მოპოვებული X-სგან და გამოყენებული სასამართლო პროცესზე, მიუთითებდა მანიპულირებაზე, რაც შეუთავსებელია სამართლიანი სასამართლო განხილვის ცნებასთან” (პუნქტი 109). იხილეთ მსგავსი დასკვნები საქმეზე *Razvozhayev v. Russia and Ukraine and Udaltsov v. Russia*, no. 75734/12, 2019 წლის 19 ნოემბერი. Cf. *Topaloglu v. Georgia* (dec.), no. 25406/08, 2018 წლის 11 დეკემბერი, რომელშიც არ დადგინდა, რომ პროცესი უსამართლო იყო, როდესაც განმცხადებელს ჰქონდა შესაძლებლობა ეფექტურად გაეპროტესტებინა თანა-ბრალდებულის ჩვენებები, რომლსაც არ მოუხსნეს მთლიანად სასჯელი, არამედ მხოლოდ პატიმრობის ვადა შეუმცირდა, ხელისუფლებასთან თანამშრომლობის სანაცვლოდ, და მათი საქმეები არ იყო გამიჯნული, ასე რომ არ დამდგარა საკითხი იმის შესახებ, გამოიყენება თუ არა *res judicata* პრინციპი აღიარებულ ფაქტებზე საქმესთან დაკავშირებით, რომლის მხარესაც განმცხადებელი არ წარმოადგენდა.

20. თავი XXII. წინასასამართლო სხდომა

221-ე მუხლი

434. 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ნაფიც მსაჯულთა სიის შედგენის პასუხისმგებლობის მოსამართლისთვის მინიჭება, ნაცვლად ამ სიიდან ნაფიც მსაჯულთა და სათადარიგო მსაჯულთა შერჩევისა, რაც გათვალისწინებულია ამ დებულებით, მოსამართლეებს ადმინისტრაციულ ამოცანას აკისრებს, რაც მათზე დაკისრებულ მთავარ ფუნქციასთან - საქმეთა განსჯასთან, წინააღმდეგობაში მოდის, ამ სამუშაოს ხასიათიდან, და მის განსახორციელებლად საჭირო დროიდან გამომდინარე.
435. *ამრიგად, საჭიროა განხილული იყოს ამ პასუხისმგებლობის ადმინისტრაციულ სამსახურზე დავალების შესაძლებლობა, რომელიც შესაბამისი სასამართლოს ზედამხედველობით მუშაობს.*
436. 1-ლი პუნქტი ასევე ადგენს, რომ ეს სია „უნდა იყოს არაუმეტეს 300 კანდიდატის შემადგენლობით“, რაც საკმაოდ არაზუსტია, ინგლისურენოვან ტექსტში მაინც, რადგან ეს შეიძლება ნიშნავდეს ციფრს 1-დან 299-მდე. ეს აშკარად არ არის ის, რა მიზანსაც ეს დებულება სავარაუდოდ ისახავდა. ამასთან, დებულება არ შეიცავს საფუძველს იმის დასადგენად, თუ რა რაოდენობის კანდიდატია საჭირო სინამდვილეში, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ არ არსებობს რაიმე მიზეზი იმისა, რომ 300 შესაძლო კანდიდატი ვერ იყოს გამოვლენილი მოქალაქეთა ერთიანი სიიდან.
437. *ამ დებულებაში მითითებული უნდა იყოს კანდიდატთა ზუსტი რაოდენობა.*
438. იმ კითხვარის კონკრეტული დანიშნულება, რომელიც მომავალ ნაფიც მსაჯულებს უნდა გადაეგზავნოს, და რომელიც „მოსამართლემ უნდა დაამტკიცოს მხარეებთან მოთათბირების შემდეგ“, არ არის ნახსენები 1-ლ პუნქტში ან სხვა დებულებებში. იმის გათვალისწინებით, რომ მის ფორმირებაში მხარეები არიან ჩართული, სასურველია, რომ ისეთი საკითხები, როგორიცაა შეუსაბამობა და მონაწილეობის გამომრიცხავი გარემოებები, 30-ე და 59-ე მუხლების შესაბამისად დარეგულირდეს, მაგრამ ასევე შეიძლება მიზანშეწონილი იყოს 29-ე მუხლის შესაბამისად დასაშვებობის საკითხის განხილვა და იმის დადგენა, არსებობს თუ მიზეზები, რომელთა გამო კონკრეტულ პირს უფლება აქვს უარი თქვას ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე.
439. თუმცა აღსანიშნავია, რომ მე-6 პუნქტის შესაბამისად, ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატი ვალდებულია აცილებს საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში აცნობოს სასამართლოს ამის შესახებ უწყების მიღებიდან 2 დღის ვადაში,

ანუ, მას შემდეგ, რაც კითხვარის შევსების პროცესი უკვე დასრულდა. გარდა ამისა, არ არის მითითებული ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულების შესაბამისობის და მონაწილეობის გამომრიცხავი გარემოებების თაობაზე შეტყობინების ვალდებულება და ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმის საფუძვლები.

440. მითითებული ფუნქციის გარეშე, არ არსებობს საფუძველი, რომელზე დაყრდნობითაც მოსამართლეს შეუძლია განსაზღვროს კონკრეტული კითხვების მიზანშეწონილობა და გადაწყვიტოს დაამტკიცოს თუ არა კანდიდატი. გარდა ამისა, არ არსებობს მითითება იმის თაობაზე, რომ გარკვეული სახის კითხვების დასმა არ შეიძლება, მაგალითად, როგორცაა ნაწილობრივ აკრძალულ პირად მონაცემებთან და 223-ე მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებულ პროფესიულ და კომერციულ საიდუმლოებებთან დაკავშირებული კითხვები. ეს დეტალები პროცესის ამ ეტაპზე შეიძლება არ იყოს შესაბამისი ან საჭირო, მაგრამ უნდა განისაზღვროს, არის თუ არა რაიმე საკითხები, რომლებიც არ უნდა იქნას ასახული კითხვარში.
441. *ამრიგად, საჭიროა დაზუსტდეს კითხვარის ზუსტი ფუნქცია, რომელიც უნდა შეავსონ მომავალმა ნაფიცმა მსაჯულებმა, რათა მიეთითოს, რომ იგი უნდა მოიცავდეს ნაფიც მსაჯულთა დასაშვებობასა და მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმის საფუძვლებს, და ასევე განსაზღვრული უნდა იყოს, თუ რა სახის საკითხები არ უნდა იყოს მასში ასახული. ამასთან, ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იყოს ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატებთან, შემდეგია: (ა) იცნობენ თუ არა ისინი ბრალდებულს ან სხვა პირებს, რომლებიც შეიძლება პროცესში მონაწილეობდნენ; (ბ) იციან თუ არა სავარაუდო დანაშაულთან დაკავშირებული გარემოებების შესახებ; გ) ჩამოუყალიბდათ თუ არა საბოლოო შეხედულება ბრალდებულის პასუხისმგებლობის შესახებ სავარაუდო დანაშაულთან მიმართებაში, და თუ ასეა, რამ განაპირობა მათი შეხედულება; და (დ) არსებობს თუ არა რაიმე ფაქტორი, რამაც შეიძლება ზეგავლენა მოახდინოს ნაფიცი მსაჯულის ფუნქციის შესრულების შესაძლებლობაზე სასამართლო განხილვის სავარაუდო ხანგრძლივობის განმავლობაში?*
442. გარდა ამისა, საჭიროა იმის გათვალისწინება, მე-6 პუნქტით გათვალისწინებული სასამართლოს შეტყობინების ვალდებულება გავრცელდეს თუ არა მოვალეობა შეუთავსებლობასთან დაკავშირებული საკითხების გარდა სხვა საკითხებზე. კერძოდ, მიზანშეწონილი იქნებოდა, რომ მომავალმა ნაფიცმა მსაჯულმა ამ ეტაპზე სასამართლოს შეატყობინოს ნებისმიერი საფუძველის შესახებ, რის გამოც მას უფლება ექნება უარი თქვას ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე. შეიძლება სასარგებლო აღმოჩნდეს, რომ კითხვარი დაემყაროს გვირგვინის სასამართლოს

კრებულის 1-ელ ნაწილში მოცემულ მოდელს: ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო, სასამართლო პროცესების მართვა და შეჯამება.¹⁵¹

443. მე-3 პუნქტის მეორე და მესამე წინადადებები ეხება ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომის თავმჯდომარის უკანონო გადაწყვეტილების ან მოქმედების გასაჩივრების შესაძლებლობას. თუმცა, ამგვარი გადაწყვეტილება ან მოქმედება უფრო ეხება 222-224-ე მუხლების შესაბამისად მიღებულ გადაწყვეტილებებს ან მოქმედებებს, ვიდრე 221-ე მუხლის შესაბამისად მიღებულ გადაწყვეტილებებს. შესაბამისად, მიზანშეწონილია, რომ ეს ორი წინადადება ამ დებულებების შემდეგ იყოს მოცემული.
444. *ამრიგად, საჭიროა ამ ორი წინადადების ადგილის შეცვლა ზემოთ მითითებული წესით.*
445. მე-4 პუნქტი ითვალისწინებს ნაფიც მსაჯულებად არჩეულთა სიის მხარეებისთვის მიწოდებას, რაც მიზანშეწონილია ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომაზე მათი შემდგომი როლის გათვალისწინებით. ამ როლის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ეს მოთხოვნა სავალდებულო უნდა იყოს, და მისი შეუსრულებლობის შემთხვევაში, შერჩეული ნაფიცი მსაჯული ამორიცხული იქნება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც არც ერთი მხარე არ არის წინააღმდეგი ამ სიის მიღების. თუმცა, არ არსებობს დებულება, სადაც დაკონკრეტებული იქნება, რომ ეს შეიძლება იყოს ასეთი შეუსრულებლობის შედეგი.
446. *ამრიგად, საჭიროა დავადასტუროთ, რომ ეს არის ამ მოთხოვნის სწორი ინტერპრეტაცია.*
447. მე-5 პუნქტის შესაბამისად, ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის პირველ სხდომაზე გამოძახების უწყება ეგზავნება ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატთა მთლიანი სიიდან არაუმეტეს პირველ 150 კანდიდატს. ფრაზა „არა უმეტესი“ საკმაოდ არაზუსტია. დაბარებული ნაფიცი მსაჯულების პოტენციურად მაღალი რიცხვი, სავარაუდოდ იმითია განპირობებული, რომ ყველა არ გამოცხადდება¹⁵², და საკმაოდ დიდი პროცენტი შეიძლება შეუთავსებლად იყოს მიჩნეული, და ამორიცხოს ან უარი თქვან ამ მოვალეობის შესრულებაზე.
448. რასაკვირველია, ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის რეალურმა გამოცდილებამ შეიძლება აჩვენოს, რომ ნაფიცი მსაჯულების ასეთი მაღალი რაოდენობა

¹⁵¹ თავები 23-2; <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2020/07/Crown-Court-Compendium-Part-I-July-2020-09.10.20.pdf>.

¹⁵² 222 (2) მუხლი კონკრეტულად ეხება ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომაზე 50-ზე ნაკლები ნაფიცი მსაჯულის გამოცხადების შესაძლებლობას.

შეიძლება არ იყოს საჭირო, და რომ ამდენ კანდიდატთან დაკავშირების ადმინისტრაციული ტვირთი შეიძლება შემცირდეს 150-ზე ნაკლები ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატის გამოძახების შედეგად. გარდა ამისა, არ არსებობს გამოსაძახებელი კანდიდატების რეალური რაოდენობის დადგენის კრიტერიუმები და სახეზეა იმის ზედმეტი რისკი, რომ 150-ზე ნაკლები კანდიდატის გამოძახება გასაჩივრდება, როგორც ნაფიც მსაჯულთა შერჩევასთან დაკავშირებული უკანონო გადაწყვეტილება.

449. ამრიგად, საჭიროა ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატების რიცხვის დაზუსტება, ან იმის მითითება, რომ სასამართლო უფლებამოსილია გამოიძახოს ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატთა ის რიცხვი, რომელსაც იგი მიზანშეწონილად მიიჩნევს კონკრეტული საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე. გარდა ამისა, უნდა მოხდეს ნაფიც მსაჯულთა მოწვევის პროცესის მონიტორინგი, თუ მიღებული იქნება გადაწყვეტილება, რომ შენარჩუნდეს 150-ზე ნაკლები ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატის გამოძახების უფლებამოსილება.
450. 236(3) მუხლის შესაბამისად, მე-5 პარაგრაფით გათვალისწინებულ მსაჯულობის კანდიდატის გამოუცხადებლობა ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომაზე იწვევს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილ პასუხისმგებლობას, მაგრამ ამ დებულებაში არ არის მითითებული, თუ რის საფუძველზე შეიძლება იყოს გამართლებული დაუსწრებლობა, და ამით ამგვარი პასუხისმგებლობის თავიდან აცილება, და როგორ უნდა მოხდეს ასეთი საპატიო მიზეზის თაობაზე შეტყობინება. რა თქმა უნდა, ავადმყოფობა ან ოჯახის წევრის გარდაცვალება, ისევე როგორც პოლიციის მიერ დაკავება უნდა ჩაითვალოს გამოუცხადებლობის კანონიერ მიზეზად, და ამასთან დაკავშირებით შესაბამისი დებულებები უნდა შემუშავდეს.
451. ამრიგად, საჭიროა დაზუსტდეს, თუ რა მიზეზით შეიძლება გამართლდეს გამოუცხადებლობა, და როგორ უნდა მოხდეს ამის შესახებ სასამართლოს შეტყობინება, ან რომელ დებულებებზეა შესაძლებელი ასეთ შემთხვევებში დაყრდნობა.
452. ეს დებულება არ მოითხოვს ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობაში მუშაობის შესახებ რაიმე ინფორმაციის წარდგენას კითხვართან ერთად, რომელიც პოტენციურ კანდიდატებს ეგზავნებათ 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, და რომელიც მათ უნდა შეავსონ. ნაფიცი მსაჯულებისთვის სასარგებლო იქნებოდა ინფორმაციის გაგზავნა ისეთ საკითხებთან დაკავშირებით, როგორცაა ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობაში კანდიდატის დასაშვებობა, ამ მოვალეობის შესრულებისთვის შეუსაბამობა, ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობების შესრულებაზე უარის თქმა, რას უნდა მოელოდონ ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომაზე, როგორ უნდა მოემზადონ ნაფიცი მსაჯულის ფუნქციის შესრულებისთვის, ასევე, ინფორმაცია სასამართლო

პროცესის, ნაფიც მსაჯულთა უფლებების თაობაზე, სასამართლო პროცესზე გამოყენებული ტერმინების ლექსიკონი, და როგორ უნდა მიიღონ მათთვის კუთვნილი სოციალური გარანტიები¹⁵³. ყოველივე ზემოთაღნიშნული დაეხმარება მათ გაიგონ, თუ რას მოელოან მათგან, და ისინი უკეთ იქნებიან მომზადებული ამ მოვალეობის შესრულებისთვის, ან საჭიროების შემთხვევაში, ეცოდინებათ, თუ როგორ წარადგინონ შეტყობინება იმის თაობაზე, თუ რატომ ვერ მიიღებენ მონაწილეობას ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობაში, რომელმაც ის კონკრეტული საქმე უნდა განიხილოს, რისთვისაც დაიბარეს.

453. *ამრიგად, საჭიროა ჩართული იყოს მოთხოვნა, რომ ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის პროცესის დასაწყისშივე ნაფიც მსაჯულებს მიეწოდოთ სახელმძღვანელო ინსტრუქციები კითხვართან ერთად, რომელიც მათ უნდა შეავსონ.*

222-ე მუხლი

454. მე-2 პუნქტში მითითება, რომ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ სასამართლოში მსაჯულობის 50-ზე ნაკლები კანდიდატი გამოცხადდება, მოსამართლე უფლებამოსილია დაიწყოს სხდომა და მსაჯულთა შერჩევის პროცედურა, პრობლემატურია იმით, რომ ეს ფორმულირებაც არაზუსტია, რადგან ეს შეიძლება ნიშნავდეს ნებისმიერ რაოდენობას 1-დან 49-მდე. პირველის შემთხვევაში, პროცესი აზრს კარგავს, და საჭიროა მინიმუმ 30 ნაფიცი მსაჯულის მითითება იმ შემთხვევებში, როდესაც ბრალდება უვადო თავისუფლების აღკვეთას ითვალისწინებს, რადგან 223(10) მუხლის შესაბამისად, მხარეს 10 დაუსაბუთებელი აცილების განცხადების უფლება აქვს.

455. *ამრიგად, ამ დებულებაში უფრო კონკრეტულად უნდა მიეთითოს ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატთა მინიმალური რაოდენობა, რაც საჭიროა ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის სხდომის ჩასატარებლად. მინიმუმ 50 კანდიდატის მოთხოვნაა აუცილებელი იმისთვის, რომ შერჩევის პროცესი წარმატებით დასრულდეს და ეს რაოდენობა უნდა იყოს დებულებაში დაკონკრეტებული.*

456. პუნქტი 3(დ) და მე-4 პუნქტი ადგენენ, რომ მსაჯულობის კანდიდატებს განუმარტავს კანონს, რომელიც გამოყენებული იქნება საქმის განხილვისას, და რომ სასამართლო მსაჯულობის კანდიდატებს მიაწვდის

---

¹⁵³ იხილეთ, მაგ. შოტლანდიის მაგალითი: http://www.scotcourts.gov.uk/docs/scs---court-users/guide_to_jury_service_in_the_high_court_and_sheriff_court.pdf?sfvrsn=2. N.B. ეს სახელმძღვანელო მოიცავს ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობების შესრულებას როგორც სამოქალაქო, ასევე სისხლის სამართლის საქმეებში.

მხარეთა მონაწილეობით მომზადებულ განმარტებებს გამოსაყენებელი კანონის თაობაზე.

457. პროცესის ამ ეტაპზე ასეთი მოთხოვნა არ ჩანს საჭირო ან მიზანშეწონილი, რადგან ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის პროცესის მიზანი შემოიფარგლება ნაფიც მსაჯულთა და სათადარიგო ნაფიც მსაჯულთა შერჩევით, და არ უნდა შეეხებოდეს სასამართლო პროცესის არსს. გარდა ამისა, უფრო მიზანშეწონილია, რომ ნაფიც მსაჯულებს მითითებები მიეწოდოს შესაბამისი კანონის შესახებ, რომელიც უნდა იქნას გამოყენებული საქმის განხილვის პროცესში, მას შემდეგ რაც მათი შერჩევა მოხდება, როგორც ეს მითითებულია 231-ე მუხლში.
458. *ამრიგად, საჭირო არ არის 3(დ) და 4 პუნქტების შენარჩუნების საჭიროება და ისინი ამოსაღებია.*
459. ამასთან, არ არსებობს რაიმე კონკრეტული მითითება იმის შესახებ, რომ სასამართლო სხდომის თავმჯდომარემ უნდა განუმარტოს ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატებს მათი დასაშვებობის, შეუთავსებლობის, მონაწილეობის გამორიცხვისა და ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმის მოთხოვნები. ეს სამწუხაროა, რადგან ამ მოთხოვნების უფრო მკაფიოდ განმარტება მსაჯულთა შერჩევის სხდომაზე ხელს შეუწყობს პირველ სამ საკითხთან დაკავშირებული პრობლემების ადრეულ ეტაპზე გადაწყვეტას, და ასევე უზრუნველყოფს, რომ დაუსაბუთებელი მიზეზებით ნაფიცი მსაჯული მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმის მოთხოვნები არ იქნება წარდგენილი ან განხილული.
460. *ამრიგად, მე-3 პუნქტი უნდა მოითხოვდეს, რომ თავმჯდომარე მოსამართლემ მომავალ ნაფიც მსაჯულებს ამ ოთხ საკითხზე მიაწოდოს განმარტებები.*

223-ე მუხლი

461. ამ დებულებაში მოცემული მოთხოვნები ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატების აცილების და თვითაცილების შესახებ, როგორც უკვე აღინიშნა¹⁵⁴, გარკვეულწილად მიუღებელია იმის გამო, რომ ეს ცნებები შეიძლება მოიცავდეს დასაშვებობას, შეუთავსებლობას და მონაწილეობის გამომრიცხავ გარემოებებს 29-ე, 30-ე და 59-ე მუხლების შესაბამისად, მაგრამ ეს არ არის ნათელი გამოყენებული ფორმულირებიდან. გარდა ამისა, ეს ორი ცნება საკმაოდ შეუსაბამოა ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობის შესრულებაზე უარის თქმის საკითხის გადასაჭრელად.

¹⁵⁴ იხილეთ პარ. 194-197, 440-443 და 461-462 ზემოთ.

462. ამრიგად, საჭიროა დაზუსტება, რომ „აცილება“ და „თვითაცილება“ შეეხება 29-ე, 30-ე და 59-ე მუხლებით გათვალისწინებულ შემთხვევებს. გარდა ამისა, საჭიროა დაემატოს დებულება, რომელიც შეეხება იმ საპატიო მიზეზებს, როდესაც ნაფიც მსაჯულს უფლება აქვს უარი თქვას ამ მოვალეობის შესრულებაზე.
463. მიუხედავად იმისა, რომ 1-ლი და მე-10 პუნქტებით გათვალისწინებული ნაფიც მსაჯულთა კანდიდატების დაუსაბუთებელი აცილების შესაძლებლობა მრავალი სისხლის სამართლის სისტემისთვისაა დამახასიათებელი, რომლებიც ნაფიც მსაჯულებს იყენებენ, უნდა აღინიშნოს, რომ ინგლისში ეს შესაძლებლობა გაუქმდა იმის გამო, რომ ეს შეუთავსებელი იყო ნაფიც მსაჯულთა შემთხვევითი შერჩევის ცნებასთან, რომლის ფუნდამენტური მნიშვნელობა ხაზგასმით აღნიშნა ევროპულმა სასამართლომ.¹⁵⁵
464. გარდა ამისა, ამის საჭიროება სადაოა იმის გათვალისწინებით, რომ დებულება ადგენს როგორც ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატების მიერ კითხვარის შევსების მოთხოვნას, ასევე მათ გამოკითხვას ნაფიცი მსაჯულების შერჩევის სხდომაზე. გარდა ამისა, დაუსაბუთებელი აცილების წარდგენის შესაძლებლობა ნიშნავს, რომ შეუძლებელია ისეთი შერჩევის თავიდან აცილება, რომელიც გარკვეულწილად მე-6 პუნქტით აკრძალულ საფუძველზე დაყრდნობით ხდება.
465. ამრიგად, საჭიროა განხილული იქნას დაუსაბუთებელი აცილების შენარჩუნების საჭიროება ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო პროცესების უფრო ფართო გამოყენების შედეგად შეძენილი გამოცდილების გათვალისწინებით.
466. მე-9 პუნქტის შესაბამისად, თუ ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის პირველ სხდომაზე ვერ შეირჩა ყველა ნაფიცი მსაჯული, მოსამართლე გადადებს სხდომას არაუმეტეს 10 დღით, „ყველა ნაფიცი მსაჯულის“ შესარჩევად, ან თუ თვითაცილებისა და აცილების შემდეგ „სიაში მსაჯულობის კანდიდატთა რაოდენობა 14-ზე ნაკლებია“, მათ დადგენილ რაოდენობამდე შესავსებად. პირველ შემთხვევაში გამოძახებული იქნებიან „არა უმეტეს 300 კანდიდატისგან“ შემდგარ სიაში პირველი შერჩევის შემდეგ დარჩენილი კანდიდატები, ხოლო ეს უკანასკნელი შეეხება ისეთ ვითარებას, როდესაც შესაძლებელია, რომ ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობა ვერ დაკომპლექტდეს ამ კანდიდატებიდან, ამიტომ სასამართლო დამატებით 100 კანდიდატს მოიწვევს.

¹⁵⁵ იხილეთ, *Pullar v. United Kingdom*, no. 22399/93, 1996 წლის 10 ივნისი, პარ. 40. ამასთან, ასეთი პროცედურა არ გამორიცხავს გარკვეული დისკრეციული უფლებამოსილების გამოყენებას ნაფიც მსაჯულთა სიაში შეტანილი პირების მიერ წარდგენილი აცილების შესახებ შუამდგომლობების მიღებასთან ან დაკმაყოფილებაზე უართან დაკავშირებით; *Kremzow v. Austria* (dec.), no. 12350/86, 1990 წლის 5 სექტემბერი, პარ. 1.

467. 10 დღით სხდომის გადადება, 221(1) მუხლით გათვალისწინებული კითხვარის გაგზავნის გზით მიღებული შეტყობინების გათვალისწინებით, სავარაუდოდ საკმარისი უნდა იყოს იმისთვის, რომ კანდიდატებმა შეცვალონ მათი მიმდინარე გეგმები, როგორცაა საავადმყოფოში დაგეგმილი ვიზიტები, ან მიმართონ სასამართლოს იმის დასადგენად, აქვთ თუ არა მათ უფლება უარი თქვან ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე.
468. ამასთან, შესარჩევი სხდომის ასეთი გადადება ნამდვილად არ იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ დაცული იყოს ნაფიცი მსაჯულობის კანდიდატებისთვის კითხვარის გაგზავნის, მათზე პასუხის გაცემის, და ამ პასუხების მხარეებისთვის წარდგენის მოთხოვნები. ეს იმის გამო ხდება, რომ ეს მოთხოვნა არ ითვალისწინებს იმ გარემოებას, რომ მსაჯულობის კანდიდატებისთვის კითხვარის გაგზავნისა და პასუხების მიღებისთვის მინიმუმ ერთი დღეა საჭირო, და სულ მცირე, კიდევ ერთ დღე მათი დაბრუნებიდან მოსამართლის მიერ მისაღებად, რომელსაც იგი მხარეებს უგზავნის პასუხების მიღებიდან 5 დღის ვადაში. ამ ვითარებაში აუცილებელია სხდომის მინიმუმ 12 დღით გადადება, და გასათვალისწინებელია, რომ პრაქტიკაში კიდევ უფრო მეტი დრო იქნება საჭირო ამ პროცესის მიზნებში.
469. *ამრიგად, სხდომის გადავადების ვადა, როდესაც კიდევ 100 კანდიდატი უნდა გამოიძახონ, უნდა შეიცვალოს, ზემოთხსენებული მოსაზრებების გათვალისწინებით.*

21. XXIII თავი. საქმის არსებითი განხილვა სასამართლოში

226-ე მუხლი

470. მე-3 პუნქტში მითითება, რომ „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს შემადგენლობა უნდა უზრუნველყოფდეს მის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას“ სრულიად მისაღებია. თუმცა, უფრო შესაფერისი იქნება ამ დებულების 223-ე მუხლის დასაწყისში ჩართვა.
471. *შესაბამისად, ეს პუნქტი ზემოთ მითითებულ მუხლში უნდა იყოს შეტანილი.*

231-ე მუხლი

ამ დებულების შინაარსი, ზოგადად, მისაღებია, მაგრამ ყურადღება უნდა დაეთმოს იმ ფორმას, თუ როგორ არის შემუშავებული ნაფიცი

მსაჯულებისთვის განმარტებების მიწოდებასთან დაკავშირებული მოთხოვნები.

472. საბოლოო განმარტებების მიცემისას, ნაფიც მსაჯულებს ინფორმაცია მიეწოდებათ იმ დანაშაულებთან დაკავშირებით, რის თაობაზეც უნდა დადგინდეს ბრალდებულის ბრალეულობა, და ასევე, ამ დანაშაულის შემადგენელი ელემენტების თაობაზე, აგრეთვე მათ უნდა განუმარტონ ის ასპექტები, რომლებიც განასხვავებენ განზრახ მკვლელობას ისეთი მკვლელობისგან, რომელიც ჩადენილია უეცარი და უკიდურესი ემოციური მღელვარების მიზეზით. გარდა ამისა, ნაფიც მსაჯულებს უნდა შეახსენონ მტკიცებულებების შეფასებისთვის საჭირო მიდგომისა და მტკიცების ტვირთის, ნაფიც მსაჯულთა სხვადასხვა პასუხისმგებლობების შესახებ, და განმარტებები უნდა მიაწოდონ განაჩენის ფორმის შესახებ.
473. ის, თუ როგორაა ეს საკითხები ასახული ამ დებულებებში, არ არის შეუსაბამო, მაგრამ იმ საჭიროების ზეგავლენით, რომ ეს საკითხები მოკლე სახით ჩამოყალიბდეს, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 231-ე მუხლში საკმარისად არ აისახა საკითხები, რომლებიც ყურადღებას მოითხოვენ.
474. შესაბამისად, ამ განმარტებებში არ არის მითითებული, თუ რა მტკიცებულებები უნდა წარადგინოს ბრალდებამ იმისთვის, რომ დაამტკიცოს შესაბამისი დანაშაულის კონკრეტული ელემენტების არსებობა, მათ შორის, რა ფაქტებით შეიძლება დადგინდეს, რომ არსებობდა განზრახ მკვლელობის დამადასტურებელი განზრახვა, ან რაზე დაყრდნობითაა შესაძლებელი ასეთი დასკვნის გაკეთება, და როგორ იდავებს დაცვის მხარე ამ ასპექტებთან დაკავშირებით. იმავდროულად, ეს არის ის საკითხები, რომლებსაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვთ ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი ბრალეულობის დადგენისას.
475. გარდა ამისა, როდესაც განიხილება განზრახი მკვლელობის შესაძლო შემამსუბუქებელი გარემოებები, არ არსებობს მითითება იმის შესახებ, თუ რის საფუძველზე უნდა დადგინდეს უეცარი და უკიდურესი ემოციური მღელვარება, ან ის, თუ დაცვის რა არგუმენტი შეიძლება არსებობდეს სხვა დანაშაულებთან დაკავშირებით, და მათი მტკიცებულებითი საფუძველი.
476. შედეგად, განმარტებების ამ ფორმის შემთხვევაში, ნამდვილად შეუძლებელი იქნებოდა იმის დადგენა, თუ რატომ მიიღებდნენ ნაფიცი მსაჯულებს ვერდიქტს „დამნაშავე“ ბრალდებულისთვის წაყენებულ ბრალთან დაკავშირებით, როგორც ამას მოითხოვს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტი.¹⁵⁶

¹⁵⁶ იხილეთ *Taxquet v. Belgium* [GC], no. 926/05, 2010 წლის 16 ნოემბერი, და *Lhermitte v. Belgium* [GC], no. 34238/09, 2016 წლის 29 ნოემბერი.

477. ამრიგად, საჭიროა განმარტებების მიწოდების ამ ფორმაში შეტანილი იქნას ის მტკიცებულებები, რომლებიც დაადასტურებდა ან უარყოფდა პირის ბრალეულობას სხვადასხვა დანაშაულის შემთხვევაში. გარდა ამისა, თითოეული დანაშაულთან დაკავშირებით მიზანშეწონილი იქნება მასთან დაკავშირებული ელემენტების ჩამონათვალის მომზადება, და ნაფიცი მსაჯულებისთვის შეკითხვის დასმა, მათი აზრით, სახეზეა თუ არა თითოეული მათგანი, და მათ უნდა განემარტოთ, რომ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ყველა ეს ელემენტი სახეზეა, მათ შეუძლიათ გამოიტანო ვერდიქტი „დამნაშავეა“.
478. გარდა ამისა, განმარტებების მოცემული ფორმა ეხება მხოლოდ გარკვეულ დანაშაულებს და კონკრეტული ფაქტების წყებას, და რასაკვირველია, იქნება სხვა დანაშაულებთან ან სხვა ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებული საქმეები. როგორც უკვე აღინიშნა, საჭიროა შემუშავდეს სახელმძღვანელო მითითებები იმ ცალკეული ელემენტების შესახებ, რომლებიც სახეზე უნდა იყოს სხვა დანაშაულების დასადგენად, რომლებთანაც დაკავშირებით შეიძლება ნაფიც მსაჯულთა მონაწილეობით სასამართლო განხილვა გაიმართოს.
479. ამასთან, სავარაუდოდ, ნაფიც მსაჯულებს ასევე დასჭირდებათ მითითებები ისეთ საკითხებთან დაკავშირებით, როგორიცაა:
- რას წარმოადგენს დანაშაულისგან თავის დაცვა და რა არგუმენტები შეიძლება გამოიყენოს პირმა საკუთარი თავის დაცვის მიზნით, რაც შეიძლება აღიარებული იყოს კანონით, და აგრეთვე, კონკრეტული ბრალდებულთან დაკავშირებული რომელი გარემოებების გათვალისწინებაა საჭირო მისი ბრალეულობის დადგენისას;
  - როგორ უნდა განისაზღვროს რამდენიმე ბრალდებულის შემთხვევაში მათი ბრალეულობა, რომლებიც შეიძლება მონაწილეობდნენ ერთი ან მეტი დანაშაულის ჩადენაში, მაგრამ რომელთა ბრალეულობის ხარისხი შეიძლება განსხვავდებოდეს, განსაკუთრებით კი, იმ კონკრეტულ ქმედებასთან დაკავშირებით, რომელიც ამ მიზნისთვის შეიძლება მიეწეროს თითოეულ ბრალდებულს;
  - როგორ უნდა მოვიქცეთ მტკიცებულებების შემთხვევაში, რომლებიც ირიბია, და არა პირდაპირი და, კერძოდ, რა წონა შეიძლება მიენიჭოს ასეთ მტკიცებულებებს საქმის კონკრეტულ გარემოებებში;
  - როგორ უნდა დადგინდეს, შეიძლება თუ არა გარკვეული მტკიცებულება ჩაითვალოს სხვა მტკიცებულების დამადასტურებლად, და ამის მნიშვნელობა, როდესაც ამ უკანასკნელთან დაკავშირებით შეიძლება ეჭვები არსებობდეს, მაგალითად, იმ პირის მოტივი, რომელმაც ამგვარი მტკიცებულება გაამჟღავნა (მაგალითად, პირადი მტრობა ან საპროცესო შეთანხმების

შესაბამისად ჩვენების მიცემის მოთხოვნა¹⁵⁷), ან ის ფაქტი, რომ დაცვის მხარეს არ შეეძლო კონკრეტული მოწმის ჯვარედინი დაკითხვა;

- როგორ უნდა შეფასდეს ბავშვებისა და სხვა მოწყვლადი მოწმეების მიერ მიცემული ნებისმიერი ჩვენება, იმის გათვალისწინებით, რომ მათთვის შეიძლება გაუგებარი იყოს გარკვეული კითხვები, ან უჭირდეთ მათზე პასუხების გაცემა, და ისინი შეიძლება საკუთარ თავს ადანაშაულებდნენ მომხდარის გამო, ან ემინოდეთ ან რცხვენოდეთ საუბარი საქმესთან დაკავშირებულ გარკვეულ საკითხებზე;
- როგორ უნდა გადაწყდეს სასამართლოში მოცემულ ჩვენებებსა და გამოძიების პროცესში მიცემულ ჩვენებებს შორის შეუსაბამობის საკითხი, იმის მითითებით, თუ რა მოსაზრებები უნდა იყოს გათვალისწინებული იმის დასადგენად, თუ რომელი ჩვენებაა სარწმუნო (მაგალითად, ბრალდებები სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის ან სტრესულ მდგომარეობაში ყოფნის შესახებ);
- როგორ უნდა იყოს გათვალისწინებული, შეიძლება თუ არა იმ ფაქტმა, რომ კონკრეტული მოვლენებიდან გარკვეული დროა გასული, გავლენა იქონიოს იმის საიმედოობაზე, თუ როგორ იხსენებენ მოწმეები იმ მოვლენებს, რომელთანაც დაკავშირებით ჩვენება მისცეს, და ასევე ის, თუ რამდენად შეიძლება ეს იყოს ფაქტორი, რის გამოც ბრალდებული ვერ იხსენებს გარკვეულ დეტალებს, ან ვერ წარადგენს დოკუმენტებს და სხვა საგნებს, რომლებიც მნიშვნელოვანია მისი დაცვისთვის;
- როგორ უნდა იყოს გათვალისწინებული ბრალდებულის აღიარება, რომელიც მან შემდეგ სადავო გახადა როგორც ცრუ ან არასარწმუნო, სავარაუდოდ, არა იმ მიზეზების გამო, რაც მის დაუშვებლად მიჩნევას განაპირობებს;
- როგორ უნდა იყოს გათვალისწინებული ბრალდებულის კარგი პიროვნული თვისებები (მაგ. წინა მსჯავრდებულების არარსებობა) და მოწმის არაკეთილსაიმედო წინაისტორია (მაგ. წინა მსჯავრდების არსებობა), განსაკუთრებით მის მიერ მიცემული ჩვენების სანდოობასთან დაკავშირებული ეჭვი;
- როგორ უნდა იყოს გათვალისწინებული ექსპერტის მტკიცებულება, კერძოდ კი, ფაქტორები, რომლებიც განხილული უნდა იქნას ამგვარი მტკიცებულებების წონის დადგენისას (როგორიცაა გამოცდილება და რეპუტაცია), მეცნიერების და ტექნიკის ახალი მიღწევებისადმი სიფრთხილის გამოჩენის საჭიროება, ფაქტორების არსებობა, რომლებიც ეჭვქვეშ აყენებენ ექსპერტის მიუკერძოებლობას, და

---

¹⁵⁷ აღსანიშნავია, რომ ნაფიც მსაჯულთა არსებულ ინსტრუქციებში ამჟამად საერთოდ არ არის ნახსენები საპროცესო შეთანხმება, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 237-ე მუხლში დადგენილია ამის შესახებ ნაფიცი მსაჯულების შეტყობინების ვალდებულება.

საკითხები, რომლებიც ორ ან მეტ ექსპერტს შორის დავის საგანს წარმოადგენენ; და

- როგორ უნდა გავითვალისწინოთ ის შეზღუდვები, რომლებიც შესაძლებელია არსებობდეს პირის იდენტიფიცირებისას თითის ანაბეჭდისა და სხვა მასალის, ხმის, დნმ-ის, ვიზუალური გამოსახულების, ფოტორობოტის და სხვა სახის ტექნიკის გამოყენებით.

480. ამრიგად, საჭიროა ამ საკითხების გათვალისწინება ნაფიცი მსაჯულებისთვის ინსტრუქციების გადასინჯვისას და შემუშავებისას.
481. გარდა ამისა, მე-2 პუნქტში მოცემული შეზღუდვები, სადაც საკასაციო საჩივრის წარდგენის უფლება დამოკიდებულია განმარტებებში ცვლილებების და დამატებების თაობაზე შუამდგომლობის წარდგენის უფლებით სარგებლობასთან, ზედმეტად მკაცრია და სამართლის საკითხების შესახებ მაღალი დონის ცოდნას საჭიროებს.
482. ამრიგად, საჭიროა საკასაციო საჩივრის დაშვება, დამოუკიდებლად იმისა, წარდგენილია თუ არა ასეთი შუამდგომლობა იმ დავასთან დაკავშირებით, მოსამართლემ სათანადოდ მიაწოდა თუ არა განმარტებები ნაფიცი მსაჯულებს სამართლებრივი საკითხის თაობაზე.
483. გარდა ამისა, მე-3 პუნქტში მითითება, რომ სხდომის თავმჯდომარე უფლებამოსილია სათათბირო ოთახში გასვლის წინ ნაფიცი მსაჯულებს „მოკლედ“ განუმარტოს სხდომაზე განხილული ყველა მტკიცებულების შეფასების წესი, შეუსაბამოა იმდენად, რამდენადაც ეს ეხება მითითებებს, რომლებიც ნაფიცი მსაჯულებს უნდა მიეწოდოთ ვერდიქტის თაობაზე სათათბიროდ გასვლამდე. ამის მიზეზი ისაა, რომ ასეთი შეფასება შეიძლება არა მხოლოდ რთული საკითხი იყოს იმ საქმეებთან მიმართებაში, რომლებსაც ნაფიცი მსაჯულები წყვეტენ, არამედ ასევე იმიტომ, რომ ამ სიტყვის გამოყენება ამ კონტექსტში არ შეესაბამება ამ ასპექტის შესახებ მსაჯულებისთვის მისაცემი ინსტრუქციების მნიშვნელობას.
484. ამრიგად, საჭიროა სიტყვის „მოკლედ“ ამოღება მე-3 პუნქტიდან ნაფიცი მსაჯულთათვის წინასწარი მითითებების მიცემის კონტექსტთან დაკავშირებით.

232-ე მუხლი

485. ზოგადად, ნაფიცი მსაჯულის შეცვლასთან დაკავშირებული დებულებები მისაღებია.

486. გარდა ამისა, ეს დებულება არ ითვალისწინებს იმის შესაძლებლობას, რომ თუ არსებობს ნაფიცი მსაჯულის შეცვლის აუცილებლობა იმის გამო, რომ მისი აცილების მიზეზი გამოვლინდა, ან მან დაარღვია სსსკ-ს მოთხოვნები, ამ გარემოებებმა შეიძლება გამოიწვიოს იმის რისკი, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს სხვა წევრებიც შეიძლება კომპრომეტირებულები აღმოჩნდნენ. ასეთი რისკის აღმოფხვრა შესაძლებელია თავმჯდომარე მოსამართლის მიერ ნაფიცი მსაჯულებისთვის კონკრეტული მითითებების მიცემის გზით, ან თუ გარემოებები იმაზე მიანიშნებს, რომ ეს არ იქნებოდა საკმარისი, ნაფიც მსაჯულთა მთელი შემადგენლობის დათხოვნის და ახალი ნაფიცი მსაჯულების მოწვევის გზით.¹⁵⁸
487. *ამრიგად, ამ დებულებას უნდა დაემატოს თავმჯდომარე მოსამართლის მიერ ამგვარი რისკის გაცხადების და მასზე შესაბამისი რეაგირების შესახებ მკაფიო მოთხოვნა.*
488. გარდა ამისა, საჭიროა დებულების გათვალისწინება, რომელიც თავმჯდომარე მოსამართლეს საშუალებას მისცემს ჩაატაროს მოკვლევა იმის შესახებ, არსებობს თუ არა რეალურად საფუძველი იმის დასასკვნელად, რომ ნაფიც მსაჯულთა გაწვევის საფუძველი არსებობს, ან ნამდვილად ჰქონდა ადგილი ნაფიც მსაჯულთა მიერ სისხლის სამართლოს კოდექსის დარღვევას.¹⁵⁹
489. *ამრიგად, საჭიროა ასეთი უფლებამოსილების გათვალისწინება ამ დებულებაში.*

233-ე მუხლი

490. დებულება უფროსი მსაჯულის ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობიდან წილისყრის საფუძველზე დანიშვნის და მისი გათავისუფლების შემთხვევაში წილისყრის საფუძველზე ახალი უფროსი მსაჯულის არჩევის შესახებ, არ არის მიუღებელი. თუმცა, ეს არ იძლევა იმის გარანტიას, რომ ასეთი წესით არჩეული ადამიანი შესაფერისი იყოს, ან ამ მოვალეობის შესრულების სურვილი ჰქონდეს. შეიძლება უმჯობესი იყოს, რომ ნაფიცმა მსაჯულებმა თათბირის გზით აირჩიონ უფროსი მსაჯული, და მისი წილისყრის გზით არჩევის შესაძლებლობა სარეზერვო ვარიანტის სახით იყოს დატოვებული, თუ ისინი თათბირის გზით ამას ვერ მოახერხებენ.

¹⁵⁸ სასამართლომ მთელ რიგ საქმეებთან დაკავშირებით დაასკვნა, რომ არასაკმარისი ნაბიჯები გადაიდგა პრობლემის მოსაგვარებლად, მაგ. *Sander v. United Kingdom*, no. 34129/96, 2000 წლის 9 მაისი და *Kristiansen v. Norway*, no. 1176/10, 2015 წლის 17 დეკემბერი.

¹⁵⁹ იქვე.

491. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა ისე, რომ ნაფიც მსაჯულებს მიეცეთ შესაძლებლობა თავად აირჩიონ უფროსი მსაჯული წილისყრისთვის მიმართვის გარეშე.
492. გარდა ამისა, მე-3 პუნქტში მითითებულია უფროსი მსაჯულის შეცვლის საჭიროება „უფროსი მსაჯულის გათავისუფლების შემთხვევაში“, იმის მითითების გარეშე, თუ როგორ უნდა მოხდეს მისი გათავისუფლება, ან რა საფუძველზე დაყრდნობით უნდა მოხდეს ეს. გარდა ამისა, „გათავისუფლებაზე“ მითითება არ ითვალისწინებს იმ შესაძლებლობას, რომ წილისყრით არჩეულ უფროს მსაჯულს შეიძლება გადადგომა სურდეს, და საერთოდ არის თუ არა ეს შესაძლებელი.
493. ამრიგად, საჭიროა განვმარტოთ, რას მოიცავს „გათავისუფლების“ ცნება და, საჭიროების შემთხვევაში, დაემატოს უფროსი ნაფიცი მსაჯულის გადადგომის შესაძლებლობა. გარდა ამისა, ამ დებულებაში მითითებული უნდა იყოს ის საფუძველები, რომლებზე დაყრდნობითაც შეიძლება მოხდეს მისი გათავისუფლება.

234-ე მუხლი

494. ნაფიცი მსაჯულების მიერ დადებული ფიცის ტექსტი გარკვეულ წინააღმდეგობას შეიცავს, რადგან იგი მიუთითებს, რომ ნაფიცი მსაჯული ვალდებულებას იღებს „გავითვალისწინოს ყველა კანონიერი მტკიცებულება“, და იმავდროულად გულისხმობს, რომ მან გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს „შინაგანი რწმენის საფუძველზე, როგორც შეეფერება სამართლიან ადამიანს“. ეს უკანასკნელი იმის შესაძლებლობას იძლევა, რომ გადაწყვეტილება დაფუძნებული იქნება ნაფიც მსაჯულთა რწმენაზე იმის შესახებ, თუ რა არის სწორი შედეგი, ნაცვლად იმისა, რომ მხოლოდ მტკიცებულებებით და მოქმედი კანონმდებლობით იხელმძღვანელოს.
495. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ხელახალი ფორმულირება, რომ თითოეულმა ნაფიცმა მსაჯულმა დადოს ფიცი, რომ პატიოსნად და მიუკერძოებლად შეასრულებს მოვალეობას და მხოლოდ კანონიერი მტკიცებულებებისა და მოქმედი კანონის საფუძველზე გადაწყვეტს საქმეს.
496. გარდა ამისა, არ არის საკმარისი, რომ თითოეულმა ნაფიცმა მსაჯულმა უბრალოდ „დაადასტუროს“ თავმჯდომარის მოსამართლის მიერ ფიცის წაკითხვის საპასუხოდ, რომ ამ ვალდებულებას იღებს. თითოეული ნაფიცი მსაჯულის ინდივიდუალური პასუხისმგებლობა უფრო ხაზგასმული იქნებოდა, თუ ნაფიცი მსაჯულები და სათადარიგო ნაფიცი მსაჯულები პირადად წაკითხავენ ფიცის სრულ ტექსტს.

497. ამრიგად, საჭიროა განხილული იქნას თითოეული ნაფიცი მსაჯულისა და სათადარიგო ნაფიცი მსაჯულის მიერ ფიცის სრული ტექსტის წაკითხვის გზით მისი დადების მოთხოვნა.

236-ე მუხლი

498. ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობები, რომლებიც მოცემულია ამ დებულებაში, ზოგადად შესაფერისია. იმავდროულად, უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა, რომ 1(დ) ქვეპუნქტის აკრძალვაში მითითებული ყოფილიყო არა განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით ინფორმაციის „მოპოვება“, არამედ „მოძიება“, რადგან ეს უკანასკნელი შეიძლება არანებაყოფლობითი იყოს.

499. ამრიგად, საჭიროა 1 (დ) ქვეპუნქტის შესაბამისად შესწორება.

500. მობილური ტელეფონების გამოყენება, განსაკუთრებით ისეთის, რომლებითაც ინტერნეტზე წვდომაა შესაძლებელი, საქმის შესახებ ისეთი ინფორმაციის მოძიების შესაძლებლობა იძლევა, რომელიც სასამართლო პროცესზე არ არის წარმოდგენილი. გარდა ამისა, ამგვარმა ტელეფონებმა შეიძლება საქმის წარმოების დროს ყურადღების გაბნევა გამოიწვიონ, და ეს ასევე შესაძლებლობას მისცემს ერთ ან მეტ პირს, შეეცადონ დაემუქრონ ან სხვაგვარად მოახდინონ არასათანადო ზეგავლენა ნაფიც მსაჯულებზე.

501. ამრიგად, საჭიროა განხილული იქნას ნაფიც მსაჯულთა მიერ მობილური ტელეფონების ჩაბარების მოვალეობის დამატება, სანამ ისინი პროცესში მონაწილეობენ.

502. მოვალეობათა ჩამონათვალში არ არის ასახული ნაფიცი მსაჯულის ან სათადარიგო მსაჯულის მიმართ იმის მოთხოვნა, რომ აცნობოს თავმჯდომარე მოსამართლეს ერთი ან მეტი პირის მხრიდან მათ მიმართ მუქარის მცდელობის ან მათზე სხვა არასათანადო ზემოქმედების განხორციელების მცდელობის შესახებ, და ასევე, სხვა ნაფიცი მსაჯულის მიერ მიუკერძოებლად მოქმედების მოთხოვნის, ან ამ დებულებით განსაზღვრული სხვა მოვალეობების შესაძლო დარღვევის შესახებ.

503. თავმჯდომარე მოსამართლის ამგვარი ინფორმირების გარეშე, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ მისთვის ცნობილი გახდეს გარკვეული პრობლემების თაობაზე, რომლებმაც შეიძლება გავლენა მოახდინონ ნაფიც მსაჯულთა სათანადოდ მუშაობაზე. ასეთი მოვალეობა გათვალისწინებულია 256(4)-ე მუხლის მეორე წინადადებაში, მაგრამ უფრო მიზანშეწონილი იქნება, რომ იგი შეტანილი იყოს ნაფიც მსაჯულთა სხვა მოვალეობების ჩამონათვალში, რათა თავმჯდომარე მოსამართლემ მიაპყროს ნაფიც მსაჯულთა ყურადღება ყველა მათ მოვალეობაზე, და ამ დებულების მე-4 პუნქტის შესაბამისად,

აფრთხილებს ნაფიც მსაჯულებს პასუხისმგებლობის შესაძლო ზომების შესახებ.

504. ამრიგად, საჭიროა ამ მოვალეობის ამოღება ამ 256-ე მუხლის მე-4 პუნქტის მეორე წინადადებიდან და მისი გადატანა ამ მუხლის 1-ელ პუნქტში.

237-ე მუხლი

505. ნაფიცი მსაჯულების ინფორმირება „განსახილველ საქმესთან არსებითი კავშირის მქონე საკითხებზე საპროცესო შეთანხმების არსებობის თაობაზე“ სრულიად მისაღებია. ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ ეს ვალდებულება მოაზრებული იყოს როგორც ვალდებულება, რომელიც ვრცელდება არა მხოლოდ ისეთ საპროცესო შეთანხმებებზე, რომლებიც ეხება საქმის მონაწილე რომელიმე ბრალდებულ პირს, არამედ აგრეთვე მოწმეების მიერ დადებულ საპროცესო შეთანხმებებზე, როდესაც იგი გულისხმობს აღნიშნულ საქმეზე ჩვენების მიცემის ვალდებულებას.¹⁶⁰

506. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ფორმულირების შეცვლა, რათა ნათლად ჩანდეს, რომ იგი მოიცავს საპროცესო შეთანხმებებს მოწმეებისა და ბრალდებულების მონაწილეობით.

507. 1-ლი პუნქტი ადგენს, რომ დაუსწრებელი მოწმის ჩვენება არ უნდა იყოს პირის მსჯავრდების ერთადერთი საფუძველი. ამასთან, ეს არ წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(1) და (3)(დ) მუხლის მოთხოვნის სრულყოფილ მოაზრებას. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ მკაფიოდ განმარტა, რომ მსჯავრდება უსამართლო იქნება, როდესაც დაუსწრებელი მოწმის მტკიცებულებები ერთადერთი ან გადამწყვეტი საფუძველი იყო მსჯავრდებისათვის, ან რომც არ ყოფილიყო ერთადერთი მტკიცებულება, მას მნიშვნელოვანი წონა მიენიჭა, ან ისეთი გზით იყო დაშვებული, რომ ამან შეიძლება შეზღუდოს დაცვის მხარის მიერ ეფექტური მოქმედება, და გატარებული დამაბალანსებელი ღონისძიებები არ იყო საკმარისი დაცვის შესაძლებლობების შეზღუდვის საკომპენსაციოდ.¹⁶¹

508. ამ დამაბალანსებელი ფაქტორები შეიძლება იყოს ვიდეოჩანაწერი, რომელსაც 1-ლი პუნქტი.

¹⁶⁰ იხილეთ fn. 160 ზემოთ. ასევე იხილეთ X. v. United Kingdom (dec.), no. 7306/75, 1976 წლის 6 ოქტომბერი, რომელშიც არ დადგინდა მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევა, როდესაც განმცხადებლის თანამონაწილემ მისცა ჩვენებები მას შემდეგ, რაც ბრალდებისგან იმუნიტეტი მიიღო, მაგრამ მის მიერ მიცემული ჩვენების მოპოვების წესი ღიად იყო განხილული დაცვის და ნაფიცი მსაჯულების წინაშე.

¹⁶¹ იხილეთ Schatschaschwili v. Germany [GC], no. 9154/10, 2015 წლის 15 დეკემბერი.

509. გარდა ამისა, მათ აგრეთვე შეიძლება არსებობდეს მოწმის ჩვენებების დამადასტურებელი მტკიცებულება, ან ბრალდებულს შეეძლო დაეკითხა მოწმე საგამომიებო ეტაპზე, ან ბრალდებულს მიეცა შესაძლებლობა, წარედგინა საკუთარი ვერსია მოვლენების შესახებ, და სადაო გაეხადა მოწმის სანდოობა, სხვა მოწმეების ჩვენებებთან მისი ჩვენების შეუსაბამობაზე მითითების გზით.
510. გარდა ამისა, ნებისმიერ გადაწყვეტილებაში მითითებული უნდა იყოს, თუ რა წონისაა მიცემული დაუსწრებელი მოწმის ჩვენება, ვინაიდან ეს არის საკითხი, რომელზეც ევროპული სასამართლო ამხვილებს ყურადღებას კონკრეტულ საქმეში ნებისმიერი საპირწონე ფაქტორის საკმარისობის შეფასებისას.
511. გარდა ამისა, საკმარისი არ არის, რომ სასამართლომ გაითვალისწინა ის, რაც აუცილებელი იყო ქმედითი გარანტიების არსებობის უზრუნველსაყოფად; ასევე არსებითი მნიშვნელობისაა, რომ სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან ნათლად ჩანდეს, რომ ეს ნამდვილად იყო უზრუნველყოფილი, და რა მიზეზების გამო მიიჩნია მან, რომ კონკრეტული გარანტიები ქმედითი იყო.
512. *ამრიგად, საჭიროა 1-ლი პუნქტის გადასინჯვა ყველა ამ მოთხოვნის გათვალისწინებით.*

245-ე მუხლი

513. ჯვარედინი დაკითხვის დებულება ზოგადად მისაღებია. ამასთან, იგი არ ითვალისწინებს მოწყვლადი მოწმეების დაცვის საჭიროებას, რაზედაც უკვე გვქონდა საუბარი¹⁶², მათ შორის იმის ალბათობას, რომ ექვმიტანილის მიერ დაკითხვის, ან კონკრეტული მეთოდის გამოყენებით დაკითხვა შეუსაბამო იქნება.
514. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებების გადასინჯვა, მოწყვლადი მოწმეების დაცვის აუცილებლობის გათვალისწინებით ბრალდებულის მიერ მისი გამოკითხვის წესის და მისი ჩატარების მეთოდის კონტექსტში.*

253-ე მუხლი

მიუხედავად იმისა, რომ მიზანშეწონილია ბრალდებულს მიეცეს საბოლოო სიტყვით მიმართვის უფლება, ის ფაქტი, რომ მტკიცების ტვირთი ბრალდებას ეკისრება, ნიშნავს, რომ მას არ უნდა ჰქონდეს ამის ვალდებულება და, შესაბამისად, არ უნდა გაკეთდეს რაიმე დასკვნა იმაზე დაყრდნობით, რომ ბრალდებულმა არჩია არ ისარგებლოს ამ უფლებით.

¹⁶² იხილეთ პარ. 289-290 ზემოთ.

515. ამრიგად, საჭიროა მე-2 პუნქტში მოთხოვნის დამატება, რომ არ უნდა იყოს გამოტანილი რაიმე დასკვნა იმაზე დაყრდნობით, რომ ბრალდებულმა უარი თქვა დასკვნითი სიტყვით მიმართვაზე, და რომ თავმჯდომარე მოსამართლემ ამასთან დაკავშირებით შესაბამისი განმარტებები უნდა მიაწოდოს ნაფიც მსაჯულებს, რომლებიც კონკრეტულ საქმეს იხილავენ.

256-ე მუხლი

516. როგორც უკვე აღინიშნა,¹⁶³ მე-4 პუნქტის მეორე წინადადებაში გათვალისწინებული მოვალეობა უფრო მიზანშეწონილია, რომ ჩართული იყოს ნაფიცი მსაჯულების მოვალეობათა ჩამონათვალში, რომელიც 236(1) მუხლშია მოცემული.

517. ამრიგად, საჭიროა მეორე წინადადების 236(1) მუხლის მე-4 პუნქტში ჩართვა.

518. გარდა ამისა, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ნაფიცი მსაჯულის გაფრთხილება, რომელმაც გამოავლინა „აშკარა მიკერძოება“ ან სხვაგვარად აშკარად დაარღვია კანონი, ევროპულმა სასამართლომ საკმარისად მიჩნიოს ნაფიც მსაჯულთა მიკერძოებულობის საკითხის გადაჭრასთან დაკავშირებით.¹⁶⁴

519. მე-4 პუნქტში შემოთავაზებულ ქმედებებთან შედარებით უფრო ეფექტური იქნებოდა, რომ თავმჯდომარე მოსამართლემ გაიწვიოს შესაბამისი ნაფიცი მსაჯული და დაადგინოს, მოახდენდა თუ არა გავლენას დანარჩენ ნაფიც მსაჯულებზე მისი მოქმედებები. თუ საკმარისი საფუძველი არსებობს იმის დასასკვნელად, რომ ასეთ გავლენას ადგილი არ ქონია, და ის ფაქტი, რომ მათ თავმჯდომარე მოსამართლეს აცნობეს ამ ნაფიცი მსაჯულის საქციელის შესახებ, ამის დამადასტურებელი მტკიცებულება იქნება, და ასეთ შემთხვევაში შესაძლებელი იქნებოდა საქმის განხილვის გაგრძელება ნაფიც მსაჯულთა მინიმალური რაოდენობით. თუ ასეთი დასკვნის გაკეთება შეუძლებელია, ან ნაფიცი მსაჯულის გაწვევის შემდეგ ნაფიც მსაჯულთა საჭირო მინიმალური რაოდენობა არ დარჩება, ნაფიც მსაჯულთა მთელი კოლეგია უნდა იყოს დათხოვნილი და იგი ახალი ნაფიცი მსაჯულებით უნდა დაკომპლექტდეს.

520. ამგვარად, საჭიროა მე-4 პუნქტის მესამე, მეოთხე და მეხუთე წინადადებების გადასინჯვა და წინა პუნქტის შესაბამისად.

521. ნაფიც მსაჯულებს არ აქვთ ვალდებულება შეინარჩუნონ თავიანთი განხილვები საიდუმლოდ. თუმცა, ევროპულმა სასამართლომ ხაზგასმით

¹⁶³ იხილეთ პარ. 512-513 ზემოთ.

¹⁶⁴ იხილეთ პარ. 473 და 495 ზემოთ.

აღნიშნა, რომ როგორც წესი, ნაფიც მსაჯულთა თათბირის საიდუმლოება ემსახურება

ნაფიც მსაჯულთა როლის განმტკიცებას, როგორც ფაქტების დადგენაზე პასუხისმგებელი საბოლოო არბიტრებისა, ნაფიც მსაჯულთა მიერ მოსმენილ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით ღია და გულწრფელი განხილვის უზრუნველყოფისთვის¹⁶⁵.

522. ამრიგად, საჭიროა ნაფიც მსაჯულების მიმართ მოთხოვნის დაწესება მათი თათბირის საიდუმლოების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით. ეს შეიძლება მიღწეული იქნას 236(1)(ბ) მუხლის შესწორებით ისეთი გზით, რომ საქმის განხილვის დროს მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების ან საქმეზე მათი აზრის გამოთქმის აკრძალვა ვრცელდებოდეს როგორც ვერდიქტის გამოტანამდე, ასევე მის შემდეგაც.

257-ე მუხლი

523. ამ დებულებით გათვალისწინებული ნაფიცი მსაჯულის მიერ დამატებითი განმარტებების მოთხოვნის შესაძლებლობა ზოგადად მისაღებია. ამასთან, მის ბოლო წინადადებაში ნათქვამია, რომ სხდომის თავმჯდომარე უფლებამოსილია მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე შეუზღუდოს ნაფიცი მსაჯულს წერილობითი მოთხოვნის წარდგენა, ხარვეზიანია, რადგან იგი არ შეიცავს კრიტერიუმებს, რომლებზე დაყრდნობითაც შეიძლება მიღებული იქნას რაიმე გადაწყვეტილება ამგვარი შუამდგომლობის დაკმაყოფილების შესახებ. მოთხოვნის წარდგენის შეზღუდვა, შესაძლოა, დასაბუთებული იყოს, როდესაც კონკრეტულმა ნაფიცმა მსაჯულმა მთელი რიგი არასერიოზული ან აშკარად შეუსაბამო შეკითხვები დასვა, მაგრამ ამგვარი ან მსგავსი კრიტერიუმების არარსებობის გამო, ამ საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება შეიძლება თვითნებური იყოს და შეაფერხოს ნაფიცი მსაჯულების შესაძლებლობა გამოიტანონ ვერდიქტი საქმესთან დაკავშირებით.

524. ამრიგად, საჭიროა გარკვეული კრიტერიუმების შემოღება ამ დებულებაში ნაფიც მსაჯულთა მიერ მოთხოვნების წარდგენის შეზღუდვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებით.

---

¹⁶⁵ *Gregory v. United Kingdom*, no. 22292/93, 1997 წლის 25 თებერვალი, პარ. 44. ასევე იხილეთ *Miah v. United Kingdom* (dec.), no. 37401/97, 1998 წლის 1 ივლისი. ამგვარი თათბირის საიდუმლოების მოთხოვნის შეუსრულებლობა წარმოადგენს ევროპულ სასამართლოში წარდგენილი საჩივრის საგანი, რის შესახებაც მთავრობას ეცნობა; *Okropiridze v. Georgia*, no. 43627/16.

22. XXIV თავი. სასამართლოს განაჩენის დადგენა და მისი აღსრულება

259-ე მუხლი

525. 1-ლი პუნქტი მოითხოვს, რომ „სასამართლოს განაჩენი უნდა იყოს კანონიერი, დასაბუთებული და სამართლიანი“. თუმცა, მე-2 და მე-4 პუნქტებში მოცემული ამ ცნებების განმარტება ძალიან ვიწროა და მე-3 პუნქტში არ არის განმარტებული დასაბუთების პროცესი.
526. ასე მაგალითად, მე-2 პუნქტი არ ითვალისწინებს მოსამართლეთა საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს (მაგალითად, სისხლის სამართლის ზოგადად აღიარებულ ძირითად პრინციპებთან და შესაბამისი ევროპული და საერთაშორისო სამართლებრივი ინსტრუმენტებით დადგენილ პრინციპებთან შესაბამისობა); მე-3 პუნქტში არ არის განმარტებული, რომ დასაბუთებულ განაჩენში მითითებული უნდა იყოს ის ფაქტები და სამართლებრივი დებულებები, რომლებზე დაყრდნობითაც კონკრეტული დასკვნები გაკეთდა (მათ შორის, რატომ არ იქნა მიღებული კონკრეტული არგუმენტები), ან რატომ არ იქნა დაშვებული კონკრეტული მტკიცებულებები; ხოლო მე-4 პუნქტი არ ითვალისწინებს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებულ მოსაზრებებს განაჩენის გამოტანასთან დაკავშირებით.
527. გარდა ამისა, უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა, რომ მე-3 პუნქტი და არა 269 (2) მუხლი ითვალისწინებდეს, რომ „ვარაუდი არ შეიძლება იყოს გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველი“.
528. მკაფიო მითითების მნიშვნელობას იმის თაობაზე, თუ რა არის დასაბუთებული განაჩენით, ხაზი გაესვა საქმეში „*როსტომაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ*“¹⁶⁶, რომელშიც ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მკვლელობისთვის განმცხადებლის მსჯავრდებისთვის არასაკმარისი მიზეზები იქნა მითითებული.
529. კერძოდ, მომჩივნის მიერ ეროვნული სასამართლოების წინაშე წამოყენებულ ორ მთავარ არგუმენტს, რომელიც ეხებოდა მის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმის არსს, არ გაეცა ზუსტი პასუხი. ევროპულმა სასამართლომ ხაზი გაუსვა იმას, რომ ეროვნული სასამართლოების მიერ გაცემული ზოგადი პასუხი, რომ „საქმის მასალებში არსებული ყველა მტკიცებულება“ საკმარისი იყო მომჩივნის დამნაშავედ ცნობისთვის, არ შეიძლება ჩაითვალოს მომჩივნის მიერ სასამართლოებისადმი წარდგენილ არგუმენტებზე კონკრეტულ და ზუსტ პასუხად.

¹⁶⁶ No. 13185/07, 2018 წლის 8 ნოემბერი. მინისტრთა კომიტეტი ელოდება სამოქმედო გეგმას ან ანგარიშს ამ განაჩენის აღსრულების შესახებ.

530. ამრიგად, საჭიროა ამ განმარტებების გადასინჯვა, ამ ასპექტების გათვალისწინების მიზნით, თუმცა მე-3 პუნქტი შეიძლება თანაბრად ეხებოდეს 272-276-ე მუხლების მოთხოვნებს.

260-ე მუხლი

531. ეს დებულება ეხება სხვადასხვა ფაქტორს, კერძოდ კი, სისხლის სამართლის ქმედების სიმძიმეს, კონფისკაციას და სამართალწარმოების ხარჯებს, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნას საქმის საბოლოო განხილვის დროს. ამასთან, მასში არ არის ნახსენები სხვა მნიშვნელოვანი ფაქტორები, როგორცაა: გამოსაყენებელი სამართლებრივი დებულებები; ბრალდებულის დაკავების ვადის გაგრძელება; შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებები; და მსხვერპლის უფლებები (მაგალითად, შეუძლია თუ არა დაზარალებულს სამოქალაქო სარჩელის შეტანა მისი უფლებების აღსადგენად და/ან მის მიერ განცდილი ზიანისთვის კომპენსაციის მისაღებად).

532. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში ცვლილებების შეტანა.

261-ე მუხლი

533. 1-ლი პუნქტის პირველ და მეორე წინადადებებში არსებობს დუბლირების ელემენტი, ხოლო მეორე წინადადება უფრო ზუსტად განმარტავს, თუ რა მიდგომით უნდა იხელმძღვანელონ ნაფიცმა მსაჯულებმა ვერდიქტის გამოტანისას.

534. ამრიგად, საჭიროა 1-ლი პუნქტის პირველი წინადადების ამოღება.

535. მიუღებელია მე-2 პუნქტში იმის დაზუსტება, რომ ნაფიცმა მსაჯულებმა თითოეულ წარდგენილ ბრალდებაზე უნდა გადაწყვიტონ უდანაშაულობის ან ბრალეულობის საკითხი. მათი, როგორც მსაჯულების ამოცანა მდგომარეობს მხოლოდ იმის დადგენაში, დაამტკიცა თუ არა ბრალდების მხარემ, რომ დანაშაული იქნა ჩადენილი, და თუ არა, თითოეულ ბრალდებასთან დაკავშირებით გამოტანილი ვერდიქტი უნდა იყოს „უდანაშაულო“.

536. ამრიგად, საჭიროა მე -2 პუნქტის გადასინჯვა, რომ ნაფიცმა მსაჯულებმა უნდა გადაწყვიტონ დაამტკიცა თუ არა ბრალდების მხარემ თავისი ბრალდება, და თუ არა, თითოეულ ბრალდებასთან დაკავშირებით გამოტანილი ვერდიქტი უნდა იყოს „უდანაშაულო“.

537. მე-4 და მე-6 პუნქტებში მითითებული ვადებიდან გამომდინარე, თუ პირდაპირი მნიშვნელობით იქნება გაგებული, შეიძლება მოჰყვეს თათბირის გაგრძელება უწყვეტად 15 ან მეტი საათის განმავლობაში, რაც შეიძლება მოჰყვეს, ან არ მოჰყვეს რამდენიმე საათის განმავლობაში მტკიცებულებების, დასკვნითი არგუმენტების და თავმჯდომარე მოსამართლის მიერ ნაფიცი მსაჯულებისთვის მიწოდებული მითითებების მოსმენას. დებულებებში არ არის რაიმე მითითება ამ პერიოდის განმავლობაში შესვენებების, კვების ან ძილის შესახებ, და ასევე არ არის გათვალისწინებული, რომ დადლილობამ ან მოუთმენლობამ შეიძლება გამოიწვიოს გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც სათანადოდ არ ასახავს მტკიცებულებებს, განსაკუთრებით იმ მსაჯულთა შედარებით მცირე რაოდენობის გათვალისწინებით, რომლებიც მე-4 პუნქტით არის გათვალისწინებული ხმათა უმრავლესობით ვერდიქტის გამოტანისთვის. ამან შეიძლება გამოიწვიოს კონკრეტულ შემთხვევებში სასამართლოს მიერ იმის მიჩნევა, რომ თათბირის ჩატარების წესის გამო სასამართლო განხილვა არ იყო სამართლიანი.¹⁶⁷
538. ამრიგად, საჭიროა დაზუსტდეს, რომ თათბირი არ უნდა გაგრძელდეს ისე, რომ შელახოს ვერდიქტის გამოტანის დროს გამოყენებული მიდგომის სამართლიანობა.
539. ამასთან, დამოუკიდებლად შესვენების, სადილისა და ძილის თაობაზე დებულებების არარსებობისა, ნაფიც მსაჯულთა შედარებით მცირე რაოდენობაა საჭირო ხმათა უმრავლესობის გადაწყვეტილების გამოსატანად. კერძოდ, მე-4 პუნქტით გათვალისწინებულია: თუ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო არანაკლებ 11 ნაფიცი მსაჯულისგან შედგება,

¹⁶⁷ Cf. იხილეთ ევროპული სასამართლოს მოსაზრებები საქმეზე *Makhfi v. France*, no. 59335/00, 2004 წლის 19 ოქტომბერი, რომლის შესაბამისადაც, არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა არა მხოლოდ სისხლის სამართლის დანაშაულში ბრალდებულებს, არამედ მათ ადვოკატებსაც ჰქონდეთ შესაძლებლობა თვალყური ადევნონ პროცესს, უპასუხონ შეკითხვებს და წარადგინონ თავიანთი მოსაზრებები, ისე რომ არ გრძნობდნენ ზედმეტ დადლილობას, და რომ ანალოგიურად, მოსამართლეებს და ნაფიც მსაჯულებს სრული კონტროლი უნდა ჰქონდეთ მათი კონცენტრაციის და ყურადღების უნარზე, რათა სათანადოდ იყონ ჩართული სამართალწარმოებაში და შეძლონ ინფორმირებული ვერდიქტის გამოტანა. მოცემულ შემთხვევაში სასამართლო განხილვა დაიწყო 1998 წლის 3 დეკემბრის დილის 9.15 საათზე და დასრულდა 1998 წლის 5 დეკემბრის დილის 8.30 საათზე. სასამართლო განხილვის მეორე დღის დასრულების შემდეგ, დილის 12.30 საათზე, ბრალდებულის ადვოკატმა წარუმატებლად შეიტანა შუამდგომლობა სხდომის გადადების შესახებ. საქმის განხილვა განახლდა დილის 1 საათზე და გაგრძელდა მომდევნო დილის 4 საათამდე. მოპასუხის ადვოკატმა სიტყვით მიმართა სასამართლოს, როდესაც სხდომა განახლდა დილის 4.25 საათზე, ამ დროისთვის სხდომა მთლიანობაში 15 საათსა და 45 წუთს გრძელდებოდა. მოსამართლემ და ნაფიცმა მსაჯულებმა, რომლებიც თათბირობდნენ 5 დეკემბრის დილის 6.15-დან 8.15 საათამდე, განმეცხადებელი დამნაშავედ ცნეს და 8 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს. ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა დაცვის უფლებები და მხარეთა თანასწორობის პრინციპი, 6 (3) მუხლის მოთხოვნების საწინააღმდეგოდ, ერთობლიობაში 6 (1) მუხლთან.

გადაწყვეტილებები მიიღება 8 ხმით; თუ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო 10 ნაფიცი მსაჯულისგან შედგება, გადაწყვეტილებები მიიღება 7 ხმით; თუ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო 9 ნაფიცი მსაჯულისგან შედგება, გადაწყვეტილებები მიიღება 6 ხმით; თუ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო 8 ნაფიცი მსაჯულისგან შედგება, გადაწყვეტილებები მიიღება 5 ხმით; თუ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო 7 ან 6 ნაფიცი მსაჯულისგან შედგება, გადაწყვეტილებები მიიღება 4 ხმით. ეს მნიშვნელოვნად განსხვავდება სხვა ქვეყნებში არსებული პრაქტიკისგან, სადაც ხმათა უმრავლესობით გადაწყვეტილების გამოტანაა დაშვებული¹⁶⁸. გამონაკლისს შოტლანდია წარმოადგენს, სადაც შესაძლებელია ვერდიქტის გამოტანა, რომელსაც მხარს უჭერს 15 ნაფიცი მსაჯულიდან 8 მსაჯული, მაგრამ ეს არის ქვეყანა, სადაც ნაფიც მსაჯულთა სისტემა ხანგრძლივი დროის განმავლობაში არსებობს და კარგად არის გააზრებული მოსახლეობის მიერ.

540. არ შეიძლება ცალსახად ვამტკიცოთ, რომ მე-4 პუნქტში დაშვებული ხმათა უმრავლესობა არ შეესაბამება ევროპულ სტანდარტებს, და ევროპულ სასამართლოს კომენტარი არ გაუკეთებია მსჯავრდების სამართლიანობაზე, რომელიც ასეთი წესით მიღებულ ვერდიქტებშია ასახული¹⁶⁹. ამის მიუხედავად, შესაძლოა, ნაფიც მსაჯულთა რაოდენობამ, რომელიც საჭიროა კონკრეტულ შემთხვევებში ხმათა უმრავლესობით ვერდიქტის გამოსატანად, სხვა მოსაზრებებთან ერთობლიობაში, როგორცაა მაგალითად, ექვები იმის თაობაზე, იყო თუ არა ადეკვატურად აღმოფხვრილი მიკერძოებულობის რისკი, შეიძლება გამოიწვიოს 6(1) მუხლით დადგენილი სამართლიანი სასამართლოს მოთხოვნის დარღვევის დადგენა. გარდა ამისა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ¹⁷⁰, ამგვარი უმრავლესობით მიღებულმა ვერდიქტებმა შეიძლება შეარყიოს საზოგადოების ნდობა ნაფიც მსაჯულთა სისტემის მიმართ.
541. ამრიგად, საჭიროა განხილული იყოს ნაფიც მსაჯულთა რაოდენობის გაზრდა, რომელიც საჭიროა ხმათა უმრავლესობით ვერდიქტის გამოსატანად, როდესაც ვერდიქტის გამოტანა ერთსულოვნად შეუძლებელია.

264-ე მუხლი

---

¹⁶⁸ მაგ., ახალ ზელანდიაში 12-დან 1, ინგლისში და უელსში და ორეგონსა და ლუიზიანაში კი, 10 -დან 2.

¹⁶⁹ როგორც ჩანს, მხოლოდ სამი ასეთი საქმე იყო, როდესაც ასეთი სახით მიღებული ვერდიქტი იყო მოხსენიებული ფაქტებში: *Mellors v. United Kingdom*, no. 57836/00, წლის 17 ივლისი, *Al-Khawaja and Tahery v. United Kingdom* [GC], no. 26766/05, 2011 წლის 15 დეკემბერი და *Beggs v. United Kingdom*, no. 25233/06, 2012 წლის 6 ნოემბერი.

¹⁷⁰ იხილეთ პარ. 52-55 ზემოთ.

542. ეს ითვალისწინებს დაუშვებელ მტკიცებულებათა გათვალისწინებას მსჯავრდებულის მიმართ განაჩენის გამოტანისას და ნაფიც მსაჯულთა მონაწილეობას სასამართლო განხილვაში, სადაც ეს ასპექტია მსჯელობის საგანი. ორივე ზემოთხსენებული პრობლემატურია.
543. პირველი პუნქტის ბოლო წინადადებით გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომ ვერდიქტის გამოტანისას შესაძლოა დაშვებულ იქნეს საქმის არსებითი განხილვისას დაუშვებლად ცნობილი მტკიცებულება, დამოკიდებულია მხოლოდ ერთი მხარის შუამდგომლობაზე და თავმჯდომარის გადაწყვეტილებაზე.
544. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული უდანაშაულობის პრეზუმფცია არ გამორიცხავს პირის პიროვნული მახასიათებლების ან წინასიტორიის გათვალისწინებას განაჩენის შეფარდებისას¹⁷¹. მიუხედავად ამისა, დაუშვებლად ცნობილი მტკიცებულების გათვალისწინებამ შეიძლება გამოიწვიოს დასკვნა, რომ პირმა უფრო მძიმე დანაშაული ჩაიდინა, ვიდრე ის, რომელშიც ბრალი ედება, ან სრულიად განსხვავებული დანაშაულები ჩაიდინა, და ასეთ შემთხვევაში მსჯავრდება ამ დასკვნას დაემყარება. შედეგად, ბრალდებულს შეიძლება მიესაჯოს სასჯელი დანაშაულისთვის, რომელიც არ ედებოდა ბრალად, რაც უდანაშაულობის პრეზუმფციას შეუსაბამოა. აქედან გამომდინარე, დაუშვებელი მტკიცებულებების საფუძველზე სასჯელის გამოტანა სრულიად შეუსაბამო იქნება გარდა იმ შემთხვევისა თუ დაუშვებელი მტკიცებულება ბრალდებულისთვის სასარგებლოა.
545. *ამრიგად, საჭიროა 1-ლი პუნქტის ბოლო წინადადების ცვლილება „ მხარის შუამდგომლობის“ მაგივრად ჩაიწეროს „დაცვის შუამდგომლობით“*
546. ნაფიც მსაჯულთა მონაწილეობა მე-2 და მე-4 პუნქტებით გათვალისწინებულ სასჯელის დანიშვნაში, უნდა შეთანხმდეს ორივე მხარის მიერ და შესაძლებელია ხმათა უმრავლესობით, მათ რეკომენდაცია მისცენ სასჯელის შემსუბუქების ან დამძიმების თაობაზე. ამასთან, არ არსებობს რაიმე მითითება, რომ ნაფიც მსაჯულებს, რომლებსაც სავარაუდოდ, რაიმე სამართლებრივი განათლება არ გააჩნიათ, რაიმე ფორმით ინსტრუქცია მიეწოდებათ, თუ რომელი ფაქტორები უნდა იყოს გათვალისწინებული ასეთი რეკომენდაციის მიცემისას. ასეთ შემთხვევაში, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნა, რომლის თანახმად, ბრალდებულს და საზოგადოებას უნდა შეეძლოთ გაიგონ გამოტანილი განაჩენი, ვერ შესრულდება.¹⁷²

¹⁷¹ იხილეთ, *Engel v. Netherlands*, no. 5100/71, 1976 წლის 8 ივნისი.

¹⁷² იხილეთ *Taxquet v. Belgium* [GC], no. 926/05, 2010 წლის 16 ნოემბერი, და *Lhermitte v. Belgium* [GC], no. 34238/09, 2016 წლის 29 ნოემბერი.

547. ამრიგად, საჭიროა ნაფიც მსაჯულებს მკაფიო მითითებები მისცეს თავმჯდომარე მოსამართლემ, როგორც სასჯელის შემსუბუქების/დამძიმების მარეგულირებელი პრინციპების, ისე ამასთან დაკავშირებული საქმის მნიშვნელოვანი ფაქტების შესახებ, თუ მათი მონაწილეობა სასჯელის გამოტანაში ძალაში დარჩება.

265-ე მუხლი

548. მე-3 პუნქტის დებულება, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს განაჩენის დადგენისას სხდომის თავმჯდომარე არ ასაბუთებს ვერდიქტს, მისაღებია, რადგან ეს ნაფიცი მსაჯულების კომპეტენციაში შედის.

549. იმავდროულად, ეს ხაზს უსვამს თავმჯდომარე მოსამართლის მიერ ნაფიც მსაჯულთათვის მიცემული მითითებების მნიშვნელობას ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, რომელიც მოითხოვს, რომ ბრალდებულს და საზოგადოებას უნდა შეეძლოთ გაიგონ გამოტანილი გადაწყვეტილება.¹⁷³

267-ე მუხლი

550. მე-3 პუნქტის შესაბამისად, მოსამართლეთა ხმები გაერთიანდება იმ შემთხვევებში, როდესაც ისინი არ ეთანხმებიან ბრალდებულის მიმართ გამამართლებელი თუ გამამტყუნებელი განაჩენი უნდა იყოს გამოტანილი. ამ პუნქტში არ არის მითითებული, რა სახის ხმათა უმრავლესობაა საჭირო გადაწყვეტილების გამოსატანად (მაგ., ხმათა ორი მესამედი, რათა მიღებული იყოს გადაწყვეტილება, რომელიც ბრალდებულისთვის ნაკლებად ხელსაყრელია)¹⁷⁴. ეს კითხვებს ბადებს, რადგან ამან შეიძლება შეზღუდოს განსხვავებული აზრის გამოხატვის შესაძლებლობა, რაც შეიძლება მნიშვნელოვანი იყოს საჩივრის მომზადებისთვის.

551. ამრიგად, საჭიროა მე-3 პუნქტის ამოღება.

269-ე მუხლი

552. როგორც უკვე აღინიშნა,¹⁷⁵ უფრო მიზანშეწონილია, რომ მე-2 პუნქტი ჩართული იყოს 259 (3)-ე მუხლის ტექსტში.

---

¹⁷³ იქვე. ეს არის საკითხი, რომელიც წამოიჭრა ევროპულ სასამართლოში წარდგენილ საჩივარში, რომლის შესახებ მთავრობას წარედგინა შეტყობინება. *Okropiridze v. Georgia*, no. 43627/16.

¹⁷⁴ მაგ., გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 263 (1) ნაწილი.

¹⁷⁵ იხილეთ პარ. 536 ზემოთ.

553. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ზემოთ მითითებულ მუხლში გადატანა.
554. მე-5 პუნქტში ჩამოთვლილია ის გარემოებები, როდესაც მსჯავრდებული თავისუფლდება სასჯელის მოხდისაგან. მასში ნახსენებია სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული ზოგიერთ, მაგრამ არა ყველა შესაბამის დებულება. უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა შესაბამისი დებულების მითითება თითოეულ პუნქტში.
555. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების შესაბამისად გადასინჯვა.

277-ე მუხლი

556. 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, სხდომის თავმჯდომარე სხდომის დარბაზში საჯაროდ აცხადებს განაჩენის სარეზოლუციო ნაწილს, ხოლო 278-ე მუხლი ადგენს განაჩენისა და განსხვავებული აზრის ასლი მსჯავრდებულის ან გამართლებულის და ბრალმძებელისთვის გადაცემას.
557. ამასთან, შეზღუდული მოცულობით საჯაროდ გამოცხადება არ დააკმაყოფილებს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნას, რომ გადაწყვეტილება (მათ შორის ნებისმიერი განსხვავებული მოსაზრება) „საჯაროდ უნდა გამოცხადდეს“, მაშინაც კი, როდესაც საჯაროდ განცხადების ვალდებულება გარკვეული მოსაზრებების გამო იზღუდება, მაგალითად, როგორცაა, ბავშვთა, მსხვერპლთა და ა.შ. უფლებების პატივისცემის საჭიროება¹⁷⁶, და ეს არგუმენტი ვერ გაამართლებს საზოგადოებისთვის გადაწყვეტილების მთლიანი ტექსტის მიუწვდომლობას.
558. ევროპული სასამართლო ეთანხმება, რომ განაჩენის გასაჯაროების სხვა საშუალებების გამოყენებამ შეიძლება დააკმაყოფილოს მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული საჯაროობის მოთხოვნა¹⁷⁷. თუმცა, ამ დებულებაში არ არის რაიმე მითითება იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მოხდეს ამის მიღწევა, ან რომ შესაძლებელია განჩინების გარკვეული ნაწილების კონფიდენციალურობის უზრუნველყოფა სხვების უფლებების დასაცავად.
559. ამრიგად, წინამდებარე დებულებაში უნდა დაზუსტდეს, თუ როგორ უნდა გამოქვეყნდეს განჩინება (განსხვავებული მოსაზრების ჩათვლით), და მასში შემავალი გარკვეული ელემენტების გასაჯაროებაზე შეზღუდვების დაწესების შესაძლებლობა, თუ ეს არ არის გათვალისწინებული სხვა კანონმდებლობაში.

¹⁷⁶ იხილეთ, მაგ., გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 268(2)(2) ნაწილი.

¹⁷⁷ *Welke and Biatek v. Poland*, no. 15924/05, 2011 წლის 1 პარტი, პარ. 83.

560. მე-2 პუნქტი სწორად ადგენს, რომ თუ ბრალდებულმა არ იცის ან სათანადოდ არ იცის სისხლის სამართლის პროცესის ენა, განაჩენი გამოცხადებისთანავე უნდა ეთარგმნოს მშობლიურ ან მისთვის გასაგებ სხვა ენაზე. მიუხედავად ამისა, მსგავსი მოთხოვნა უნდა იყოს ჩართული სხვა პირებთან მიმართებაშიც, რომლებმაც შეიძლება ვერ გაიგონ რაზეა საუბარი, მაგალითად სმენის პრობლემის ან შეზღუდული გონებრივი შესაძლებლობების გამო.
561. ამრიგად, ამ დებულებაში ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს, რომ იმ ბრალდებულს, რომელსაც სისხლის სამართლის პროცესის ენის არცოდნის გარდა რაიმე სხვა მიზეზით უჭირს მისი გაგება, განაჩენი უნდა განემარტოს.

284-ე მუხლი

562. მე-3 პუნქტი ითვალისწინებს სასჯელის შემდგომი მოხდისაგან ამ პერიოდის განმავლობაში „ხანდაზმულობას მიღწეული“ პირის გათავისუფლების შესაძლებლობას, დამოუკიდებლად მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობისა. მითითებული ასაკის მიღწევის მოთხოვნის გარდა, პატიმრებს ასევე შეუძლიათ მოითხოვონ სასჯელის მოხდისგან გათავისუფლება, თუ მათ დაკისრებული სასჯელის არანაკლებ ნახევარი აქვთ მოხდილი.
563. მიუხედავად იმისა, რომ მე-4 პუნქტში გათავისუფლების შესაძლებლობასთან დაკავშირებული სხვა მოსაზრებებიცაა მითითებული, არ არსებობს კონკრეტული მითითება დაზარალებულის უფლებების გათვალისწინების საჭიროების თაობაზე, როგორც ამას ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია მოითხოვს, და ზოგადად, კანონის უზენაესობასთან დაკავშირებული საკითხების გათვალისწინების საჭიროებაზე.
564. ამრიგად, საჭიროა მე-4 პუნქტის გადასინჯვა, რათა მოთხოვნილი იყოს ამ მოსაზრებების გათვალისწინება მსჯავრდებულის ხანდაზმულობის ასაკის გათვალისწინებით ვადამდე გათავისუფლების შესახებ ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას.

285-ე მუხლი

565. მოცემული დებულება ეხება მსჯავრდებული პირების ვადამდე გათავისუფლებას სასჯელის მოხდისაგან, თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ „მისი გამოსწორებისათვის საჭირო აღარ არის დანიშნული სასჯელის მთლიანად მოხდა“. მოცემული დებულება ორი თვალსაზრისით არის პრობლემატური.

566. პირველ რიგში, არ არის მხედველობაში მიღებული იმის საჭიროება, რომ მსჯავრდებულის დასჯისთვის სრული ვადის მოხდაა აუცილებელი. შედეგად, არსებობს იმის შესაძლებლობა, რომ მსჯავრდებულის გათავისუფლებამ გამოიწვიოს მსხვერპლის უფლებების დარღვევა, რომლებიც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციითაა გათვალისწინებული, და ზოგადად, მიჩნეული იქნას, რომ კანონის უზენაესობა საკმარისად სერიოზულად არ განიხილება.¹⁷⁸
567. მეორე, ეს დებულება არ ითვალისწინებს იმის შესაძლებლობას, რომ მსჯავრდებულმა და მისმა დაცვამ პირობით გათავისუფლების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე წარადგინონ შუამდგომლობა (გარდა მე-5 პუნქტისა, რომელიც შეეხება თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევის სახით დანიშნული სასჯელის მოხდისაგან მსჯავრდებულის გათავისუფლებას) ან სასამართლოს მიერ გადასინჯვის გზით რეკომენდაციის ან გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობას (მაგალითად, როდესაც საქმე სწორად არ იქნა განხილული ან გადაწყვეტილება არ არის გონივრული).
568. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა ამ ხარვეზების გამოსწორების მიზნით.*

285¹ მუხლი

569. მიუხედავად იმისა, რომ მსჯავრდებულის სამუდამო პატიმრობისაგან გათავისუფლება ხშირად შეიძლება მიზანშეწონილი იყოს, ამის საფუძვლები ბუნდოვანია, რადგან არ არსებობს იმის დადგენის საფუძველი, თუ რატომ უნდა ჩაითვალოს, რომ მის მიერ ასეთი სასჯელის მოხდის გაგრძელება „საჭირო აღარ არის“, როგორც 1-ელ პუნქტშია აღნიშნული. ეს შეიძლება იმით იყოს დასაბუთებული, რომ მსჯავრდებული საკმარისად დაისაჯა, ან აღარ წარმოადგენს საზოგადოებისთვის საფრთხეს, ან რაიმე სხვა მიზეზით.
570. გარდა ამისა, მე-5 პუნქტში მითითებული მოსაზრებები არ ითვალისწინებს დაზარალებულის ევროპული კონვენციით დადგენილ უფლებებს, და ზოგადად, კანონის უზენაესობის ინტერესებს, რაც ასევე გასათვალისწინებელია.
571. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა ამ ხარვეზების გამოსწორების მიზნით.*

287-ე მუხლი

---

¹⁷⁸ იხილეთ პარ. 637-638.

572. ამ დებულების შესაბამისად, გადაწყვეტილების მიმღებ სასამართლოს უფლება აქვს, ზეპირი მოსმენის გარეშე განჩინებით აღმოფხვრას გადაწყვეტილებაში არსებული ბუნდოვანება-უზუსტობა. აღმოსაფხვრელი ბუნდოვანების ან უზუსტობის ჩამონათვალი შეიცავს მტკიცებულებებთან დაკავშირებულ საკითხებს. სასამართლოს შეხედულების მიუხედავად, მსჯავრდებულის მიერ ეს შეიძლება მიჩნეული იყოს როგორც მისი მსჯავრდების საფუძველთან დაკავშირებული, და შესაბამისად, შეიძლება დაექვემდებაროს გასაჩივრებას იმის გამო, რომ ამ ცვლილებამ განაჩენი „უკანონო და/ან დაუსაბუთებელი“ გახადა. ამგვარი გასაჩივრების მიზნებში, მნიშვნელოვანი იქნება, რომ გადაწყვეტილებაში შეტანილი ცვლილებები, მათ განმაპირობებელ მიზეზებთან ერთად, ნათლად იყოს მითითებული შესწორებულ გადაწყვეტილებაში.
573. ამრიგად, ამ დებულებაში ასევე ასახული უნდა იყოს მოთხოვნა, რომ გადაწყვეტილებაში შეტანილი ცვლილებები და მათი განმაპირობებელი მიზეზები მკაფიოდ იყოს მითითებული შესწორებულ გადაწყვეტილებაში.
574. გარდა ამისა, როგორც ნათელი ხდება საქმიდან *კერესელიძე საქართველოს წინააღმდეგ*¹⁷⁹, ზეპირი მოსმენის არარსებობამ შეიძლება გამოიწვიოს მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევა, როდესაც პირის მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილების ჩასწორებამ, კერძოდ კი, განაჩენთა ერთობლიობით დანიშნული სასჯელის ათვლის თარიღში ცვლილების შეტანამ ზეგავლენა მოახდინა მომჩივნის მოსალოდნელი გათავისუფლების თარიღზე. ამგვარი შესწორება ამ შემთხვევაში შეტანილი იქნა (ვ) ქვეპუნქტის ანალოგიური დებულების შესაბამისად, რომელიც ითვალისწინებდა „სხვა განმარტებების შეტანის უფლებას, რომლებიც გავლენას არ მოახდენენ სასამართლოს დასკვნაზე მსჯავრდებულის მიერ ჩადენილი ქმედების კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით“, და არ არსებობდა იმ არგუმენტების განხილვის შესაძლებლობა, რომ შესწორებულმა სააპელაციო გადაწყვეტილებამ გამოიწვია მისი სამართლებრივი მდგომარეობის გაუარესება, რაც ამჟამად 298 (3) მუხლშია ასახული.¹⁸⁰
575. ამრიგად, მოცემული დებულება უნდა მოითხოვდეს იმ პირის, ან მისი სახელით წარდგენილი შუამდგომლობის განხილვას შემოთავაზებულ განჩინებასთან დაკავშირებით, სანამ იგი ჩასწორდება (ვ) ქვეპუნქტის შესაბამისად და საბოლოო გახდება.

288-ე მუხლი

¹⁷⁹ No. 39717/09, 2019 წლის 26 მარტი.

¹⁸⁰ საქმე ეხებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის წინა ვერსიას, მაგრამ შესაბამისი დებულებები შენარჩუნებულია წინამდებარე ნაწილში.

576. ამ დებულების მიზანი, რომელიც ნასამართლეობის მოხსნას ეხება, გაურკვეველია, რადგან სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში არ არის მითითებული ასეთი მოქმედება, ხოლო სისხლის სამართლის კოდექსის 79-ე მუხლის მე-3 პუნქტი ეხება ნასამართლეობის გაქარწყლებას.
577. *ამრიგად, საჭიროა განვმარტოთ, თუ რა მიზანს ისახავს ეს დებულება, აგრეთვე იმის საფუძველი, რომელზე დაყრდნობითაც შეიძლება მოხდეს ნასამართლეობის მოხსნა.*

289-ე მუხლი

578. როგორც ჩანს, ეს დებულება მიზნად ისახავს ისეთი ხელშეკრულებების დებულებების ამოქმედებას, როგორცაა ევროპის საბჭოს კონვენცია მსჯავრდებული პირების გადაცემის შესახებ. ამასთან, არ არსებობს სპეციალური მოთხოვნა, რომ ნაჩვენები იყოს, რომ ასეთი გადაცემის მარეგულირებელი დებულებები, რომლებიც მოიცავენ მსჯავრდებულის თანხმობას, შესრულებულია, და ძნელია იმის გარკვევა, თუ როგორ შეიძლება ამის განხორციელება ამ პირის სახელით წარდგინების მიწოდების შესაძლებლობის გარეშე, იქნება ეს ზეპირად თუ წერილობით.
579. გარდა ამისა, სასამართლოს მიმართ უნდა არსებობდეს მოთხოვნა, რომ იგი დარწმუნდეს, რომ საქართველოსთვის სასჯელის მოსახდელად გადასაცემი პირის მსჯავრდება და მისი შემდგომი პატიმრობა არ იყო მისთვის სამართლიანობის უზრუნველყოფის მოთხოვნის უხეში დარღვევის შედეგი, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევით¹⁸¹. ამ მიზნით, ასევე უნდა არსებობდეს მსჯავრდებულის სახელით შესაბამის სასამართლოში წარდგინების მიწოდების შესაძლებლობა.
580. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების გადასინჯვა ზემოხსენებული მოსაზრებების გათვალისწინებით.*

23. XXV თავი. აპელაცია

292-ე მუხლი

581. მე-4 პუნქტი გამორიცხავს საჩივრის შეტანას "ნაფიც მსაჯულთა ვერდიქტის საფუძველზე გამოტანილ განაჩენზე". იმავდროულად, მე-7 ოქმის მე-2 მუხლი არ უშვებს გამონაკლისს სისხლის სამართლის საქმეებზე ნაფიცი მსაჯულების მიერ მიღებული განაჩენების გასაჩივრებასთან დაკავშირებით,

¹⁸¹ იხილეთ *Drozdz and Janousek v. France and Spain*, no. 12747/87, 1992 წლის 26 ივნისი

და ამ დებულებასთან დაკავშირებით საქართველოს რაიმე დათქმა არ გაუკეთებია.

582. *ამრიგად, საჭიროა მე-4 პუნქტის ამოღება.*

293-ე მუხლი

583. მოთხოვნა, რომ სააპელაციო საჩივარი შეიტანება განაჩენის გამომტან სასამართლოში მისი გამოცხადებიდან 1 თვის ვადაში, დაუსწრებლად მსჯავრდებულთათვის შეუძლებელს ხდის გასაჩივრებას, მაშინაც კი, თუ ეს ტექნიკურად შესაძლებელია 292 (1)-ე მუხლის შესაბამისად, რადგან მან შეიძლება არც კი იცოდეს მსჯავრდების შესახებ იმავე მიზეზების გამო, რისთვისაც იგი პროცესს არ ესწრებოდა, კერძოდ, რადგან იგი სათანადოდ არ იყო ინფორმირებული ამის შესახებ.

584. ასეთ შემთხვევებში, გასაჩივრების ეფექტური უფლების არარსებობა ნიშნავს, რომ მსჯავრდება მე-6 მუხლის დარღვევად, ხოლო ნებისმიერი თავისუფლების აღკვეთა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 5(1) მუხლით დადგენილი თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლების დარღვევად იქნება მიჩნეული.¹⁸²

585. *ამრიგად, საჭიროა გამონაკლისის დაშვება 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ვადიდან დაუსწრებლად მსჯავრდებულ პირებთან მიმართებაში.*

296-ე მუხლი

586. 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, პატიმარ მსჯავრდებულს უფლება აქვს, სააპელაციო საჩივრით მოითხოვოს სააპელაციო განხილვაში უშუალოდ მონაწილეობა, რის შესახებაც გადაწყვეტილებას იღებს სააპელაციო საჩივრის განმხილველი სასამართლო. თუმცა, განსაზღვრული არ არის კრიტერიუმები ასეთი გადაწყვეტილების მისაღებად, მაშინ როდესაც კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, ეს უნდა ემყარებოდეს ისეთ მოსაზრებებს, როგორცაა საჩივარი შეტანილია მხოლოდ სამართლის საკითხებზე და სადავო ფაქტებს შეეხება, და ასევე იმას, თუ რა დევს სასწორზე მსჯავრდებული პირისთვის.¹⁸³

587. *ამრიგად, წინა პუნქტში მითითებული კრიტერიუმები უნდა იყოს ასახული 1-ელ პუნქტში.*

¹⁸² იხილეთ, *Stoichkov v. Bulgaria*, no. 9808/02, 2005 წლის 24 მარტი.

¹⁸³ იხილეთ, *Botten v. Norway*, no. 16206/90, 1996 წლის 19 თებერვალი და *Lazu v. Republic of Moldova*, no. 46182/08, 2016 წლის 5 ივლისი.

298-ე მუხლი

588. ამ დებულების პირობები მისაღები ჩანს.
589. მიუხედავად ამისა, საქმეში *გელენიძე საქართველოს წინააღმდეგ*¹⁸⁴, ევროპულმა სასამართლომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(1) და (3) (ა) და (ბ) მუხლების დარღვევა დაადგინა, როდესაც იმ დანაშაულის გადაკვალიფიცირება მოხდა, რომლისთვისაც განმცხადებელი იყო მსჯავრდებული, ორი დანაშაულის განსაზღვრებაში არსებული აშკარა განსხვავებების გათვალისწინების გარეშე და განმცხადებელს არ მიეცა შესაძლებლობა შეეცვალა თავისი დაცვის არგუმენტები ახალი ბრალდების გათვალისწინებით.
590. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში იმის მკაფიოდ მოთხოვნა, რომ მსჯავრდებულს მიეცეს საკმარისი შესაძლებლობა დაიცვას საკუთარი თავი იმ დანაშაულის გადაკვალიფიცირების შემთხვევაში, რომლისთვისაც იგი მსჯავრდებული იყო.*

24. XXVI თავი. კასაცია

მე-300 მუხლი

591. 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ერთ-ერთი საფუძველი განაჩენის უკანონოდ ცნობისა არის ის, რომ „არსებითად დაირღვა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი“. ამასთან, როგორც ადრე აღვნიშნეთ¹⁸⁵, ამ ცნებას აკლია სიზუსტე.
592. *ამრიგად, საჭიროა, რომ ტერმინი „არსებითად დაირღვა“ დაზუსტდეს 72-ე მუხლთან დაკავშირებით შემოთავაზებული შენიშვნის მსგავსი წესით.*

303-ე მუხლი

593. მე-3 პუნქტის (ე) ქვეპუნქტში ასევე გამოყენებულია ტერმინი „მნიშვნელოვანი დარღვევით“, და მოცემული დებულებაც დაზუსტებას საჭიროებს.

¹⁸⁴ No. 72916/10, 2019 წლის 7 ნოემბერი. მინისტრთა კომიტეტი ელოდება სამოქმედო გეგმას ან ანგარიშს ამ განაჩენის აღსრულების შესახებ.

¹⁸⁵ იხილეთ პარ. 221-222 და 350-351 ზემოთ.

594. ამრიგად, საჭიროა, რომ 3(ე) პუნქტში გამოყენებული ტერმინი „მნიშვნელოვანი დარღვევით“ დაზუსტდეს 72-ე მუხლთან დაკავშირებით შემოთავაზებული შენიშვნის მსგავსი წესით¹⁸⁶.

305-ე მუხლი

595. მე-2 პუნქტის შესაბამისად, თუ საკასაციო სხდომაზე კასატორი არასაკატიო მიზეზით არ გამოცხადდება, საკასაციო სასამართლო განჩინებით მის საკასაციო საჩივარს განუხილველად ტოვებს. ეს ასევე არის ასპექტი, რასთან დაკავშირებითაც დაზუსტებაა საჭირო, სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესის უკეთ დარეგულირების მიზნით, რაც შეამცირებს საჩივრების თვითნებურად განუხილველად დატოვების რისკს.

596. ამრიგად, საჭიროა მე-2 პუნქტში დაზუსტდეს რამდენიმე კრიტერიუმი იმის შესახებ, თუ რას წარმოადგენს „საკატიო მიზეზი“:

25. XXVII თავი. ახლად გამოვლენილ გარემოებათა გამო განაჩენის გადასინჯვის წესი

313-ე მუხლი

597. ეს დებულება არეგულირებს ახლადგამოვლენილი გარემოებების გამო განაჩენის დასაშვებობის და დასაბუთებულობის განხილვას.

598. მიუხედავად იმისა, რომ დასაშვებობის მოთხოვნები ნათლად არის მითითებული 311-ე და 312-ე მუხლებში, ცნება „დასაშვებობა“ აქ გაუგებარია. 310-ე მუხლში მითითებული საფუძველი ობიექტური საკითხებია, რომლებიც 314-ე მუხლის შესაბამისად არსებით მხარეზე გადაწყვეტილების მიღების საფუძველს წარმოადგენს. 310-ე მუხლში არ არსებობს რაიმე სუბიექტური ასპექტი, რომელიც საფუძველად უნდა დაედოს გადაწყვეტილების მიღებას. შეიძლება ეს მუხლი მიზნად ისახავს რაიმე საფუძველის უზრუნველყოფას შუამდგომლობის არსებითი მხარის შესასწავლად, სასამართლო განხილვის ეტაპზე გადასვლამდე. ეს მიზანი უკეთ იქნება მიღწეული, თუ გათვალისწინებული იქნება მოთხოვნა, რომ არსებობს 310-ე მუხლით გათვალისწინებული ერთ-ერთი საფუძველი.

599. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულებაში სიტყვა „დასაშვების“ ჩანაცვლება ფრაზით „გადასინჯვის საკმარისი საფუძველი არსებობს“:

---

¹⁸⁶ იქვე.

დ. სისხლის სამართლის კოდექსი

600. ამ კოდექსში განსახილველი დებულებები არის ის დებულებები, რომლებიც შეეხება სასამართლოს მიხედულებას XI თავით გათვალისწინებული სასჯელის შეფარდებასთან, XII თავით გათვალისწინებული პირობითი მსჯავრის დაკისრებასთან, XIII და XIV თავებით გათვალისწინებული სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან და სასჯელისგან განთავისუფლებასთან, XV თავით გათვალისწინებულ ამნისტიასა და შეწყალებასთან დაკავშირებით, და XXIII თავით გათვალისწინებულ წამებასა და არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებული დანაშაულების შემთხვევაში.

1. XI თავი. სასჯელის შეფარდება

55-ე მუხლი

601. ეს დებულება ადგენს, რომ სასამართლოს შეუძლია დანიშნოს ამ კოდექსის შესაბამისი მუხლით დაწესებული სასჯელის ზომის უდაბლეს ზღვარზე ნაკლები სასჯელი ან სხვა, უფრო მსუბუქი სახის სასჯელი, თუ მხარეებს შორის დადებულია საპროცესო შეთანხმება. თუმცა, ეს დებულება არ შეიცავს რაიმე მითითებებს იმის თაობაზე, თუ რა მოსაზრებები უნდა იქნას გათვალისწინებული, როდესაც გადაწყვეტილება მიიღება უფრო მსუბუქი სასჯელის შეფარდებისას, ან დასაკისრებელი სასჯელის განსაზღვრისას.

602. როგორც უკვე აღინიშნა, რომ ამჟამად მოქმედი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 213-ე მუხლის შესაბამისად, სასამართლოს როლი შემოიფარგლება იმის დადგენით, არის თუ არა საპროცესო შეთანხმებაში შემოთავაზებული სასჯელი „კანონიერი და სამართლიანი“, რაც არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(1) მუხლის მოთხოვნას ნებისმიერი სასჯელის შეფარდების სასამართლოს უფლებამოსილების თვალსაზრისით¹⁸⁷. საპროცესო შეთანხმების კონტექსტში, მოსაზრებები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იყოს, სცილდება 53-ე მუხლის მე-3 პუნქტში ჩამოთვლილ მოსაზრებებს. კერძოდ, ასევე განხილული უნდა იყოს შემოთავაზებული სასჯელის შესაბამისობა დაზარალებულის უფლებებისა და საჯარო ინტერესის გათვალისწინებით, როგორც ეს განსაზღვრულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 210-ე მუხლის მე-3 პუნქტში.

603. სასამართლოს მიერ ამ საკითხების უგულვებლყოფის შემთხვევაში არსებობს იმის სერიოზული რისკი, რომ მსუბუქი განაჩენის შეფარდება გამოიწვევს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით დადგენილი

¹⁸⁷ იხილეთ პარ. 425-427.

დაზარალებულის უფლებების, და ზოგადად, კანონის უზენაესობის არასაკმარისად სერიოზულად გათვალისწინებას.¹⁸⁸

604. ამრიგად, საჭიროა შეიზღუდოს ამ დებულებით გათვალისწინებული მსუბუქი განაჩენის შეფარდების შესაძლებლობის შეზღუდვა, და მოთხოვნის დაწესება, რომ არ მოხდეს ისეთი სასჯელის დაკისრება, რომელიც შეუსაბამო იქნებოდა დაზარალებულის უფლებებსა და საჯარო ინტერესებთან, როგორც ეს განსაზღვრულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 210 (3) მუხლში.

¹⁸⁸ იხილეთ, ამასთან დაკავშირებით, ევროპული სასამართლოს მოსაზრება საქმეზე *ვაზაგაშვილი და შანავა საქართველოს წინააღმდეგ*, no. 50575/07, 2019 წლის 18 ივლისი: “92. როგორც ზემოთ იქნა აღნიშნული (იხ. 84-ე პარაგრაფი ზემოთ *in fine*), მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს უნდა მიენიჭოთ აშკარა უპირატესობა სათანადო სანქციების შერჩევის საკითხში საჯარო მოხელეების მიერ ჩადენილ არასათანადო მოპყრობისა და მკვლელობის საქმეებზე, სასამართლო უნდა ჩაერიოს საქმეებში, თუ გამოყენებული სანქცია საჯარო მოხელეების მიერ ჩადენილი ქმედების სიმძიმესთან მიმართებით აშკარად არაპროპორციულია. ეს არსებითაა საზოგადოების ნდობის შენარჩუნების, კანონის უზენაესობისადმი ერთგულების გარანტირების და საჯარო მოხელეების უკანონო ქმედებებში ჩართვის ან ასეთის მიმართ ტოლერანტობის გამოვლენის პრევენციისთვის (მდრ., მაგალითად, საქმეს *ბექთაში და ოზალპი თურქეთის წინააღმდეგ (Bektaş and Özalp v. Turkey)*, N [10036/03](#), § 50, 20 აპრილი 2010 და ზემოთ დასახელებულ *ნიკოლოვა და ველიჩკოვა (Nikolova and Velichkova)*-ს, § 61). მოცემულ საქმეში, მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნული კანონმდებლობის თანახმად, საქმის განმხილველ სასამართლოს უფლებას ეძლეოდა დაენიშნა უმაღლესი სასჯელი, ოცი წლით თავისუფლების აღკვეთა, ან უვადო პატიმრობა, მან თავდაპირველად თექვსმეტი წლით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა მომჩივნების შვილის დამამძიმებელ გარემოებებში ჩადენილი მკვლელობის ორ მონაწილეს (სამოქალაქო კოდექსის 109-ე მუხლი, ციტირებულია 64-ე პარაგრაფში ზემოთ). მეტიც, როდესაც ამ სასჯელს უფარდებდა, საქმის განმხილველი სასამართლოსთვის აშკარად ცნობილი იყო, რომ ის არ იყო რეალური, რადგან ის ¼-ით შემცირებას დაექვემდებარებოდა, „ამნისტიის შესახებ“ 2012 წლის 28 დეკემბრის საქართველოს კანონის მე-16 მუხლის თანახმად (იხ. 46-ე და 67-ე პარაგრაფები ზემოთ). სასამართლო სინანულით აღნიშნავს, რომ ეროვნულმა კანონმდებელმა, როდესაც იღებდა ამნისტიის შესახებ კანონს, როგორც ჩანს, სათანადო ყურადღება არ გაამახვილა პოლიციელების მიერ ჩადენილი მძიმე უკანონობის სრული სიმკაცრით დასჯის აუცილებლობაზე. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო იმეორებს, რომ როდესაც სახელმწიფოს მოხელე, კერძოდ, სამართალდამცავი, ბრალდებულია დანაშაულში, რაც არღვევს კონვენციის მე-2 მუხლს, ამნისტიის ან შეწყალების გამოყენება არ უნდა იყოს დაშვებული (მდრ., მრავალ სხვას შორის, *ნინა კუტსენკო უკრაინის წინააღმდეგ (Nina Kutsenko v. Ukraine)*, N [25114/11](#), § 149, 18 ივლისი 2017; ზემოთ დასახელებული *იეთარი (Yeter)*, § 70 და *ალი და აიშე თურქეთის წინააღმდეგ (Ali and Ayşe Duran v. Turkey)*, N [42942/02](#), § 69, 8 აპრილი 2008). რა თქმა უნდა, სასამართლო სახელმწიფოებისგან მოელის, რომ უფრო მეტად მკაცრები იყვნენ, როდესაც სჯიან საკუთარ სამართალდამცავებს სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართული ასეთი მძიმე დანაშაულებისთვის, ვიდრე ჩვეულებრივ დანაშაულებს, რადგან ამ შემთხვევაში გადამწყვეტია არა დანაშაულის ინდივიდუალური სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი, არამედ სახელმწიფოს ვალდებულება, ებრძოდეს დანაშაულის განწყობას, რომ დაუსჯელი დარჩება, რაც მან, შეიძლება, თავისი სამსახურის გამო ირწმუნოს და შეინარჩუნოს საზოგადოების ნდობა და პატივისცემა სამართალდამცავი სისტემისადმი (იხ. ზემოთ დასახელებული *ენუქიძე და გირგვლიანი (Enukidze and Girgvliani)*, § 274, და *mutatis mutandis*, *ნიკოლოვა და ველიჩკოვა (Nikolova and Velichkova)*, § 63).

2. XII თავი. პირობითი მსჯავრი

63-ე მუხლი

605. 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, თუ მხარეებს შორის დადებულია საპროცესო შეთანხმება, სასამართლო უფლებამოსილია დაადგინოს, რომ დანიშნული სასჯელი ჩაითვალოს პირობითად. ანუ, ეს გულისხმობს თავისუფლების აღკვეთის სასჯელის მოხდის შეცვლას პირობითი მსჯავრით და გარკვეული ვალდებულებების დაკისრებას. მსგავსად მსუბუქი განაჩენის შეფარდების შესაძლებლობისა, აქაც არ არის გათვალისწინებული კონკრეტული მითითებები, რომელთა საფუძველზე მიღებული უნდა იყოს ასეთი განჩინება.
606. მართალია, საპროცესო შეთანხმების შემთხვევაში პირობითი მსჯავრის დაკისრება არ არის მიუღებელი, უკვე აღწერილი მიზეზების გამო¹⁸⁹, პირობითი მსჯავრის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იყოს მხოლოდ იმის განხილვის შემდეგ, რამდენად შეიძლება ამან პოტენციურად გამოიწვიოს დაზარალებულის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით დადგენილი უფლებების დარღვევა, და ზოგადად, კანონის უზენაესობის ინტერესის არასაკმარისად სერიოზულად გათვალისწინება.
607. *ამრიგად, საჭიროა შეიზღუდოს ამ დებულებით გათვალისწინებული პირობითი მსჯავრის შეფარდების შესაძლებლობის შეზღუდვა, და მოთხოვნის დაწესება, რომ არ მოხდეს ისეთი სასჯელის დაკისრება, რომელიც შეუსაბამო იქნებოდა დაზარალებულის უფლებებსა და საჯარო ინტერესებთან, როგორც ეს განსაზღვრულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 210 (3) მუხლში.*

3. XIII თავი. სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება

68-ე მუხლი

608. 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომ ის, ვინც პირველად ჩაიდინა დანაშაული, რომლისთვისაც გათვალისწინებული მაქსიმალური სასჯელი არ აღემატება სამი წლით თავისუფლების აღკვეთას, შეიძლება გათავისუფლდეს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან, თუ დანაშაულის ჩადენის შემდეგ ნებაყოფლობით გამოცხადდა ბრალის აღიარებით, ხელი შეუწყო დანაშაულის გახსნას და

¹⁸⁹ იხილეთ პარ. 614-617.

აანაზღაურა ზიანი, პრობლემატურია. ეს იმითია განპირობებული, რომ პირველი ნასამართლეობა არ ნიშნავს, რომ პირს მსგავსი ქმედებები მანამდე არ ჩაუდენია, ისე, რომ ამას არ მოჰყვა მსჯავრდება, და რადგან სასჯელის ზომა იმ შემთხვევებში, როდესაც სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლებაა შესაძლებელი, ასევე ისეთ მძიმე დანაშაულებზე შეიძლება გავრცელდეს, როგორცაა ოჯახში ძალადობა¹⁹⁰, როდესაც ასეთი განმეორებითი ხასიათის არასათანადო მოპყრობა ხშირად სისხლისსამართლებრივი დევნის მიღმა რჩება¹⁹¹.

609. მართალია, მიზანშეწონილია მსუბუქი დანაშაულის ჩამდენი პირების სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება, როდესაც ეს მართლაც პირველი დანაშაულია, მაგრამ 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლება არ შეესაბამება სტამბოლის კონვენციის 45-ე მუხლის შესაბამისად ნაკისრ ვალდებულებას, რაც გულისხმობს „ყველა საჭირო საკანონმდებლო ან სხვა ზომას იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ამ კონვენციით დადგენილი დანაშაული ისჯებოდეს ეფექტური, თანაზომიერი და შემაკავებელი სანქციების საშუალებით, ამ დანაშაულთა სერიოზულობის გათვალისწინებით“. უფრო მსუბუქი სასჯელი, მაგალითად, ერთი წლის ვადით თავისუფლების აღკვეთა, და იმის დამადასტურებელი მტკიცებულებები, რომ პირს წარსულში მსგავსი ქმედებები არ ჩაუდენია, მიუხედავად იმისა, რომ ამას არ მოჰყვა სისხლისსამართლებრივი დევნა, უფრო შესაფერისი საფუძველი იქნებოდა სისხლის სამართლის დანაშაულში პირველად მსჯავრდებული პირის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან განთავისუფლებისთვის.

610. ამრიგად, საჭიროა 1 პუნქტის შესაბამისად გადასინჯვა.

70-ე მუხლი

611. მოცემული დებულება ძალიან ბუნდოვან საფუძველზე ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლებას, და ადგენს, რომ დანაშაულის ჩამდენი შეიძლება გათავისუფლდეს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან, თუ დადგინდება, რომ ქმედებისათვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება მიზანშეუწონელია ვითარების შეცვლის გამო. ასეთი საფუძველი სასამართლოს შეუზღუდავ დისკრეციას ანიჭებს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების და დაზარალებულისთვის ამ მნიშვნელოვანი რეპარაციის ელემენტის გამოყენების უფლების წართმევის თვალსაზრისით, ვინაიდან არ არსებობს პარამეტრები იმის შესახებ, თუ რა

¹⁹⁰ მუხლი 126¹.

¹⁹¹ მაგ, როგორც საქმეში *Opuz v. Turkey*, no. 33401/02, 2009 წლის 9 ივნისი.

უნდა მოიაზრებოდეს „ვითარების შეცვლად“. ასეთი შესაძლებლობა მით უფრო გასაკვირია, თუ გავითვალისწინებთ 72-ე მუხლის შესაბამისად სასჯელის მოხდისგან პირობით ვადამდე გათავისუფლების შესაძლებლობას.

612. ამრიგად, საჭიროა, როგორც მინიმუმ, ამ დებულებაში იმის უფრო ზუსტად განმარტება, თუ რა შეიძლება წარმოადგენდეს „შეცვლილ ვითარებას“. ამასთან, გასათვალისწინებელია მისი შენარჩუნების რეალური აუცილებლობა.

70¹ მუხლი

613. მოცემული დებულება ითვალისწინებს იმ პირის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან განთავისუფლებას, რომელიც საგამომიებო ორგანოებთან თანამშრომლობდა. ეს სხვადასხვა ფორმით სისხლის სამართლის სისტემების უმეტესობაში, თუ არა ყველა სისტემაშია გათვალისწინებული. მიუხედავად ამისა, წინამდებარე დებულება პირის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლების საშუალებას იძლევა, მის მიერ ჩადენილი დანაშაულის ხასიათის გათვალისწინების გარეშე, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს ისეთი დანაშაულებისთვის დაუსჯელობა, რაც არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-2, მე-3 და მე-13 მუხლებს¹⁹². ამას შეიძლება ადგილი ჰქონდეს, მაგალითად, კოდექსის 144¹-144³ მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების შემთხვევაში.

614. ამრიგად, ეს დებულება უნდა ითვალისწინებდეს, რომ პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლება დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მხედველობაში იქნება მიღებული ამის ზეგავლენა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით დადგენილ მსხვერპლის უფლებებზე.

4. XIV თავი. სასჯელისაგან გათავისუფლება

73¹ მუხლი

615. ამ დებულების შესაბამისად, განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც თავისუფლების აღკვეთით მსჯავრდებულის საგამომიებო ორგანოებთან თანამშრომლობის შედეგად (ა) ირკვევა თანამდებობის პირის ან/და განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის ჩამდენი პირის ვინაობა და (ბ) მისი

---

¹⁹² მსგავსი სიტუაციისთვის, იხილეთ *X. and Y. v. Georgia* (dec.), no. 5358/14, 2014 წლის 9 დეკემბერი.

უშუალო ხელშეწყობით იქმნება ამ დანაშაულის გახსნისთვის არსებითი პირობები, მსჯავრდებულს შეიძლება სასჯელის ვადა შეუმცირდეს, ან იგი სრულად გათავისუფლდეს სასჯელისგან.

616. ეს შესაძლებლობა პრობლემურია, მიუხედავად იმისა, რომ სასჯელისგან სრული გათავისუფლება შეუძლებელია წამების ან არაადამიანური მოპყრობის დანაშაულისთვის, ანუ 144¹-144³ მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების შემთხვევაში („წამებასთან დაკავშირებული დანაშაულები“). ისევე როგორც არასრულწლოვნის შემთხვევაში მუხლები 137-139, 141 და 253-2552.
617. ეს იმითია განპირობებული, რომ არ არსებობს მითითება იმის შესახებ, თუ რა გარემოება უნდა განიხილებოდეს „განსაკუთრებულ შემთხვევადა“, და არ არის განსაზღვრული იმის საფუძველი, რომ დადგინდეს, პირი სრულად უნდა გათავისუფლდეს პასუხისმგებლობისგან, თუ ნაწილობრივ, და ასევე იმიტომ, რომ მაშინაც კი, თუ პირი სრულად არ გათავისუფლდება პასუხისმგებლობისგან წამებასთან დაკავშირებული დანაშაულებისთვის, არ არის გათვალისწინებული რაიმე შეზღუდვა ან მითითება, თუ რამდენად შეიძლება შემცირდეს სასჯელი, რაც ნიშნავს, რომ ეს შეიძლება იყოს სასჯელის 95%-ით შემცირებაც კი.
618. გარდა ამისა, მართალია სასჯელის შემცირება შეიძლება არ იყოს ასეთი უკიდურესი, მაინც შესაძლებელია სასჯელისგან სრულად გათავისუფლება სხვა განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულებისთვის, როგორცაა მკვლელობა.
619. ამ ვითარებაში, სასჯელისგან სრულად ან ნაწილობრივ გათავისუფლების დებულებამ შეიძლება გამოიწვიოს შესაბამისი სასჯელის დაუკისრებლობა ისეთი ქმედებისთვის, რომელიც შეუსაბამოა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლების მოთხოვნებთან. ეს განსაკუთრებით სერიოზული დარღვევაა, რადგან დამნაშავის პიროვნული მახასიათებლებით გამოწვეული შედეგების აღმოფხვრა შესაძლებელია მისთვის სასჯელის უსაფრთხო გარემოში მოხდის შესაძლებლობის უზრუნველყოფით.
620. ამრიგად, როგორც მინიმუმ, საჭიროა ძალიან მკაფიო დათქმების გათვალისწინება ამ დებულების შესაბამისად პირის სასჯელისაგან გათავისუფლების შესაძლებლობასთან დაკავშირებით. ამასთან, გასათვალისწინებელია ასევე მისი შენარჩუნების რეალური აუცილებლობა.

76-ე მუხლი

621. ამ დებულების შესაბამისად, მსჯავრდებული თავისუფლდება სასჯელის მოხდისაგან, თუ კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენი არ აღსრულებულა კონკრეტულ ვადებში, დანაშაულის სიმძიმიდან გამომდინარე. ხანდაზმულობის ვადის დინება შეჩერდება, თუ მსჯავრდებულმა თავი აარიდა სასჯელის მოხდას, ან ის დაცულია იმუნიტეტით, აგრეთვე საერთაშორისო თანამშრომლობასთან დაკავშირებული სხვა გარემოებების შემთხვევაში.
622. იმავდროულად, ეს დებულება პრობლემურია იმის გამო, რომ იგი ფაქტობრივად შეუსაბამოა საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოთხოვნასთან, რომ ხანდაზმულობის ვადა არ ვრცელდება გარკვეულ დანაშაულებზე (მაგალითად, გენოციდი და კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულები) და წამებასთან დაკავშირებულ დანაშაულებზე, რომლებიც გათვალისწინებულია 71-ე მუხლის მე-5 და 5¹ პუნქტით, რაც ასევე ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნას წარმოადგენს.¹⁹³
623. ამრიგად, საჭიროა გამოირიცხოს პირთა სასჯელისგან გათავისუფლების შესაძლებლობა იმ დანაშაულებთან დაკავშირებით, რომელთა მიმართ არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას ხანდაზმულობის ვადა.

5. XV თავი. ამნისტია, შეწყალება, ნასამართლობა

77-ე და 78-ე მუხლი

624. ამ დებულებებით გათვალისწინებული ამნისტიისა და შეწყალების შესაძლებლობა ზოგადად პრობლემური არ არის.
625. ამასთან, ამ დებულებაში არ არის ასახული გამონაკლისი საქართველოს მიერ დადებული საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული დანაშაულებისათვის (როგორცაა გენოციდი და კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულები) და წამებასთან დაკავშირებული დანაშაულებისთვის, მაშინ, როდესაც ამ უკანასკნელს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლი მოითხოვს.¹⁹⁴ გარდა ამისა, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ შეწყალებისა და ამნისტიის უფლებამოსილების გამოყენებამ შეზღუდა ბრალდების მიერ თანაზომიერი და შემაკავებელი სისხლისსამართლებრივი სასჯელის გამოყენების

¹⁹³ *Abdiisamet Yaman v. Turkey*, 32446/96, 2004 წლის 2 ნოემბერი, პარ. 55.

¹⁹⁴ იქვე.

შესაძლებლობა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული სიცოცხლის უფლების სახელმწიფოს წარმომადგენლების მიერ დამამძიმებელ გარემოებებში ხელყოფასთან დაკავშირებით, მათზე არათანაზომიერი სასჯელის დაკისრების გზით.¹⁹⁵

626. ამრიგად, საჭიროა გამონაკლისის დაშვება საქართველოს მიერ დადებული საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებულ დანაშაულებთან მიმართებაში ამ დებულებების ამოქმედების შესაძლებლობასთან დაკავშირებით. გარდა ამისა, გათვალისწინებული უნდა იყოს, რომ ამ დებულებების გამოყენება დაუშვებელია, თუ ეს იწვევს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლებით გათვალისწინებული დარღვევის გამოსწორებაზე მიმართული ვალდებულებების შეუსრულებლობას.

ე. კანონი ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ

627. ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონის დებულებები აუცილებლად უკავშირდება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში საგამომიებო საქმიანობასთან დაკავშირებულ საკითხებს. ამასთან, როგორც გამოიკვეთა, პირველი არ შეესაბამება სრულად ამ უკანასკნელს.

1-ლი მუხლი

628. ამ დებულებაში ჩამოთვლილია ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედების სხვადასხვა ფორმები, რომელთაგან ზოგი ასევე განხილულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში. მოცემული კანონი ასევე ბევრ სხვა ფორმას მოიცავს, რომლებიც არ არის ასახული სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში, მაგ. როგორცაა ვიზუალური კონტროლი, კონტროლირებადი შეძენა და მიწოდება, საიდუმლო თანამშრომელი, კონსპირაციული ორგანიზაცია და ელექტრონული კომუნიკაციის კომპანია.
629. არ არის სასურველი წესების ორი წყების არსებობა, რომლებიც ერთსა და იმავე საქმიანობას მოიცავს, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ისინი ერთნაირად არ არის ფორმულირებული. ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ კანონი არ განიხილავს რაიმე მოქმედებებს არსებითი თვალსაზრისით, მაგრამ იგი შეეხება მათი ჩატარების ზოგიერთ ასპექტს. იმავდროულად, მიზანშეწონილი იქნებოდა, რომ ოპერატიულ-საგამომიებო მოქმედებების ფარგლები და რეგულირება მხოლოდ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში იყოს ასახული, ხოლო სხვა ნორმები - იქნება ეს მოცემული კანონის, თუ მე-4 მუხლში მოხსენიებული ნორმატიული აქტები,

¹⁹⁵ *ობოლეტ Ehlukidze and Girgvliani v. Georgia*, no. 25091/07, 2011 წლის 26 აპრილი, და *Vazagashvili and Shanava v Georgia*, no. 50375/07, 2019 წლის 18 ივლისი.

შეეხებოდნენ მხოლოდ ამ მოქმედებების პრაქტიკული განხორციელების და ორგანიზების ასპექტებს.

630. სასურველია, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში ჩართული იყოს გარკვეულ გამოტოვებული საგამოძიებო მოქმედებები, ხოლო წინამდებარე დებულება შეეხებოდეს მხოლოდ ამ საქმიანობის პრაქტიკულ განხორციელებასა და ორგანიზებასთან დაკავშირებულ ასპექტებს.
631. *ამრიგად, საჭიროა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის გადასინჯვა შემოთავაზებული წესით, ხოლო წინამდებარე დებულება შეეხებოდეს მხოლოდ მასში მოცემულ შესაბამის დებულებებს.*
632. გარდა ამისა, ოპერატიულ-საგამოძიებო მოქმედებების შესრულების ნებართვა სცილდება მხოლოდ სისხლის სამართლის დანაშაულის ქმედებებს და ასევე ვრცელდება „სხვა უკანონო დარღვევებზე“. სავარაუდოდ, ეს ადმინისტრაციულ გადაცდომებსაც მოიცავს. შედეგად, სახელმწიფო სამართალდამცავი ორგანოები უფლებამოსილნი არიან რეაგირება მოახდინონ ნებისმიერი სახის უკანონო ქმედებაზე, განურჩევლად ამ დარღვევებით გამოწვეული საფრთხის სიმძიმისა. ეს არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლს, რადგან ეს პოტენციურად იწვევს ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლებაში მნიშვნელოვან ჩარევას ისეთი ქმედების შემთხვევაში, რომელიც არ არის განსაკუთრებით მძიმე.¹⁹⁶
633. იმდენად, რამდენადაც არსებობს იმის რეალური აუცილებლობა, რომ ოპერატიულ-საგამოძიებო მოქმედებები განხორციელდეს სისხლის სამართლის სფეროს ფარგლებს გარეთაც, ეს უნდა შემოიფარგლოს „განსაკუთრებით მძიმე სამართალდარღვევებით“. ასეც შემთხვევაშიც კი, ამისათვის საჭირო უნდა იყოს სასამართლოს ნებართვა, და ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს ევროპულ სასამართლოს მიერ დადგენილი სხვა მოთხოვნები¹⁹⁷, რაც არ არის ასახული ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ კანონის დებულებებში.
634. *ამრიგად, საჭიროა შემუშავდეს სრულიად ცალკე საკანონმდებლო ნორმა სისხლის სამართლის სფეროს ფარგლებს გარეთ ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მოთხოვნების გათვალისწინებით.*

¹⁹⁶ იხილეთ *Iordachi and Others v. Moldova*, no. 25198/02, 2009 წლის 10 თებერვალი, პარ. 51.

¹⁹⁷ იხილეთ *Roman Zakharov v. Russia* [GC], no. 47143/06, 2015 წლის 4 დეკემბერი.

მე-2 მუხლი

635. ამ დებულებაში ჩამოთვლილია პრინციპების მთელი წყება, რომლებიც ძალიან ფართო მნიშვნელობითაა ჩამოყალიბებული, და ანალოგიურია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 143² მუხლში მოცემული დებულებებისა. როგორც უკვე აღინიშნა ამ უკანასკნელ დებულებასთან მიმართებაში¹⁹⁸, სასურველია, რომ ამ სფეროში არსებული სტანდარტები უფრო კონკრეტულად ჩამოყალიბდეს¹⁹⁹. გარდა ამისა, ყველა საგამომიებო მოქმედებების მარეგულირებელი პრინციპები სასურველია ასახული იყოს მხოლოდ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში, და აქ არ უნდა იყოს გამეორებული.
636. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ამოღება.*

მე-3 მუხლი

637. ამ დებულებაში ჩამოთვლილია ოპერატიულ-საგამომიებო მოქმედებების ამოცანები, რაც უკვე ისედაც ნათელია 1-ლი მუხლისა და „ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ“ კანონის სხვა დებულებებში ასახული მოქმედებების ჩამონათვალიდან. სადაოა, თუ რამდენად ღირებულია ეს დებულება, და ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს უფრო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში განხილვის საგანი უნდა იყოს.
638. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ამოღება.*

მე-6 მუხლი

639. ზოგადად, ამ დებულების მოთხოვნები მისაღებია. ამასთან, ისინი ეხება ისეთ საკითხებს, რომლებიც სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში უნდა იყოს ასახული, რადგან ისინი ეხება ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების განხორციელების უფლებამოსილების ფარგლებს და მათი უგულებელყოფისგან დაცვის საშუალებებს.
640. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ამოღება და, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, იმის უზრუნველყოფა, რომ ეს ასპექტები ასახული იყოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში, მის დებულებებთან დაკავშირებით გაკეთებული კომენტარების შესაბამისად.*

---

¹⁹⁸ იხილეთ პარ. 322 ზემოთ.

¹⁹⁹ იხილეთ პარ. 322 ზემოთ.

მე-7 მუხლი

641. ამ დებულებაში კვლავ ჩამოთვლილია ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებები, რომელთა განხორციელებაცაა დაშვებული, რომლებიც თავისი კომპეტენციის ფარგლებში უზრუნველყოფენ კანონის მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ ამოცანათა შესრულებას, მაგრამ არსებითად, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ დებულებებს ამატებენ მხოლოდ ისეთ ასპექტებს, როგორცაა ვიზუალური კონტროლი, კონტროლირებადი შესყიდვა და მიწოდება, პირთა ძებნა, და ანგარიშგებასთან დაკავშირებული მინიმალური ვალდებულებები. ეს ის საკითხებია, რომლებიც მიზანშეწონილია, რომ სისხლის სამართლის კოდექსით რეგულირდებოდეს. როგორც უკვე აღვნიშნეთ²⁰⁰, ეს უკანასკნელი არ ითვალისწინებს, მაგრამ უნდა ითვალისწინებდეს ფარული ოპერაციების ჩატარებას, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით გათვალისწინებულ გარანტიებთან ერთად, და აღსანიშნავია, რომ კოდექსი უკვე შეიცავს უფრო დეტალურ ანგარიშგების მოთხოვნებს სხვადასხვა საგამომიებო მოქმედებებთან დაკავშირებით.
642. რამდენადაც სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობს გარკვეული დუბლირების ელემენტი, ეს დებულება კოდექსისგან განსხვავებულ მიდგომას იყენებს, რაც გამოიწვევს გაურკვევლობას და ასევე იმის რისკს, რომ კოდექსის და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მოთხოვნები არ იქნება დაცული.
643. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ამოღება.*

მე-8 მუხლი

644. ეს დებულება ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების განხორციელების სამართლებრივ საფუძვლებს ადგენს. ამასთან, ეს არასწორი აღწერაა, რადგან სამართლებრივი საფუძველი ასახული უნდა იყოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისი დებულებებში და სასამართლოს განკარგულებაში (გარდა შეზღუდული რაოდენობის გამონაკლისებისა, როდესაც პროკურორს გააჩნია განკარგულების გაცემის უფლებამოსილება).
645. სისხლის სამართლის გამომიების შემთხვევაში, მიზანი შეიძლება იყოს სათანადოდ უფლებამოსილი საგამომიებო მოქმედების ჩატარების წესის დადგენა, მაგრამ მოცემულმა ფორმულირებამ შეიძლება პოტენციურად გაურკვევლობა გამოიწვიოს საგამომიებო მოქმედებების კანონიერ საფუძველთან დაკავშირებით.

---

²⁰⁰ იხილეთ პარ. 316 ზემოთ.

646. ამასთან, მოცემული საფუძვლები ასევე ვრცელდება სისხლის სამართლის გამოძიების ფარგლებს მიღმა ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების ჩატარებაზე, და როგორც უკვე აღვნიშნეთ²⁰¹, მოცემული დებულება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებულ გარანტიებს არ მოიცავს.
647. წინამდებარე დებულება ასევე განსაზღვრავს ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების ჩატარებასთან დაკავშირებულ ვადებს, მაგრამ ზოგიერთი, მაგალითად, კომუნიკაციის მიყურადება, განსხვავებული წესით და უფრო მკაცრად რეგულირდება.
648. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ჰარმონიზება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მოთხოვნებთან, რათა ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების განმახორციელებელმა პირებმა გაიგონ, რომ ამ მოქმედებების ჩატარების უფლებამოსილებაზე მოცემული მოთხოვნები ვრცელდება.*

მე-10 მუხლი

649. ეს დებულება ეხება ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შეწყვეტას, რაც სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით უნდა რეგულირდებოდეს.
650. *ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ამოღება და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში ამ თვალსაზრისით არსებული ხარვეზების გამოსწორება.*

მე-11 მუხლი

651. ამ დებულების შესაბამისად, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს იმისათვის, რომ მომზადდეს და განხორციელდეს საგამოძიებო და საპროცესო მოქმედებანი, დანაშაულის თავიდან აცილების, აღკვეთისა და გახსნის მიზნით, და არა პირის უფლებებისა და თავისუფლებების შეზღუდვის მიზნით. ეს ფორმულირება შეუსაბამოა ამ მოქმედებების მტკიცებულებების მოპოვების მიზნით გამოყენებასთან, რაც შეიძლება მსჯავრდების საფუძველი გახდეს.
652. ამ დებულების საჭიროება ბოლომდე არ არის ნათელი, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ასევე შეიცავს დებულებებს ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შედეგების გამოყენებასთან დაკავშირებით.

---

²⁰¹ იხილეთ პარ. 647 ზემოთ.

653. ამრიგად, საჭიროა გადახედოს ამ დებულების ფორმულირება, თუ მისი შენარჩუნება მიზანშეწონილად იქნება მიჩნეული.

მე-14 მუხლი

654. ეს დებულება ადგენს სამართლებრივ საფუძველს ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების, კერძოდ კი, ფარული ხასიათის მოქმედებების ჩატარებასთან დაკავშირებით. ასეთი უფლებამოსილება უდავოდ საჭიროა, მაგრამ ეს უნდა იყოს გათვალისწინებული სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით, მანამდე აღნიშნულ მოთხოვნებთან ერთად, რათა უზრუნველყოფილი იქნას, რომ ამგვარი მოქმედებები არ გამოიწვევენ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევას.²⁰²

655. ამრიგად, საჭიროა ამ დებულების ასახვა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში, მანამდე აღნიშნულ გარანტიებთან ერთად.

ვ. დასკვნები

656. მრავალი თვალსაზრისით, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი და მასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო დებულებები შეესაბამება ევროპულ სტანდარტებს.

657. ამასთან, კვლავ არსებობს მნიშვნელოვანი ასპექტები, რომლებიც ყურადღებას მოითხოვენ, იქნება ეს დამატებითი დებულებების დამატების, ან არსებული დებულებების დახვეწის, დაზუსტების ან ამოღების თვალსაზრისით.

658. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი და მასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა მნიშვნელოვნად დაიხვეწება მათი შემუშავების ტექნიკის გარკვეული გადასინჯვის შედეგად. ნაწილობრივ, ეს ეხება სტილისა და დეტალების საკითხებს. ამასთან, ეს ასევე ეხება საკანონმდებლო დებულებებს შორის ურთიერთმიმართებას, კერძოდ, ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შესახებ კანონის შეუსაბამობას სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის გარკვეულ დებულებებთან, ნაცვლად იმისა, რომ იგი ავსებდეს მათ, ისევე როგორც იმას, რომ კანონით გათვალისწინებული გარკვეული საკითხები უმჯობესია კოდექსით რეგულირდებოდეს, და ასევე საჭიროა თავად სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის დებულებებს შორის თანმიმდევრულობის უზრუნველყოფა.

---

²⁰² იხილეთ პარ. 317-321 ზემოთ.

659. გარდა ამისა, არსებობს მთელი რიგი საკითხები, რომლებთანაც დაკავშირებით მნიშვნელოვანი ცვლილებების შეტანა საჭირო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში.
660. ეს ეხება: მოწყვლადი პირების მდგომარეობა; დანაშაულების გამოძიებასა და მსხვერპლთა დაცვის ღონისძიებებთან დაკავშირებული ასპექტები; სისხლისსამართლებრივი დევნის მიზნით დანაშაულის კვალიფიკაციის გასაჩივრების შესაძლებლობა; ფარული საგამოძიებო მოქმედებების განხორციელება; აღკვეთის ღონისძიებების გამოყენებისადმი მიდგომა, რომელიც უზრუნველყოფს მათ სათანადო დასაბუთებას და ხელს უწყობს გირაოთი გათავისუფლებას; საპროცესო შეთანხმებებთან დაკავშირებული პირობების გამკაცრება; მხარეთა თანასწორობასთან და შეჯიბრებით პროცესთან დაკავშირებული სხვადასხვა ასპექტები; ნაფიც მსაჯულთა მონაწილეობით სასამართლო პროცესების ჩატარება; სასჯელის შეფარდებასთან და სასჯელის მოხდასთან დაკავშირებული მიდგომები; და სისხლის სამართლის პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების მიღწევების გამოყენების უპირატესობების აღიარება.
661. გარდა ამისა, ცალკეულ დებულებებთან დაკავშირებით მთელი რიგი დეტალების გადასინჯვის საჭიროება არსებობს.
662. ამის მიუხედავად, რადგან სისხლის სამართლის პროცესთან დაკავშირებული მთელი რიგი საკვანძო ასპექტები უკვე ასახულია სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაში და შესაბამისობაშია ევროპულ სტანდარტებთან, აქედან გამომდინარე, სისხლის სამართლის კოდექსის და მასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის გადასინჯვა არ უნდა იყოს რთული განსახორციელებელი.

ძირითადი რეკომენდაციები

663. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის გადასინჯვის შედეგად რეკომენდებულია შემდეგი ზოგადი მოსაზრებების გათვალისწინება:
- კოდექსის სხვადასხვა დებულებებს შორის შესაბამისობის უზრუნველყოფა (პუნქტები 16-18);
  - სხვა საკანონმდებლო დებულებების დაკონკრეტება, რომლებზეც მითითებაა გაკეთებული (პუნქტი 21);
  - გამოყენებული ზოგადი ტერმინების განმარტება (პუნქტები 22-24);
  - იმის გათვალისწინება, რომ სისხლის სამართლის პროცესის ყველა მონაწილე და არა მხოლოდ მსხვერპლი შეიძლება იყოს დაუცველი (პუნქტები 30-31);

- მსხვერპლთა უფლებების შემდგომი განმტკიცება მსხვერპლთა შესახებ დირექტივის დებულებების გათვალისწინებით (პუნქტები 32-36 და 158-183); და
- თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების ხელშეწყობა (პუნქტები 44-45).

664. გარდა ამისა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში შემდეგი ცვლილებები უნდა იქნას შეტანილი:

- იმ შესაძლებლობის გაუქმება, რომ 12-ზე ნაკლები ნაფიც მსაჯულთა შემადგენლობა განისაზღვროს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ნაფიც მსაჯულად დანიშნულ პირს არ შეუძლია მასზე დაკისრებული მოვალეობის შესრულება (პუნქტები 55-62); იმის განმარტება, თუ როგორ უნდა დადგინდეს, რომ პირს უფლება აქვს უარი თქვას ნაფიცი მსაჯულის მოვალეობის შესრულებაზე (პუნქტები 75-77);
- იმ სიტუაციების განმარტება, როდესაც პირი შეიძლება აღიარებულ იქნას როგორც ბრალდებული/მოპასუხე (პუნქტები 85-88);
- გათვალისწინებული უნდა იყოს მოთხოვნა, რომ ბრალდებულს განმეორებით მიეწოდოს ინფორმაცია მისი უფლებების შესახებ დაკავების ერთი ადგილიდან მეორე ადგილას გადაყვანის შემთხვევაში (პუნქტები 112-113);
- „ახლო ნათესავის“ განსაზღვრა ისე, რომ გათვალისწინებული იქნას ოჯახური ცხოვრების ცნების განვითარება ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის შესაბამისად (პუნქტები 136-137);
- თარჯიმნის მიერ ნებისმიერი დამაზუსტებელი შეკითხვების დასმის შემოფარგვლა მხოლოდ ისეთი შეკითხვებით, რაც უზრუნველყოფს, რომ მას ესმის თუ ნათქვამი, და შეუძლია გაგონილის გადაცემა (პუნქტები 145-146);
- საჭიროა იმის მითითება, რომ ინფორმაციის გამჟღავნების ვალდებულება წარმოიქმნება იმ მომენტიდან, როდესაც შესაბამისი პირი შეიტყობს რაიმე გარემოების თაობაზე, რამაც შეიძლება გამორიცხოს მისი სასამართლო სხდომაში მონაწილეობა (პუნქტები 205-206);
- მოთხოვნის გათვალისწინება, რომ წამების შედეგად მოპოვებული მტკიცებულება დაუშვებელია ნებისმიერ გარემოებაში, განურჩევლად მსხვერპლისა და ადგილისა (პუნქტები 219-222);
- სისხლის სამართლის კოდექსით შემოთავაზებული წესით განსაზღვრონ ტერმინი „არსებითი დარღვევა“ (პუნქტები 221-222);
- მითითებული უნდა იყოს მოთხოვნა, რომ ნივთიერი მტკიცებულებების შეგროვება და შენახვა უნდა მოხდეს ისეთი გზით, რაც უზრუნველყოფს მათ მთლიანობას (პუნქტები 229-230);

- დაცვის მხარისთვის საქმის მასალების ელექტრონულ ფორმატში გადაცემის მოთხოვნის გათვალისწინება (პუნქტები 232-233);
- ნათლად უნდა განიმარტოს, რომ დაცვის მხარე არ არის ვალდებული გაუმჟღავნოს მასალები პროკურატურას, მაგრამ იგი ვალდებულია წინასწარ აცნობოს პროკურატურას დაცვის არგუმენტების ხასიათის შესახებ (პუნქტები 234-236);
- საჭიროა მოთხოვნის გათვალისწინება იმ პირის ნასამართლეობის შესახებ ჩანაწერების გამოძიების საწყის ეტაპზევე შემოწმების თაობაზე, რომლის მიმართ გამოძიება მიმდინარეობს (პუნქტები 249-250);
- იმის მოთხოვნა, რომ გამოძიების მიმდინარეობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამჟღავნება შეიძლება აიკრძალოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს საკმარისი საფუძველი იმის დასასკვნელად, რომ ეს ზიანს მიაყენებს გამოძიების მიმდინარეობას, ან კონკრეტული პირების, მათ შორის დაზარალებულთა ლეგიტიმურ ინტერესებს, და იმ შესაძლებლობის გათვალისწინება, რომ პროცესის ყველა სხვა მონაწილე უნდა გააფრთხილონ ამის შესახებ (პუნქტები 251-254);
- ტერმინის „გადაუდებელი აუცილებლობა“ უფრო ზუსტად განსაზღვრა საგამოძიებო მოქმედებების ყველა ასპექტთან დაკავშირებით (პუნქტები 269-270, 292-295 და 306-307);
- სასამართლოს ნებართვის მოთხოვნა პირის დაკითხვასთან დაკავშირებით, მისთვის ბრალის წაყენების შემდეგ (პუნქტები 280-281);
- მოწმეების დაკითხვის ვიდეოჩანაწერის წარმოების მოთხოვნა (პუნქტები 285-286);
- საჭიროა მოწყვლადი მოწმეების დაცვის საჭიროების გათვალისწინება და ბრალდებულის/მოპასუხის მიერ დაკითხვის წესის და მისი ჩატარების მეთოდების განსაზღვრა (პუნქტები 290-291);
- იმის უზრუნველყოფა, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ყველა ფორმა რეგულირდებოდეს სსსკ-ს დებულებებით ისეთი სახით, რაც შესაბამისობაში იქნება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მოთხოვნებთან (პუნქტები 20, 314-319 და 632-634);
- მოთხოვნის გათვალისწინება, რომ უნდა არსებობდეს არსებობს გონივრული ეჭვი, რომ ბრალდებულმა ჩაიდინა სავარაუდო დანაშაული და რომ აღკვეთის ღონისძიების შეფარდების საფუძველი არსებობს, მაგრამ კუმულაციური მოთხოვნები უნდა შესრულდეს ყველა შემთხვევაში (პუნქტები 380-382);
- ყველა შემთხვევაში ხელმისაწვდომი უნდა იყოს აღკვეთის ზომები და პირველ რიგში გათვალისწინებული უნდა იქნას ისეთი ზომების გამოყენების შესაძლებლობა, რომლებიც არ გულისხმობენ თავისუფლების აღკვეთას (პუნქტები 385-386);

- უზრუნველყოფილი უნდა იყოს, რომ გირაოს შემოთავაზებული ოდენობა მოპასუხის/ბრალდებულის შესაძლებლობების ფარგლებშია (პუნქტები 390-391);
- გათვალისწინებული უნდა იყოს განსაკუთრებული გულმოდგინების მოთხოვნა, როდესაც განიხილება აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობის გაუქმების თაობაზე შუამდგომლობა (პუნქტები 406-407);
- მოთხოვნა, რომ საპროცესო შეთანხმების შესახებ შეთავაზება წერილობითი ფორმით იყოს მიწოდებული, და რომ შეთანხმება არ იქნება გაფორმებული, სანამ ბრალდებულს არ ექნება ადვოკატის დახმარების შესაძლებლობა (პუნქტები 412-413);
- მოთხოვნა, რომ პროკურორი უნდა დარწმუნდეს, რომ სასჯელი ქმედების სიმძიმის თანაზომიერია, და რომ ბრალდებული არ შედის საპროცესო შეთანხმებაში წამების ან არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის, ან დასჯის შედეგად (პუნქტები 416-418);
- 210-ე მუხლი უნდა მოითხოვდეს ადვოკატის ჩართვას საპროცესო შეთანხმების შესახებ ნებისმიერი დისკუსიის დასაწყისიდანვე (პუნქტები 419-420);
- მოთხოვნა, რომ სასამართლოს მიერ საპროცესო შეთანხმების დამტკიცება უნდა ემყარებოდეს მისი მიზანშეწონილობის შეფასებას დაზარალებულის უფლებებისა და საჯარო ინტერესის გათვალისწინებით, როგორც ეს განსაზღვრულია 210(3) მუხლში (პუნქტები 423-425);
- უნდა არსებობდეს იმის შესაძლებლობა, რომ ბრალდებულს ჰქონდეს გასაჩივრების საშუალება იმ შემთხვევებში, როდესაც საპროცესო შეთანხმების ყველა პირობა არ შესრულდა (პუნქტები 426-427);
- გათვალისწინებული უნდა იყოს მტკიცებულებათა დაუშვებლად ცნობის გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობა (პუნქტები 432-433);
- ნაფიც მსაჯულთა მიერ მობილური ტელეფონების ჩაბარების ვალდებულების დაკისრება, სანამ ისინი პროცესში მონაწილეობენ (პუნქტები 500-501);
- მოთხოვნა, რომ ნაფიც მსაჯულებს ეცნობოთ საპროცესო შეთანხმებების შესახებ, რომლებშიც მონაწილეობენ მოწმეები და სხვა ბრალდებულები/მოპასუხეები (პუნქტები 505-506); და
- ასახული უნდა იყოს დებულებები, რომ თათბირის განმავლობაში ნაფიც მსაჯულებს უნდა ჰქონდეთ შესვენებები, და კვების ან ძილის საშუალება (პუნქტები 540-541).

665. გარდა ამისა, სისხლის სამართლის კოდექსის დებულებები სასჯელის შემცირების, სასჯელისგან განთავისუფლებს, ამნისტიის და მხარეების შესახებ უნდა ითვალისწინებდნენ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალში ასახულ მოთხოვნებს (პუნქტები 604-629).

666. გარდა ამისა, მიზანშეწონილია:

- სახელმძღვანელო მითითების შემუშავება ისეთი გარემოებების თაობაზე, რომლებმაც შეიძლება ექვემდებარებოდნენ დააყენოს მოსამართლის, ნაფიც მსაჯულთა, პროკურორთა ობიექტურობა და მიუკერძოებლობა (პუნქტები 196-197);
- მიღებული და გამოქვეყნებული უნდა იყოს მიდგომა, რომელიც განსაზღვრავს სისხლისსამართლებრივი დევნის წამოწყებას ან შეწყვეტას საჯარო ინტერესებში (პუნქტები 259-260);
- გასათვალისწინებელია საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა, როგორც პატიმრობის აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების საფუძველი (პუნქტები 404-405); და
- ნაფიცი მსაჯულებისთვის სახელმძღვანელო ინსტრუქციების შემუშავება და მიწოდება მტკიცებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეიძლება ადასტურებდნენ ან უარყოფდნენ პირის სისხლის სამართლის დანაშაულში ბრალეულობას (პუნქტები 452-453 და 475-478).